

PƏNAH GÖYÇƏ

II CİLD

GƏRƏK SEVƏSƏN MƏNİ

Bakı-2005

Pənah Göyçə (Qurbanov Pənah Abdulla oğlu) 1940-cı il dekabr ayının 11-də Qərbi Azərbaycanın Göyçə mahalının Ağkilsə kəndində anadan olmuşdur.

1948-ci ildə ailəsi ilə Gəncəyə köçmüş, orada orta məktəbi və H.Zərdabi adına Gəncə Pedaqoji institutunun kimya-biologiya fakültəsini (1963) bitirmişdir

1966-cı ildə indiki Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasının aspiranturasına daxil olmuş, bitirmiş və 1995-ci ilə kimi elmi-pedaqoji fəaliyyət göstərmişdir. Elmlər doktorudur.

1984-cü ildən poeziya ilə müntəzəm maraqlanmağa başlamışdır. İlk poetik toplusu «Göyçə gözüm işığı» 1991-ci ildə işıq üzü görmüşdür.

Hal-hazırda poetik axtarışlarla yanaşı, musiqi alətlərinin (saz, kamança, tar, qaval) təkmilləşdirilməsi üzərində işləyir.

PƏNAH GÖYÇƏ. Əsərləri. (5 cildə). II CİLD. Gərək sevəsən məni. Bakı, “Borçalı”, 2005, 428 səh.

E-mail: panahgoyche@mail.ru

(Arxa üz qabığında):

Canına qurban canım, cananım canı candır, can,

Cananım canı candır ki, canım sevir canı candan.

Onsuz keçən ayım, ilim fəlakətdir, məşəqqətdir,

Bütöv ömrə dəyər ancaq, onlu keçən hər gün, hər an.

Nəşri: Müsfiq BORÇALI
Redaktor: Rafael Ələsov
Korrektor: Rafael Ələsov
Kompüter yığıcısı: Əziz Kərimov

Bütün müəllif hüquqları Qanunla qorunur. Kitabın heç bir hissəsi müəllifin yazılı şəkilə verdiyi icazə olmadan çap oluna və ya hər hansı şəkildə istifadə edilə bilməz.

ÖN SÖZ ƏVƏZİ

Əziz dost! Sonsuz şükürlər olsun Ulu Tanrıya ki, səninlə arzuladığım ikinci görüşü, bu böyük səadəti mənə nəsis etdi. Yəqin ki, bu görüşü sən də mənim kimi səbirsizliklə gözləmişən, ürəkdən ürəyə yol var axı. Gəl növbəti dəfə, qısa vaxta olsa da, baş-başa qalaq, bizi düşündürən, qəmləndirən, sevindirən, narahat edən saysız-hesabsız həyat məqamlarının ilk fikrimizə gələnləri haqqında birgə düşünək.

Ulu Tanrı bütün insanları özünə köməkçi kimi, kiçik yaradanlar rolunda xəlv edir. O, mövcud dünyamızı bizə təqdim edib deyir, onu daha da gözəlləşdirin, zənginləşdirin. Ulu Tanrı bu iş üçün vacib olan məhəbbət hissini bizdən əsirgəmədi. Məhəbbətlə yaşayan hər bir insan Ulu Tanrının köməkçisi, kiçik bir yaradıcıdır. Bir misal, Ulu Tanrı bircə növ alma yaratmışdı, yaradıcı insanlar onun sayını minlərə çatdırıb.

Əfsus ki, Şeytan da bekar dayanmır, insanlara nifrət adlı duyğunu sıriyır, onları yaxşı nə varsa hamısını qırmağa, dağıtmağa təhrik edir...

Xoşbəxtəm ki, mən də kiçik bir yaradanam, insanların mədəsi üçün deyil, qəlbi, hissi, ruhu üçün qida olan poeziya nümunələri yaratmaqla məşğulam. Kiçik yaradanlar əsasən əziyyətlər, əzablar duya-duya yaradırlar. Mən əminəm ki, Puşkin hər sətirini sanki, anamız bizi dünyaya gətirdiyi zaman duyduğu ağrıları yaşayaraq yaratmışdır. Belə düşünməyə mənə əsas verən onun Sank-Peterburqdakı ev muzeyində gördüklərim oldu. Onun yazarkən necə bir titanik zəhmətə qatlaşdığını, hansı

əzabları çəkdiyini əlyazmalarının bir neçə vərəqi mənə sübut etdi. İndi də inana bilmirəm ki, dəfələrlə yazılıb-pozulmaqdan oxunması mümkün olmayan vəziyyətə düşmüş o vərəqlərdən nəse götürmək olardı. Bu barədə hər düşündə özümün iş metoduma görə xəcalət çəkirdim. Hesab edirdim ki, söz üzərində layiqincə işləmirəm. Əslində, indi də bu hiss məni tam tərk etməyib. Mən şe'r yazanda ömrümün ən xoşbəxt anlarını yaşayır, bundan sonsuz zövq alıram.

Əgər bir dəfə hansısa mənbədə təsadüfən oxumasaydım ki, hansı alimsə öz elmi məqalələrini bir başa ağlamaya yazırmış, yəqin ki, rahatlıq tapmazdım; məndə belə bir fikir oyandı ki, Ulu Tanrı elə sonsuz imkanlara malikdir ki, o heç vaxt bir-birinin eyni olan iki buğda dəni də yaratmayıb. Deməli, onun yaratdığı şairlər də bir-birinə bənzəyə bilməz...

Bir dəfə poeziyadan başı çıxan bir dostum, Neft Akademiyasının dosenti Hamlet Əsgərov mənə dedi ki, sənin tənqidə heç dözüümün yoxdu, işin çətin olacaq... Və mən tənqid nədir deyə, arabir də olsa, uzun illər boyu düşünməli oldum. Köməyimə Şeyx Nizaminin «İskəndərnamə»sindəki bir beyt gəldi:

***Məni tənqid etdi yerindən duran,
Çox vaxt bülbül deyil, qarğa uçuran.***

Dəhşətə gəldim, çünki heç ağılıma belə gəlməzdi ki, Şeyx Nizamini tənqid edən bircə nəfər tapılsın. Mənə aydın oldu ki, tənqid əsasən obyektin başa düşülməsi istəyindən deyil, onu inkar etmək arzusundan doğulur. Axı tənqidçi kimi isə tənqid etmək hüququna o vaxt malik ola bilər ki, o tənqid etdiyi şəxsdən yüksəkdə dayanmış olsun. Şeyx Nizamidən sonra ötən səkkiz əsr ərzində poeziyada nəinki ondan üstün olan, hətta ona

tay olan bir nəfər də dünyaya gəlməyib. Deməli onu tənqid edən, o «yerindən duran»lar nadan, xəbis və ən ümdəsi isə paxıl adamlar olmuşdur.

Onu da qeyd etməliyəm ki, dünyanın bütün vicdanlı, ağıllı tənqidçiləri şair doğulmayan, ancaq şairlik edən birisinin yazdıqlarını təhlil və tənqid etməklə ona kömək edə bilməzlər. Tənqid yalnız ziyan verə bilər, yaradıcını ruhdan salıb, ilhamını söndürə bilər. Bu fikrimin yaranmasının səbəbkarı yenə də Şeyx Nizami oldu. «İskəndərnamə»də oxuyuruq:

*Elə ki, gücləndi arxam və adım,
Heç kəsin hərfinə barmaq basmadım.*

Əgər tənqid xeyirli şey olsaydı, bütün zamanların ən qüdrətli şairi özü də tənqidlə məşğul olardı. Fikrimcə iyirminci əsrin dünya üzrə ən qüdrətli şairi Səməd Vurğundur. Ən çox tənqid edilən də o olmuşdur. İndi həmin tənqidi məqalələri götürüb oxuyanda məlum olur ki, onların bircə dənəsi də qərəzsiz deyil...

Ruhun şad olsun Şeyx Nizami, sən mənim xilaskarımsan, yoxsa bu gün deyilən və gələcəkdə ünvanıma yazılacaq tənqidlər ömrümü gödələrdi. Ona görə də bəri başdan üzümü məni tənqid edəcək «ağıllılara» tutub deyirəm ki, sizin «əsərlərinizin» bir sətrini belə oxuyan deyiləm...

Birinci kitabımın çıxması ərəfəsində bir neçə redaksiyaya getdim ki, beş-üç şe'r çap etdirim, kitaba reklam üçün. Sovet dövrü idi. Bütün redaksiyaların poeziya şöbələrini «şairlər» zəbt etmişdilər. Onlar mənim şe'rlərim ilə tanış olduqda demək olar ki, eyni sözlərlə məni rədd edirdilər. Deyirdilər ki, bu cür Vaqif yazıb, Aşıq Ələsgər yaradıb, siz özünüzü tapın. Onlara deyirdim ki, siz doğrudanmı mənə necə yüksək qiymət

verdiyinizi başa düşmürsünüz, axı sizin dediyinizə görə mən klassik poeziya yolundayam... Şeyx Nizami «yerindən duranlar»ın heç birinin adını çəkmədiyi üçün, mən də, tarixə düşməsinlər deyə, o təsadüfi yol ötənlərin heç birinin adını çəkmirəm...

Düşünmək qabiliyyəti insana Ulu Tanrı tərəfindən bəxş edilən ne'mətlər içərisində ən əhəmiyyətliyədir. Yazılarım arasında belə bir sətirə rast gələcəksən:

...Beyin düşündükcə ürək saflaşır.

Adamı İnsan edən onun duyğuları, düşüncələridir. Biz oxumaqdan daha çox düşünməklə kamilləşirik. Bu işdə riyazi düşüncələrin rolu daha üstündür.

Məndən böyük qardaşım Hacı Əbülfəzlə eyni ildə orta məktəbi qurtardıq və həməən ildə də H.Zərdabi adına Gəncə Pedaqoji İnstitutuna, o fizika-riyaziyyat, mən kimya-biologiya fakültələrinə daxil olduq. Birinci kursun axırı idi. Hacı Əbülfəz bir dəfə öyündü ki, o 175 nəfər, o vaxt az-çox oxuyan həmkursları arasında yeganə tələbədir ki, «qəlp pullar» seriyasından olan ən çətin məsələni təxminən altı ay ərzində həll etmişdir. Öyünməyə haqqı var idi. O heç bilməmişdi ki, ümumiyyətlə o məsələnin həlli var, ya yoxdur.

Məsələ belədir; 12 puldan biri qəlpdir. Qəlp pul ya ağır, ya da yüngüldür. Qollu tərəziyə 3 dəfə müraciət etmək şərti ilə onu, ağır-yüngüllüyünü təyin etməklə, tapmaq lazımdır.

Mən o vaxt məsələnin həllinə girişmədim. İnstitutu qurtardıq. Ordu sıralarında xidməti başa vurub qayıtmışdım. Gəncədə idik. Təsadüfən yenə o məsələdən söz düşdü. Mən maraqlandım. Səhəri Kəlbəcərə üç təkərli motosikldə yola

düşdük. Narahat dağ yolları ilə mənzil başına çatana kimi, təxminən altı saat ərzində məsələnin iki həllini tapdım. Hacı Əbülfəzin ağına gəlməmişdi ki, məsələnin iki həlli ola bilər. Mən hesab edirdim ki, Hacı'nın işi daha ağır olmuşdu, axı o birinci idi, bilmirdi ki, ümumiyyətlə məsələnin həlli var, ya yoxdur. Mənim hünərim məsələnin ikinci həllini tapmaqda idi. Sonralar o məsələnin on həllini tapdım.

Əziz dostum, sən də bu barədə düşün, beynini işlət, onu inkişaf etdir. Xeyli vaxtın var, kitabın beşinci cildinin ön sözündə onun 10 həllini sənə təqdim edəcəyəm.

İndi ki, düşünmək qabiliyyəti insanın baş keyfiyyətidir, onda gəl birlikdə düşünməyə çalışaq. İmkanlarımız sonsuzdur, yəni sonsuz sayda formaya malik olan materiyanın özü və onların hər birinin sonsuz sayda olan xassələri haqqında düşünə bilərik. Yaşamaq imkanımız sonsuz olsaydı belə, biz yenə bu sonsuzluqlar önündə aciz qalardıq.

Gəl bu sonsuzluqların mövcudluq imkanı olan kainat haqqında fikirləşək. Kainat üç məfhumun, materiya, zaman və məkanın münasibəti çərçivəsində mövcuddur. Bunlardan, materiya maddi, qalan ikisi isə, yəni zaman və məkan qeyri maddidir. Materiyanın sonsuz sayda formalarının mövcudluğu, onların bir-birinə rəğmən fəzadakı yerləşmə münasibəti məkan anlayışını yaradır. Yəni materiya olmasa heç məkan da olmaz, ona ehtiyac qalmazdı. Materiyanın hər bir formasının istər ən böyük göy cisminin, istərsə də ən kiçik elementar hissəciyin baş xassəsi və ya keyfiyyəti hərəkətdir. Hərəkət adlanan bu keyfiyyətlərin münasibəti zaman anlayışını ortaya çıxarır. Deməli materiya olmasa zaman da ortaya gələ bilməzdi.

Anlaşılr ki, əsas olan materiyaadır. O haradandı, niyə var? Bu sual materiyanın sonsuz forma və xassələrindən biri olan həyatla bağlıdır və yalnız insanın ümdə xassəsi olan düşünmə

qabiliyyətindən doğulan sualdır. Bu sualın ən asan cavabı budur: kainatı Ulu Tanrı yaratmışdır. Lakin istər-istəməz yeni sual ortaya çıxır: Bəs onun özü, yəni Ulu Tanrı haradandır? Məsələ bundadır ki, Ulu Tanrı belə bir sualın ortaya qoyulmasını qadağan edir; Doğulmamışam, doğmuram, formam, sifətim, xassələrim dərk edilməzdir.

Maraqlı burasıdır ki, əgər biz nəyi isə aksioma kimi qəbul etməliyiksə, onda elə materiyanın və onun doğurduğu zaman və məkanın mövcudluğunu da aksioma kimi qəbul edə bilərik...

Mənim üçün ən maraqlısı budur ki, kainatın xarakteristikalarını, sonsuzluğunu təyin edən materiya yox, ondan doğulan və qeyri maddi olan zaman və məkan təyin edir. Bu gün elm materiya haqqında, onun sonsuz olan forma və xassələrinin fonunda olduqca az şey bilir. Burada ən vacib sual, materiya nədir? – sualıdır.

İnsanın ilk fəlsəfi düşüncələri belə formalaşmışdı ki, kainat dörd üsürdən, od, torpaq, su və hava üsürlərindən təşkil olunmuşdur və bu üsürlərin hər biri haqqında bilik və təsəvvürlər olduqca az idi. Bu gün əminliyətlə demək olar ki, kainat enerjidən qurulmuşdur, yəni onun ən kiçik, son kərpici elektromaqnit dalğalarıdır. Elektromaqnit dalğaları və ya enerji sadə dillə desək sıxıldıqda maddiləşir və materiyanın sonsuz sayda olan formalarını ortaya çıxarır. Deməli, istənilən miqdar maddə uyğun miqdarda enerjiyə, enerji isə uyğun qədər maddəyə ekvivalentdir və bunlar bir-birinə çevrilə bilərlər. Maddə enerjiyə kimyəvi və nüvə reaksiyaları zamanı çevrilə bilir. Əksinə olan proses, enerjinin maddəyə çevrilməsi yalnız bizim haqqında çox az şey bildiyimiz «Qara dəlik»lərdə baş verir. Bu proses sonsuzluqdan gəlir və sonsuz yolludur.

Artıq elmdə formalaşmış bir fikir mövcuddur ki, ən uzağı on milyard il bundan əvvəl enerjinin sıxılaraq yığıldığı sonsuz

sayda olan qara d elikl erin birində yığılma ifrat həddə çatmış və onun partlaması bizim qalaktikamızı, yəni təxminən yüz milyarda qədər göy cismind n ibarət olan dünyamızı əmələ gətirmişdir. Forması,  l s  v  xassələrinə görə bu yüz milyard göy cisimləri bir-birindən fərqlənir və eyni olanı yoxdur. Onların nisbətən iri olanları ulduz adlanır. Bizim Günəş orta böyüklükdə bir ulduzdur. Onun diametri təxminən bir milyon d rd yüz min kilometrə bərabərdir.

Materiyanın mühüm xassələrindən biri, Nyuton tərəfindən kəşf edilmiş bir-birini cəzb etmə xassəsidir. Bu xassə həmişə kiçik  l l  göy cisimlərinin, müəyyən şərait yarananda,  z nd n kifayət qədər böyük olan göy cisminin ətrafında dövr etməsinə gətirib çıxarır.

Bizim Günəş sistemi də belədir. Nəhəng Günəş ətrafında onun planetləri dövr edir. Günəşin b y kl y n  təsəvvür etmək elə də asan deyil. Əgər Günəş gəlib Yerin yerində dursa, Ay  z 800.000 kilometrlik orbiti ilə nəinki onun i ində qalardı, hələ Aydan o tərəfdə 300.000 km-ilk fəza da tutulardı. Bizim qalaktikadakı  n böyük ulduz Betelqeyzedir. Onun diametri 300 dəfə Günəşin diametrindən böyükdür. Əgər Betelqeyze Günəşin yerində dursa idi, nəinki Yer, hətta Mars  z orbiti ilə onun i in  yerl ş rdi...

Günəşdən bizə işiq 8 dəqiqəyə, Betelqeyzed n isə 650 ilə gəlib çatır.  n uzaq qalaktikadan işiqın bizə 9 milyard ilə gəldiyi artıq sübut olunmuşdur...

Bütün bunları ona görə yazıram ki, Ulu Tanrının insanı n    n yaratdığını başa düşə bilək. O n h nglikd  Betelqeyzenin düşünmə qabiliyyəti yoxdur. Yalnız İnsan bunları dərk edə, görə, duya bilir və heyrətlə «Allahu  kb r – Allah böyükdür» deyə səslənir v   z heyrətini elmin bir sıra sahələri, o cümlədən poeziyanın dili ilə ifadə edir...

Əziz dost, müəyyən hissəsi boş qalmış səhifələrdə belə bir simvola rast gəlirsən:

111111247899

(11.12.1940)

Orada, aralıq cərgədəki rəqəmlər sırasından başqa qalan hər şey sənə ayardır. Mən əslində bu qeydi birinci cildin «Ön söz əvəzi»ndə yazmalı idim. Orta cərgədəki rəqəmlərin açmasını yenə də beşinci cildin «Ön söz əvəzi»ndə oxuya biləcəksən.

Əziz dost, yenə səni yordummu? Hələ üç kitabımız qalır. Qoy Ulu Tanrı o görüşləri də bizə nəsib etsin.

Tezliklə görüşənədək.

Hörmətlə, Pənah Göyçə.

MÜƏLLİF

MİNACAT

Bismillah-irrahman-irrahim, deyə, ey qadir Allah,
Yenə sənin eşqinə zikr edirəm bu sabah.
Sən, ey bu kainatı yoxdan, heçdən yaradan!
Sən, ey bütün cahana sultan, şöhrət, şərəf, şan!
Sən, ey o dünyanın da təkə şahı, xaqanı,
Daşdan keçən, dağ yaran hər buyruğu, fərmanı,
Sən, ey ülvi, müqəddəs, əzəllərin əzəli,
Heçlikləri eyləyən gözəllərin gözəli,
Sən, ey kamil sənətkar, sən, ey xətasız ustad,
Sonsuz əməllərinə kəsir, qüsür yaddır, yad.
Bir vaxt heç nə yox idi, yalnız tək Sən var idin,
Əbədi başlanğıçlı, əbədi bahar idin,
Bircə işarən ilə dövrə başladı Günəş,
Payladı kainata bəl işıq, bir də atəş,
Min-min illərdir yanır, Sən qurdun o çırağı,
İstədiyən qədər də yayılacaq sorağı.
Əmr etdin ki, yanmaqla yaşat bütün dünyanı,
Ən adi əməlinə kainatda tay hanı?!
Qış adlayır, yaz gəlir, heç nə biryolluq deyil,
Hər əməlin dövrədə, əbədilik, müttəsil.
Bir tərəfdə dayanıb zirvəsi qarlı dağlar,
Bir tərəfdə meşələr, barlı, bəhrəli bağlar,
Bir yanda qaynar qumlu səhra uzanıb gedir,
Bir yanda sulu çaylar düzləri cənnət edir,
Bu yan ucu-bucağı görünməyən bir ümman,
O yan qar ilə buzun əsiridir hər zaman,
Yaratdığın dünyanı bilir arif olan kəs,
Meşələr qələm olsa yenə təsvirə yetməz...

Hər şeyə layiqincə sifət, xislət vermişən,
İmkansız etməmişən, altı cəhət vermişən.
Xoş ətir, gözəl rənglər vermişən çiçəklərə,
Asımanı yazmışan quşlara, küləklərə.
O qədər təravətli etmişən qızılıgülü,
Bircə dəfə baxmaqla şeyda edib bülbülü.
Şama verdin hərarət, şama verdin nur, işıq,
Pərvanələr nə sayaq olmasın ona aşiq?!
Elə möhtəşəmdir ki, dağlar, yalçın qayalar,
Məğrur gözəlliyindən qartal olan pay alar.
Dağ döşüylə şütüyür ürkək, xınalı kəklik,
Ah, necə də yaraşır biri-birinə gözəllik!
Hər addımda min əfsun, hər addımda möcüzə,
Yalnız heyrət işləyir, acizlik qalır sözə.
«Yaran!» deməyin ilə min-min bitki yarandı,
Qüdrətindən su içib, hərə bir cür darandı.
Onların bar-bəhrəsi ruzidi canlılara,
Qanun-qayda yarandı nəzərin dəysə hara.
Aləm necə zəngindi, şir də var, milçək də var,
Hər birinə vermişən layiqincə ixtiyar.
Bax, bu ona qidadı, o, isə üçüncüyə,
Kimin nə həddi var ki, burda soruşsun, «niyə?»
Yoxdur buna ehtiyac, alidir hər əməlin,
Cahanı başdan-başa kamil qurubdu əlin.
Heç bir şey artıq deyil, aydın bir vəhdətdədir,
Bunu dərk elədikcə hər bəndən heyrətdədir.
Əməlin çox zəngindir, belə də qalacaqdır,
Sirləri nə tükənib, nə də azalacaqdır.

Sən, ey bütün cahana sultan, şöhrət, şərəf, şan,
Səndən başqa olmayıb, olmayacaq Yaradan!

Eşqindən yaranıbdır Yer, göy, külli-kainat,
Ən böyük möcüzəndir insanlıq, şüur, həyat.
Dünya bir üzükdürsə, İnsan almaz bir qaşdır,
Sənin iradən ilə o ucadır, o başdır.
Ona ağıl verdin ki, dərk eləsin həyatı,
Görsün, necə qurmusan bu sonsuz kainatı.
Sənin səxavətindən hüdudsuzdur imkanı,
Dolaşır başdan-başa bu qurduğun cahanı.
Quşdan çox sürətlidir göyün yeddi qatında,
Balıqdan cürətlidir ümmanların altında.
Dünyanın sirlərini İnsan açıb birbəbir,
Onların arxasında hər dəfə səni görür.
Aqıl olan bilir ki, bu dünyada qonaqdır,
Başına nə gəlsə yoxlamadır, sınaqdır.
Bilir ki, varlığından qova bilsə Şeytanı,
Əbədilik cənnətdə rahat olacaq canı.
Şah olsun, nökrə olsun, yoxdur burda özgə sirr,
Cənnət qazanmaq üçün imkanları eynidir.

Ey şəriksiz Yaradan, ey yeganə Sahibkar,
Hər cürə yaxşılığa, gözəlliyə səbəbkar!
Məni də sən yaratdın, ağıl verdin, can verdin,
Sağlam, odlu bir ürək, hərarətli qan verdin.
Səxavətin sonsuzdur, şair etmişən məni,
Səmt küləyi aparır qaldırdığım yelkəni.
Peyğəmbər buyuran tək ömr edirəm dünyada,
Bütün varlığım ilə baş əyirəm o ada.
Mən səndən istəmədim nə mənəsb, nə də şöhrət,
Diləksiz də deyiləm, bir də eylə kərəmət.
Qoy aqlım günü-gündən daha da aydınlaşsın,
Ensin Yerin təkinə, ulduzları dolaşsın.
Yazdığım hər bir sətir adına layiq olsun,

Dünya durduqca dursun, nə saralsın, nə solsun.
Vəsf edim yaratdığım bu hüdudsuz cahanı,
Min əfsundi, min sirdi həyatın hər bir anı.
Layiqincə söz açım Adəm oğlu İnsandan,
Hamı duysun, nə qədər kamil qurulub o can.
Könlünün duyğuları göylər qədər dərinidir,
O, adi bir şey deyil, sənin şah əsəridir.
Söz açım ən müqəddəs duyğudan, - məhəbbətdən,
Saflaşdıqca insana verdiyi səadətdən.
Söz mülkünə şah olum, bulaq kimi çağlayım,
Yazdığım hər qətrəni adın ilə bağlayım.
Onları oxuyaraq bir də bilsin hər insan,
Sənsən bütün cahana sultan, şöhrət, şərəf, şan!

111111247899

(11.12.1940)

NƏT

Yenə düşünürəm, əlimdə qələm,
Varlığımıza yaddı kədər, qüssə, qəm.
Qəlbimə hakimdi ali bir varlıq,
Onu düşünmək də bir bəxtiyarlıq;
Adəmdən bəriyə ən kamil insan,
Mübarək bir vücud, saf ürək, saf qan.
Sevimli bəndəsi ulu Tanrının,
Həm də ki, birinci qulu Tanrının...

Söhbət kimdən gedir, aşkardır, aşkar,
Bu qədər şöhrətli özgə kimsə var?
Odur, o, Tanrıya ən yaxın bəndə,
Hər gün buna şahid dururam mən də.

La ilahə illəllah Məhəmməd Rəsul Allah!

Anamın öz dilində
Daha gözəl səslənir.
O da haqq vergisidir,
Gəzmə burda özgə sirr:
Allahdan özgə Allah
Yoxdu əzəldən bəri,
Məhəmməddir bəşərə
Verdiyi peyğəmbəri.

Ya Məhəmməd, adını
Hər dəfə söyləyəndə,

Bir sevinc, bir rahatlıq
Sanki, cəmlənir məndə;
Gözlərimdə kainat
Tamam özgə don geyir,
Hər yaranmış adına,
Sanıram ki, baş əyir.
Sərin-sərin əsir meh,
Ətirlənir gül, çiçək,
Ay elə bil yuyunub
Şəfəqlənir Günəş tək.
Daha da parlaq olur
Kəhkəşanda hər ulduz,
Səhər banında sanki,
Bülbülə dönür xoruz.
Ağaclarda hər yarpaq
Sanki, sənə əl edir,
Hər tərəfə yayılır
Özgə əfsun, özgə sirr.
Günəş qalxıb ucalır,
O da qoşulur bizə,
Aləmə yaydığı nur
Daha gur gəlir gözə.
Uçur xallı kəpənək,
Heyran edir bizləri,
Şübhəsiz öz dilində
Söyləyir bu sözləri:
Allahdan özgə Allah
Yoxdu əzəldən bəri,
Məhəmməddir bəşərə
Verdiyi peyğəmbəri.

Torağay nəğməsini
Başlayır adın ilə.
Bülbül öz şərqisini
Adınla çəkir zilə.
Yer üzündə hər varlıq
Səni salama gəlir.
Sanıram, cansızlar da,
Düz qıbləyə yönəlir.
Hər tərəfi çulğayır
Ən mənalı bir nida,
Yayılr dalğa-dalğa
Yerdə, havada, suda:
**Allahdan özgə Allah,
Yoxdur əzəldən bəri,
Məhəmməddir bəşərə
Verdiyi peyğəmbəri!**

111111247899

(11.12.1940)

GƏRAYLILAR

111111247899

(11.12.1940)

QURBAN OLUM

Ulu Tanrım, sənin sonsuz
Kərəminə qurban olum.
Bəşər üçün göndərdiyin
O şah dinə qurban olum.

Nəzər yetir hərdən mənə,
Həyat eşqim qoyma sənə,
Oyansın ruh dönə-dönə
Vursun sinə, qurban olum.

Sevgi dönüb olsa bir ox,
Yüz yol alsam, olmaram tox.
Pənah, eşqə bir dəfə yox,
Dönə-dönə qurban olum.

111111247899

(11.12.1940)

MƏHƏBBƏT

Əbədiyyət qazandı, bil,
Məcnun eşqə yana-yana.
Min yaşasan ömür deyil,
Məhəbbəti dana-dana!

Eşq üstündə durur cahan,
Biganəyə həyat zindan.
Hara gedir bə'zən insan
Bu hikməti qana-qana?!

Haqq yoluna gəlmək olmaz,
Göz dolusu gülmək olmaz,
Həyat nədi, bilmək olmaz
Eşqi hədyan sana-sana.

Pənah, eşqlə coşar insan,
Hər əngəli aşar insan.
Qalan ömrü yaşar insan
O dəmləri ana-ana!

111111247899
(11.12.1940)

QURBAN OLUM

Daim məndən uzaqlaşan
İzlərinə qurban olum.
Özgə eşqlə dolub daşan,
Gözlərinə qurban olum.

Al səhəri sən açırısan,
Hər tərəfə nur saçırısan.
Təkcə məndən gen qaçırısan,
Dizlərinə qurban olum.

Gəl könüldən sil qubarı,
Ol Pənahın son nübarı.
Tez-tez anırısan əğyarı,
Sözlərinə qurban olum.

111111247899

(11.12.1940)

QOYAR

Ya rəbb, belə nazəninə,
Daş özü də, uyar, uymaz?
Büllur buxaq, mərmər sinə, -
Göz baxmaqla doyar, doymaz?

Bülbül güllə ötə kərək.
Yar yarına yetə kərək.
Dostdan ayrı düşən ürək
Hər bir anı sayar, saymaz?

Ayrılığa dözən hanı?!
Ahı tutur bu dünyanı.
Bir olsa da, Pənah canı
Yar yolunda qoyar, qoymaz?

111111247899
(11.12.1940)

GÜLƏSİSƏN

Tora salıb əğyar səni,
Çətin yola gələsisən.
Nədi sevda, nədi ilqar,
Qədrini nə biləsisən.

Əsiriyəm dərdin, qəmin,
Həddi aşıb, olubdu min.
Bu halına aşiqinin
Narın-narın güləsisən.

Bica yerə çəkmir ahı,
Hər aşiqin var günahı ...
Görünür ki, sən Pənahı
Yaddaşından siləsisən.

111111247899
(11.12.1940)

NƏ ÇOX

Bu həyatın girdabında
İtən nə çox, batan nə çox.
Qıvrılıb fil qulağında,
Mışıl-mışıl yatan nə çox.

Yad baxanda haqqa, dinə
Düşməliydik belə günə;
Onu dəyər-dəyməzinə
Alan nə çox, satan nə çox.

Pənah, sussa eşqin simi,
Zülmət alar bu aləmi;
Bir gərəksiz əşya kimi,
Onu yana atan nə çox.

111111247899
(11.12.1940)

DEMƏRƏM

Sən ki, məndən uzaqlaşdın,
Heç vaxt sənə gəl, demərəm,
Gözlərimdən axan yaşı
Bircə dəfə sil, demərəm.

Dilə gəlib xatirələr
Yaddaşından inci ələr...
Lap qoysa da məni mələk,
Gəl onları böl, demərəm.

Tək səndədi ixtiyarım,
Ay çiçəyim, ay baharım! –
Kəsilsə də iqtidarım,
Ver əlimə əl, demərəm.

Haraylayır səni ürək,
Ruhum ona durur kömək,
Ancaq bil ki, sən ey mələk,
Dönən deyil dil, demərəm.

Varlığımı didir həsrət,
Pənahı lap alır dəhşət;
Bu hicranı sil, ey afət,
Bil, demərəm, bil, demərəm!

VURULMUŞAM

Bir vaxt vardı yazardım ki,
Şirin dilə vurulmuşam.
Şəhla gözə, gecə tək
Qara telə vurulmuşam.

Qoşa xallı buxaqlara,
Güldən zərif dodaqlara,
Lalə tək al yanaqlara,
İncə belə vurulmuşam.

Yazla payız bir tamaşa,
Yay da, qış da gəlir xoşa;
Görürdim ki, başdan başa
Bütün ilə vurulmuşam.

Dağa qalxıb öyünərdim,
Düzə baxb sevinərdim.
Gəzmək idi əzəl dərdim,
Axı, çölə vurulmuşam.

Yaş yaradı, ancaq, yenə
Can atıram göy çəmənə.
İndi bildim, bu vətənə,
Bütün elə vurulmuşam.

AYRILIĞI

Bircə anlıq vüsal gələ,
Yalan ola ayrılığı.
Bir qovuşa bülbül gülə,
Talan ola ayrılığı.

Onsuz sevgi ola bilməz,
Onsuz vüsal quru bir səs.
Ancaq, yoxdu, ola bilməz
Alan ola ayrılığı.

İşi budu oda yaxa,
Arzuları daşa çaxa.
Görüm onu yoxa çıxı,
Solana ola ayrılığı.

Alsa belə ixtiyarın,
Mücdəsidi ilk baharın;
Vay o günə, Pənah, yarın
Salan ola ayrılığı.

111111247899

(11.12.1940)

BÜLBÜL

Bu gün sevgi aləminə
Durub qoşa gələk, bülbül!
Qoy dərdimiz çatsın minə,
Biz sevinək, gülək, bülbül!

Şikayəti kəsək bir an,
Sən gülündən, mən yarımndan.
Hicransız eşq xəyal, yalan, -
Gərək bünü bilək, bülbül!

Nur çiləyək qaranlığa,
Dağlar çəkək yamanlığa;
Heç olmasa bir anlığa
İntizarı silək, bülbül!

Biz çəkən dərd düşsə nərə,
Vallah, dizi gələr yerə.
Bu dözüümü aşıqlərə
Verir ülvi dilək, bülbül!

Eşqdən ilham alardımı,
Canı oda qalardımı,
Pənah şair olardımı,
Olmasa o mələk, bülbül?!

GÖZLƏR

Bir vaxt məni ovsunlayıb
Almışdılar ələ, gözlər.
Sənan sayıb, Məcnun sayıb
Salmışdılar çölə, gözlər.

Ulduz kimi çıxardılar,
Oğrun-oğrun baxardılar;
Atəş olub yaxardılar,
Bax, beləydi, belə, gözlər.

Göylər qədər dərin idi,
Yaz mehi tək sərin idi.
Ah, necə də şirin idi
Hər gələndə dilə, gözlər.

Hərdən coşub xatirələr
Qələmimdən inci ələr.
Qəlbim, ruhum qalıb mələr...
Hanı, hanı elə gözlər.

Şair etdi mən Pənahı
Yoxdu özgə bir «günahı».
Bir də aç a sabahı,
Bir də dönüb gələ, gözlər.

HEYİF

Çək-çevirdə, axtarışda
Günlər keçib getdi, heyif!
Həyat adlı bu yarışda
Neçə illər itdi, heyif!

Ömrə bir də dönərmi yaz? –
Daha məndən ovçu olmaz ...
İtən gündən nişan qalmaz,
Bitdi, hər şey bitdi, heyif!

Küləklərlə dolaşmadım,
Sellər ilə çulğaşmadım.
Pənah, bircə dağ aşmadım,
Ömür hədər itdi, heyif!

111111247899

(11.12.1940)

DƏNİZ

Dalğaların çiçək-çiçək,
Gülüm dəniz, sonam dəniz!
İstəyirəm qağayı tək
Gen sinənə qonam, dəniz!

Ağ saçlısan, bilirsən sən
Dost dostuna yaranır tən.
Yox, inciməz anam məndən,
Desəm sənsən anam, dəniz!

Bu gün dindin aram-aram,
Söylədin ki, çoxdu yaram;
Səbəb mənəm, az qalırım
Xəcalətdən donam dəniz!

111111247899

(11.12.1940)

SƏNDƏN AYRI DÜŞSƏM

Bir çəkilməz həsrət olar,
Gülüm, səndən ayrı düşsəm.
Nalə çəkər, haray salar
Dilim, səndən ayrı düşsəm.

Məni xəzan alasıdı,
Rəngim, rühüm solasıdı.
Uzanıqlı qalasıdı
Əlim, səndən ayrı düşsəm.

Səadətim qalmaz bütöv,
Qəlbim yanıb, sanki kösöv...
Bayram olar mənə hər növ
Zülüm, səndən ayrı düşsəm.

Fələkləri tutum dilə,
Bəlkə mənə rəhmi gələ;
Ona görə xəbər elə
Bilim, səndən ayrı düşsəm.

Pənah, yəqin solasıyam,
Dönüb Məcnun olasıyam.
Vallah, satın alasıyam
Ölüm, səndən ayrı düşsəm.

DİN MƏZ

Sən könlümdə yandırmısan,
Eşqin odu sönməz, sönməz.
Səməndər tək yansa da can,
Daldalanmaz, sinməz, sinməz.

Aşiq olan düşər dərdə,
Ahı qalxar pərdə-pərdə.
Niyə eşqi dadan bir də
O zirvədən enməz, enməz?

Nə zülm etsən yazıq Pənah,
Nalə edib, çəkərmə ah?!
Sənin üçün günü sabah
Qurban gedər, dinməz, dinməz.

111111247899

(11.12.1940)

QARALAMA

Yaraladın, insaf elə,
Dönə-dönə yaralama.
Eynim yaşı dönər selə,
Hüsnün məndən aralama.

Qəlbimiz bir, eşqimiz bir,
Yaradana deyildir sirr.
Bu sevdamı başa yetir,
Bilə-bilə uralama.

Sən Pənahı dərindən gəz,
Yoxdu, ona yoxdu əvəz.
Məni fələk silə bilməz,
Bircə özün qaralama.

111111247899
(11.12.1940)

AY MEHRIBAN

Ay mehriban, aşıqinəm,
Belə laqeyd olma, olma!
Eşqin ilə yanır sinəm,
Bir də oda salma, salma!

Eşqsiz illər ömür deyil,
Eşqlə anı yaşadıq, bil!
Gəl aradan həsrəti sil,
Məhəbbətsiz solma, solma!

Dəli könlüm olub aram,
Sultanımsan, etmişən ram.
Sənin üçün yaşayıram,
Gəl canımı alma, alma!

111111247899
(11.12.1940)

MƏHƏBBƏTİN ƏSİRİYƏM

Özgə yolun yolçusuyam,
Çəkmə məni siyasətə.
Könlüm, sanki yanar bir şam,
Şö'lə salır məhəbbətə.

Eşqsiz günü saymaram ağ,
Bu cahana odur dayaq.
Kim sevgidən gəzsə uzaq
Btrbaş gedir fəlakətə.

Vətən gözüm, vətən canım,
Onsuz yoxdu bircə anım.
Bir gözələ, niyə danım,
And içmişəm sədaqətə.

111111247899

(11.12.1940)

MƏHƏBBƏT

Hər yetən ala bilməz,
Talan deyil məhəbbət.
Aqillər demir əbəs,
Solan deyil məhəbbət.

Odur ərzə yaraşlıq,
Nəğmə deyir hər aşıq.
Xəbis qəlbə nur, işıq
Salan deyil məhəbbət.

İnsanlığa şöhrətdi,
Tükənməz səadətdi,
Ən nurlu həqiqətdi,
Yalan deyil məhəbbət.

Şirindi hətta qəmi,
Fəth eyləyib aləmi.
Sabah bu günkü kimi
Olan deyil məhəbbət.

Düşərəm yaman günə,
Ölərəm dönə-dönə,
Pənah, bilsəm eyninə
Alan deyil məhəbbət.

MƏNDƏ

Xalis yaxşı, ya da ki, pis
Ola bilməz, dünya, səndə.
İblis, mələk cüt qardaş tək
Məskən salır bir bədəndə.

Bu yatanda, bir yaxşı bax,
O birisi olur oyaq.
Alıbdısa iblis bayraq,
Demək, mələk qalıb gəndə.

Mən nəfsimi incitmişəm,
Onu tamam qul etmişəm.
Pənah, sürgün olubdu qəm, -
İblis daim yatır məndə.

111111247899

(11.12.1940)

İLKİN QƏRAR

Hər həyatın axırı var,
Bədən cana bir qəfəsdİ.
Dəyişməzdir ilkin qərar,
Xahiş, minnət, zor əbəsdİ.

Adam var ki, bənddi himə,
Köl axtarır girə, sinə.
Ellər deyir beləsinə, -
Ölüb, quru bir nəfəsdİ.

Adam da var, daşdan ayır,
Xeyrə, şərə yaramayır;
Bu dünyanı fani sayır,
Nə eşitsə deyir, nəsdİ.

Bağışlamır bircə canı,
Nə yaxşını, nə yamanı. –
Ha de, fələk, insaf hanı?..
Bilən yoxdu nədi qəsdİ.

Nə mənəsb, ad-san istədim,
Nə də şöhrət-şan istədim...
Təkcə sağlam can istədim,
Bir gün deyər, Pənah, bəsdİ.

GÜLMƏ

Gözləyirəm səhər, axşam,
İstəmirsən gəlmə, gəlmə!
Qəlbim olub yanar bir şam,
Sənsə bunu bilmə, bilmə!

Məni yazıb intizara
Eləmisən bəxti qara.
Sevincimi qoy kənara,
Kədərimi silmə, silmə!

Necə dözüüm bu fərağa? –
Düşdüm düzə, çıxdım dağa.
Bundan sonra mən yazığa
Yüz də de ki, ölmə, ölmə.

Xoşdu eşqin məşəqqəti,
Dəli könül doymur, qəti.
Necə deyim səadəti
Əğyar ilə bölmə, bölmə!

Xam xəyala düşüb Pənah,
Arzulayır nurlu sabah.
Heç olmasa etmə günah,
Bu halıma gülmə, gülmə!

BARIŞMASAQ

Qaçırmayaq, gəl, fürsəti,
Əğyar gülər barişmasaq.
Hicran, həsrət səadəti
Alıb silər barişmasaq.

Təklük yenə coşub gələr,
Varlığıma kədər ələr.
Dost ağlayar, düşmən gülər,
Aləm bilər barişmasaq.

Gücdən salıb biləyimi
Solduracaq diləyimi;
Bu dərd mənim ürəyimi
Bil ki, dələr barişmasaq.

Gözəllərin gəlsə mini
Əvəz etməz sən incini.
Könlüm sonsuz sevincini
Kimlə bölər, barişmasaq?!

Sənsiz bir gün gəzə bilməz,
Sevinc bilməz, məzə bilməz,
Belə dərdə dözə bilməz,
Pənah ölər barişmasaq.

OLACAQMI

Sındırıbdı çilik-çilik,
Yar könlümü alacaqımı?
Heç olmasa bircə dəfə
Mənə mehman olacaqımı?

Qəmər kimi baxıb keçdi,
Zöhrə kimi axıb keçdi,
Günəş kimi yaxıb keçdi ...
Bir də nəzər salacaqımı?

Könül bağım talan oldu,
Şeyda dilim nalan oldu,
Səadətim yalan oldu;
Bu sayaq da qalacaqımı?

Tərsə yazıb kitabımı,
Dolaşdırıb hesabımı.
Sınıq könül rübabımı
Təkçə hicran çalacaqımı?

O insafsız bilə-bilə
Səadəti verdi yelə.
Pənah Göyçə, indən belə,
Xoş xəyala dalacaqımı?

DUYURAMMI

Pərvərdigar, görən yenə
Sevgilimi duyurammı?
İpək kimi hisslərinə
Layıqincə uyurammı?

Öz əhdimi pozuramsa,
Öz yolumu azıramsa,
Dağdan, bağdan yazıramsa
Məhəbbətdən doyurammı?

Gözlərinə gözüm qurban,
Sözlərinə sözüm qurban,
Ona tamam özüm qurban, -
Sözü yana qoyurammı?

O, məni çox gözləyirsə,
O, məni çox izləyirsə,
Əzizləyir, bəsləyirsə
Öz hünərim sayırammı?

Belə idi arzu, dilək, -
Gərək yanımda pərvanə tək ...
Ver desə o nazlı mələk,
Pənah, canı qıyırammı?

HEYRANIYAM

Günəş kimi hərarətli
Əllərinin heyranıyam.
Şirin-şəkər, ləyaqətli
Dillərinin heyranıyam.

Çəmənlərdən ətirlidi,
Nəğmədi, min sətirlidi.
Görən kimə xətirli?-
Tellərinin heyranıyam.

Aşıqlərin bəxti bəlli,
Gəl könlümə ver təsəlli.
Mənə görə bir fəsilli
İllərinin heyranıyam.

Həm əzablı, həm fəryadlı,
Həm vüsəl tək şirin, dadlı,
Hicran adlı, həsrət adlı
Sellərinin heyranıyam.

Bax, beləcə, ay mehriban,
Pənah Göyçə əridir can.
Olacaqmı görən o an?-
«Gəl»lərinin heyranıyam?!

OLDU

Fırtınaya döndü hicran,
Könül bağım talan oldu.
Məcnun, Fərhad, Kərəm, Sən'an
Yanımda bir yalan oldu.

Gözəllərdən kənar gəzdim,
Ümidimi tamam üzdüm.
Yaşamaqdan doydum, bezdim,
Dedim, mənə olan oldu.

Bəxtin özgə sözü varmış,
Sevgi köklü sazı varmış.
Hər bir qışın yazı varmış,
Pənah, belə e'lan oldu.

111111247899

(11.12.1940)

ALAR

Pərvərdigar, bu dünyada
Heç mö'cüzə olar, olmaz?!
Şəhla gözlüm məni yada,
Bircə dəfə, salar, salmaz?

Hələ durub bizə gəlsə.
Şirin-şirin deyib gülsə ...
Nadan, əğyar bunu bilsə
Yerindəcə qalar, qalmaz?!

Nazlı yarım olsa harda
Sevinc tüğyan edər orda,
Onda Ay da, ulduzlar da
Xoş xəyala dalar, dalmaz?!

Əlindədi hər ixtiyar,
Qıysa, qışım olar bahar.
Ümidimi üzsə o yar
Ömrüm, günüm solar, solmaz?!

Eşq yaşadır bu cahanı,
Onsuz xəşbəxt olan hanı?!
Pənah yarla keçən anı
Ömrü verib alar, almaz?!

GƏLƏN

Dəli könül, uyğudan dur,
Gülgün səhərindi gələn.
Tanımışam, odur, odur,
Parlaq ölkərindi gələn.

Odur yarın, odur tayın,
Haqqdan gələn halal payın.
Yerin, göyün, Günün, Ayın,
İncin, gövhərindi gələn.

İlk baxışdan oldum aşıq,
Gözlər gülər, ürək acıq ...
Pənəh Göyçə, pişvaza çıx,
Axı, Qəmərindi gələn!

111111247899
(11.12.1940)

TƏBRİK EDİR BİZİ

Sevgilimlə barışmışıq,
Ellər təbrik edir bizi.
Sınədə saz gəlir aşıq,
Tellər təbrik edir bizi.

Dost dostuna gələndə tən,
Ötür tufan, çəkilir çən.
Bülbülünə könül verən
Güllər təbrik edir bizi.

Ömrümüzə, deyir ki yar,
Bir dəfəlik gəlib bahar.
Üz gələn günlər, aylar,
İllər təbrik edir bizi.

Gözün aydın, ana vətən,
Övladların gülür şən-şən;
Çöllərinə şənə çəkən
Yellər təbrik edir bizi.

Andı təmiz, eşqi təmiz,
Pənah, belə qoymuşuq iz.
Odur ki, cüt gəzdiyimiz
Çöllər təbrik edir bizi.

OLARMIŞ

Aşığı yardan ayrı düşsə,
Göz yaşları sel olarmış.
Onsuz keçən hər bir anı
Gün, ay nədi, il olarmış.

Şama dönüb əriyərmiş,
Kölgə kimi yerişərmiş.
Ahı eli bürüyərmiş,
Bir naləli dil olarmış.

Biçarənin, zaman-zaman,
Yaraları verərmiş qan.
Nə səngiyər sevdalı can,
Nə də yanıb kül olarmış.

Ətir saçsa qızılgüllər,
Dəstə tutsa özgə əllər,
Yar elindən əssə yellər
Ürəyi tel-tel olarmış.

Fərhad, Kərəm, Məcnun, Sən'an
Cənnətdə yer tutub çoxdan.
Ləyaqətli eşqi hər an,
Pənah, anan el olarmış.

İTMƏMİŞƏM

Öz sözüüm var, öz səsim var,
Heç kim kimi ötməmişəm.
Qızılgüləm açıq-aşkar,
Bica yerə bitməmişəm.

Sənət bağım cənnətə tən,
Gəldi-gedər deyiləm mən.
Min il sonra geri dönən
Görəcək ki, itməmişəm.

Bir ilhamlı odlu sinə
Bu gün mənəm, mənəm yenə.
Ancaq sənət zirvəsinə,
Pənah, hələ yetməmişəm.

111111247899

(11.12.1940)

GƏL

Şux adını kəlməbaşı
Gətirirəm dilə, gəl, gəl!
Həsərətindən eynim yaşı
Axıb döndü selə, gəl, gəl!

Ay mələkdən gözəl yarım,
Əlindədi ixtiyarım.
Sənli, şirin arzularım
Sovrulsunmu yelə, gəl, gəl!

Hicranın bir yanar oxdu,
Sinəm üstə izi çoxdu.
Gün dözməyə təpər yoxdu,
Qoyma aya, ilə, gəl, gəl!

Səcdə qılım dizlərinə,
Bəli deyim sözlərinə,
Qurban gedim gözlərinə,
Daraq olum telə, gəl, gəl!

Sinə dağlı, dil yanıqlı,
Qəlbindəki tel yanıqlı,
Əli sənə uzanıqlı
Qıyma Pənah ölə, gəl, gəl!

ÜZƏRƏMMİ

Eşqin mənə bir ümmandı,
Özgə göldə üzərəmmi?!
Hicranından qəlbim qandı,
Ancaq səndən küsərəmmi?!

Nə vaxt məni əzizlədin? –
Ay üzünü hey gizlədin.
«Yox» söylədin, «gəlmə» dedin...
Heç nazından bezərəmmi?!

Sən ömrümsən, həyatımsan,
Sən qolumsan, qanadımsan.
Eşqindən güc alır bu can, -
Hicranına dözərəmmi?!

Şəriyyəti sevsəm də mən,
Sən əzəlsən, sən ümdəsən.
Sən həmişə qəlbimdəsən,
Səndən ayrı gəzərəmmi?!

Ağıl deyir, ay Pənah, sən
Şair kimi sevəcəksən;
Gözümdə bir tər çiçəksən,
Qıyarammı, üzərəmmi?!

SEVIŞƏK

Ay şirin qız, ay şəkər qız,
Gen dolanma, gəl sevişək.
Bir də gördün gəldi payız,
Ver əlimə əl, sevişək.

Qucaqlayım incə beli,
Sığallayım qara teli.
Nə eləyim şirin dili,
Bunu özün bil, sevişək.

Axtar bütün bu dünyanı,
Eşqə yadı sayan hanı?!
Məhəbbətsiz keçən anı
Ömrümüzdən sil, sevişək.

Nəyə görə həsrət, hicran
Aramızda açsın meydan?
Qoy vüsəlın olsun hər an,
Sevin, danış-gül, sevişək.

Gəl ol talem, gəl ol yarım,
Qəbul elə ixtiyarım.
Pənah, qönçə arzularım
Açıb olsun gül, sevişək.

BƏLKƏ

Səməndər tək yanırım ki,
Səda çata ona bəlkə.
Gecə-gündüz anıram ki,
O da məni ana bəlkə.

Qəm libası büründükcə,
Məcnunsayaq göründükcə,
İzləriylə süründükcə
Əhvalıma yana bəlkə.

Ahım gəzir asimanda,
Daha taqət yoxdu canda.
Kərəm kimi alışanda
Məni doğru sana bəlkə.

Gülümsəyib baxmadımı,
Eşq oduna yaxmadımı,
Ürəyimə axmadımı, -
Bunları da dana bəlkə?!

Könlüm qəmlə elə dolub,
Bir gün görər Pənah solub.
Sonra ruhum bülbül olub
Baxçasına qona bəlkə.

OLACAQMI

Yarım bir yol gūzarını
Bu yanlara salacaqmı?
Unudubdu ilqarını,
O sayaq da qalacaqmı?

Qayda budur, aşıq olan
Vūsala can atır hər an.
Yazıq canım təkçə hicran
Dəryasına dalacaqmı?

Yada salıb cüt xalını,
Əzizlərəm xəyalını.
Mən yazığın əhvalını
Heç eyninə alacaqmı?

Durub bizə gəlmiş idi,
Şirin-şirin gülmüş idi,
Əhvalımı bilmiş idi...
Bu yuxum çin olacaqmı?

Həsrət qalıb gözlərinə,
Şirin-şəkər sözlərinə,
Gen dolanan izlərinə
Pənah səçdə qılacaqmı?!

YOXDU

Ayrılığa kökləmişən,
Vüsal deyən xalım yoxdu.
Məni yaman təkləmişən,
Üzülmüşəm, halım yoxdu.

Elə bəxtlə doğulmuşam,
Dil açmamış boğulmuşam.
Çiçək kimi soğulmuşam,
Şəhdi-şirəm, balım yoxdu.

Gözlərinə olum fəda,
Bəsdə, məni saldın oda.
Nə bu, nə də o dünyada
Sənin kimi zalım yoxdu.

Dərd tarlası elimdədi,
Qəm dəryazı əlimdədi.
Qəlbim, ruhum dilimdədi,
Bir qətrə də alım yoxdu.

Bülbüllərə olmaram tən,
Nələsindən yatmır çəmən.
Dərdi gizli çəkirəm mən,
Pənah, qeylü-qalım yoxdu.

OLA

Pərvərdigar, qüdrətinlə
Belə imkan ola, ola!
Hər bir şeyə hakim zaman
Beş il dönə dala, dala!

Əvvəlki tək gələ yarım,
Əhvalımı bilə yarım,
Sevincimi bölə yarım,
O sayaq da qala, qala!

Axın edə duyğuları,
Belə görəm nazlı yarı.
Sonra yenə intizarı
Məni oda sala, sala!

Möcüzəydi qara tellər,
Al yanaqlar, şümşad əllər...
Bircə yol da şirin dillər
İxtiyarım ala, ala!

Pənah, yenə birər-birər
Cərgələndi xatirələr...
Hər anından bir inci dər,
Həyat dönsün bala, bala!

GÜLƏSİDİ

Yaxşı nədi, yaman nədi
Nadan hardan biləsidi.
Beləsini dünyamızdan
Zaman özü siləsidi.

Qanmaz, namərd, əbləh, əyyaş
Dalısınca bir qara daş.
Qoy tnsanlar olsun qardaş;
Onda könlüm güləsidi.

Yaxşı, kökün, bil, kəsilməz,
Düz nəzilər, yox, üzülməz.
Yamanlığa heç dözülməz –
O gün mütləq gələsidi.

Bildiyini yetən çalır
Kimi satır, kimi alır.
Yaxşı, yaman adı qalır
Hər yaranan öləsidi.

Gəl qorunaq yad fe'lindən.
Yarımçığın dad əlindən.
Qanmazlara durarmı tən,
Pənah qanan küləsidi.

OLARMI

Zəhmət çəkib çalışmasan,
Dərə, tərə düz olarmı?!
Yüyməsən, yıxılmasan
Yol olarmı, iz olarmı?!

Kimə canan qonaq gəlir,
O, dünyanı cənnət bilir.
İki ürək döyünsə bir,
Qəlbə dəyən söz olarmı?!

Əlimə toxunsun əli,
Üzümə səpilsin teli,
Bircə yol gəl desin dili,
Bu qədər də «döz» olarmı?!

Gözəl çoxdu şirin sözlü,
Ay qabaqlı, Günəş üzlü,
Min gözəl seç şəhla gözlü,
Belə gözəl göz olarmı?!

Pənah, yaqin vurulmusan;
Eşq odunu sanma asan.
Daş da olsan yanasısan
Eşqə bənzər köz olarmı!?

KİMİ

Arzularım çiçək açdı
Verdiyiniz güllər kimi.
Sevinc yaşı ürəyimdə
Axdı, getdi sellər kimi.

Axtar, dolan dörd bir yanı,
Başdan-başa bu cahanı;
Bir şirin dil yoxdu, hanı
Sizin şirin dillər kimi.

İşsiz ne'mət bol olarmı?!
Hər yan açıb gül olarmı?!
Qədirbilən el olarmı
Axı bizim ellər kimi.

Ürəyimdən gəldi bu səs,
/Heç başqa cür olarmı bəs!/
Ömrümə il gələ bilməz
Sizli keçən illər kimi.

Gör nə vaxtdır sızlar könül.
Hey axtarar, izlər könül.
Pənah, əllər gözlər könül
O mehriban əllər kimi.

OLMAZ

Eşqsiz günü ömür deyə
Saymaq olmaz, saymaq olmaz!
Məhəbbətsiz heç bir şeyə
Uymaq olmaz, uymaq olmaz!

Bəxtiyardı sevən ürək,
Həmsöhbəti çəmən, çiçək.
Sevən qızın dodağı tək
Quymaq olmaz, qaymaq olmaz!

Barışmaqdan, küsüşməkdən,
Oğrun-oğrun görüşməkdən,
Cavan canla sevişməkdən
Doymaq olmaz, doymaq olmaz!

Məhəbbəti allah tanı,
Özgə bir yaradan hanı?!
Boş ürəklə bu cahanı
Duymaq olmaz, duymaq olmaz!

Pənah, eşqə vermişən can,
Alış, işıq alsın cahan.
Məhəbbətsiz keçsin bir an –
Qıymaq olmaz, qoymaz olmaz!

ÇALAR OLMAZ

Ürək susdu, gəlməz dilə,
Telli saz da çalar olmaz.
Məhəbbətsiz Günəş belə
Aləmə nur salar olmaz.

Payız oldu çəmən gülməz,
Qışda nərgiz qonaq gəlməz.
Sevda gülü fəsil bilməz,
Oddan, buzdən solar olmaz.

Yar baxmaqla mənə bir an,
Verdi fərman, əbədi yan!
Mənim qədər xoşbəxt insan
Bu dünyada olar, olmaz?!

Məhəbbətdən gələn cəfa
Eşq əhlinə verər səfa.
Əzrayıl gələr insafa,
Elə canı alar olmaz!

Bu dövrandə Məcnun hanı
Desələr, Pənahı tanı.
Məhəbbətsiz bir cahanı
Abad bilməz, bular olmaz.

ÜRƏYİMİN

O zamandan xəşbəxtəm ki
Yarası var ürəyimin.
Kəsilibdi sənə qurban,
Parası var ürəyimin.

Sənsiz mənim baharım qış.
Mənqal bilir nə çəkir şış.
Həsərətindən xal düşməmiş
Harası var ürəyimin?!

Gözlərini Günəş sanır,
Onun nurundan nurlanır.
Eşqindən yağ alıb yanır,
Çırası var ürəyimin.

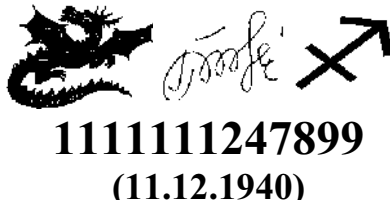
Könül düşsə məhəbətə
Qardaş olur hər xılqətə.
Böhtan, riya, yalan, nə də
Qarası var ürəyimin.

Sanma könül nahaq dindi,
Cüt yaranmaq taledəndi.
Ürəyinlə bəs nədəndi
Aarası var ürəyimin?

Nə zülm etsən fəğan salmaz,
Deyər hələ olubdu az.

Dönüklüyü bağışlamaz,
Orası var ürəyimin.

Sən Pənahı salıb bəndə,
Çəkilib durubsan gəndə.
El bilir ki, tək cə səndə
Çarası var ürəyimin.

SEÇMƏK OLMAZ

Pərvərdigar, bu nigarı
Hurilərdən seçmək olmaz.
O gəzdiyi çəmənزاری
Müqəddəsdı, biçmək olmaz.

O bahar, mən qaranquşam,
Harda olsa ona tuşam.
Eşqindən elə sərxoşam
Heç şərbət də içmək olmaz.

Pənah canan gül kimidi,
Tuti dili bal kimidi,
Gözləri Göy-göl kimidi,
Heç birindən keçmək olmaz.

111111247899

(11.12.1940)

QOŞMALAR

111111247899

(11.12.1940)

ZEYNAL

*Sevimli əmioğlum Zeynal
dünyasını dəyişəndə*

Görən necə qıydı Əzrayıl ona,
Ürəyi düzlərin düzüdü Zeynal.
Quş tək uçub getdi haqq dərğahına,
Bir nəslin alovu, közüdü Zeynal.

Öz yeri var idi xeyirdə, şərdə,
Böyükə, kiçiklə saxları pərdə.
Onun tayı hanı, doğulmaz bir də,
Həyatın cövhəri, duzuydu Zeynal.

Atam deyərdi ki, nur idi babam,
Halaldan halaldı, pır idi babam.
Nadana açılmaz sirr idi babam;
Demək, babamızın özüdü Zeynal.

Nə gördü, nə gəzdi sərvət, cah-cəlal,
Andı Babacanı umaraq vüsal.
Bu gün özü oldu ünyetməz xəyal,
Heyif, nəslimizin gözüdü, Zeynal.

Dünən sanırdım ki, olsa da günah,
Daha çıxmaz Günəş, açılmaz sabah.
Yaradan bilir ki, birdisə Pənah,
Ucadan ucaydı, yüzüdü Zeynal.

DOYMAMIŞAM

*Sevimli əmioğlum Zeynalın
baş daşına*

Bu dünyadan kim doyub ki,
Mən də doyum, doymamışam.
İnsanlıqdı mənim barım,
Özgə sərvət qoymamışam.

Sevib-seçdim həqiqəti,
Tanımadım ədavəti.
Ədalətsiz hərəkəti
Düşməyə də qıymamışam.

Kərəminə oldum fəda,
Hər gün mənə gəldi səda...
Xoşbəxtəm ki, bu dünyada
Kor şeytana uymamışam.

111111247899

(11.12.1940)

ŞİRVANIM

Azəri elinin başdan, binadan,
Sultanı Şirvanım, xanı Şirvanım!
Bütün türk elinin, türk dünyasının,
Şöhrəti Şirvanım, şanı Şirvanım!

Qobustan keçmiş i cahana bəlli,
Bəşər çoxdan onu tutur cüt əlli.
Bu bir həqiqətdir, deyil təsəlli,
Sənsən dünyamızın canı, Şirvanım!

Azərbaycan üzük, sənsə qaşısan,
Yaxşı hər nə varsa, onun başısan.
Sən ulu Göyçənin qan qardaşısan,
Sənə özgə bir tay hanı, Şirvanım?!

Çevirsən tarixdən hansı varağı,
Bir böyük oğlunun gəlir sorağı.
Xar olub üstünə gələn hər yağı,
Çilənib daşlara qanı, Şirvanım!

Sabirə tay yoxdu gəzsən aləmi,
Bəşərin fəxr idi böyük Nəsimi.
Ellərin yaşadır Seyid Əzimi,
Pənah Göyçəni də tanı, Şirvanım!

GÜLÜM

*Özün bilirsən ki, çoxdandır ki, mən
Sənin vurğumunam candan, ürəkdən.*

Şəhla gözlərini gizlətsən bir an,
Varlığımı zülmət alardı, gülüm!
Həsərət o şeydir ki, tuş olsa, inan,
Göydə Günəş belə solardı, gülüm!

Sevgi dastanıdı ömür kitabım,
Dəyişən deyildir mənim hesabım.
Mın ömrüm olsaydı, könül rübabım
Təkcə eşq nəğməsi çalardı, gülüm!

Eşqini gəzdirir sinədə Pənah,
Günahkar tutulur gör nədə Pənah?!
Çarmıxa çəksələr, yenə də Pənah,
Əhdinə vəfalı qalardı, gülüm!

111111247899

(11.12.1940)

OLMASIN

Vay o günə, sevdiiyinə sevənin
Əl verməyə ixtiyarı olmasın.
Mümkündürü halal zəhmət çəkənin,
Baxçasında şirin barı olmasın?!

Zövqü müdam özgələşir xilqətin,
Hərdən çaşır dəyərini ne'mətin.
O da var ki, sazın, sözün, hikmətin
Ola bilməz xiridarı olmasın.

Qaydadır ki, yaxşı pisə tuş olur,
Fələklərə belə gərmiş xoş olur.
Məcnunların bəxti dönüb quş olur,
Kim görüb ki, dönük yarı olmasın?!

Bağbanıyam xəzan bilməz bir bağın,
Üzü gülür hər çiçəyin, yarpağın.
Kim görüb ki, qoynu gülşən Şahdağın
Zirvəsində yayda qarı olmasın?!

Nə hicranlar çəkdi yarı yaşında,
Hökmürandı yenə sevda başında.
İzi qalsın xan Kəpəzin daşında,
Qoy Pənahın özgə varı olmasın.

DÜŞÜRSƏ

Ayağa salınır aqıl olan kəs,
Belə gördüm yolum hara düşürsə.
Biçarə bülbüllər şur ilə dinməz.
Gülün ixtiyarı xara düşürsə.

Lalələr, nərgizlər qalıbdı gendə,
Qanqal ayaq açıb çöldə, çəməndə.
Hardadı ədalət, haqq gəzən bəndə
Yayın ortasında qara düşürsə?

Hər gün daha tutqun açılır səhər,
Ədalət gəzənlər düşür dərbədən.
Bir yana çıxarmı zavallı bəşər
Mərd hər addım başı dara düşürsə?

Qiyməti itirsə əhdin, ilqarın,
Qədrini nə bilsin axı yar yarın?
Pənah, düz olaqımı, düz olanların
Arzusu gözündə Gora düşürsə?!

(Tər lan xəyalımın, azad könlümün
Bəlkə də ən böyük günahıdır bu.
Həyatıma yaddı yarandığı gün,
Yersiz və əsassız bir ahıdır bu.
Şikayət, inilti qəlbimə yaddı,

O, həyat aşiqi, qəmədən azaddı.
Ey əziz oxucum, inanma ona,
Şe'r şəfəq saça gərək hər yana;
Bircə misrasını eşidən kəsin,
Ömrü həyat adlı nura boyana!)

OLMAQ OLAR

Anlayan yanında, qanan yanında
Xoş ləhcəli şirin dil olmaq olar.
Qədir-qiymət bilən canan yanında
Eşqə, məhəbbətə gül olmaq olar.

Eşq adlı hikməti anan yaşayır,
Aşıqlər yandıqca canan yaşayır.
Yandıran yaşayır, yanan yaşayır,
Demək yanmaq olar, kül olmaq olar.

Eşqsiz, fil boyda olsan nəhayət,
Tapılmaz çismində hünər, cəsarət.
Ürəkdə çağlasa sevgi, məhəbbət
Dağı, daşı yıxan sel olmaq olar.

Ay mənim sevgilim, bir dənəsən sən,
Yoxdur bu dünyada, yoxdur sənə tən!
İnsafılı, mürvətli, kəramətli sən,
Kərəmli ağaya qul olmaq olar.

Baxma sevinci bir, əzabı mindi,
Canım da, qanım da məhəbbətindi.
Pənah, kamil insan olmaq çətindi,
Tək eşqin gücünə, bil, olmaq olar!

YETİŞƏR

İnsana yazılıb hər qəza, qədər;
Kim görüb ki, dağa, daşa yetişər?!
Alın yazısından gizlənmə hədə,
Evinin içində başa yetişər.

Qızıldan don biçsən əgər yalana,
Yenə açılacaq, çıxmaz bir yana.
Bir işarə bəsdə arif olana,
Gözlərindən qaçmaz, qaşa yetişər.

Həyatın, gərdirsin mə'nası mənə,
Aydından aydındı, incədən incə.
Gendədi, qandadı ağıl, düşüncə,
Nadan elə bilər yaşa yetişər.

Dünya yaranandan belə qayda var,
Aşiq çəkməli idi hicran, intizar.
Armudun yaxşısı çaqqala çatar,
Qızların gözəli çaşa yetişər.

Pənah görmədi ki, ixtiyar ala,
Abırlı kimsələr qalxıb ucala.
Nadan ömür boyu tanımaz bəla,
Aqıl gündə alar, qoşa yetişər.

GÜLƏ - GÜLƏ

Könül, hicran aç1, řirindi vüsal;
Arif ol, acını seç gülə-gülə!
Onun badəsini doldur, elə al,
Qaldır gülə-gülə, iç gülə-gülə!

Kimi Məcnun kimi çöllər dolanır,
Kimi Kərəm kimi alışıb yanır,
Kiminin naləsi ərşə dayanır;
Sən o əzablardan keç gülə-gülə!

Ağlayan alçalır, gülən yüksəlir,
Üstəlik əğyarın bağrını dəlir.
Ahu-zar etdikcə ömür gödəlir,
Pənah, köçəndə də, köç gülə-gülə!

111111247899
(11.12.1940)

SƏNİ, SƏNİ

Eşqim işləyibdi iliyə, qana,
Qərq etsin nuruna gəl səni, səni.
Ərzin o başında gəlsəm cahana
Yenə də tapardım bil səni, səni.

Qovsa da ömrumdən çəni bu sevda,
Salıbdı saçıma dəni bu sevda.
Min dəfə yandırsın məni bu sevda
Bircə yol etməsin kül səni, səni.

Gözlərində sürmə, əlində xına,
Təzəcə girmisən sevda yaşına.
Qoy bülbül dolansın gülün başına,
Mən də tanıımışam gül səni, səni.

«Yox», «gəlmə» olsa da tək-cə sözlərin
Min könül gəzdirir sənin izlərin.
Məni necə seçsin axı gözlərin
Candan sevir bütün el səni, səni.

Demərəm bu eşqə sən də alıq, yan,
Pənahlı ayda bir, ildə bir yol an!
Əgər ürəyimə hakim olmasan
Əzbər edərdimi dil səni, səni?!

NECƏ

Yenə bahar gəlib dağa, arana
Sevincim həddini aşmasın, necə?!
Gəlin tək bəzənib baxsan ha yana,
Könül qanadlanıb uçmasın, necə?!

Hər yaşıl yarpağın özgə hüsnü var;
Yenidi, təzədi bu gələn bahar.
Dağların döşündə əridikcə qar,
Çaylar köpüklənib daşmasın, necə?!

Dağlar da, daşlar da sanki açır dil,
Sevgiyə köklənir hər duyan könül.
Şur ilə deyirsə eşqini bülbül,
Qızıl güllər ətir saçmasın, necə?!

Bahar söyləyir ki, çəkilmə qına,
Qəlbini, eşqini bir daha sına.
Lalə yanağında şəh damlasına
Qələm yeni nəğmə qoşmasın, necə?!

Günəşdən də qabaq oyanır elat,
Ay Pənah, bu günlər nə dincəl, nə yat.
Hər yanda bulaq tək çağlayır həyat,
Ölüm baş götürüb qaçmasın, necə?!

VƏTƏNİN ÖZÜ OL

Dostum Ələkbərə

Toydan qayıt, gəzməkdən gəl hər zaman,
Elə etmə həsrət qalaq sizlərə.
Qurban kəsım sən tək yurda şərəf-şan
Oğulların qayıtdığı izlərə.

Ellər bilir, bir qaydadı əzəldən
Sağlam kökdən yetişəcək güclü dən.
Neçələri, tanıyandan səni mən,
İsinibdi qəlbindəki közlərə.

Dost ellərdə sən vətənin özü ol,
Şöhrəti ol, söhbəti ol, sözü ol,
Ocağı ol, alovu ol, közü ol,
Xoş xəbərin hey yetişsin bizlərə.

Ağ gün ki, var, asan gəlməz, ay dədə.
Qəlb gülməsə göz də gülməz, ay dədə.
Ulduz yoxsa ilan ölməz, ay dədə;
Ver könlünü hikmət dolu sözlərə.

Daha nurlu olsun gələn sabahın,
Dost yanında tapılmasın günahım.
Qardaşım, keç təqsirindən Pənahın,
Son zamanlar çox yer verir «döz»lərə.

CIRILDAYIR

*Nabranda dincələrkən,
zarafatyana.*

Evi yıxılaydı taxt düzəldənin.
Cecə səhərəcən hey cırıldayır.
Dincəlməyə gəlmiş hər bir bəndənin
Edibdi başını key, cırıldayır.

Gah sanki pələngdi, düşübdü bəndə,
Gah sanki traktor işləyir gəndə.
Gah da deyirsən ki, naşı əlində,
Bir sınıq, bir salxaq ney cırıldayır.

İstirahət hanı, düşmüşük oda,
Bütün sahil boyu yayılır səda.
Ay Pənah, bu boyda yeməkxanada
Tapılmır bir qırıq piy, cırıldayır.

111111247899

(11.12.1940)

TÜKƏNƏRMİŞ

Hüduzsuz nə var ki, qoca dünyada,
Nə qədər uzansa düz, tükənərmiş.
Ən zəngin xəzinə hey dada-dada,
Gərək anlayaq ki biz, tükənərmiş.

Hər bir şövə saca düşəsidi dən,
Keçib gedəsidi gələn duman, çən.
Zamanın əliylə sevən ürəkdən
Alov tükənərmiş, göz tükənərmiş.

Gəldi-gedər olur yaxşı ki, xilqət,
Sən var ol ey vətən, ulu təbiət!
Əbədi olsa da şe'r və sənət.
Pənahın qəlbində söz tükənərmiş.

111111247899
(11.12.1940)

DEYİL

Mizan-tərəzi var, haqq var, hesab var,
Doxsandoqquz hələ yüz deyil, deyil.
Heç kəs kamil deyil, aşkardır, aşkar,
Heç kim tamamilə düz deyil, deyil.

Əsilsiz insanda mərifət olmaz;
Elinə, yurduna məhəbbət olmaz.
Nakəsin dizində dəyanət olmaz,
Köksündəki buzdu, köz deyil, deyil.

Ay Pənah, sözlərdən çəllənglər toxu,
Vədəsi çatmamış atma bir oxu.
Bil ki, yazdığının bəlkə də çoxu
Dillərdə gözəsi söz deyil, deyil.

111111247899

(11.12.1940)

GEDƏCƏK

Bu dünya fanidi, ömür əmanət.
Nökər də gedəcəkdir, xan da gedəcəkdir;
Əzəldən məlumdu nə gün, nə saat,
Artıq qala bilməz an da, gedəcəkdir

Nə fərqi, çirkindi, yoxsa gözəldi,
Vədəsi tamama yetən xəzəldi.
Bütün dünya desə, gövhərdir, ləldi,
Dayanmaz, o büllür can da gedəcəkdir.

Yaxşılıq üstündə durur bu cahən,
Yaxşılığa doğru işləyir dövran.
Ay Pənah, dünyada yaxşı ad qazan,
Şöhrət də gedəcəkdir, şən da gedəcəkdir.

111111247899
(11.12.1940)

BU SƏHƏR

Özgə cür boylanır Günəş üfüqdən,
Bütün səhərlərdən aldı bu səhər.
Günün hər çağının vurğunuyam mən,
Ancaq ixtiyarım aldı bu səhər.

Müşk-ənbər qoxuyur əsən sərin meh,
İncidi, gövhərdi çiçəklərdə şəh.
O yanda sallanan o qövsi-qüzeh,
Nə qədər gözəldi, aldı bu səhər.

Quşlar budaqlarda verib səs-səsə,
Elə bil düşmüşən bir gur məclisə.
Layiqli söz yoxdu, eyləsəm kəsə,
Dünyanın hüsnündə xaldı bu səhər.

Hara baxırsansa şirin vüsaldı,
Belə dünya olmaz, bu bir xəyaldı.
Məni qayğıların əlindən aldı,
Cənnətin qoynuna saldı bu səhər.

Ay rəssam qardaşım, bir mənzərə çək,
Orda canlı olsun hər gül, hər çiçək.
Pənahın qəlbində şe'rə dönərək
Süzülüb varaqda qaldı bu səhər.

SƏNİ

Mənə bircə dəfə gözlə desəydin,
Ömrün sonunacan gözlərəm səni.
Sənsən bu dünyada tapındığım din,
Yaradanım sayıb səslərəm səni.

Qəlbimdə qəlbinin hərarəti var,
Məni qorxudarmı şaxta, boran, qar?!
Sənə nə vəd verir, bilmirəm, əğyar,
Könlümdə, ruhumda bəslərəm səni.

Eşqin dövrəsində dolanır cahan.
Eşqidi hər kəsə şöhrət, şərəf-şan.
Allah eləməsin, köçsən dünyadan
Tərəddüd etmədən izlərəm səni.

111111247899
(11.12.1940)

DODAQLAR

Qadir yaradanın şah əsəridi,
Həm hicrandı, həm vüsaldı dodaqlar.
Gözəllər elə bil qızıl lalədi.
Onların hüsnündə xaldı dodaqlar.

Bir zaman onlara vuruldum mən də,
Bütün varlığımı saldılar bəndə.
Məcnun tək dolanıb çöldə, çəməndə
Sanırdım ki, bir xəyaldı dodaqlar.

Elə ki, təbəssüm qonur ahəstə.
Şairlər onlara deyirlər püstə.
Həsərəti aşıqı eləyir xəstə,
Özgə cür şəkərdi, baldı dodaqlar.

Bə'zən görürsən ki, xoş niyyətliidi,
Şairəm deyənə səxavətliidi.
Vallah, qızılıgüldən tərəvətliidi,
Lalədən yüz dəfə aldı dodaqlar.

Ay Pənah, bu işin mə'nası varmı,
Heç onlara tərif yazmaq olarmı?!
Elə yüksəkliyə söz ucalarmı? –
İlham önünüzdə laldı, dodaqlar!

DALĞALAR

Görürsən mirvari boyun bağı tək
Cərgələnib olur qatar, dalğalar.
Onlarla görüşə gəlincə külək,
Bir sürü guzu tək yatar dalğalar.

Hərdən sakit, xumar, hərdən cilvədi,
Hərdən Aybəniz* tək şirin nəğməli.
Elə ki qızışdı, deyərsən «dəli», –
Az qala göylərə çatar dalğalar.

Pənah Göyçə vurğun olmayıb əbəs,
Onların hər halı ülvi, müqəddəs.
Yad olan, qoynunda yer tapa bilməz,
Çıxarıb sahilə atar dalğalar.

* *Aybəniz Haşimovaya işarədir*

111111247899
(11.12.1940)

PALIDLAR

Hər biri Nabranın yaraşığıdı,
Düzülüb yanyana azman palıdlar.
Buludlar çətrindən çox aşağıdı,
Torpaqdan güc alıb yaman, palıdlar.

Qasırğa gücsüzdü qolunu silkə,
Xırman boyda yerə salırlar kölgə.
Hər biriniz min il yaşayır bəlkə, -
Bu yerdə acizdi zaman, palıdlar!

Beş ildi onlara söyləyirəm yar.
/Belə gözəlliyə biganələr var./
Elə bil bir az da cavanlaşıblar,
Haman palıdlardır, haman palıdlar.

Hərdən görürsən ki, qırıb çatırlar,
Dəyər-dəyməzinə alıb satırlar...
Gələcək sizlərə olasıdı yar,
Şübhə eləmirəm bir an, palıdlar!

Yaşayır qəlbimdə ülvi bir dilək,
Əsməsin, əsməsin sizə bəd külək.
Qismət olacaqmı bir də görüşək,
Pənah eyləsinmi güman, palıdlar?!

ARIQDI

Elə bil anası verməyib çörək,
Zalımın balası yaman arıqdi.
Dənizin qoynuna girsə o mələk,
Deyərsən ki, üzür saman, arıqdi.

O nəyə bənzəyir, mən bilən deyil,
Heç qarğı da ona tən gələn deyil.
Aylarla, illərlə düzələn deyil,
Yoxdu kökəlməyə güman, arıqdi.

Ay Pənah, ədalət yoxdu cahanda, -
Ağlamağım tutur ona baxanda.
Belə incə məxluq yoxdu cahanda,
Neyləsin incəlik uman, arıqdi.

111111247899
(11.12.1940)

ATA

Ata olan zaman başa düşmüşəm,
Mən sənin qədrini bilmədim, Ata!
Hər gün görüşünə gəlməli ikən,
Həftə heç, ayda da gəlmədim, Ata!

Bir iş tutmadım ki, gələ xoşuna,
Su da calayardım, hərdən aşına.
Niyə dolanmadım hər gün başına,
Niyə hər qayğını bölmədim, Ata?!

İndi oturmuşam ata taxtında,
(Demək, hər oğulun bu var baxtında.)
Dizimə döyürəm, niyə vaxtında
Doyunca danışıb gülmədim, Ata!

Kədərli xatirəm yüz nədi, min-min,
Haqlı əsiriyəm qəmin, qüssənin.
Neçə sevincini yox etdim sənin,
Bircə kədərini silmədim, Ata!

Öz təqsiridir ki, düşübdü geri,
Pənah peşmansa da, indi nə xeyri?..
Yaxşı ki, vaxtında yazdım bu şe'ri,
Sözüm ürəyimdə ölmədim, Ata!

QOCALIQ

Zaman işindədi, kimsən fərqi yox,
Bizə yaxınlaşır hər an qocalıq.
İstəməsəm belə, nə az, nə də çox,
Bir müddət sürəcək dövran qocalıq.

Hər dürlü arzuya sondur, yağıdır,
Gənclik nə vermişdi vurub dağıdır.
Kimiyə ömrünün rahat çağıdır,
Kimiyə yamandan yaman qocalıq.

Pənah, yan keçməzsən, düşmə niyyətə,
Taki qismət olsun hər bir xilqətə.
Aparıb çatdırır əbədiyyətə,
Olur ümdə dərdə dərman qocalıq.

111111247899

(11.12.1940)

SƏNSƏN

Qəmər xanıma

Sənsiz heç günəş də isitməz məni,
Alovum da sənsən, odum da sənsən.
Xaliq mənim üçün yaradıb səni,
Ünvanım sənsən, adım da sənsən.

Sənin gözlərinlə cahana baxdım,
Sellərə, sulara qoşulub axdım.
Sənə rast gələndən açılıb baxtım,
Ləzzətim də sənsən, dadım da sənsən.

Eşqindi Pənaha şöhrət, şərəf, şan,
Eşqinlə çağlayır varlığımda qan.
Sən mənə özümdən daha yaxınsan,
Qohumum da sənsən, yadım da sənsən.

111111247899

(11.12.1940)

OLAR, OLMAZ?

Eşitsəm əğyara meyl etmişən sən,
Qəlbimdə sağalmaz xal olar, olmaz?
Desələr ki, ondan kənar ötmüşən,
Muştuluğum şəkər, bal olar, olmaz?

Sənin varlığında mənim həyatım,
Əziz xəyalında qolum, qanadım.
Desəm kəndarına baş qoyum yatım,
Ay insafsız, cavab qal olar, olmaz?

Nə yaman bənzərin var qızılgülə,
Cövrüm artırırsən hey gülə-gülə.
Dərdimi söyləsəm sarı bülbülə
O da mənim kimi lal olar, olmaz?

Sən Pənah Göyçəni saya salmasan,
Sənli diləyimlə həmdəm olmasan,
Bircə yol da olsa qonaq qalmasan
Bəxtlə işim qeylü-qal olar, olmaz?

111111247899

(11.12.1940)

GÜCLƏN

Fələklər güclünün tərəfindədi,
Ey vətən, gücsüzlər sayılmır, güclən!
İmkansız nə qədər haqlı olsa da,
Yenə öz yerinə qoyulmur, güclən!

Gücsüz, bu dünyada sayılan hanı,
Onsuz kim qazanıb şöhrəti, şanı?!
Yetən taptalayır fağır olanı,
Başı qovğalardan ayılmır, güclən!

Güc birlikdə olur, şəksiz, şübhəsiz,
Pənah, onda nicat tapacağıq biz.
Nə qədər ağıllı dinsə də fərsiz,
Heç vaxt lazımınca duyulmur, güclən!

111111247899

(11.12.1940)

QARABAĞ

Bu gün elə gündü, elə zamandı
Dilimdə ən şirin sözdü Qarabağ.
Ruhumun, qəlbimin müqəddəs andı,
Şe'rimdə alovdu, közdü Qarabağ.

Əzəldən mərdlərə olubdu vətən,
Yoxdu yetirdiyi dahilərə tən.
Son yüz illər yadın yad nəfəsindən
Yoruldu, usandı, bezdi Qarabağ.

Nə qədər iblis var cəmlənib orda,
Daş da əriyərdi bu vurhavrda.
Bəşəriyyət onu qoyarmı darda,
Odur ki, dayandı, dözdü Qarabağ.

Qoruyub babalar, qoruyaq biz də,
Və'dimiz, eşqimiz olmasın sözdə.
Şanlı tarixiylə tariximizdə
Ən nurlu, ən dürlü izdi Qarabağ.

Yeri gəlsə canı, şübhə yox bunda,
Qurban verəcəkdir Pənah bir anda.
Sabahkı buludsuz səmalarında
Xəyalım qıy vurub süzdü, Qarabağ!

KAŞ

Hər şeyə hazıram sənin yolunda,
Tale bunu sənə bildirəydi kaş.
Sevinc verməyəydi mənə bir gilə,
Əvəzində səni güldürəydi kaş.

Elə ki, vuruldum sən tək mələyə,
Könlümü bağladım xoş bir diləyə;
Sənin həyatına an artsın deyə,
Ömrümdən illəri sildirəydi kaş.

Aşiq olan kəslər gedər xəyala,
Onların qoynunda yetər vüsala.
Sənə tuş olası hər dərd, hər bəla
Pənahı tapaydı, öldürəydi kaş.

111111247899

(11.12.1940)

YETİMLƏŞMƏSİN

Ay ellər gözəli, tez qayıt, tez gəl,
Həsətli gözlərim yetimləşməsin.
Dilim «can» deməyi edibdi əməl,
Eşit ki, sözlərim yetimləşməsin.

Sənsiz həyat mənə quru bir səda,
Getmişən, elə bil düşmüşəm oda.
Gəl ki, gəzdiyimiz bağda, bağçada
Tək qalan izlərim yetimləşməsin.

Eyləsə də fəğan, çəksə də min ah,
Həsərin əzizdi, xəşbəxtədi Pənah.
Təbiət darıxır, eləmə günah,
Dağlarım, düzlərim yetimləşməsin.

111111247899

(11.12.1940)

HANI

Həsərətİ gözümdə döndü leysana,
Elə boz-bulanıq sel hanı, hanı?!
Bircə nəvazişi dərmandı ona,
O cür hərərətli əl hanı, hanı?!

Günəş camalını gördüm bircə an,
Al-əlvan boyandı gözümdə cahan;
O andı ömrümə şöhrət, şərəf, şan,
Ona tay gələsi il hanı, hanı?!

Nə sayaq deyim ki, tanınsın üzü?
Nə sayaq yazım ki, görünsün gözü?
Yox, tupa bilmərəm layıqlı sözü,
O qədər qüdrətli dil hanı, hanı?!

Nəğmədi aşiqin dövləti, varı, -
Məhəbbət onlarda yaşasın barı,
Pənah, nə gözəldi yarın saçları,
Onlara yaraşan gül hanı, hanı?!

111111247899

(11.12.1940)

DƏYSƏ

Ay gözümün nuru, bir az yaxın gəl,
Dünya dağılmaz ki, əl ələ dəysə?!
Həyat olasıdı min dəfə gözəl,
Üz-üzə dayansaq, tel telə dəysə.

Sənsiz, cahan mənə qupquru bir səs,
Adına bağlıdı hər arzu, həvəs.
Vallah, tanrıya da xoş gedə bilməz,
Coşsa həsrət, hicran, sel selə dəysə.

Aşiqə ümidlə açılır sabah,
Arzuyla yaşamaq sayılmaz günah.
Cənnəti sağ ikən görərdi Pənah,
Dodaqlar birləşib, dil dilə dəysə!

111111247899
(11.12.1940)

NƏ YAXŞI

Qaydadı, aşıqlər ayrılıq çəkər,
Sən də hicran yazdın mənə, nə yaxşı!
Əsla ümid yoxdu bu od, bu atəş
Bir anlıq səngiyə, söne, nə yaxşı!

Şükür yaradana, şükür min dönə,
Aşiqlik taleyi yazıbdı mənə;
Sənin rəhm bilməz qəmələrinə
Nişanə qoyulub sinə, nə yaxşı!

Sevda yollarından geri dönmərəm,
Cəfam min qat artsa, yenə dinməyəm.
Bir dəfə od tutub alışdı Kərəm,
Mən yanırım dönə-dönə, nə yaxşı!

Əlimdən almısan ixtiyarımı,
Bir qətrə çəkmirsən intizarımı.
Köksümün başında yaralarımı
Çatdırmaq dilərsən minə, nə yaxşı!

Məni qulu edib eşq adlı şahın,
Savab qazanmısan, yoxdu günahın.
Məcnun nalə çəkdi, ancaq Pənahın
Yoxdu ixtiyarı dinə, nə yaxşı!

OLMAZ

Sevgilim, yadında yaxşı saxla ki,
Sevən könül ahsız, amansız olmaz.
Dost dediyin kəsi tez-tez yoxla ki,
Ürək beyin deyil, gümansız olmaz.

Yayda hər ürəyi alsa da dağlar,
Gül-çiçək dənizi olsa da dağlar,
Mehrini Günəşə salsa da dağlar,
Biryolluq çiskinsiz, dumansız olmaz.

Ekizcə qardaşdı xeyir ilə şər,
Gecədən doğulur hər gülgün səhər.
Cahana gələndən bilir ki, bəşər
Qızılgül deyilən tikansız olmaz.

Hicran qəlbimizdə salmasaydı iz,
Vüsal olardımı bu qədər əziz?!
Gümüş bədənlilər nazsız, qəmzəsiz,
Gözəl gözlər oxsuz, kamansız olmaz.

Dünya itən deyil dumanda, çəndə,
Yaxşılar doğulur vaxtı gələndə.
Pənah, istəsən də, istəməsən də,
Bu dünya yaxşısız, yamansız olmaz.

O QƏDƏR GÖZƏLDİ

O qədər gözəldi tellərin inan,
Kim görsə deyər ki, çətrinnən olmaz.
Qızılgül nədir ki, yanında, canan,
Sehrdi, əfsundu, ətrinnən olmaz.

Varım, yoxum sənə məhəbbətimdi,
O, həm də dözüüm, dəyanətimdi.
Nazınla oynamaq səadətimdi,
Əzizdən əzizdi, xətrinnən olmaz.

Yeni aləm açır hər bir gəlişin,
Məni heyran edir adicə işin.
Dastanlara sığmaz bircə gülüşün,
Pənah yazsa bilsə sətrinnən olmaz.

111111247899
(11.12.1940)

SƏNƏ KÖNÜL VERSƏM

Sənə könül versəm, ürək bağlasam,
Sən onun qədrini biləsisənmi?
Eşqinlə sel kimi coşub çağlasam,
Bu sehri, əfsunu böləsisənmi?

Fərağında yanmaq mənə şərəf, şan,
Qoy onsuz ötməsin ömrümdən bir an.
Sən mənə öl desən ölərdim, inan,
Mən sənə gül desəm güləsisənmi?

Aşıqlar çəksə də hicran, intizar,
Axtarsan onları xəşbəxt, bəxtiyar.
Ömrümü çürütdüm bu yolda, ey yar.
Nəhayət insafa gələsisənmi?

Hər açılan səhər gətirir fəraq.
Odur hisslərimə yeganə daraq.
Ömür keçib getdi, yox yardan soraq,
Ay Pənah, bu dərdlə öləsisənmi?

111111247899

(11.12.1940)

SƏNSİZ

O sənli anlarım, sənli günlərim,
Könlümdə kök atıb bağ oldu sənsiz.
Sən ey dan ulduzum, ey nazlı pərim,
Hisslərim durulub dağ oldu sənsiz.

Sevdaya düşürsə, sevirsə ürək,
Hicran odunda da xəşbəttdi demək.
Bununla yanaşı, ay nazlı mələk,
Necə deyim, günüm ağ oldu sənsiz?!

O sayaq mehriban deyil küləklər,
Ətrini itirib güllər, çiçəklər.
İrəli səsləmir daha diləklər,
Həyat tamam özgə çağ oldu sənsiz.

Niyə öz canından ayrı düşür yar?
Nə üçün fələkdə olur ixtiyar?
Həmdəmsiz günlərin nə mənası var.
Pənah Göycə niyə sağ oldu sənsiz!

111111247899
(11.12.1940)

DAĞLAR

Yazın ortasında dönər cənnətə,
Batar çiçəklərə, güllərə dağlar.
Yay girəndə bənzər şux bir afətə,
Açar qucağımı ellərə dağlar.

Yalçın qayaları azmannan azman,
Baxanın papağı düşür başından.
Dünya yaranannan oxuyur meydan
Azğın tufanlara, yellərə dağlar.

Qədirbilənləri daim anıblar,
Mənəm deyənləri tamam danıblar.
Qürurda, vüqarda tək yaranıblar,
Yoxsa düşərdimi dillərə dağlar?!

Onlara güdrətdən nur ələnibdi,
Əlvən çiçəklərə sıx bələnibdi.
Bir igidsayağı dirsəklənibdi
Cərgə təpələ, bellərə dağlar.

Kəmfürsət fələyin tərsə dönümü,
Sizlərdən kənara saldı yönümü.
Qoynunuzda keçən bircə günümü
Pənaham, vermərəm illərə, dağlar!

MƏN

Karima

Sənin sağlığıma, sevgilim, hər an
Məhəbbətdən ilham alasıyam mən.
Min il ömr eləsəm, sanıb şərəf, şan,
Onun rübabını çalasıyam mən.

Bə'zən eşq aşiqi yandırır yaxır,
İllərlə gözümdən qanlı yaş axır;
Nə qədər ki, gözüm gözünə baxır,
Qocalmaram, nə də solasıyam mən.

Eşqin elə sayaq çalıb qəlbimi,
Şe'rə köklənibdi onun hər simi.
Anama qurbanam, bir şair kimi
Eşqin, məhəbbətin balasıyam mən.

Sazımı bəri ver, çayımı dəmlə,
Mənim nə işim var kədərlə, qəmlə?!
Hüsnünü vəsf edən nəğmələrimlə
Dünyada əbədi qalasıyam mən.

Odur, nəğmələrim elə yayılır,
Pənah Göyçə dönüb selə yayılır.
Kim eşqin gölündə qəvvəs sayılır? –
Ondan dərinlərə dalasıyam mən.

XATIRƏLƏRİN

Dünyada hər şeydən əzizdi mənə,
Şirindi, gözəldi xatirələrin,
Nə çətinlik olsa, görürsən, yenə
Köməyimə gəldi xatirələrin.

Elə bil, yenə də verib baş-başa,
Bir eşqin şəninə gəlirik cuşa.
Mənə təpər verib deyir ki, yaşa, -
Gör bir neçə ildi xatirələrin?!

Adın gecə-gündüz dodağımdadı,
Şaqqraq gülüşlərin qulağımdadı.
Hər anı yazılır, varağımdadı, -
Bir çiçəkli çöldü xatirələrin.

Onlardı qəlbimdə odum, atəşim.
Onlardan doğulur hər yaxşı işim.
Onlarsız sönərdi Ayım, Günəşim,
Kim deyir nisgildi xatirələrin?!

Onlarsız axarmı damarımda qan? –
Duyğusuz kötüyə dönərdi bu can.
Ay Pənah, durulur ötdükcə zaman,
Çağlayan bir seldi xatirələrin.

İNAMSIZ

İnsana xoşbəxtlik yetişə bilməz,
Könül verib, könül alsə inamsız.
Bəxti yön çevirməz, üzünə gülməz,
İtirsə inamı, qalsa inamsız.

Ömrün günlərini yaşamaz, biçər
Nə dostu tanıyar, nə yadı seçər.
Səadət yanından kor kimi keçər
Görməz səadəti, olsa inamsız.

Çatmaz bir mənzilə, sürünər yolda;
Hamıdan arxada, hamıdan dalda.
Ləzzət verməz ona şirin xəyal da
Ay Pənah, xəyala dalsa inamsız.

111111247899
(11.12.1940)

DEMƏ

Məhəbbətsiz keçən günlər gün deyil,
Bir olmasın, ömrün olsun yüz, demə.
Yar çağırsa, bəxt ulduzun çıxıbdı,
Yel kimi get, dərə, təpə, düz demə.

Bu fikirlə çox gedirəm xəyala,
Bəşər nə vaxt yetişəcək kamala.
Ya rəhm elə, yetir məni vüsala,
Ya bir yolluq alış söylə, döz demə.

Söz var könlü yeksan edir bir anda,
Söz də var ki, şəkər əziz dəhanda.
Bircə od var, o da eşqdir, cahanda,
Qeyrisinə alov demə, köz demə.

Görən nə vaxt yolu düşər bizlərə,
Bir də baxam, oğrun baxan gözlərə.
Namərd salan, nakəs salan izlərə
Pənah, heç vaxt cığır demə, iz demə.

111111247899
(11.12.1940)

OLUR

Xoşdu, xoşdu məhəbbətin hər dəmi,
Xüsusən küsəndə yar şirin olur.
Heç yerdə tapılmaz Göyçayın narı,
Amma yar qoynunda nar şirin olur.

Gərək kişi kimi doğulsun insan;
Sonra olan deyil, unutma bir an.
Ey insan, yeməkçün yaranmamısan
Bil ki, nadanlara var şirin olur.

Vətən eşqi özümüzdən əzəldi,
Arazın fəryadı bağırimi dəldi.
Pənah, hər insana yurdu gözəldi,
Qoşqarın döşündə qar şirin olur.

111111247899

(11.12.1940)

BİLLƏM

Sev səni sevəni deyib ərənlər;
Məni sevən kəsə qul ola billəm.
Dolanıb başına pərvanə kimi,
Oduna alışıb kül ola billəm.

Hər nə desə qol qoyaram sözüne,
Gözüm ömrüm boyu baxar üzünə.
Qoymaram nəm gələ onun gözüne,
Xoş ləhçə, şirin bir dil ola billəm.

Nə qədər ki, ürəyimdə axır qan,
İsیدərəm günəş kimi, hər zaman.
Mən Pənaham, vəfam deyil bircə an,
Şahid olar dostlar, el, ola billəm.

111111247899

(11.12.1940)

YARAŞIR

Göz var ki, gözəldi rəngsiz, boyasız.
Göz də var ki, sürmə ona yaraşır.
Qadın hara, şalvar hara, bax o qız
Geyibdi, olubdu sona, yaraşır.

Hər nə qədər sığal versə özünə,
Adam var xoş gəlməz elin gözünə.
QIZ var ki, saçını töksə üzünə,
QIZ var ki, darasa yana, yaraşır.

Elə qız var, geyinsə al gözəldi,
Eləsi var bürünsə şal gözəldi.
Kim bilmir ki, buxaqda xal gözəldi?!
Qız var nə geyinsə yenə yaraşır.

O gözləri qara, o əsmər yanaq,
Yaraşır nə qədər çəksə düyün, dağ.
Ömür çüründəndi hər qaraqabaq,
Bu afət qəsd etsə cana, yaraşır.

Paltar insanı yox, unutma bunu,
İnsandır bəzəyən paltarı, donu.
Ay Pənah, belədir sözünün sonu
İnsaniyyət hər insana yaraşır.

GÖZLƏRİN

İnsafa gələndə, rəhm eyləyəndə,
İlahi şəfəqlə baxır gözlərin.
Min naz ilə məndən üz çevirəndə,
Qoşa ulduz kimi axır gözlərin.

Aşiq öz eşqini salarmı səsə?
Şikayət edərmə kədər, qəm yesə?
Bir dəfə rəhm edib əgər, gəl, desə,
Yüz dəfə yandırır, yaxır gözlərin.

Bilmirəm kim üçün həsrətlə baxır,
Pənaha ülfətlə, şəfqətlə baxır.
Görəydim əğyara nifrətlə baxır,
Odlu qığılımlar çaxır gözlərin.

111111247899
(11.12.1940)

SƏN

Ən ağır cəzaya ləyiqsən, könül,
Bir mələk qəlbini sındırmısan sən.
Şirin söz gözləyib dilindən o gül,
Acı sözlər ilə dindirmisən sən.

Tutaq ki, yüz könül etmisən abad,
Sevinc paylamısan, eyləmişən şad.
Bunu ki, uçurub etmisən bərbad.
İncidib zirvədən endirmisən sən.

Dağlardan ağırdı bu xətan, Pənah,
Qoy nəşibin olsun fəryad, aman, ah!
Bağışlansa belə bu ağır günah,
Öz ümid şamını söndürmüşən sən.

111111247899
(11.12.1940)

OLARMI

Gülüm səhv edirsən, bir dərin düşün;
Sevən ürəklərdə zülmət olarmı?!
Dünyaya dayaqdı ərlər, ərənlər.
Namərddə, nakəsdə qeyrət olarmı?!

Məhəbbət ürəyi alovlandırır.
Şirin bir əzabla şam tək yandırır.
Hər müqəddəs işə qanadlandırır,
Sevməyən ürəkdə cür'ət olarmı?!

Bil ki, məni belə oda salmışan,
Hakim olub ixtiyarım almışan.
Ürəyimdə mehman olub qalmışan,
Özün yoxsan, belə həsrət olarmı?!

111111247899
(11.12.1940)

GƏL

Ürəyim dost üçün açıqdı hər an,
Ay xanım qız, istəyirsən sən də gəl.
Dostlarsız keçməsin ömürdən bir an,
Zaman keçir, çox dayanma gəndə, gəl.

Bu yolda dilinə gətirmə yalan,
Səni dost bilənə sən də arxalan.
Dostluqla gün doğur, al geyinir dan,
Hay verirəm çağırışına, mən də, gəl.

Dostluqdur Pənahın dövləti, varı.
İstərəm, bol olsun məhsulu, barı.
Keçibdi ömrümün güllü baharı,
Gəl, əzizim, dumanda gəl, çəndə gəl.

111111247899
(11.12.1940)

SƏNİN

Ey dəstə durnanın başçısı gözəl,
Heyrandı hüsnünə təbiət sənin.
Bu vurğun könlümdə, hamıdan əzəl,
Olsun sevinc sənin, məhəbbət sənin.

Səhər mehi şanə çəkir telinə,
Qumrular həsrətdi şirin dilinə.
Vallah, su tökməyə şümşad əlinə,
Tapılmaz layiqli bir xilqət sənin.

Kim istəməz adına gül dərməyə,
Sən keçdiyin yol böyunca sərməyə?
Pənahın eşqinə cavab verməyə
Tapılsın qəlbində dəyanət sənin.

111111247899
(11.12.1940)

DEYİLDİR

*Saç ağardı ancaq ürək
Alovludur əvvəlki tək.*

S. VURĞUN

Başım çox bəlalar çəkibdi gülüm,
Saçın ağarmağı bica deyildir.
Dərd, ələm qəddimi xeyli əysə də,
Ürəyim cavandı, qoca deyildir.

Bir dağın ətəyi olmasa əlvan,
«Oxxay» söyləməsə qoynunda mehman,
Zirvəsi deyilsə çiskin, çən, duman,
Qüzeydə qar yoxsa uca deyildir.

Çoxdandır Pənahın gözü səndədi,
Fikri gözəllikdə, toy-düyündədi.
Ömrün gözəl çağı hələ öndədi,
Zülmət uzaqdadı, gecə deyildir.

111111247899

(11.12.1940)

ÜSTƏLİK

Tale mənə dost göndərib vəfalı,
İsmət, həya yanağında üstəlik,
Xoş duruşlu, xoş rəftarlı, şirin dil,
İnci sözlər dodağında üstəlik.

Taki tez-tez yolu düşsün bu yana,
Oğrun baxa-baxa qəsd etsin cana.
Kışmış xallar yanağında yan-yana,
Xallar şahı buxağında üstəlik.

Bircə yol qoynundan şamama dərim,
Ondan sonra ona qurbandı sərim.
Ələsgərdən dərs alıbdı, afərin,
Molla Pənah hüzurunda üstəlik.

111111247899
(11.12.1940)

ADİLƏ

Eyni doğulsa da bütün insanlar
Həyat boyu fərqlənirlər ad ilə,
Nakəsdən, zalımdan fəğan eyləyib.
Bəşər hər vaxt yön çevirib adilə.

Hünərin var bu gərdişə dayan, döz,
Əl yoxlayır, qulaq şəkdə, baxır göz.
Yaman dillər danışmağa tapır söz
Elə dolan düşməyəsən a, dilə.

Bir baxışla ürəyini çalırsa,
Əsir edib ixtiyarın alırsa,
Pənah, əgər xəyalında qalırsa,
Bil ki, gələn Adilədir, Adilə.

111111247899
(11.12.1940)

İNCİMƏ

İstərdim göz-gözə dayanaq hər an,
Bu arzudan, bu tamahdan incimə.
Ancaq qismətimə yazıldı hicran,
Dilimdəki aman-ahdan incimə.

İcazəsiz xəyalına dalmışam,
Röyalarda sənə qonaq olmuşam.
Hədsiz sevdiyimdən sənsiz qalmışam,
Günahkaram, bu günahdan incimə.

Fələk tökən çətin dolur deyirlər,
Yersiz açan vaxtsız solur deyirlər.
Sevən kəslər məcnun olur deyirlər,
Mən də elə, sən Pənahdan incimə.

111111247899
(11.12.1940)

BAĞIŞLA

Könlümə həkk olub adın, ünvanın,
Sil demisən, silməmişəm, bağışla!
Qiyətini sənli keçən hər anın,
Bil demisən, bilməmişəm, bağışla!

Qoşa gəzdiyimiz bağçaya, bağa,
Hey çıxıram, səndən soraq almağa.
O gün son görüşə, vidalaşmağa
Gəl demisən, gəlməmişəm, bağışla!

Necə deyim hicran məni dağlayır,
Axı könlüm səadətdən ağlayır.
Eynim yaşı sevincimdən çağlayır,
Sil demisən, silməmişəm, bağışla!

Ömürlük biçilib bəxtiyarlığım,
Gərək o günlərdən min nəğmə sağım.
Xatirələr ömrüm, günüm, varlığım
Böl demisən, bölməmişəm, bağışla!

Gülüm, istəmərəm ab-kövsər içim,
Sənsiz diriliyi mən necə seçim?!
Ürəyim sənliyə, nə sayaq köçüm
Öl demisən, ölməmişəm, bağışla!

SÖNƏ BİLMƏZ

Bir baxışla ürəyimi çalmısan,
Salmısan atəşli iz, sönə bilməz;
O vaxtdan da məndən uzaq olmusan,
Ömürlük aralı gəz, sönə bilməz.

Baxma ki, aşıqi dağlar məhəbbət,
Onu bu cahana bağlar məhəbbət,
Neçə ki ürəkdə çağlar məhəbbət,
Ondan işıq alar, göz sönə bilməz.

Yenə qövr eləyr sinəmdə yaram,
Vurğun könlüm bir an olmayır aram.
Gülüm, nə qədər ki həyatda varam,
Qəlbimə qoyduğun köz sönə bilməz.

Bəşər bəşər olan zamandan bəri
Bir tutmur dəmiri, gümüşü, zəri.
Aşar əsrləri, qərinələri,
Sevgidən gəlibsə söz sönə bilməz.

Bir tərəfli sevdə məhəbbət deyil,
Ürəklə oynamaq bir adət deyil.
Beş günlük səadət, səadət deyil
Pənahın sevdası tez sönə bilməz.

YAR

Dostluqdan doğulur əsil səadət,
Bil qədrini, belə ucuz satma, yar!
Yaraşsa da, zülmü eləmə adət,
Məni hicran ocağına çatma, yar!

Kamil ovçu şikarını itirməz,
Məhəbbətsiz qayğı çiçək bitirməz.
Sevən qəlbi qırmaq şöhrət gətirməz,
Gündə yüz yol bu günaha batma, yar!

Cavanlıq adlanan o nəmətin bil,
Ömrü beşgünlükdü, çox uzun deyil.
Yaşa, yarat, vurul, sevil, danış, gül,
Gündüz nədi, heç gecə də yatma, yar!

Bəd gədikdə yaxaladı çən məni,
İnsaf elə tək buraxma sən məni.
Çağır cəllad, parçalasın tən məni,
Özün seçib, özün sevib atma, yar!

Bu sevdadan payım amandı, ahdı;
Demərəm bədbəxtəm, yalan, günahdı.
Dostun birsə bu dünyada, Pənahdı,
Onu yadlar cərgəsinə qatma, yar!

BİLMİRƏM

Həsətin könlümü edib nəğməkar
Ağlayım, bilmirəm, gülüm, bilmirəm.
Sənsiz bu dünyada ay sevimli yar
Yaşayım, bilmirəm, ölüm, bilmirəm.

Səni haraylayır ürəyim mənim,
Dilimsə səsləmir, kəsilib qənim.
De, hansı dostumdu, hansı düşmənim
Ürəyim, bilmirəm, dilim, bilmirəm.

Elə ki eşq odu düşdü bir cana,
Gərəkdi gizləndə alışı, yana.
Hər nəğməm adınla yetişir sona,
Saxlayım, bilmirəm, silim, bilmirəm.

Bir yolun yolçusu doğulmuşuq biz,
Sevdadı, deyildir ötərgi bir iz.
Xəyalımdan çıxmır görüş yerimiz,
Unudum, bilmirəm, gəlir, bilmirəm.

Eşqidir gətirən qiymət insana,
Mümkünü hər yetən alışı, yana?!
Bu eşqim taledən ay nazlı sona
Bəxşişdi, bilmirəm, zülüm, bilmirəm.

Əlim sevib səni, batıb günaha,
Könlümsə yer verib, qərq olub aha.
Hansı qiymətlidi görən Pənaha,
Bu könlüm, bilmirəm, əlim, bilmirəm.

ELDİ, EL

Gözlər baxar, ürəklərə gələr yaz,
Ortalığa hicran salan dildi, dil!
Vüsəl yoxsa, sevinc yaşı çağlamaz,
Həsrət yaşı belə yerdə seldi, sel!

Sevdaı ürəyim gülər dan kimi,
Sevinci sonsuzdu asıman kimi.
Sənlə ayım keçib, getdi an kimi.
Sənsiz anım ay nədir ki, ildi, il!

Eşq bağında çiçək əkən ürəkdi,
Məhəbbətə saray tikən ürəkdi,
Bütün əzabları çəkən ürəkdi,
Yar bağına ilk yetişən əldi, əl!

Gözündən göz əksik olmayır bir an,
Hüsnünə heyrandı bütün bu cahan.
Nə biləsən, həsrətindən a ceyran,
Ruhum, qəlbim bir sızlayan teldi, tel!

Pənah, bu sevdanın yoxsa da sonu,
Yeganə payındı unutma bunu.
Xoşbəxtsən, geymisən məhəbbət donu,
Yar ağladı ağla, əgər güldü, gül.

ÖLUM SEVİN MƏSİN QOY...

QƏŞƏM ASLANOVUN xatirəsinə.

Bu məhəbbət, bu ehtiram, bu inam
Sənə ki var, özgə hansı kəsdədi?!
Belə qoyulubdu, heyif ki, nizam,
Yaxşıları seçir, ölüm qəsdədi.

Üstün gələ bilməz nə tufan, nə sel,
Kimə ürəyində yer veribsə el.
Məzarın üstündə, misalındı gül,
Elin məhəbbəti dəstə-dəstədi.

Cütdü xeyirlə şər, könlümün simi,
Gah zildə zillənir, gah seçir bəmi.
Hər şey sən görəndi, əvvəlki kimi
Yaxşılar yaxşıdı, yaman xəstədi.

Kim ki el yolunda dayanıb mətin,
Qalır yaddaşında əbədiyyət.
Dillərdən düşməyir sözü, söhbətin
Ürəklərdə bir nəğmədi, bəstədi.

Elə bir bağçanın bağbanısan sən,
Yaxın düşə bilməz ona duman, çən.
Pənah necə desin köçüb getmişən,
Səkkiz Qəşəm Aslan ayaq üstədi.

SEV

*Dünyadan vaxtsız köçən müğənni
Eyvaz Həsənovun həyat yoldaşı
Təranə Vəlizadəyə*

Sənin qəlbin sevmək üçün yaranıb,
Yerə bağlan, yurda vurul, eli sev.
El sənəti məhəbbətdən daranıb,
Bu qəzəlli, bu qoşmalı dili sev.

İldırımına baş əyərmi qayalar?!
Acız, zəif çətin yaxşı ad alar.
Hara baxsan göz oxşayan boyalar;
Çəmənə gəz, çiçəyi dər, gülü sev.

İmkan vermə vaxtsız düşsün saça dən,
Bürüməsin ürəyini duman, çən.
Qoy bülbüllər ilham alsın səsindən,
Tara vurul, saza köklən, teli sev.

İtirmə inamı, ümidlə dolan,
Xöşbəxtlik doğrudu, bədbəxtlik yalan.
Özü boyda səadətədi gül balan,
Teli oxşa, gözü xoşla, əli sev.

Dolğun yaşa, yelə vermə bir anı.
Yaxın düşsə dərd üstələr insanı.
Necə tutsan elə gedir dünyanı,
Pənah kimi tufanı seç, seli sev.

TÜKƏNDİ

Sənə sözüm vardı neçə ömürlük,
Birdən birə bitdi, sözüm tükəndi.
Həyat oldu mənə bir çəkilməz yük,
Titrəyir dizlərim, dözüm tükəndi.

Sədət karvanım çıxıbdı yoldan,
Bəxt günəşim batıb, adlayıb yaldan.
Eşqə don biçərdim ipəkdən, şaldan,
Sən bir işə bax ki, bezim tükəndi.

Geçikdi xəşbəxtlik, fərli gəlmədi,
Beş-üç damcı düşdü, boş da olmadı.
Daha gözləməyə bir şey qalmadı,
Tezliklə bilərsən, özüm tükəndi.

111111247899

(11.12.1940)

MƏNİ

İlk və son məktubun, əvəzsiz incim,
Müqəddəs bir oda yandırır məni.
Gah qəm verir, gah da, coşur sevincim,
Gah şirin, gah acı dindirir məni.

Məhəbbətin mənasını bil, deyir,
Həyata səsləyir, durma, gəl, deyir.
Eşqin göylərində süz, yüksəl, deyir,
Sonra o zirvədən endirir məni.

Əvvəl hər söz damağımda dad olur,
Varlığımıza həyat verən od olur.
Birdən birə dönüb tamam yad olur,
Oldürür ruhumu, söndürür məni.

Bundan sonra necə izləyim axı,
Nə haqla səsləyim, sözləyim axı,
Ürəksə əmr edir, gözləyim, axı,
Sükansız bir gəmi andırır məni.

Öluncə eşqinə yad olmaz ürək,
Başqa birisinə od olmaz ürək,
Pənah, bundan sonra şad olmaz ürək,
Son sözlər o cür ki, dondurur məni.

TƏZƏ İL

Ömrünə təzə il gəlir, əziz dost,
Qoy xoş qədəmlərlə gəlsin təzə il!
Həyatdan hər cürə qəmi, möhnəti,
Aparsın bir yolluq, gülsün təzə il!

Hicran səndən uzaqlaşsın yad olsun,
Görüş, vüsal damağında dad olsun.
Dostun, yarın, bütün xilqət şad olsun,
Səadəti sizli bölsün təzə il!

Qoy gülüslə əvəz olsun aman, ah,
Duyanlara bağışlansın hər günah.
Yaxşılara həmdəm olmasa Pənah,
Onu siyahıdan silsin təzə il!

111111247899
(11.12.1940)

BİLMƏZ

Qəlbinin oduyla isidir insan,
Sevda yollarını qar ala bilməz!
Bu dünya durduqca tanımaz xəzan,
Eşqin çiçəkləri sarala bilməz!

Eşq ilə saflaşır sinədə ürək,
Sevgidir həyata yeganə dirək.
Məhəbbət ürəkdə doğulsun gərək,
Onu heç bir sərvət, var ala bilməz!

Məcnunlar, Kərəmlər bu gün də vardır,
İşıqlı gələcək onlara yardıdır.
Eşqi duymayanlar bivəfalardır,
Pənah, elələri var ola bilməz!

111111247899
(11.12.1940)

SƏNLİ VƏ SƏNSİZ

Birdən-birə al boyanır bu cahan;
Demək məni xatırlayıb yar anır.
Ömürdən sayılır belə keçən an,
Nəğmələrim o anlarda yaranır.

Yüksəlir gözümdə hər təpə, hər dağ,
Açır çox sirrini hər ot, hər yarpaq.
Min ətir qoxuyur adicə torpaq,
Duyğularım darandıqca daranır.

Elə ki yar məndən dayanır uzaq,
Günəşi çən örtür, başlayır sazaq.
Könlüm dönüb olur solmuş bir yarpaq,
Bu şirin həyəmtəndən doyub usanır.

111111247899
(11.12.1940)

BACILAR

İstidə, soyuqda, yağışda, qarda
Biz haray salmamış gələr bacılar.
Əziz günümüzdə, çətində, darda
Hər bir dərdimizi bölər bacılar.

Onlarla qəlb evi sonasız deyil,
Fələk yıxa bilməz, binasız deyil.
Anası olmayan anasız deyil,
Qardaşa səadər dilər bacılar.

Onların qəlbində boy atar qardaş;
Qıymaz dırnağına toxuna bir daş.
Ataya həyandı, anaya sirdaş,
Hər kəsin yerini bilər bacılar.

Onlardı, onlardı könül həmdəmi,
Verirlər sevinci, alırlar qəmi.
Biz zilə köklənsək seçərək bəmi
Sözdərinə şəkər bələr bacılar.

Yaşadıb eşqini ürəyimizdə,
Onların başına dolanaq biz də.
Vallah, mümkün olsa əvəzimizdə,
Tərəddüd etmədən ölər bacılar.

BAHAR

Bir günün ərzində dəyişdi hər yan,
Çöllərə yaşıl rəng ələdi bahar.
Beş gündə yenidən doğuldu cahən
Onu gül-çiçəyə bələdi bahar.

Yatmış şələlələr gəldikcə cana,
Bulaqlar sevinclə səs verdi ona.
Dörd yanın diliylə yenə cahana,
Min əfsunlu nəğmə çilədi bahar.

Onu duymaq üçün sinədə gərək
Sağlam bir ahənglə çırpınsın ürək.
Bax onda cücərdir min sağlam dilək,
Ay Pənah, belədi, belədi bahar.

111111247899
(11.12.1940)

MƏN

Başımda sıxlaşdı eşqin dumanı,
Ömrün sonunacan durulmaram mən.
Onun sayəsində duydum cahanı,
Daşlı yollarında yorulmaram mən.

Eşq ilə boy atır, ucalır xilqət,
Hər anı min duyğu, min dürlü hikmət.
Bu yolda yanmaqdı əsil səadət,
Özgə bir sənətə vurulmaram mən.

Sevda yollarından çəkilərmı çən?
Hicrandan, həsrətdən doyarammı mən?!
Nəğməyə dönməyə, şe'rə dönməyə,
Mənsəbdən, sərvətdən qurulmaram mən.

111111247899
(11.12.1940)

VAR

Şerlərimin əvəzsiz ifadəsi
ELNURƏ XANIMA

Gözlərin dumduru bir dağ çeşməsi,
Ürəyində yüz Günəşin közü var.
Elə dindən, heyran etdin hər kəsi,
Dodağının o qüdrətdə sözü var.

Necə qibtə eləməsin gül sənə?!
Şəkərdənmi verilibdi dil sənə?
Elə heyran kəsilmişdi el sənə,
Sanırdım ki, divarın da gözü var.

Bülbül nəğmə desə kimə xoş deyil?
Axı ürək duyğudandı, daş deyil.
Şükr olsun ki, ana vətən boş deyil;
Məshətinin, Natəvanın izi var.

Qoy həyatın bahar olsun, yay olsun,
Bəxtin gülsün, bir çağlayan çay olsun.
Bu nəğmə də məndən sənə pay olsun,
Bundan başqa ürəyimdə yüzü var.

Ad qoyana halal olsun, axı sən
Ay nurusan, el nurusan, incisən.
Qan ağlaram bu sözümdən incisən;
Qurban gəzmə, çünki Pənah özü var.

TÜKƏNMƏZ

Elə ki yaz girər, doyurar yeri,
Ağ buludlar inci ələr, tükənməz.
Sığmaz məcrasına bahar selləri,
Hər bəndi, bərəni dələr, tükənməz.

Günəş baş qaldırır nur səpər çölə,
Can verər yarpağa, çiçəyə, gülə.
Milyard illər boyu, bu gündən belə,
Yer üzünə həyat çilər, tükənməz.

Pənah, əməkdədi çörəyin sənin,
Ucuz şöhrət deyil gərəyin sənin.
Ellərə bağlıdı ürəyin sənin,
Qoşma, qəzəl, təcnis gələr, tükənməz.

111111247899
(11.12.1940)

MƏHƏBBƏT

Hər ömrə bir dəfə gələr məhəbbət,
Xöşbəxt o kəsdir ki, tapar, itirməz.
Daş üstündə gül bitirər o afət,
Onsuz olsa heç bir işdə gətirməz.

Taledən verilir o ülvi ne'mət,
Onu duymayana olarmı qismət?!
Elə müqəddəsdi sevgi, məhəbbət,
Axar su tək napaklığı götürməz.

Pənah, odur insan edən insanı,
Onsuz dəyməz tutub dursan dünyanı.
Aya dəyər, ilə dəyər hər anı,
Aqıl olan bircə anı ötürməz.

111111247899
(11.12.1940)

ANALAR

Nə vaxt yatıb-durar, əsla bilinməz,
Nə yorular, nə də bezər analar.
Xəşbəxt günündə də, bilir ki hər kəs,
Qayğılar gölündə üzər analar.

Övlad üçün çalışmaqdan usanmaz,
Bu yolda dəryanı damlaca sanmaz.
Çəkdiyi qayğıya dağ da dayanmaz,
Dağdan ağırdır ki, dözər analar.

Danlasa ötürməz sözünü əsla,
Tərk etməz təbəssüm üzünü əsla,
Unudar, düşünməz özünü əsla,
Ən incə mətləbi sezər analar.

Onun arzusuna çatanda da biz,
Hərdən qəm-qüssəyə batanda da biz,
Uzanıb rahatca yatanda da biz,
Çəkməz üstümüzdən nəzər analar.

Tale ona kəc nəzərlə baxsa da,
Həyat adlı məngənədə sıxsaxsa da,
Ürəyindən qara qanlar axsa da,
Hər sözünə şəkər əzər analar.

Odur insanlığın nurlu sabahı,
Qovur Əzrayılı duası, ahı.

Bütün bu dünyanın olsa da şahı,
Ayağı ucunda gəzər analar.

Vətən səmasını açıq görəndə,
Səadət adına çələng hörəndə,
Oğul evləndirib, qız köçürəndə
Sevinc yaşlarıyla süzər analar.

Bölüb payladığı səadətiylə,
Sonsuz, təmənnəsiz məhəbbətiylə,
İşıqlı, mehriban, xoş sifətiylə
Bütün kainatı bəzər analar.

Qəlbinizdən keçənləri biləydi,
O müqəddəs qayğınızı böləydi,
Pənah Göyçə karınıza gələydi,
Ay inci analar, ay zər analar.

111111247899
(11.12.1940)

SƏNİ

Varlığımı həyat verən Günəşsən,
Ala bilməz duman səni, çən səni.
Həm yandıran, həm yaşadan atəşsən,
Ömür boyu gözləmişəm mən səni.

Eşqə yad olan kəs ucala bilməz.
Sevgidən zaman da bac ala bilməz.
Sevdaı ürəklər qocala bilməz,
Tale yaradıbdı mənə tən səni.

Pənah, keçən ömrü gətirmə dilə;
Qərq oldu tufana, qərq oldu selə.
Min ömrüm olsaydı bu gündən belə,
Bir anından qoyardımı gen səni?!

111111247899
(11.12.1940)

SƏN DEYİLMİSƏN

Ay gen gəzən, ay insafdan kənar yar,
Məni oda yaxan sən deyilmisən?!
Ömrün qürub çağı gətirib bahar
Günəş kimi çıxan sən deyilmisən?!

Varlığın qırılmaz qanaddı mənə,
Arzudu, ümididi, nicatdı mənə.
Həsrətdən yanmaq da həyatda mənə,
Onu başa qaxan sən deyilmisən?!

Sənə vurğunların fənadır halı;
Zəhər içirirsən, göstərib balı.
Sadiq bir ürəkdə çatıb tonqalı
Özü gəndən baxan sən deyilmisən?!

Bir dönük əğyarın olsan da, yenə,
Ömürlük aralı qalsan da, yenə,
Canımı yüz dəfə alsan da, yenə,
Yazıq canımda can sən deyilmisən?!

Ülvi arzularla coşacaq Pənah,
Şirin xəyallarla daşacaq Pənah.
Sonacan beləcə qoşacaq Pənah,
Ömrə nur tək axan sən deyilmisən?!

ŞİRİNDİ

Hər eldə gözəllər cana od salır,
Azəri gözəli daha şirindi.
(Onlar oğrun-oğrun ürəyi çalır.)
O sözü məzəli daha şirindi.

Məhəbbət daş üstə çiçək bitirir,
Qovub yamanlığı candan itirir.
İnsanı yüzdə də cana gətirir,
Deyirlər əzəli daha şirindi.

Eşqim gəzəcəkmə dildə, ağızda?
Bəxtimə min lə'nət qalsa kağızda.
Kim yaşıllıq sevmir, amma payızda,
Bağların xəzəli daha şirindi.

111111247899

(11.12.1940)

QIZLARIN

Şöhrətdi, zinətdi ellər bağına,
Nə qədər incədi beli qızların!
Nagahan toxunsan bir barmağına,
Çırpınır quş kimi əli qızların.

Onlardı cahanın kamil əsəri,
Özü də heyrandı əzəldən bəri.
Süzür dövrəsində bahar yelləri,
Dağılır üzünə teli qızların.

... Pənahın bəxtinə çıxdı,
Xöşbəxtəm, qəlbimi yandırıb, yaxdı.
Ya əm, ya danışdır, bir fərqi yoxdu,
Şəkərdən şirindi dili qızların.

111111247899
(11.12.1940)

BƏLKƏ

Ümidlə adlayır həyatdan hər gün;
Yar ömrümə sabah güləcək, bəlkə?!
Qar tək əriyəcək bu nisgil, düyün,
Könlümüz birləşib güləcək, bəlkə?!

Bəlkə elə bu gün, könlüm həmdəmi,
Nur tək bürüyəcək bütün aləmi?
Hicranı, həsrəti, kədəri, qəmi
Qəlbimdən biryolluq siləcək, bəlkə?!

Çəkmişəm həyatın hər zillətini,
Doyunca görmüşəm xəyanətini.
Tale bu dünyanın səadətini
Mənimlə tən yarı böləcək, bəlkə?!

Eşqə köklənibdi könlümün neyi,
Yarını tapmaqdı arzu-diləyi.
Mənə həyat verən sevda küləyi
Əğyar yelkənini dələcək, bəlkə?!

Ömrün payızı olar sonbahar,
Mənə qarşı gəlsə o nazlı nigar.
Ruhumu yaşadan şirin arzular,
Elə ürəyimdə öləcək, bəlkə?!

DÖNMÜŞƏM

Ucalmaq mümkünmü sənin yanına;
Zirvələrə gedən izə dönmüşəm.
Eşqin ürəyimdən keçib canıma,
Alova dönmüşəm, közə dönmüşəm.

Qıyma ömrüm-günüm vədəsiz sola,
Bircə yol səninlə gəzək qol-qola.
O qədər baxmışam sən gedən yola,
Ay insafsız, bir cüt gözə dönmüşəm.

Zülmün də Pənaha şirindi, ey yar,
Hicran nə ne'mətdi, anlamaz əğyar.
Bu sevda ömrümə gətirib bahar,
Laləli, nərgizli düzə dönmüşəm.

111111247899
(11.12.1940)

ANDIRIR SƏNİ

Unuda bilmərəm, istəsəm də mən,
Təbiətin özü andırır səni.
Hər biri mö'cüzə çiçəkli çəmən,
Yurdun dağı, düzü andırır səni.

Gəzməyə çıxanda, hər axşam çağı,
Gözəllər sinəmə çəkirlər dağı.
Onun gəl-gəl deyən əsmər yanağı,
Bunun şəhla gözü andırır səni.

Birinin gecə tək qara telləri,
Birinin mehriban, şümşad əlləri,
Birinin ləhcəsi, tuti dilləri,
«Yox, yox», deyən sözü andırır səni.

Bunun sərv boyu, onun yerişi,
Bunun gül dodağı, onun dürr dişi,
Bunun incə beli, onun hər işi,
Bunun günəş üzü andırır səni.

Biri şimşək kimi zülməti yarır,
Pənahı dünyadan çəkib qoparır.
Sonra ixtiyarsız alıb aparır,
Budur sözün düzü, andırır səni.

TƏCNİSLƏR

111111247899

(11.12.1940)

YARALA

Aman Allah, qızılgülə bənzəyir,
Səhər-səhər bürünübdü yar ala.
Can şirindi, ancaq könül tələsir,
Tezcə ala, onu belə yar ala.

Qızılgülsən, köynəyisə sarısan;
Vurulduğum rəngi daha sarı san.
Ay nəzənin, əgər özün sarısan,
Gəl sinəmi lap yüz yerdən yarala.

Bir arzum var, yerin, göyün Pənahı,
Ola mənim sevgilimin pənahı.
Hansı dərman sağaldacaq Pənahı,
Əgər birdən könül versə yar ala?!

111111247899

(11.12.1940)

GÜLYANAQ

Bir gözəllə bu gün gəldim üz-üzə,
Sərv qamətli, qara saçlı, gülyanaq.
Adət edib bir baxışla can üzə,
Bax, belə bir nazənindi Gülyanaq.

O, şöhrətdi bu obaya, bu elə;
Qadir Allah xəlq eləyib, bax, elə.
Hənsı sərraf arif olar bir elə,
Seçə bilər, nə gözəlidi, gül, yanaq?

Nə xəşbəxtidi o xaniman, o oda.
Həyat verib o alova, o oda.
Təbəssümlə səni saldı, o, oda,
Pənah, de ki, birdəfəlik, gül, yanaq.

111111247899

(11.12.1940)

YAZGÜLƏ

Ana yurdun hər halına vurğunam,
Xüsusən də, qış adlaya, yaz gülə.
Təbim coşur, sanıram ki, Vurğunam,
O zaman ki, meydan verir yaz gülə.

Çəmən, çiçək çağırır ki, göz ələ,
Dünya olub gözəldən də gözəl, ə!
Mən şer qoşum o gözəldən gözələ,
Sən də, bülbül, təzə şərqi yaz gülə.

Bağçam əlvan, söykənibdi gülə gül;
Tuş olaydı, bax beləcə, Gülə gül.
Pənah, yazdı, sən də çağla, gül, ə, gül,
Xoş xəbərin gedib çatsın Yazgülə.

111111247899

(11.12.1940)

YARIYAR

El bilir ki, kədər, qüssə gen gəzər,
İşarədən anlayarsa yarı yar.
Yar könlünü öz könlünə tən gəz, ər,
Tən olmasa, kim yarından yarıyar?!

Hicran yazıb tale, könül, ol aram;
Eşqi kəmlər burda çətin ola ram.
Bir yol nədi, yüz yol qurban olaram,
Sən xəşbəxt ol, bu sövdadan yarı, yar!

Bəxtin yatsa, əgər çəksə yar ala,
Fərqi yoxdu qurban ol, ya yarala.
Pənah, ta ki, şirin canı yar ala,
Deyərəmmi, yar, sinəmi yarı yar?

111111247899

(11.12.1940)

YARISAN

Bircə anlıq əlin yardan üzülsə,
Yerdə qalan ömrü, günü yarı san.
Bəd ayaqda dostun səndən üzülsə,
Nə yaxın bil, nə könlünün yarı san.

Həyat ki, var, daim keçmə-keçmədi,
Keç deyirsə, hünərin var keçmə di.
Ömrün, günün demək hədər keçmədi,
Görsələr ki, yaxşılardan yarısan.

Yaman günə, bil ki, mərdlər dözər, sən,
Gör bir kimin Pənahısan, döz, ərsən.
Bu dünyada hər bir dərdə dözərsən,
Bəxtin vursa, əgər yardan yarısan.

111111247899

(11.12.1940)

YARI SAN

Ala gözün dəryalardan dərindi,
Ay şirin qız, söylə, kimin yarısan.
Bu arzundan sən də meyvə dər indi,
Taleyimi taleyinin yarı san.

Aşiq dinsə düşəsidi söz ünə,
Biganənin özü nədi, sözü nə?!
Zər verilsə könlümün hər sözüne,
Sənsizəmsə, onu hələ yarı san.

İnsaf elə, gəl dayanma gen elə,
Allahım ol, taleyimi sən elə.
Özü bilir, deməsəm də mən elə,
Nə yazmışam, nə yaratsam yarısan.

O kəslər ki, yalan deyər o Günə,
Kösöv kimi yanıb düşər o günə.
Pənah canı qurban deyib o günə,
Sən sövdadan, sən sevgidən yarısan.

111111247899

(11.12.1940)

KAMILƏ

Hər insanın nöqsanı var, səhvi var,
Hələ heç kəs rast gəlməyib kamilə.
Kamillikdi ən qiymətli dövlət, var,
Əl ver olaq hər cəhətdən kamil, ə!

Burğu dönməz, əgər alsa uc, - almaz,
Yoxsa, qardaş, iş dayanar, uc almaz.
Bəd niyyətlə insan oğlu ucalmaz,
Kamilləşər saf arzu, saf kam ilə.

Təlim ki var, gərək çatsın düz ələ,
Düz əl əli öyrətsin ki, düz ələ.
Mümkün deyil, qız balalar düzələ,
Kamil ola ad qoymaqla, - Kamilə.

111111247899

(11.12.1940)

A YARA MƏNİ

Məndən xəşbəxt aşiq hanı dünyada, -
Təpib sevgi adlı a yara məni.
Əldən buraxmaram eşqi dünyada,
Gec-tez yetirəcək a, yara məni.

Mənim eşqim əzəmindən sağ, almaz,
Ay qələmim, durma, ondan sağ almaz!
Loğman gələ, yaralarım sağalmaz,
Gərək yarım özü a yara məni.

Haqq nurundan yaranıbsan, Sevər, sən,
Eşq, məhəbbət ər üçündü, sev, ərəsən.
Yaradannan buyruq olsa sevrəsən,
Pənah ha desin ki, Ay, ara məni!

111111247899

(11.12.1940)

QƏZƏLLƏR

111111247899
(11.12.1940)

BƏRİ BAXSAN

Dərmanım olar, afəti-dövrən, bəri baxsan.
Savab sayılar eyləsən ehsan, bəri baxsan.

Həsrət sayılan söyləməsin qoy elə mən, mən,
Vüsal gül açar, məhv olar hicran, bəri baxsan.

Göy qüssəlidi, yer ona həmdəm, dəniz ölgün,
Bir anda dönüb al geyər cahan, bəri baxsan.

Duymasa belə sevgi, məhəbbət necə şeydi,
Əğyarın olar sinəsi şan-şan, bəri baxsan.

Sənsiz keçən hər gündüzüm zülmət gecədir, bil,
Əbədi doğar ömrə qızıl dan, bəri baxsan.

Yüz il yaşasam dünyada sənsiz, günə dəyməz,
Min ömrə dəyər gün nədi, bir an, bəri baxsan.

Pənahnın həyatı boş keçəcək, puç olacaqdır,
Şəksiz qazanar, bollu şərəf-şan, bəri baxsan.

VURULMUŞAM

Bəxt gətirib, ala gözlü bir canana vurulmuşam,
Gözdə sürmə, əldə xına, teldə şana, - vurulmuşam.

O sərvinaz bir baxışda məskən salıb ürəyimdə,
Xüsusən də hər atanda teli yana, vurulmuşam.

Min yol onu səsləsəm də, bircə dəfə cavab verməz,
Məndən başqa hər bir kəsə mehribana vurulmuşam.

Dünya onsuz mənim üçün boş olardı başdan başa,
Ona görə onlu olan bu cahana vurulmuşam.

Əsil aşiq bu dünyada nə vaxt yetib diləyinə,
Mən bu acı həqiqəti qana-qana vurulmuşam.

Bu günədək aşkar yerdə şux gəzmışəm, dolanmışam,
Gizlindəsə naləm qalxıb asimana, vurulmuşam.

Pənah Göyçə başdan-başə dönüb eşqə, məhəbbətə,
Sevdam çöküb iliyimə, hopub qana, vurulmuşam.

GƏLMƏSƏN

Sənsiz anım ilə dönər, nazlı canan, gəlməsən.
Bilirsən ki, həsrətindən üzülər can, gəlməsən.

Bir günlüyə vədə verib getmədinmi, ey sənəm,
Ölənəcən göz çəkmərəm yollarından, gəlməsən.

Bu sevdanın qanadında ucalmışam göylərə,
Puç olaram, batıb gedər bu şərəf-şan, gəlməsən.

Kim bilmir ki, and içmişik, sən mənimsən, mən sənin,
El içində düşər gözdən əhdi-peyman, gəlməsən.

Sənli olsam bu dünyanın ən xöşbəxti mənəm, mən,
Bülbül kimi olasıyam dili na'lan, gəlməsən.

Mənim üçün bü dünyaya həm Günəşsən, həm də Ay,
Sönər Günəş, gizlənər Ay, donar cahan, gəlməsən.

Sən könlümü zəbt etmişən, ixtiyarım səndədi,
Pənahına ola bilməz özgə sultan, gəlməsən.

QURBANIN OLUM

Könlümün sultanısan, qoy yenə qurbanın olum,
Bir dəfə, beş dəfə yox, min dönə qurbanın olum!

Həm Ayım, həm Günəşim, dan Ulduzum sənsən axı,
Yan baxıb qıyma çırağım sənə, qurbanın olum!

Elə ki, əqli-hüsum düşdü məhəbbət toruna,
İmana gəldim o gün, həm dinə, qurbanın olum!

Axı nə oldu ki, sən əğyara meyl eyləmişən,
Candan artıq nə dedim mən sənə, qurbanın olum!

Sənə eşqim, sənə sevgimdi mənim cüt qanadım,
Qoyma könlüm səmadan tez enə, qurbanın olum!

Hicranın hökm elədikcə ürəyim dərdə düşür,
Taki artıb yetişə lap minə, qurbanın olum!

Sən də bil, kimdi Pənah, el bilir, aləm tanıyır;
Sənin eşqinlə yanan bir sinə, qurbanın olum!

OLMALISAN

Elə ki, mən sevirəm, sən mənə yar olmalısan,
Yazıma nurlu Günəş, qışıma qar olmalısan.

Bir dəfə görmək ilə qəlbimi ram eyləmişən,
Daha sən əqlimə də tam iqtidar olmalısan.

Çiçək açsın deyə bu sevgi məhəbbət fidanı,
Sən dözümlü, sən dəyanət, sən e'tibar olmalısan.

Mən Məcnundan vəfalı, e'tibarlı aşiqinəm,
Deməli Leylidən üstün vəfadar olmalısan.

Lazım olsa, gözəl, bir başa oddan keçərəm,
İstəyim təkə budur, ol bəxtiyar, olmalısan.

Nazını çəkməliyəm, zülfü qara, ol cürə ki,
Yüz il indən belə də fəslə bahar olmalısan.

Vəsf edim hüsnünü hər gün təzə bir nəğmə ilə;
Pənahın eşqi kimi dünyada var olmalısan.

BƏŞLİKLƏR

111111247899

(11.12.1940)

ABAD OLSUN XANIMANIN

*Şərif bəyə evinin
abadlıq işlərini bitirəndə*

Gözümün işığı, əziz Şərif bəy,
Daim abad olsun bu xanımın.
Yüz il qucağında oxray deyəsen,
Əsla ağrı, acı çəkməsin canın,
Daim abad olsun bu xanımın.

Dünyada nə varsa gəldi-gedərdi,
Pul yığıb çinləmək puçdu, hədərdi.
Ellər sənə desin ər oğlu ərdi,
Qonaqlı-qaralı olsun ünvanın,
Daim abad olsun bu xanımın.

İldə bir, köçünü əyləsin Pənah,
Bal kimi sağlıqlar söyləsin Pənah.
Tanrıdan iltimas əyləsin Pənah,
Artsın günü-gündən şöhrətini, şanın,
Daim abad olsun bu xanımın.

SAZIN NİCATI

Nicat Şahmalınəvəsina

Altı ay ərzində sazzən olmusan,
Saza bağlı ürəkləri çalmısan.
Yəqin ki, vergidi, Haqdan almısan,
Heyran eləmişən eli, elatı,
Ay sazın nicatı, sazın Nicatı.

Şükr, Dədə Qorqud yeri boş deyil,
Bu sayaq da olasıdı müttəsil.
Daha arxayındı bütün oba, el,
İşıqlıdı sazın müqəddəratı,
Ay sazın nicatı, sazın Nicatı.

Götür «Göyçə gülü» çal, sənə qurban,
Bu sınıq könlümü al, sənə qurban.
Süzülsün mizrabdan bal, sənə qurban,
Nura bülənd elə ömrü, həyatı,
Ay sazın nicatı, sazın Nicatı.

Ulu Göyçəmişə dönəmişən sən,
Yağını sazınla yenəmişən sən.
Orda bülbül kimi dinəmişən sən,
Onda düzələcək şair ovqatı,
Ay sazın nicatı, sazın Nicatı.

AĞSU BÜLBÜLÜ

Müğənni Telman Qasımova

Doğulub Şirvanın yeni ulduzu,
Sanki, anasına sığınıb quzu.
Qovub qarlı qışı, gətirib yazı,
Həyata səsləyir obanı, eli,
Bu Ağsu bülbülü, Ağsu bülbülü.

Şeyda bülbül kimi din, sənə qurban,
«Dilhkeş»i göz, « Şur»a en, sənə qurban,
Olsun arzularım çin, sənə qurban,
Oyansın, qalmasın kimsə mürgülü,
Ay Ağsu bülbülü, Ağsu bülbülü.

Elə ki, zillənib enirsən bəmə,
Yeni həyat eşqi axır qəlbimə.
Qürbəti yazırsan möhnətə, qəmə,
Heyran eyləyirsən çiçəyi, gülü,
Ay Ağsu bülbülü, Ağsu bülbülü.

Dağıdıb başımdan dumanı, çəni,
Həyata köklədin Pənah Göyçəni.
Tanrı öz nurundan xəlq edib səni,
Kənar et muğamın üzündən tülü,
Ay Ağsu bülbülü, Ağsu bülbülü.

BƏRİ BAX, BƏRİ

Gülüm, ayaq saxla, getmə, amandı,
Belə saymaz-saymaz ötmə, amandı,
Ömrümü mə'nasız etmə, amandı,
Nə üçün unutdun ötən günləri? –
Yenə, ay mehriban, bəri bax, bəri!

Köklə ürəyimi çal, sənə qurban,
Bir yolluq sındırma, al, sənə qurban,
Elə günlərimi bal, sənə qurban,
Sənsiz ömür, həyat heçdi, ey pəri,
Etmə bağrımı qan, bəri bax, bəri!

Sənsiz keçən anın nə mə'nası var,
Qızıl xanımının nə mə'nası var,
Bu cənnət dünyanın nə mə'nası var? –
Mən belə bilirəm əzəldən bəri;
Ay sevimli canan, bəri bax, bəri!

Deyirdim həmdəməim ola gözlərin,
Olubdu başıma bəla gözlərin.
Yenə oğrun-oğrun ala gözlərin
Gəzsin gözlərimi, yeri var, yeri,
Bizim olsun dövran, bəri bax, bəri!

İnanma ki, sənsiz güləsiyəm mən,
Qalan ömrü alıb siləsiyəm mən.
Əli uzanıqlı öləsiyəm mən,
Qoy gülsün gözümdə bu yaz səhəri,
Cənnət olsun cahan, bəri bax, bəri!

BELƏ QALASAN

Bahar tərəvəti gəlib üzünə,
Körpə təbəssümü qonub gözünə,
Şirinlik, ülvyyəət hopub sözüne;
Üstü səhər şəhli nərgiz balasan,
Kaş belə qalasan, elə qalasan!

Hüsnünə heyrandı hər gül, hər çiçək,
Ay solub saralır hüsnünü görçək.
Hərdən dilin olur acı badam tək,
Baxasan noğula, ibrət alasan;
Kaş elə qalasan, elə qalasan!

Hicranı, həsrəti qıyaraq mənə
Axı niyə uzaq gəzirsən yenə?
Şükür, dünən o söz gəldi dilinə,
Dedin, eşq oduna mənə alış, yan;
Kaş elə qalasan, elə qalasan!

Sən keçən yollara uzanır əllər,
Eşqinlə döyünür duyan könüllər,
Nəğmə bəstələyir adına ellər,
Elə əziz olmaq deyildir asan;
Kaş, elə qalasan, elə qalasan!

Elə bil cahana gəlmişəm indi.
Qəlbimdə nə varsa təkçə sənindi.
Demə ki, bu arzu divanənindi,
Bir yol Pənaha da nəzər salasan;
Kaş elə qalasan, elə qalasan!

ÜLVİYYƏT

Aydan arı,
Sudan duru,
Qoşa qanad,
Əsil həyat –
Məhəbbətdi!

Qəlbə təpər,
Əsil hünər,
Ər xisləti,
Eşq niyyəti –
Sədaqətdi!

Sevsə ürək,
Olmasan tək,
Coşursa qan,
Sağlamsa can –
Sədətədi!

Sinəni gər,
Göstər hünər;
Zəfər çalsan,
Sadə qalsan –
Dəyanətdi!

Məhəbbətli,
Sədaqətli,
Sədətli,
Dəyanətli –
Ülviyyətdi!

GÜLBƏDƏN

Ürəyimdə sözün var,
Alovun var, közün var.
Hər anımda izin var,
Özgə mənsən bəlkə sən? –
Ay gülbədən, gülbədən!

Gözəllərdə naz olar,
Söhbət olar, saz olar.
Sən güləndə yaz olar,
Ötüb keçər duman, çən,
Ay gülbədən, gülbədən!

Mehriban əllərin var,
Qapqara tellərin var,
Bal kimi dillərin var.
Üstəlik də gülər, şən, -
Ay gülbədən, gülbədən!

Niyə yada salmırsan,
Ürəyimi çalmırsan?
Heç eyninə almırsan,
Çıxıb gedim ölkədən,
Ay gülbədən, gülbədən?!

Eşqin ilə ucaldım,
Şe'ryyətdən bac aldım.
Həsərətindən qocaldım,
Saçlarıma düşdü dən, -
Ay gülbədən, gülbədən!
Gülbədən!

VƏTƏNİ YAŞATMAQ GƏRƏK

Gəlir üstümüzə qara buludlar,
Dünyanın canında bir çaxnaşma var.
Hər gün güclənsə də şaxta, boran, qar,
Gül açır qəlbimdə ülvi bir dilək;
Yaşamaq, vətəni yaşatmaq gərək.

Qul kimi yaşadı neçə nəslimiz;
Qışın arxasınca yaz gəlir, şəksiz.
Artıq azadlığa qovuşuruq biz,
Təmiz duyğularla vursun hər ürək,
Yaşamaq, vətəni yaşatmaq gərək.

Kim qurban gedirsə vətən yolunda,
Yəqin ki, cənnətə düşür bir anda.
Onlara ehtiram yaşadıb qanda,
Bir fəhlə, ziyalı, ya əkinçi tək
Yaşamaq, vətəni yaşatmaq gərək.

İblislər hər işə kölgə salsın da,
Nə qədər bəd əməl ayaq alsın da,
Hər gün dünənkindən çətin olsa da
Özgə bir yol yoxdu, özün hesab çək,
Yaşamaq, vətəni yaşatmaq gərək.

İnsanlıq deyilən təndə yaşayır,
Qanda mürgüləyir, gəndə yaşayır.
Elə ol, desinlər səndə yaşayır,
Ay Pənah, yaxşılar qoy qalmasın tək,
Yaşamaq, vətəni yaşatmaq gərək.

GÜN O GÜN OLSUN KI...

Gün o gün olsun ki, qurtarsın dava,
Barıt qoxusundan saflaşsın hava.
Silah lazım olsun çıxanda ova,
Günəşlə bərabər yuxudan duraq,
Yenə könlümüzə məclislər quraq!

Gün o gün olsun ki, durulsun sular,
Sevinsin ürəklər, dinsin arzular.
Gəlsin yurdumuza əbədi bahar,
Vətən başdan başa bir cənnət olsun,
Hər oba, hər bucaq sevinclə dolsun!

Gün o gün olsun ki, bitsin tənəzzül,
Çatsın tərəqqiyə hər qəlb, hər könül.
Yalçın qayalar da bitirsin sünbül,
Oraqdan yapışsın şanlı ordumuz,
Çıxsın yoxsulluqdan ana yurdumuz!

Gün o gün olsun ki, yetsin yara yar,
Qovulsun bülbülün məskəmindən xar.
Öz yerini bilsin şaxta, boran, qar,
Gül gülü çağırınsın, bülbül bülbülü,
Səadət izləsin hər ayı, ili!

Gün o gün olsun ki, tükənsin qəmim,
Talansın möhnətim, bitsin ələmim. –
Əzəl arzusuna yetsin qələmim,
Yenə bülbül kimi çağlayım, coşum,
Əbədi sevgiyə nəğmələr qoşum!

TÜRK DÜNYASI

Aç tarixi varaq-varaq,
Hər günündən gəlir soraq, -
Bir əyilməz, vüqarlı dağ,
Yox kimsədən təmənnası,
Bax, belədi türk dünyası!

Sözündə düz, üzü gülər,
Tikəsini dostla bölər.
Mərd yaşayar, mərd də ölər,
Yoxdu özgə bir xülyası, -
Bax, belədi türk dünyası!

Kişiləri qeyrətlidi,
Qadınları ismətlidi.
Ürəyi xoş niyyətlidi,
Bir qətrə də yoxdu pası, -
Bax, belədi türk dünyası!

Xoş nəğməli telləri var,
Minbir rəngli gülləri var.
Göy-göl kimi gölləri var,
Çoxdu Məltəm tək sonası, -
Bax, belədi türk dünyası!

Təkcə gözəl yer deyil ki?!
Nizamisi bir deyil ki?!
Heç bir kəsə sirr deyil ki,

Hər əsrdə var dühası, -
Bax, belədi türk dünyası!

Bu cahana şərəf-şandı,
Qəlbi nurlu asimandı.
Cana, candı, qana, qandı,
İnsanlığın odur xası, -
Bax, belədi türk dünyası!

Ürəyimdən gəlir bu səs,
İstanbula yoxdu əvəz!
Bakı onsuz gülə bilməz,
Onlar ərzin cüt ziyası,
Bölünməzdir türk dünyası,
Silinməzdir türk dünyası!

111111247899

(11.12.1940)

DÜNYA HEÇ KİMİN

*Məmməd Arazın eyni adlı
şe'ri oxuyandan sonra*

At belində, qolda nəmər gülənə baxma,
İl uzununu göz dolusu gülənə baxma,
Bu dünyanın hər üzünü «bilənə» baxma,
Hələ heç kim başa kimi tapmayıb çəmin;
Dünya sənini?..

Dünya mənini?..

Dünya heç kimin!

Biz gedirik, qoca dağlar yenə ucalır,
Beş sirrini vəqifiksə, milyonu qalır.
Mənəm-mənəm deyənlərdən tez qisas alır,
Bir sevinən olan yerdə ağlayanı min;
Dünya sənini?..

Dünya mənini?..

Dünya heç kimin!

Neçə Fir'on xanimanı yandı, kül oldu,
İskəndərin cahcəlalı saraldı, soldu.
Geci-tezi hər piyalə zəhərlə doldu,
Zili kimi bəmi də var, axı, hər simin;
Dünya sənini?..

Dünya mənini?..

Dünya heç kimin!

Bil ki, açan hər çiçəyin solmağı da var,
Taxtı-tacın boş, yiyəsiz qalmağı da var.
Yaradanın bir gün canı almağı da var,
Bu fələkdən dəyi olmaz, əmin ol, əmin;
Dünya sənini?..

Dünya mənim?..

Dünya heç kimin!

Ömür boyu «çor» sözünü gətirmə dilə,
«Can» kəlməsi dodağından bənzəsin selə.
Bacardıqca hər bəşərə yaxşılıq elə,
İnsanlığda bundan ali yoxdur özgə din;
Dünya sənini?..

Dünya mənim?..

Dünya heç kimin!

111111247899

(11.12.1940)

BİR OLANDA

Ay sevgilim, ara, axtar,
El qəlbində gör nələr var;
Gülür Günəş, gəlir bahar,
Cənnət olur bu cahanda
İki könül bir olanda!

Günlər ötür xəyal kimi,
Şirinləşir vüsal kimi.
Ruh ucvlıb amal kimi
Qərar tutur asimanda,
İki könül bir olanda!

Hər cürə dərd şəfalanır,
Bütün dünya şəfalanır.
Fələk belə vəfalanır,
Verir şöhrət də, ad-san da,
İki könül bir olanda!

Bəxt hər zaman oyaq olur,
Səadəti bol-bol bölür.
Göz sevinir, könül gülür,
Ömrə dəyir bircə an da,
İki könül bir olanda!

Arzu, istək aşıb daşır,
Yerlə, göylə çulğalaşır.
İnsan dönüb cavanlaşır,

Azar-bezar qalmır canda,
İki könül bir olanda!

Həyat əsil həyat olur,
Qol çevrilib qanad olur.
Tamam özgə büsat olur,
Həyat eşqi çöşür qanda.
İki könül bir olanda!

Dastanlaşb dilə düşür,
Saza, sözə, telə düşür.
Nə yaransa elə düşür,
Pənah, sən də qalma qında,
İki könül bir olanda,
İki könül bir olanda!

111111247899

(11.12.1940)

ŞİRİN QIZ

Şəhla gözlər min əfsunla süzülür,
Yazıq canım daşdan deyil, üzülür.
Kövrək ümid günü-gündən nəzilir,
Aşiqini oda yaxma, şirin qız,
Elə baxma, elə baxma, şirin qız!

Məni vüsal kitabından silmə, gəl,
Təkcə hicran, təkcə həsrət bölmə, gəl,
Üstəlik də əhvalıma gülmə, gəl,
Taleyimi daşa çaxma, şirin qız,
Elə baxma, elə baxma, şirin qız!

Bir belə də «gözlə» olmaz, «döz» olmaz,
Hicranın tək alov olmaz, köz olmaz.
Sevən qəlbə belə zülüm düz olmaz,
Can evimi sökmə, yıxma, şirin qız,
Elə baxma, elə baxma, şirin qız!

Sevən qəlbi imtahana nə hacət? –
Həsrət məni elə üzüb, yox taqət.
Necə bilsən canı elə al, fəqət
Əğyar yana dönmə, axma, şirin qız,
Sən Pənaha elə baxma, şirin qız!

MÜXTƏLİF ŞEİRLƏR

111111247899

(11.12.1940)

GƏRƏK SEVƏSƏN MƏNİ

Ay qızların qəşəngi,
Ay gözəllik çələngi,
Məndən dayanma uzaq,
Bircə yol könlümə bax!
Oradakı hər arzu
Adın ilə bağlıdı,
Hər günü, hər bir anı
Eşqinlə soraqlıdı.
Onun hər guşəsində
Sənli xatirələr var,
Səninlə doğur Günəş,
Səninlə gəlir bahar.
Sən hər gün daha əziz,
Daha doğma olursan;
Özümə çevrilirsən,
İxtiyarım alırsan.
Şübhəsiz, mənim üçün
Tale yaradıb səni, -
Gərək sevəsən məni!

Gəl, nəğməkar qəlbimi
Düçar etmə kədəre.
Əzizim, qoy məhəbbət
«Oxxay» desin bir kərə.
Qoy nə hicran, nə həsrət
Tanımasın eşqimiz,
Başa varsın bu sevda,
Günəş kimi, ləkəsiz.
Qoy vüsəl nəğmələri
Yazsın daha qələmim,

Ömürlük itkin düşün
Könül evimdən qəmim.
Eşqimizin şöhrəti
Sular tək aşıb daşsın,
Biz köçəndən sonra da
Bu dünyanı dolaşsın.
Bax, bunların xətrinə
Eşit könlüm deyəni,
Gərək sevəsən məni!

Ellər daim yas tutur,
Axı, Leyli-Məcnuna,
Kim qıyardı ki, Kərəm
O cür alışıb yana?
Fərhad yarası heç vaxt
Qaysaq tutası deyil,
Əbədilik çəkəcək
Sən'an dərđini bu el.
Saymaqla qurtararmı
Na'kam uyuyanları, -
Qoy biri də atmasın,
Sən insafa gəl barı.
Bir də xəzan vurmasın
Deyə çöli, çəməni
Gərək sevəsən məni,
Gərək sevəsən məni!

XOŞBƏXT OLUN

Rafail ilə Aygünə

Yenə Göyçə ünvanlı
Məclisə qonağam mən.
Durulubdu əhvalım,
Keyfi yaman çağam mən.
Ulu Toxlucadandı
Bu günün sultanları,
Körpəlikdən bəyənib,
Kənd sevibdi onları.
Dörd il polad atında
Vuruşubdu Rafail,
Daşnağa dağ çəkibdi,
Bilir bunu bütün el.
O illərdən nə qədər
Ağrı qalib canında,
Vətən sevgisi ilə
Qarıyacaq qanında.
Cavanlar öz yerində,
Yaşlılar da hər zaman
Ona hörmət göstərir;
Sayan kəs sayılacaq,
Məgər burda varmı sirr?!
Öz yerini tanıyır,
Bunu duyur hər bəndə,
Sabahın başbiləni
Yetişir göz önündə.

Kəndin gözəli Aygün
Könül veribdi ona.
Hicran, həsrət, ayrılıq
Bu gün yetişir sona.
Yaxşılardan yaxşılar
Törəyəcək şübhəsiz,
Bu sayaq ucalacaq
Daim insan nəslimiz.

Mübarəkdi bu sevda,
Mübarəkdi bu büsat,
Belə övladlarımla
Yaşa səni, ey həyat!

111111247899
(11.12.1940)

SƏADƏTLƏ OL QOŞA

Tahir Tokayoğluna

O mübarək adını
Hər dəfə eşidəndə,
Həm acı, həm də şirin
Hislər oyanır məndə.
Qırx il geri qayıdır
Duyğularım bir anda;
Cavanlıq dediyimiz
Hökmüranda cahanda...
İrəvan ətrafında
Hərbi təlim keçirdik.
Böl-böl əzab-əziyyət,
Hicran, həsrət içirdik.
Bir kolun kölgəsinə
Sığınmışdım istidən.
Birdən bir cüt göz baxdı
Kolun o tərəfindən.
Mən o qara gözlərdə
Gördüm sonsuz bir ülfət,
İnsan deyilən kəsə
Mehribanlıq, məhəbbət.
Şirin səslə soruşdu:
- Azərisən yoxsa sən? -
Həm heyrət, həm sevinclə
Başımı yellədim mən.
Bax, bu sayaq, babanla
Tanış olduq orda biz.
Mən dünyadan köçuncə
Bir olacaq qəlbimiz.

Eh, yenə də kövrəldim,
Göz yaşımla gılələndi.
Bu sözləri yazdığım
Vərəqlərə ələndi.

Sən varsan bu həyatda,
Sanıram ki, sağdı o.
Onlu olan ruhuma
Yenə də dayaqdı o.
Ot kökü üstə bitər,
Deyib arif atalar,
Demək, babandan sənə
Çox şey qalıb yadigar.
Onun tək el hörməti
Alacaqsan şübhəsiz,
Ömür yaşayacaqsan,
Günəş kimi, ləkəsiz...

Ay dostumun adaşı,
Səadətlə ol qoşa,
Ləyaqətli babanın
Torpağı sanı yaşa!

MÜBARƏK

İlahi, nə əfsunlu,
Nə sehirlil bir axşam!
Ay kimi, Günəş kimi
Şəfəq saçır bu gün şam.
Kim görüb ki, çiçəklər
Olsun belə təzə-tər?!
Oğrunca yaxasını
Didişdirir qönçələr.
Özgə cür gözəlləşib
Bu gün bütün adamlar:
Hər üzdə, hər baxışda
İlahi parıltı var.
Necə də dilbir olub
Yenə tar ilə kaman,
Ən tərərli qəlbə də
Yoxdur qurtuluş, aman!
Görən necə olub ki,
Baldan şirindi şərbət?
Çoxları çaşib qalıb,
Bu yuxudu, həqiqət?!
Dostlar, axı toy günü
Özgə güngü həyatda.
Ondan əfsunlu bir an
Tapılmaz kainatda.
Tanrının izni ilə
Bağlanır bir ittifaq;
Demək bu mö'cüzələr,
Əsla deyildir nahaq.
Gəlin bəylə gəlinə
Arzulardan don biçək.
Mübarəkdir bu sevda,
Mübarəkdi, mübarək!

ANİ BAXIŞLAR

Ani baxışınla dəyişdi dövrən,
İlk dəfə üz-üzə rast gələndə biz.
Bütün varlığımla duydum ki, o an
Tanış olmasaq da birdi qəlbimiz.

O sirli baxışdan səpələnən nur,
Zülməti ömrümdən qovdu bir anda.
Şəfqətə çevrildi könlümdə qürur,
Məhəbbət hökmüran oldu cahanda.

İzlədim, getdikcə xəyal kimi sən,
Nə yaxşı o günlər payıma düşdü.
Yolumu salandan sizin küçədən
Həsrət gözlərimiz hərdən görüşdü.

Nə qədər bol olsa əriyib gedər,
Könüllər birdisə acizdi həsrət.
İblisin hər cəhdi gedəcək hədə,
Qalib çıxasadı yalnız məhəbbət.

İllər ötüb keçdi, əl çəkmədim mən,
Bir bahar axşamı düzəldin yola;
Mənə hər bir yerdən əziz küçədən
O gün qoşa keçdik girib qol-qola.

Bəlkə də göz dəydi bu məhəbbətə,
Ömrü gödək oldu bizim növrağın.
Bir gün boyun əyib qəmə, möhnətə,
Özgə üzüyündə yandı barmağın.

Bir də təsadüfən gəldik üz-üzə,
Bir ani baxış da bəxş etdin mənə.
Susduq, bir ehtiyac yox idi sözə,
Zülmət hakim oldu könül mülkünə.

Bu ani baxışdan öldü səadət,
Kainat bir anda dondu buz kimi.
Uçdu əllərimdən sevinc, səadət,
Oldu ün yetməyən bir ulduz kimi.

O baxış həyatı oyatdı canda,
Bu baxış həyatın özünü dandı.
Yandıran baxışlar varsa cahanda,
Söndürən baxışlar niyə yarandı?!

111111247899

(11.12.1940)

BELƏ DƏ OLACAQ HƏYAT

*Aspiranturada oxuduğum zaman həm
elmi rəhbər, həm dost, həm də qardaş
olmuş professor ƏLMƏMMƏD
ŞABANOVA o illərdə zarafatyana*

Keçdi o günlər ki, həyat şən idi,
Dünya bizim üçün bir gülşən idi.
Tez-tez «vedrə ilə «okis» alardıq,
Şirin xəyallara hərdən dalardıq.
Biz deyən olmadı, ancaq, nə fayda,
Fələk özü sayır, belədi qayda.
Elə hey «başımız açılısın», dedik,
Sevincdən daha çox kədər, qəm yedik.
Belədir, belə də olacaq həyat,
Taki dağılmasın qoca kainat...

111111247899

(11.12.1940)

SƏN DƏ ƏRSƏN

*Əsgəri xidmətdə olan
qardaşoğlu İLQARA.*

Dünən körpə uşaq idin,
Bu gün isə bir əsgərsən.
Ər olubdu babaların,
Bilirəm ki, sən də ərsən.

Burda varlıq hələ yatır,
Sənsə çoxdan oyanmısan.
Xöşbəxtliyin, səadətin
Keşiyində dayanmısan.

Nə qədər ki, cəbhələrə
Bölünübdü yazıq bəşər.
Azadlığın keşiyində
Dayanacaq bizim əsgər.

Öz postunda möhkəm dayan,
Silahını inamla tut!
Qoy vətənin göylərinə
Soxulmasın qara bulud.

Bu gün-sabah Rüstəm gəlib
Edəcəkdir səni əvəz,
Sən də qayıt evimizə,
Yaşa, yarat, asudə göz!

XATİRƏLƏR, DUYĞULAR. . .

Nəçə il keçib, ancaq
İnanmıram buna mən.
Elə bil ki, yanımdan
İndicə getmişən sən.
Dil-dodağım saxlayıb
Dodadığının dadını.
Yanaqlarım hiss edir
Yanağının odunu.
Varlığımıza hopubdu
Saçlarının qoxusu;
Elə güclü olmazdı
Reallığın duyğusu.
Əllərimi yandırır
Əlinin hərarəti,
Min qarlı qış etsə də
Söndürə bilməz, qəti.
O qədər aydındı ki,
Xəyalımda surətin,
Zaman adlı tufan da
Onu soldursun çətin ...
Qalmayıb məndə şəklin,
Gəzmirəm ona əlaç;
Canlısan xəyalımda,
Yaranmayıb ehtiyac?
Boy uca, bədən şümşad,
Güldən zərif yanaqlar,
Mehriban, şəhla gözlər,
Azca qalın dodaqlar ...

Hər gün səhər yuxudan,
Gülüm, ayılan zaman
Adın olur ilk sözüüm;

Nura bələnir cahan.
O vaxt olduğu kimi,
Şahid olsun qoy aləm,
Üç dəfə deyirəm ki,
«Mənim gözəl ...!»
Dərhal da çulğalayır
Varlığımı səadət,
Mənimlə son mənzilə
Gedəcəkdir bu adət...

Mən dönüb olmuşam sən,
Əsla deyil bu əbəs!
Səndəmi olmusan mən –
Məhəbbət ölə bilməz!
Bir canda, bir ürəkdə
Yaşayırıq biz qoşa;
Necə deyim eşqimin
Oxu dəyibdi daşa?!

Üç ayrılmaz dost idik,
Poeziya, sən və mən.
Ah, o günlər ömrümüz
Tanımazdı duman, çən.
İlk zamanlar mən sənə
Özgələri oxudum.
Sonra öz eşqimizdən
Neçə çələng toxudum.
Getdin, qaldıq ikimiz,
Poeziya, bir də mən;
Qoşa da qalacağın,
Olmasın buna şübhən.
Ömrüm, günüm qırılmaz
Tellə sənə bağlıdı –
Şair Pənah o eşqin,

O sevdanın oğludu.
Səndən sonra nə qədər
Şe'r, nəğmə yarandı;
Əbədi yaşayacaq
Könlümüzün o andı.
Şair deyilən kəsin
Özgə həyatı varmı?
Dünya sənliyə əgər,
Ondan doymaq olarmı?!

O gün görüş yerində
Gedib xeyli dayandım.
Sənli keçən günləri
Bir-bir yenidən andım.
Mənə elə gəldi ki,
Görüşə gəlmişəm mən,
Bir az gecikib yenə
Gələcəksən indi sən.
Birdən tini buruldun
Ömrünün baharında,
Tünd göy rəngli, ağ xallı
O ipək paltarında;
Tüklərim biz-biz oldu,
Bütün varlığım əsdi.
Ruhum, ürəyim, canım
Görüşünə tələsdi.
Bircə anda yox oldu
Hicran, həsrət, kədər, qəm;
Astaca pıçıldadım:
«Gəlir mənim!»
Sən demə yanılmışam,
İnlədi könlüm simi,
Təsəvvür edirsənmi
Mənim vəziyyətimi!?

TUFAN ÖTDÜ

Odur tufan ötdü, yağış dayandı,
Yenə güzgü kimi açıldı göylər.
Elə bil yuyunub Günəş darandı,
Daha da gur şəfəq yağdı sərəsər.

Çıxıb göz qoyuram çölə, çəmənə,
Gözəllik yarışı qurulub, odur.
Sanıram dünyanı veriblər mənə,
Hər çiçək elə bil xoş bir arzudur.

Nə qədər mənalı qurulub cahan,
Körpə hər nə varsa vurğundu bəşər.
Ana gəlişini duyduğu zaman
Balalar xor ilə civildəşirlər.

Əlvan kəpənəklər fərəh içində
Hər gülə, çiçəyə baş vurub gəlir.
Bir varlıq həyatdan qalmayıb gendə.
Yaşamaq həvəsi ərşə yüksəlir.

Deyirsən çoxalıb yaşıl yarpaqlar,
Açgözlüklə əmir al şəfəqləri.
Hər şeyin həyatda öz məqamı var,
Quran belə qurub əzəldən bəri ...

QORXU

Dəniz bir az narahatdı;
Oğlan çimir dalğalarda.
Bir də baxır, sahil ondan
Qalıb xeyli uzaqlarda.
Hiss edir ki, yorulubdu.
Tükənibdi lap taqəti,
Zəifləyir iradəsi,
Bircə anda olur müt'î
Elə bu an bir gur dalğa
Gurultuyla basır onu.
Bircə anda varlığını
Çulğalayır qorxu donu.
Ürəyini sarır dəhşət,
Yaxınlaşır kor fəlakət.
Kö ... m ... ək edin!..
Təslim olmaq işarəsi
Batıb gedir dalğalarda, -
Bax, şüur da qaldı darda.
Həyat eşqi damarında
Vurur bir də ildırım tək,
Dözmür ürək ...

GÖZƏLLİK

Yenə göylər təmizlənilib ayna tək,
Mavi Xəzər körpə kimi uyuyur.
O tərəfdə çəmən dolu gül, çiçək
Bu gün tamam özgə xalı toxuyur.

Səhər mehi sanki ana nəfəsi,
Sığal çəkir hər çiçəyə, hər gülə.
Bu mənzərə əfsunlayır hər kəsi, -
Qızılıgüllər könül verir bülbülə.

Dünənkindən mehribandı Günəş də,
Yer üzünə qucaq-qucaq nur səpir.
Bu müqəddəs, ülvi, munis atəşdə
Cəmlənibdi həyat adlı dərin sirr.

Kainatda tapıların eyniyyət? –
Bax, yarpaqlar yeni nəğmə oxuyur.
Göz önündə yeniləşir təbiət,
Bənövşələr özgə cürə qoxuyur.

Könül doymur təbiətə baxmaqdan,
Hər addımda dayan deyir bu səhər.
Sabah yenə gəlsin deyə belə an,
Bil qədrini gözəlliyin, ey bəşər!..

HƏYAT

Hərdən deyirəm ki, qoca cahana
Kaş göz açmayaydım, heç gəlməyəydim;
Çox vaxt boyun əyir yaxşı yamana,
Belə olduğunu heç bilməyəydim...

Elə ki, yönəlib çıxıram çölə,
Nəzər yetirirəm çiçəyə, gülə,
Duyuram, nə qədər gözəldi onlar. –
Hər addım başına min mö'cüzə var.
Hər çiçək nə qədər zərif, təzə, tər, -
Bir ləçəkdə neçə rəng ola bilər?!
Hər rəngin hesabsız çaları vardır;
Bunları duyan qəlb nə bəxtiyardır!
Özgə qiyafədə hər ağac, hər kol...
Onları görsəm də gündə neçə yol,
Hər dəfə yenidən heyran oluram,
Təsvirə gəlməyəm ləzzət alıram.
Bir başa işığa can atır onlar,
Çünki, bu ne'mətə çox ehtiyac var.
Bəlkə, qətrə-qətrə bölünür işıq, -
İşıqdı cahana əzəl yaraşır...

Aydın vəhdətdədi yaxşıyla yaman, -
Yoxsa uyuşmazdı gül ilə tikan.
Çox zaman nisbidi bizim bölgümüz, -
Hər şey öz yerini, şəksiz, tutub düz.

Həyat mübarizədi,
Zəif çıxır aradan,
Güclü qalır, bu qayda
Qüvvədən düşmür bir an.
İnsanlar da eləcə
Yaşayıbdı min illər,
Güclü gücsüzü əzib,
Tərəqqi tapıb ellər.
Ancaq, bu gün, bu qayda
Çıxmalıdır aradan,
Yoxsa dünya üzündə
Qalmayacaq bir insan.
Cahan kamil qurulub,
Hər şey vaxtında gəlir,
İnsanlıq daha ali
Mərtəbəyə yüksəlir.
Artıq yeni fəlsəfə
Yollar açır özünə,
Onunla gün doğacaq
İnsanlığın üzünə.
Həyat mübarizəsi
Dönür dinc bir yarışa;
Bu müqəddəs axtarış
Tezliklə çatar başa...
Haqsızlığın biryolluq
Daralacaq meydanı,
Birə beş olacaqdır
Ədalətin imkanı.
Yox, yox, dünya gözəldi,
Ona gəlməyə dəyər,
Xəşbəxlik və səadət
Payı bölməyə dəyər!..

İTKİ

Xırdaca bir itiyi
Aylarla gəzirik biz;
Təəssüf hissi ilə
Hey döyünür qəlbimiz.
O şey itdiyi yerdən
Göz götürə bilmirik,
Lazım olsa da onu
Könlümüzdən silmirik.
Beynimizdə dolaşır
Neçə-neçə gümanlar;
O günü, o anları
Özgə cür yaşayardıq
Əldə olsa ixtiyar...

Qiyətli nəyimiz var
İtirməkdən qorxuruq,
Keşiyində hər zaman
Ayıq-sayıq dururuq.
Qorunmadığı üçün
İtsə əgər nə isə,
İkiqat dağ çəkmirmi
O zaman sahib kəsə?!
Bir şeyin qorunmağı
Mümkün deyilsə ancaq,
Ağrısını çəkmək də
Xeyli asan olacaq.

Nə qədər bitki, heyvan
İtiribdi kürəmiz;
Onların ağrısını
Daim çəkəcəyik biz.
Təhlükə önündədi
Bu gün həyatın özü,
Biryolluq qova bilər
Mənfur gecə gündüzü.
Həyat təhlükədədi,
Onu qorumasaq biz,
Süqutunu görəcək
Bax bu günkü nəslimiz.

O da var ki, baş versə
Bu dəhşətli fəlakət,
Ağrısını çəkməyə
Olmayacaq bir xilqət...

111111247899
(11.12.1940)

SƏN SUSMA

İlahi, nə şirindi
Meşənin xışıltısı;
Yarpaqların nəğməsi, -
Şehirli pıçılıtsı.
Kim meşəyə düşəndə
Xəyala dalmayıbdı,
Bu əfsunlu aləmin
Əsiri olmayıbdı?!

Tamam özgə aləmdi
Axar suların səsi, -
Şəlalənin harayı,
Bulağın zümzüməsi.

Hələ quşlar, hərənin
Öz şehirli səsi var.
Xəyala qanad verən
Təkrarsız nəğməsi var.

Ah, musiqi, musiqi,
Səndədi ixtiyarım, -
Sənsən mənim şe'rdən
Daha sevimli yarım.
Hələ sazın ahəngi,
Aşığın zəngüləsi,
Bir anda sehrləyir,
Əfsunlayır hər kəsi...

Bu səsdər ömür boyu
Sevincə çəkib məni,
Onlar ilə açılıb
İlhamımın yelkəni.

Hər biri həyat qədən,
Doğma, əzizdi mənə, -
Min ömür dinləsəydim,
Vallah, doymazdım yenə.

Nə vaxtdır ki, yığışıb
Yaşayırım şəhərdə,
Meşə səsi, quş səsi
Az tapılır bu yerdə.
Hərdən o səslər üçün
Qəribsəsəm də yaman,
Həyat öz qaydasıyla
Axıb gedir hər zaman.

Bir səs də var ki, onsuz
Yaşaya bilmirəm mən,
Öz rəngini itirər
Yer, göy, dəniz, çöl, çəmən.
Bütün dünya lal olar.
Eşitmərəm heç kimi,
Dərin sükuta dalar
Hətə qəlbimin simi.
O səs sənə səsindir,
Ey sevgilim, bil ki, sən
Mənim üçün dünyada
Hər bir şeydən ümdəsən.

BULAQ

*Nabran meşələrində Şahdağdan
qidalanan güclü bir bulaq var.*

Bulaq, a ceyran bulaq,
Şirin, mehriban bulaq.
Gör nə qədər susan sən,
Uludan ulusan sən.
Bir dəyirman işlədər
Sənin gücün, qüdrətin,
Müqəddəsdir niyyətin.
Ancaq bununla belə
Suların niyə laldı,
Səndə bu nə mələldi?
Söylə niyə bu qədər
Qəmlisən, rıqqətlisən?
Yoxsa, sən də mənim tək
Kiməsə həsrətlisən?
Özgə bulaqlar kimi
Zümzümə eləmirsən,
Bu meşə talasını
Nəğməyə bələmirsən.
Nə dərd varsa qəlbində
Götür bir kənara at, -
Axı, gözəldir həyat!

DÜNYADI

Dünya ki, var, hər varlığı eşqə salan dünyadı,
Hər imkandan, hər ne'mətdən boldu, kalan dünyadı.
Gərək hər kəs əzəl gündən tapa bilsin çəmini,
Bacarmayan deməsin ki, puçdu, yalan dünyadı.

Ancaq ona bel bağlama, çünki gəldi-gedərdi;
Əvvəl şərbət süzür, sonra, içirdiyi zəhərdi.
Verdiyindən çox istəmək, vallah, puçdu, hədərdi,
Suleymana qalmadısa, sənə qalan dünyadı?!

Bu tərəfi aydınlıqdı, o tərəfi zülmətdi,
Bu tərəfi məhəbbətdi, o tərəfi nifrətdi.
Hər yönünə təzadlıdı, onda belə xislətdi,
Əgər burda tikilirsə, orda talan dünyadı.

Başdan başa cənnət deyil, cəhənnəmi var hələ,
Odur, qoşa dövrən sürür bülbül ilə xar hələ.
Əfsuslar ki, şadlığından çoxdu ahu-zar hələ,
Sanırsan ki, kasadlaşan, rəngi solan dünyadı.

Min illərdi hey yüksəlir, xoş niyyəti çoxalır,
Səxavəti, sədaqəti, məhəbbəti çoxalır.
Haqq tərəfə yön çevirir, ədaləti çoxalır;
Yavaş-yavaş adamları İnsan olan dünyadı...

İNSAN KÖMƏKSİZ DEYİL

Şükür sənə, ey Xaliq,
Şükür sənə, Yaradan!
Sən hər bəşər oğluna
Vermisən hədsiz imkan.
Cürbəcürdü insanlar,
Saysızdı arzu, istək,
Onlar çin olacaqmı? -
Hazırdı şeytan, mələk.

Halal olmaq istəyən,
Halal tapır qisməti.
Yaxşılıq edim deyən
Əliboş qalmır, qəti.
Mərd yaşamaq diləyən
Namərdliyə yad olur,
Yalana nifrət edən
Yalandan azad olur.
Paxıllıqdan qaçan kəs
Gec-tez məqsədə çatır,
Bu hissi ürəyindən
Tamam süpürüb atır.
Hüduzsuzdu, şübhəsiz,
İnsani keyfiyyətlər,
Bu yolda istəyincə
Yüksələ bilər bəşər.
Çünki, İnsan deyilən
Tək deyildir bu yolda,
Hər vaxt hazır dayanır
Mələklər sağda, solda.

Pis olmağa nə var ki,
Başa gəlir çox asan,

Bə'zən bir pis əmələ
Bəs eləyir bircə an;
İnək qazanmaq üçün
Lazımdı neçə illər,
Oğurlamaq istəsək
Bircə gecə bəs edər.
Yalan, böhtan, ya qeybət
Asanca gəlir başa,
Bu yolu tutanların
Oxu dəyməyib daşa.
Pisliyin də yox sonu,
Hanı ona tam yetən;
Ancaq elə yoldu ki,
Tamam zülmət, duman, çən.
Bu yolu tutanlar da
Əsla qalmır köməksiz,
Şeytan hər an onların
Qəlbindədi, şübhəsiz.

Kim hansı yolu tutur,
Əsla deyildir qismət;
Ağıl verib Tanrımız
Özü seçir hər xilqət.
Şükür sənə ey Xaliq,
Şükür sənə Yaradan,
İmkan verdin, cahanın
Əsrəfi olsun İnsan.

İLHAM GƏLMƏYƏ BİLMƏZ

Nə olsun ki, saçlarım
Bənzəyir qarlı qışa,
Nə olsun ki, taleyim
Toxunub qara daşa,
Məni duyan, anlayan
Bir həmdəməyim yoxsa da,
Başımda təklük adlı
İldırımlar çaxsa da,
«Can» umduğum dodaqdan
«Çor» kəlməsi gəlsə də,
Fələk hicran payımı
Yüz qat artıq bölsə də,
O, Ay kimi baxanda,
Bu, Günəş tək çıxanda,
Heç kəs eyləməsin bəhs,
İlham gəlməyə bilməz!

Buludlar qurğuşun tək
Ağır-ağır keçsə də,
Yer üzü yağış deyil,
Çox vaxt, zəhər içsə də,
Dadını dəyişsə də
Durna gözlü bulaqlar,
Rəngini itirsə də
Göydən yerə yağan qar,
Hələ payız yetməmiş
Bağ-bağçalar solsa da,

Bir udum təmiz mehə
İnsan həsrət qalsa da,

Həyat hələ gözəldi,
Deyə, sönmürsə həvəs,
İlham gəlməyə bilməz!

Hər gün nə qədər yaxşı
Yamana tuş gəlsə də,
İblislər mələklərə
Rişxənd edib gülsə də,
Nə qədər ülvi arzu
Toxunsa da daşlara,
Çox vaxt yetişməsə də
Layiq olan yar yara,
Ömür adlı sarayı
Fələk hər gün söksə də,
Gec-tez hər piyaləyə
Ölüm meyi töksə də,
Bilirəm ki, məhəbbət
Yanmaz, düşsə də oda,
Hökmürandı dünyada, -
Varsa ürəkdə bu səs,
Könlüm gülməyə bilməz,
İlham gəlməyə bilməz!

YALAN DEMƏ

Sən yurdumun qızısan,
Ən parlaq ulduzusan.
Eşqini gizlədirsən,
Məni hey gözlədirsən.
Amandı, daha bəsdı,
Hicran səbrimi kəsdi.
Söylə görüm, ey pərim,
Bu kövrək nəğmələrim
Heç həmahəng olurmu
Könlündə sarı simə?
Əzizim, yalan demə!

Deyirlər ki, ey mələk,
Sevgi deyilən istək
Cüt doğulur hər zaman, -
Yaradan verir fərman!
Sevirəmsə mən səni,
Duymalısan sən məni.
De sənın də hisslərin
Bənddimi bircə himə?
Qurbanam, yalan demə!

Niyə belə qayda var,
Candan sevsə də qızlar,
Bunu dilə gətirməz,
Vüsal dəmi yetirməz.
Ay gözüümün işığı,
Ömrümün yaraşığı,
Söylə görüm bu oyun
Kimə lazımdı, kimə?
Bu dəfə yalan demə!

Hicran, həsrət şübhəsiz
Hissləri edir təmiz;
Dərinləşir duyğular,
Şirinləşir o ki var.
Ancaq özün hesab çək,
Dəmirdən deyil ürək.
Həsrət aşıb-daşmasın,
Qoy həddini aşmasın;
Aç qəlbini, son qoyaq
Bu həsrətə, bu qəmə, -
Dözmərəm, yalan demə!

111111247899

(11.12.1940)

MƏHƏBBƏTİ QORUYAQ

Aman Allah, məhəbbət
Nə qədər də şirindi.
Mə'nası dəniz nədi,
Göylərdən də dərin di.
O zaman ki, ürəkdə
Sevgi, məhəbbət olur.
Bu dünya başdan başa
Çevrilib Cənnət olur.
Ona görə, sevgilim,
Al, bu da mənim əlim,
Gəl İblisə çəkib dağ
Məhəbbəti qoruyaq.

Məhəbbətsiz heç bülbül
Bülbül olub ötərm i,
Qızılgüllər bu qədər
Tərəvətli bitərm i?!
Onsuz dilə gələrm i
Sinəmizdə telli saz,
Dünyanı başdan başa
Bürüyərm i xoş avaz?!
Məcnun kimi bir aşiq
Onsuz doğulardımı,
Həyat belə mə'nalı,
Bal, şəkər olardımı?!
Bizim də qəlbimizdə
Yansın deyə o çıra q,
Məhəbbəti qoruyaq!

Gör nə qədər İblis var,
Gözəlliğin düşməni...
Xaraba görmək dilər
Bayquş bütün ölkəni.
Hiylədən yoğrulubdu
Əğyarın murdar canı,
Xəyanətlə, nifrətlə
Axır qəlbində qanı.
Gül qoynuna girməyə
Hər vaxt fürsət gəzir xar,
Amandı, yol verməyin,
Xəzana düşər bahar!
Olsun deyər bu dünya
Günəşli, cənnətsayaq,
Məhəbbəti qoruyaq,
Məhəbbəti qoruyaq!

111111247899
(11.12.1940)

QOŞA SƏADƏT

*Toyları bir gündə olan
cüt bacıya*

Siz, ey cüt bacılar, cüt göyərçinlər,
Gəlir ömrünüzə nurlu bir səhər.
Bir evdə neçə il ömür sürdünüz,
Uşaqılıq adlanan xoş gün gördünüz.
Eyni qayğı ilə dolubsuz yaşa,
Adınız hər yerdə çəkilib qoşa.
Çox vaxt eyni cürə geyinibsiniz,
Eyni arzularla vurub qəlbiniz.
Necə gözəl gündür, bu gün nəhayət,
Döyür qapınızı qoşa səadət.
Xeyir-dua verir sevinclə ana,
Bu gün uçursunuz hərə bir yana.
Bir kökdən doğulub təbiətiniz,
Qoy əbədi olsun səadətiniz.

111111247899
(11.12.1940)

VƏFA OLMAZ

İxtiyarım alan o qız,
Məni dərdə salan o qız
İzn versə, yollarında
Gecə-gündüz itərdim mən.
Cənnətsayaq baxçasında
Gülə dönüb bitərdim mən.
Gözlərimin qarasıdı,
Ürəyimin parasıdı;
Qələm aciz, duyğu sonsuz,
Bunlar hələ harasıdı?!
Niyə məni bir dəfə də
Xatırlamaz, yada salmaz...
Doğrudanmı gözəllərdə
Nə insaf, nə vəfa olmaz?

Ölərdimmi, mənim ilə
Məhəbbəti bölər olsa,
Bu yanlara yön çevirib
Bircə dəfə gülər olsa?!
Qızılgül tək açmazdım,mi,
Quşa dönüb uçmazdım,mi?
Axı özü oyadıbdı
Bu misilsiz duyğuları,
İndi isə aralıqda
Hey ucaldır qəm hasarı.
İllər ilə xəstə yatsam
Əhvalımı xəbər almaz,
Doğrudan da gözələrdə
Nə insaf, nə vəfa olmaz.

Yəqin belə olmasaydı
Duyğularım daranmazdı,
Aydan arı, sudan duru
Nəğmələrim yaranmazdı.
Kim bilərdi, bu dünyada
Yaşayıram, mən də varam? –
Sayəsində əbədilik,
Xəzan bilməz bir baharam.
Pənah Göyçə, hədər yanma,
Hər çınqına bir nəğmə yaz, -
Nə yaxşı ki, gözəllərdə
Nə insaf, nə vəfa olmaz!

111111247899

(11.12.1940)

FUTBOL

Biri deyir, – futbol var
At işini, gedək gəl,
(Qopsun çovğun, yağsın qar
Heç nə olammaz əngəl).
Rədd edirəm, hirslənir,
- Futbolu anlamırsan,
Söylə görək ay yazıq,
Bəs nədən zövq alırsan?
- Şe'r, musiqi, sənət,
Ülvi, təmiz arzular,
Dostluq, sevgi, sədaqət . . .
Bir də alovlu nifrət
Axtaran məndə tapar.
Verir bir haqlı sual:
- Söylədiyin şeylərə
Futbol manemi olur? -
Dayanıram sanki lal.
Düzdür həmin şeylərə
Futbol heç mane olmaz,
Ancaq elə ürəkdə
Futbola da yer qalmaz.

QƏLBİN DİNSİN

Anlamaq istərəm səni mən, gərək,
Vurğun könül sevdiyini anlasın gerçək.
Gözlərin, gəl deyir, sev deyir məni.
Dilinsə söyləyir, sevmirəm səni.
Hansına inanım, hansına, gülüm,
Dillənsin ürəyin, düzünü bilim!

111111247899
(11.12.1940)

MƏHƏBBƏTİN GÜCÜ

«Sevgi nədir, eşq nədir,
Ali təhsil almamış?
İstədiyim sahədə
Yaxşıca ucalmamış
Heç kəsə vurulmam,
Eşqi yaxın qoymaram» -
Söyləyirdi bir gözəl.

Fəqət, mə'lumdur bizə
Məhəbbət gələn üçün
İstəməyir icazə.
Heç özü də bilmədi
Necə oldu vuruldu.
Ürəyində məhəbbət:
Aşdı, daşdı, duruldu.
Hər arzusu diləyi
Al şəfəqə büründü,
Qabaqkı planları
Daha aydın göründü...

111111247899
(11.12.1940)

MƏHƏBBƏTİN «GÜCSÜZLÜYÜ»

Coşğun dağ çaylarından
Güclüdür məhəbbətim!
İldırımından, tufandan
Güclüdür məhəbbətim!

Külüng alıb Fərhad tək
Qayaları çapmağa,
Səmadən ulduz dərib
Saçlarına taxmağa
Çatar, çatar qüdrətim,
Güclüdür məhəbbətim!

Saf eşqinin yolunda
İnan, zəhər içməyə,
Tək səni görmək üçün
Alovlardan keçməyə
Tapılar cəsarətim,
Güclüdür məhəbbətim!

Nə hikmətdir, söylə sən,
Bəs nədəndir görəsən
Yoxdur dizimdə taqət,
Ürəyimdə cəsarət,
Gedim inci saçım mən,
Təmiz məhəbbətimi
Gülüm, sənə açım mən.
Ah, gör nə dərin hikmət!
Niyə bunda, tək bunda
Kömək etmir məhəbbət?!

ARZU – XƏYAL

Gəldi o an, sevgilim,
Etdim sirrimi bəyan.
Gördüm ki varlığını
Çulğaladı həyəcan.

Bircə anda ey mələk,
Qızılgül yarpağı tək
Qızardı yanaqların
- Mən də sevirəm – dedi.

Gözlərin yerə baxdı,
Udğundun, endi qalxdı
Sənin al buxaqların,
- Mən də sevirəm – dedi.

Gəzdi, tutmadı qərar,
Bir yerdə, ay gözəl yar,
O şümşad barmaqların,
- Mən də sevirəm – dedi.

Nə danışdı, nə dindi,
Bilməm nədən çəkindi,
Sənin gül dodaqların
- Sevirəm, - söyləmədi.

Nəsə soruşdun bu an,
Mən ayıldım xəyaldan.

DOSTUM SEVİR

Dostumdan soruşdum ki,
- Söylə necə adamdır
Sənin sevdiyin o qız?
Xeyli fikirləşdi o
Belə söylədi yalnız:
- Necə söyləyim sənə,
Bir şey mənə əyandır;
O çox cəhətdə məndən
Daha yaxşı insandır.

Gözündəki təbəssüm
Sözünü təsdiq edir:
Fərəhlə düşünürəm,
- Dostum ürəkdən sevir.

111111247899
(11.12.1940)

BƏNZƏYİŞ

Dünən qarşılaşdım bir gözəllə mən,
Elə bil üstümə yeridi dağlar.
Əqlimi, ruhumu ayırdı məndən,
Qalmaq cismimdə taqət, ixtiyar.
Anlaya bilmədim özüm özümü;
Niyə haldan hala düşdüm qəflətən?
Danışa bilmədim, çaşdım sözümlü,
Heç zaman bu kökə düşməmişəm mən.

Gözəllər görmüşəm, qəlbim əsməyib,
Nəfsimin önündə baş əyməmişəm.
Çirkin əməllərdə əlim gəzməyib,
Özgə tikəsinə göz dikməmişəm.

Bəs niyə, bəs niyə onun görkəmi
Könlümün evində tufan qopardı?!
Yüzlərlə gördüyüm gözəllər kimi
Ağıllı, mənalı gözləri vardı.
Mütənasib bədən, axımlı yeriş,
Top yığılmış saçlar, səmimi gülüş...

Ah, dayan əzizim, bu ki aşkardır,
Məni əfsunlayan o gözəl qızın
Könlümün şahına bənzəri vardır.

ÇOR DEMƏZDƏN ƏVVƏL DÜŞÜNÜN

Adicə bir qıza ceyran desələr,
Açılar çöhrəsi yaz səhəri tək.
On qat gözəlləşər, el olar heyran,
Pərilər də baxar həsrət çəkərək.

Çirkin söylənilsə gözəl bir qıza,
Bənzədilsə onun hüsnü meymuna,
Solar, sanki düşər çiçək payıza,
Acı düşüncələr alar qoynuna.

Bu arzu yayılsın obaya, elə.
Çor deməzdən əvvəl düşünün bir an.
Yağlı çörəyiniz olmasa belə,
Qoy yağlı diliniz olsun hər zaman.

111111247899
(11.12.1940)

ÖZÜN ŞE'RSƏN

Sevgilim, deyirsən ki,
Şe'r də yaz, nəğmə də.
Qəlbim cavab verir ki,
Şe'r də sən, nəğmə də.

Bir baxışla möhnəti,
Qəm-kədəri, həsrəti
Varlığımdan silməyin
Məyər şe'r deyilmi?!

İnciyəndən, küsəndən,
Tufan kimi əsəndən
Sonra, birdən gülməyin
Məyər şe'r deyilmi?!

Həm sevinci, həm qəmi,
Həm kədəri, həm dəmi
Mənimlə tən bölməyin
Məyər şe'r deyilmi?!

Heyran edərək məni,
Ürəyimdən keçəni
Gözlərimdən bilməyin
Məyər şe'r deyilmi?!
Məyər nəğmə deyilmi?!

XATİRƏ

Səfərdəyəm, təkəm mən,
Xəyalım açıb yelkən,
Səni ilk gördüyüm gün
Göz önündə dayandı,
Aləm o günkü kimi
Al şəfəqə boyandı.

Filan tində səninlə
Gəldik birdən üz-üzə.
Sən sağa, mən də sağa,
Mən sola, sən də sola.
Durduq, hirsli, qəzəbli
Baxdıq bir an göz-gözə.
Gözlərini görən tək
Qəzəb getdi, əridi.
Xoş duyğular könlümə
Hücüm çəkdi, yeridi.
Necə oldu bilirəm,
- Salam -, söylədim sənə,
İncə bir təbəssümlə
Sən cavab verdin mənə.

Görüşdük neçə kərə,
Tanıdım səni yaxın.
Məhəbbətin qəlbimə
Yığıldı axın-axın.

Bu hiss hamıya tanış,
Bilmir bunu söylə kim?
Bəlkələrin əlində
İnlədi xeyli qəlbim:

- Bəlkə, layiq deyil heç
Qəlbimdəki atəşə...
- Yox, yox! O, təmizlikdə
Bərabərdir Günəşə!..
- Bəlkə, özgəni sevir,
Niyə alışıım yanıım?..
- Güzəllər bivəfadır,
Ondan uzaq dayanım...
- Axı, başqa mə'nalar
Oxuyuram gözündən.
Bəlkə, onun qəlbində
Yer tutmuşam təkcə mən?...

Bəlkə – sevinc carçısı,
Bəlkə – kədər nəsimi.
Bəlkə – ümid mənbəyi,
Qəlblərin ağlar simi.
Bəlkə, həm könül dostu,
Həm də ona yağdı.
İndi dydum nə üəün
Vurğun onu qarğıdı.

Gəzməkdən qayıdırdıq,
Bir gün sahil bağından.
Heç yadımdan çıxarmı
O gün, o qəribə an?
- Sevirəm, - dedim sənə
- Nə xəşbəxtəm, - dedin sən.
Tək bunu gözləmirdim
Mən də sənin dilindən...

DÜYĞULAR

... Qafil, dolanma gəl eşqdən kənar,
Ən böyük musiqi canan səsidir.

S. VURĞUN

... Yusifi andırsa hüsnü, surəti,
Bəhrama bənzəsə gücü, qüdrəti.
Elmdə, bilikdə Əflatun olsa,
Tədbirdə dünyanı heyrətə salsa,
Göylərə ucalsa, adı, şöhrəti,
Dillərdə söylənsə xoş təbiəti,
Gəzdirməsə qəlbə saf bir məhəbbət,
Bilsə məhəbbəti yersiz, qəbahət,
Mənim nəzərimdə heçdir qiyməti,
Eşqidir bəşərin baş keyfiyyəti!

Sənə ürək açsam, cavab istəsəm,
Sevən ürəyimə məlhəm qoyub sən,
Desən ki, - sevirəm, - inan o andan,
Bütün varlığımıza hakim olarsan,
Qəlbimdə əbədi məskən salarsan.

- Sevə bilməyirəm, - söyləsən əgər,
İnan, varlığımıza qaranlıq çökər.
Qəlbimdə, ruhumda qopar min tufan,
Lakin ey gözəl, keçdikcə zaman,
Qəlbimdə yaşayar sənənin surətin.
Heç itərmi izi saf məhəbbətin!?

Əgər, - bəyənmirəm, - çıxsan dilindən,
Bir an da tərəddüd eyləmədən mən

Dilimin ən şirin sözü də olsan,
Çırpınan qəlbimin özü də olsan,
Qoparıb daşlara çaxaram inan,
Çevrilib gedərəm, geri baxmadan.

Ey gözəl, deyirlər aşiq olan kəs,
Hicranı vüsala heç vaxt dəyişməz.
Yanmaq eşq oduna pərvanə kimi,
Gəzmək eldən uzaq, divanə kimi,
Qəm, kədər, ayrılıq ona xoş olar.
Eşqin şərbətindən lap sərxoş olar.
Biz isə əzizim qovaq həsrəti,
Unudaq kədəri, ataq möhnəti,
Hicranın qəlbinə çəkib dağ, düyün
Vüsalla xoş ülfət bağlayaq bu gün.

111111247899

(11.12.1940)

SƏNƏ GƏRƏYƏMSƏ

Gözlərim yol çəkir, qulağım səsdə,
Həsrətəm, gözlərəm soracağın sənin.
Əqlim dumanlıdı, qəlbim qəfəsdə
Əridi, səbəbi fərağın sənin.

Gözüm öyrəşməyib bu qaranlığa,
Ürək fırtınaya düşübdü yenə.
Dözərəm, dözərəm hər yamanlığa,
Əgər gərəyəmsə həyatda sənə.

Məsum baxışlarla əksindən, dildar,
Baxma məzlum-məzlum, sən, mənə böylə.
Hər kəsin həyatda bir qisməti var,
Mənim səadətım sənmişən, söylə?!

De niyə, bəs nədən, hər bir ne'mətin,
İtəndə qədrini anlayır insan?
Çəkək keşiyini gəl səadətini,
Hədəyə getməsin ömürdən bir an.

Yollarım bürünüb bəd dumanlığa,
Varlığım tufana düşübdü yenə.
Dözərəm, dözərəm hər qaranlığa,
Əgər gərəyəmsə həyatda sənə.

AY KAMALLI SEVGİLİM

Payız ruhlu ömrümə
Bahar kimi gəldin sən.
Zülmətli bir gecədən
Səhər kimi güldün sən.
Ürəyimdən nə keçsə
Gözlərimdən bildin sən.
Səadəti bəşərlə
Mənə yarı böldün sən,
Xoş vüsallı sevgilim,
Ay kamallı sevgilim!

Gəlişindən doğuldu
Sonsuz bəxtiyarlığım.
Axıb hopdu könlümə
Arzular yığın-yığın.
Bir dünya səadətlə
Bir ömrə necə sığım?!
Ona görə, o gündən,
Ruhum, canım, varlığım
Gedir yallı, sevgilim,
Ay kamallı sevgilim!

Keçdiyimiz küçələr
Səadətlə dolardı,
Budaqlar əl edərdi,
Yarpaqlar əl çalardı.
Əllərimdə neçə gün
Xoş rahiyyə qalardı.
Saçının hər telindən
Könlüm ilham alardı,

Sözü ballı sevgilim,
Ay kamallı sevgilim!

Mənə bəxş elədiyin
Səfanı sevmişəm mən.
Ondan az şirin deyil,
Cəfanı sevmişəm mən.
Sədaqətdə təkcəsən,
Vəfanı sevmişəm mən.
Xəyalınla yaşaram,
Hər anı sevmişəm mən.
Mənim xallı sevgilim,
Ay kamallı sevgilim!

O dürlü xatirələr
Ruhumdu, nəfəsimdi,
Həyatımdı, canımdı,
Arzumdu, həvəsimdi.
Bircə görüşün odu
Qalan ömrə bəsimdi
Eşqimin nəğmələri
Bu dünyada səsimdi,
Xoş xəyallı sevgilim,
Ay kamallı sevgilim,
Sevgilim!

GERİ DÖN, YAR

Axı səni, ömür boyu, ey sevgilim izlədim,
İnanırdım, gələcəksən, həsrət ilə gözlədim.

Nəqarət

Söylə nədən getdin
Ömrümü tərk etdin, yar!

Baxma ki gec gəldin,
Baxma ki tez getdin,
Könlümdə sönməz od oldun.

Necə dönük deyim, dönük deyilsən sən,
Eşqi sönük deyim, sönük deyilsən sən,

Nəqarət

Söylə nədən getdin
Ömrümü tərk etdin, yar!

Məlum deyil, kim kəsübdü, günah kimdə, kimdədi,
Hicran döyüb qapımızı, nə səndə, nə məndədi.

Nəqarət

Elə bilirəm ki, qayıdıb gələrsən,
Əvvəl olduğu tək, danışıb gülərsən,

Nəqarət

KÜSÜŞMƏK DƏ HƏYATDI

Üç gündür görüşmürük,
Küsülüyük heç nədən,
Həm gəzir, həm də qaçırıq
Sən məndən, mən də səndən.

Sən elə bilirsən ki,
Möhkəm küsübsən məndən,
Mənə də elə gəlir ki,
Səndən küsən mənəm, mən.

Nəqarət

Dünya dönür cənnətə,
Könüllər aşiq olsa.
Küsüşmək də həyatdı,
Sonu bərişiq olsa.

Ancaq, gülüm, o da var ki
Gen gəzsək də belə biz,
Əvvəlkindən daha yaxın,
Bir döyünür qəlbimiz.

Zəng edir, susur, dinmir,
Bilirəm ki özüdür,
Sükutu dinləyirəm mən,
Onun ürək sözüdür.

Zəng edirəm, dinmirəm,
Bilirəm ki, bax bu an,
Duyur mənəm, həm sevinir,
Həm qəmlənir o ceyran.

Nəqarət

HEYİF Kİ

Ey pəri, gəl eşit könlüm deyəni,
Ya öldür, ya yaşat cahanda məni.
Sən də səsləsəydin bu məhəbbəti,
Hicranı yaxına qoymazdıq qəti.

Nəqarət

Sən isə bilmirsən, gülüm,
Həsrəti silmirsən, gülüm.
Bu eşqi bölmürsən, gülüm,
Heyif ki.
Sən isə bilmirsən, gülüm,
Həsrəti silmirsən, gülüm.
Bu eşqi bölmürsən, gülüm,
Heyif ki.

Səni görən gündən heyran olmuşam
Gündə yüz yox, min yol qurban olmuşam,

Nəqarət

Bu eşqə düşəndən anladım ki mən,
Yaşamaq şirindi, gözəldi aləm.
Həyatımı sənli görürəm ey yar;
İnsandan qabaqda uçur arzular.

Nəqarət

Eşqimin yelkəni dövrəndə üzür,
Gözlərim hüsnünü güllərdə gəzir.

Nəqarət

OLMAZ DÜNYADA

Elə ki sevda gələr,
Saf könlümə nur ələr,
Qalmaz özgə bir dilək.

Niyə vuruldun ürək?!
Nədən sevdin de görək?! -
Əyan olmaz dünyada.

İlə dönsə də hər an,
Eşqin əzablarından
Doyan olmaz dünyada.

Yar, insafla hesab çək,
Bu sevdaya Pənah tək,
Uyan olmaz dünyada.

111111247899
(11.12.1940)

İKİ CANDA BİR ÜRƏK

«Dost dostuna tən gərək,
Tən olmasa gen gərək»
Deyib arif atalar.

Nə xəşbəxtik a dildar,
Yaxşı, yaman, nə ki var
Hər cəhətdən tənlik biz.

İki canda bir ürək,
Budaqda cüt çiçək tək
Bir kökdən bitənlik biz.

Qat səsimə səsinə,
Səadət nəğməsinə
Bir dildə ötənlik biz.

111111247899

(11.12.1940)

BU EŞQ İLƏ SİLƏLƏNDİ

Baharsız ruhum, a dildar,
Səninlə tapdı sonbahar,
Ömrümə düşdü izlərin.

Elə ki güldü gözlərin,
Nəğmə tək axdı sözlərin,
Sanki göydən nur ələndi.

Ruhum, təbim açdı qanad.
Ömrüm, günüm, bütün həyat,
Bu eşq ilə silələndi.

İnsaf elə, gəlməsin qış;
Sevinc yaşı qurumamış
Həsrət yaşı gilələndi.

111111247899

(11.12.1940)

OLURSAN

Gözdən uzaq olan kəs,
Ürəkdə qala bilməz!
Elə isə nədən bəs,

Çoxdan görməsəm də, sən,
Könlümə günü-gündən
Daha yaxın olursan?!

Ay mənim eşqim, andım,
Bulaq kimi yarandın,
Qoşqun axın olursan.

Alqış olsun bu günə,
Çevrilib mənliyinə
Sən Pənahın olursan.

111111247899
(11.12.1940)

XATİRƏLƏR

Yaddaş həyatla qoşadır,
Şirin anları yaşadır.
Gənlik qısa, duyğu mindi...

O gün adi bir gün idi,
Hücum çəkib bəs nəbəndi,
Aşıb daşır xatirələr.

Eşqlə keçən o günlərə,
Açılmamış düyünlərə
Nəğmə qoşur xatirələr.

Biz getdikcə qocalığa,
Kədərli bir ucalığa
Şirinləşir xatirələr.

111111247899

(11.12.1940)

OLDU

Necə olsa niyyətin
Ora çəkər qismətin...
Bu hikmət ulu, qədim.

Səadəti gözlədim,
Bir ulduz tək izlədim,
Gəldi, ondan pay oldu.

Ancaq beləymiş adət,
Yar bəxş edən səadət,
İl çəkmədi, ay oldu.

Həmdəm oldum bülbülə,
Sevinc yaşı bir gilə,
Həsrət yaşı çay oldu.

111111247899
(11.12.1940)

XƏYALIMDAN BAXIRSAN

Hardan çıxıb Gün bu gün,
Dəyişmişən büsbütün,
Çöhrən açıb gül kimi.

Nə əsmirsən yel kimi,
Nə coşursan sel kimi,
Nə şimşək tək çaxırsan.

Yandırardın hər zaman,
Bu gün olub mehriban,
Sərin meh tək axırsan...

Lalə üzünə qurban,
Şəhla gözünə qurban,
Xəyalımdan baxırsan.

111111247899
(11.12.1940)

SƏNİN ADIN

Necə deyim axtar, an?!
Sən ki həyatda varsan,
Bax, bu mənim bəsimdi.

Ürəyimin səsidi,
Dilimin nəğməsidi,
Əzizdi sənin adın.

Könlümün sevincidi,
Yaddaşımda incidi,
Xoş izdi sənin adın.

Tale nəş gətiribdi,
Kim kimi itiribdi,
Mənsizdi sənin adın?!

111111247899
(11.12.1940)

SƏN NECƏ

Mənə baxdın bircə an;
O tilsimli baxışdan,
Varlığım açdı çiçək.

O zamandan, ey mələk,
Səni arzu, dilək tək
Anıram, bəs sən necə?!

Sənsiz qalsam bircə an,
Özümü də, a ceyran,
Danıram, bəs sən necə?!

Ötəri istək deyil,
Səni taleyim, ey gül,
Sanıram, bəs sən necə?!
Sən necə?!

111111247899
(11.12.1940)

XALLI QIZ

İşıq gəlib gözümə,
Dövran gülüb üzümə
Qəlbimi oda salıb.

Könlüm yanında qalıb,
Həsərətindən saralıb,
Dodaqları ballı qız!

Sanma dövranın keçib,
Könlüm gövhəri seçib,
Yenə gedir yallı, qız!

Qurbanıyam o anın,
Nə vaxt olum mehmanın,
Ay yanağı xallı qız?!

111111247899
(11.12.1940)

VƏTƏN

Dağlarında qarın var,
Düzlərində bərin var,
Yer altında sərvətin.

Xoşdur arzun, niyyətin,
Bəs hanı qətiyyətin,
Bir də sərdarın, Vətən?!

Kim kəsibdi paranı?
Kim edəcək çararı?
Bil, kimdi yarın, vətən?!

İncidib övladını,
Dəyişiblər adını,
Yoxmu vüqarın, Vətən?!

111111247899
(11.12.1940)

ELƏ Kİ GÜLƏRDİN...

Elə ki hicran gələr,
Sevən qəlbə qəm ələr,
Keçmişlər açar çiçək.

Unutmaram, ey mələk,
Tindən çıxardın ay tək,
Hər yana nur çilərdin.

Yağsa qar, qopsa tufan,
Dayanardı həmin an,
Elə ki sən gülərdin.

Əzabı, əziyyəti,
Sənzisliyi, həsrəti
Bir baxışla silərdin.

111111247899
(11.12.1940)

ÜRƏK QƏBUL ETMİR

Bir xoş təsadüfdən gəldik üz-üzə,
Gəlişin sehirlı bir gəliş idi.
İşıq paylayırdın hər görən gözə;
Dünyanın o anı yüksəliş idi.

Təpədən dırnağa qeyri adilik;
Yeriş şairanə, tel şairanə.
Şükür, yer qızısən, deyilsən mələk,
Dodaq şairanə, dil şairanə.

Çoxdandı qəlbimə hakimdi bu hal;
Varlığın maqnit tək cəzb edir məni.
Sən hayandan gəlsən görürəm dərhal,
Bütün duyğularım hiss edir səni.

Dalğın baxışların göylərdən dərin;
Yeni bir surətin yarandı məndə.
Sənin o əfsunlu, şəhla gözlərin
Hər an gülər olub təsəvvürümdə.

Bir anda əvvəlki oldun yenə sən,
Dünyada hər şeyi unudum o an.
Axı, ay mö'cüzə, hardan biləsən,
Çoxdan varlığımı ovsunlamısən.

Dünyanın işləri nə dolaşıqdı,
Gərək çalışım ki, unudum səni.
Məni başa düşər, kim ki aşıqdi;
Çox vaxt ürək demir ağıl deyəni.

Düşüncəm çoxdandı haray salıbdı,
Gərək hakim olsun könlümə o səs;
Bizə babalardan öyüd olubdu,
Qız ki nişanlandı, oldu müqəddəs.

Gərək təmiz axsın damarında qan,
Elin anasıdı, axı, hər ana.
Günəşlə yanaşı durub hər zaman,
Qoy şəfəq çiləsin bütün cahana.

111111247899

(11.12.1940)

SƏNDƏN KEÇMƏRƏM

Gözlə, dedin, gəlmədin,
Ürəyimi bilmədin,
Sevincimi bölmədin,
Mələk, səndən keçməyəm.

Sevinclə qəm qoşadır,
Həmişə baş-başadır.
Məni ümid yaşadır,
Demək, səndən keçməyəm.

Nəqarət

Yolları qar alsə da,
Ömrüm, günün solsa da,
Mənə hicran qalsa da,
Dilək, səndən keçməyəm.

Yan keçdi məndən səfa,
Ömürlük tapdım cəfa.
Güdüm, gəl ki insafa,
Külək, səndən keçməyəm.

Eşq bağına gəl gülüm,
Sevin gülüm, gül gülüm.
Bu sevgini al gülüm,
Bölək, səndən keçməyəm.

Nəqarət

ÜRƏK BOŞ OLMASIN

Necə gözləmişdim mən o anları;
Gec gəlib, tez getdin bir uyğu kimi.
Bircə gün mənimlə qalaydın barı,
Bir az ovudaydın, bəlkə, qəlbimi.

O qədər zərifsən, o qədər incə,
Qorxuram ki, meh də aparsın səni.
Ancaq ürəyimdən, özün gedincə,
Çətindi fırtına qoparsın səni.

Söykəlib masama oturmuşam mən,
Kövrəlir, inləyir qəlbimin simi.
Əzizim, sən məni tərək etdiyindən,
Ürəyim boşalıb otağım kimi.

O qədər təzədi həsrətin sənin,
Bir yerli-yataqlı dərk etməmişəm.
İtib arasında dumanın, çənin,
Xəyalınla söhbət olacaq peşəm.

Bütün varlığıma səadət dolur,
O sənli anları saldıqca yada.
Hicranla qol-boyun yaşamaq olur,
ÜRək boş olmasın taki dünyada.

ƏBƏDİ SƏADƏTİM

Məni qınamasın ellər, obalar,
Gözüm görüb, könlüm tutubdu səni.
Ancaq çox ötübdü yaşım zəhrimar,
Anlayarmı könlün könlüm deyəni?!

Nə yaxşı rast gəldim o gün sənə mən,
Qalmadı könlümdə bir niskil, düşün.
Zülmətdə adlayan bütün ömürdən,
Daha qiymətli o işıqlı gün.

Ürək başdan-başa sirlə doludu,
Nə «sevmə» anlayır, nə «sev» eşidir.
Həsərət, hicranın sadıq quludu,
Əqlin meydanına qalmayır bir yer.

Onu sevnərdən durur kənarda,
Ancaq sevməyəni axtarır, anır.
Çırpınır özünə qurduğu torda,
Barsız xəyallarla alışır, yanır.

Qoy olsun, əzizim, sən xəbərsiz göz,
Qəlbimdə yaşasın, qoy, məhəbətım.
Birləşmək yoxdursa ayrılıq gəlməz,
Demək əbədidir bu səadətım.

NECƏ SEVMƏYİM

«Tay deyilik, arxamca
Gəlmə», dedin bir zaman.
O sözlərdən başıma,
Hey fırlanır bu cahan.
Həqiqətin önündə
Baş əymişəm əzəldən.
Ancaq, gülüm, bir şeyi
Anlat özün mənə sən.
Bir baxışla duyursa
Könlüm könlün deyəni,
Necə sevməyim səni?!

Adın ilə bağlıdı
Ürəyimdə hər dilək.
Sən gedirsən, arxanca
Ayaqlarım, ey mələk,
Özümdən ixtiyarsız
Çəkib aparır məni,
Necə sevməyim səni?!

Səni sevib bilmişəm,
Nə deməkdi məhəbbət.
Təkcə varlığın mənə,
Verir sonsuz səadət.
Bir anlıq xatirədən
Könlüm açır yelkəni;
Necə sevməyim səni?!

Gəlişinlə gedib gış,
Doğub nurlu bir Günəş;
Eşqimin göylərindən

Bol-bol paylayıb atəş,
Həyatımdan bir yolluq
Qovub dumanı, çəni;
Necə sevməyim səni?!

Qayğısız kəpənək tək,
Hey uçurdum, keyfi çağ.
Sanırdım ki, sonacan
Ömrüm belə olacaq.
Həyat nədi, eşq nədi,-
Göstərdin o gülşəni;
Necə sevməyim səni?!
Necə sevməyim səni?!

111111247899
(11.12.1940)

HANSINA İNANIM

Gözlərin «gəl» deyir mənə
Gözlərin «sev» deyir «məni».
Dilinsə yandırır yaxır,
Söyləyir «sevmirəm səni».

Nəqarət

Səndə nə təqsir, əzəldən
Vüsala layiq olanın,
Vəfaya layiq olanın,
Payı hicrandı.
Hicrinə hazıram, axı,
Vüsala hazır olanın,
Vəfaya hazır olanın,
Payı hicrandı.

Eşqindən vüsal gözlədim,
Payımı hicrana saldım.
Qəlbimi yandırır yaxdın,
Ayrılıq təbilin çaldın.

Nəqarət

Bilmirəm hansı düz deyir,
Gözlərin, yoxsa ki, dilin.
Ürəyin qoy cavab versin,
Bir yolluq düzünü bilim.

Nəqarət

Eşqindən vüsal gözlədim,
Payımı hicrana saldım.
Qəlbimi yandırır yaxdın,
Ayrılıq təbilin çaldın.

Nəqarət

BƏLKƏ YALANDI

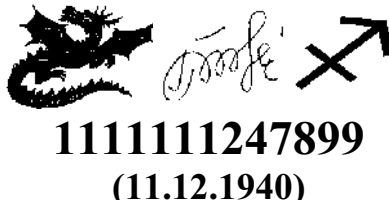
O gün söylədin ki sən,
Unudum hər şeyi mən.
Dedim, «Bəs, əhdi-peyman?»
Söylədin ki, «Yalandı».
Aləm bir çarxa dönüb,
Hey başıma dolandı.

Çox gəzdim səadəti,
Gözlədim məhəbbəti.
Ömür keçdi soraqda,
Gənclik qaldı uzaqda.
Səni tapdım, könlümdə
Ümid çırağı yandı,
Bəlkə bu da yalandı?!

Nə qədər yalvarardım,
Səndən görüş alardım.
Əl dəyməmiş küsərdin,
Tufan olub əsərdin.
Hər küsəndə varlığım
Yanar oda qalandı,
Bəlkə bu da yalandı?!

Döndük Ayla Günəşə,
Bircə anlıq görüşə
Günlərlə gecikərdin,
Bunu hünər bilərdin.
Könlümsə gözləməkdən
Nə bezdi, nə usandı.
Bəlkə bu da yalandı?!

Qənim kəsildi hicran,
Həmdənim oldu hər an
Hissim, arzum, diləyim.
Axı, vurğun ürəyim,
Cahanda varlığını
Sonsuz səadət sandı,
Bəlkə bu da yalandı,
Yalandı?!

ARZU - ZARAFAT

Bilirsən, xoşum gəlir
Sənin dodaqlarından.
Çox zaman onlar mənim
Xəyalıma verir can.

Onlarda çiçəklərin
Zərifliyi, rəngi var.
Kim doyar dinləməkdən,
Sirlə bir əhəngi var.

Düşündüm ki, bu dilək
Əlçatmaz bir xəyaldı.
Odur ki, arzum səni
Yuxuda görmək oldu.

Ümid yeri yox idi,
Az görürəm yuxu mən.
Olsa da, qırıq-qırıq;
Dərə, təpə, çöl, çəmən.

İşə bax, keçən gecə
Yuxuda gördüm səni.
Bir cüt uzun öpüşə
Qonaq etdin sən məni.

Nədənsə dodaqların
Bibər kimi acıydı.
Könlüm yuxuda belə
Onlar üçün ac idi.

Baxmayaraq həyatda
Hələ qismət olmadı,
Dil-dodağım əbədi
Saxlayacaq o dadı.

Yuxuda gördüyümə
İnanıram indi mən.
Çox olsun ki, bu sirri
Özün də bilməyirsən.

Görəsən dodaqların,
Doğrudan da, acıdı?
(Tikanlı olsa da gül
Gözəlliyin tacıdı.)

Mühabisə nə lazım,
Həll eləyək bu sayaq;
Vallah, yalan demərəm,
Bu mən, bu sən, yoxlayaq.

111111247899
(11.12.1940)

RÜBAİLƏR

111111247899

(11.12.1940)

Deyirlər həyatın yetişir sonu,
Bu nəsil görəcək nə olduğunu;
Bircə İNSAN belə qalmayacaqdır;
Yaradan adildi, eləməz onu.

Günlər bir-bir ötür, hey sökülür dan,
Fəsillər dolanır, il olur ondan;
İnsan olmaq üçün imkan boldu, bol,
Şükür kərəminə, böyük yaradan.

Oğurluğu tutulanlar döyülür,
Yalan sözü açılanlar söyülür.
Elə bilir bunun ilə iş bitir,
Tutulmayan, açılmayan öyünür...

Tutaq ki, heç yoxdu cənnət,
Uydurmadı əbədiyyət...
Sən ki, insan doğulmusan,
İnsan kimi yaşa, xilqət!

Səbəblər üstündə qurulub cahan,
Heç bir şey əvəzsiz verilmir, inan!
Kimdənsə yaxşılıq görməzdin bu gün,
Kiməsə yaxşılıq etməsə atan.

Çoxlu pulu ilə öyünür biri,
Mənsəb azarkeşi olur digəri,
Biri də şöhrətin dalınca düşür;
Min cürə aldadır şeytan bəşəri.

Dünya elə-belə tutmayıb qərar,
Heç kim bica yerə almır ixtiyar.

Ona fani deyib gəzmə qayğısız,
Tutduğun hər işin hesabı var.

Kamil yaranıbdı dünya binadan,
Orda öz yerini tutur hər insan.
Şahsan, ya nökərsən, bir fərqi yoxdu,
Cənnət almaq üçün eynidir imkan.

Bəşər yoluna dönür bizim azad ölkəmiz,
Haqqa tərəf çevrilir yavaş-yavaş çöhrəmiz.
Bir dəlinin quyuya atdığı ağır daşı,
Yaradana çox şükür, güclə çıxarmışıq biz.

Bilirdim, hər gecənin işıqlı gündüzü var,
Bilirdim, qış keçəcək yenə gələcək bahar.
Sonu görünməz idi yetmiş illik dəhşətin,
Allahın köməyiylə başa çatdı intizar.

Müəllim sayəsində yetişirik kamala,
Xeyir-duası ilə çıxırıq rəvan yola.
Onların sayəsində bəşər gedir irəli,
Vay o günə, müəllim özü yarımçıq ola.

Qanımıza qatıldı bir zaman iblis qanı,
Bizdən olsaydı yəqin, dağıdardıq dünyanı.
Hüduzsuz olsa belə səbri qadir Allahın,
Yoluna qaytaracaq, geci-tezi insanı.

Mən kiməm, nəçiyəm ellər tanıdı,
Ağır-ağır keçən illər tanıdı.
Nə o gözlər bir yol bu yana baxdı,
Nə də ki, o tuti dillər tanıdı.

Ömrümü, günümü veribdi yelə,
Gözümün yaşını döndərib selə.
Buna baxmayaraq şirindi hicran,
Çünki bitə bilər xoş vüsal ilə.

Gün-gündən çoxalır hicran əzabı,
Deyirəm tükənər qəlbimin tabı.
Beləcə dolanır həftələr, aylar;
Vüsala ümid var, budur hesabı.

Bircə həftəlik əzab düşsə əgər insana,
Sonra inana bilmir onun qurtardığına.
Yetmiş illik fəlakət artıq qalıb arxada,
Birdən birə insanlar necə alışsın buna?!

Hər insan bilirdi ki, o cür yaşamaq olmaz,
Ötməli qanlı qış, gəlməli güllü yaz.
Dəhşətli bir yuxuya bənzəyir ötən illər,
Azadlığın eşqinə dillənir ney, ötür saz.

Həyat adlı axına dal çevirdik yetmiş il,
Onun əksinə getdik hər bir işdə müttəsil.
Bu gün tərsliyi atıb qoşuluruq bəşərə,
Əzabların sonudu, rahat olacağıq, bil.

Baxma ki, günü-gündən qüdrətli olur insan,
Baxma ki, imkanları genişlənir durmadan,
Yaradarı dərk etmək deyilsə ümdə işi,
Xəşbəxtlik yox, bədbəxtlik tapasdı hər zaman.

Qızıqıb meydana girməyə nə var,
Düşməni torpağa sərməyə nə var;
Əgər oğulsansa hər gün, hər saat,
İnsan kimi yaşa, özünlə bacar!

Xeyirlə biçilir donu dünyanın,
Əbədidə Ayı, Günü dünyanın.
Qoşa yaşasa da xeyir ilə şər,
Heç vaxt ola bilməz sonu dünyanın.

Çarpışdım, vuruşdum hər gün, hər saat,
Ömrümdə bir gün də olmadım rahat.
Dilimdən şikayət qopsa da hərdən,
Mənə gərək deyil özgə cür həyat.

Sənin cövrün, əzabın, gülüm artır anbaan,
Mənə də qədərincə dözümlər verir yaradan.
Bil ki, belə olmasa, məhəbbət aləmində,
Nə sən, nə mən ucalıb qazanmazdıq şərəf, şan.

Nə yol seçirsən seç, yoldaşam sənə,
Əbədi, ayrılmaz sirdaşam sənə.
Yoxsa yaratmazdı yaradan məni,
Odur ki, qoy olum yanar şam sənə.

Könlümdə yurd salıb sevgi, məhəbbət,
Ruhumu çulğayıb sənə sədaqət...
Sevgi birtərəfli yarana bilməz,
Qəlbinə yaxşı bax, ey nazlı afət!

Ürəyəm, sərvətim sevgi, məhəbbət.
Diləyəm, tapılmaz zərrə xəyanət;
Bilirəm payıma düşəcək hicran,
Ancaq aramıram özgə səadət.

Çoxdandı yarından adlayıb yaşım,
Nələr çəkməyibdi bəlalı başım.
Dözmüşəm, dözüürəm hər cür əzaba,
Dözmürəm ağrısı könül sirdaşım.

Yenə hər tərəfdən gəlir xoş avaz,
Çulğayıb cahanı sevgi, işvə, naz.
Hicrana yazdığın yazıq könlümə,
Axı, nə fərqi var, qışdır, yoxsa yaz?!

Ruhuma mayakdı gözlərin sənin,
Ən şirin nəğmədi sözlərin sənin.
Gülüm, bircə anda solub saralar,
Kəsilsə bağçamdən izlərin sənin.

Çor desən baldan şirin,
Qəmin vüsaldan şirin...
Tanrı nə yaradıbdı
Üzündə xaldan şirin?!

MİN ÖMÜR NAZINI ÇƏKSƏYDİM ƏGƏR,
Yenə deməzdim ki, daha bəs edər.
Yaxşı ki, qarşıda əbədiyyət var,
Əzrayılın işi deyildir hədə.

MİN ÖMRÜM OLSAYDI, AY NAZLI CANAN,
Sənə həsr edərdim, doymazdım inan.
Qoşa olacağın əbədiyyətdə,
Yoxsa verməz idim Əzrayıla can.

Bir zaman sən mənə saldın xoş nəzər,
Səadət ömrümə gəldi sərəsər.
Köçəndə bircə yol yoxlasan məni,
Qəbrimin üstündə qızılgül bitər.

Şübhəsiz sonsuzdu sözün imkanı,
Odur insanlığın şöhrəti, şanı.
Milyon cür desək də, gözəldi lalə,
Camalına layiq olanı hanı?!

Eşq nə verir, acı hicran,
Zülm, işkəncə, fəryad, fəğan.
Bəs nə üçün insan oğlu
Onsuz dura bilmir bir an?

Nə müddətdi sevgilim hər gün görüşə gəlir,
Ulduzumuz barışıb, hamı bilir, deyil sirr.
Bəs nədəndir görəsən, canlanır xəyalımda,
Hicranla ötən günlər məni yaman cəzb edir.

Yaman danlayırdın o zaman məni,
Sevirəm sözünü demirəm, yəni.
Ayrıldıq, təsəllim xatirələrdir,
İndi bilirəm ki, sevmişəm səni.

Qəribə bir dostluq eyləyərdik biz,
Bir an kəsilməzdi mübahisəmiz.
Dözməyib yollandıq hərə bir yana,
Qaldı xatirələr, şirin, ləkəsiz.

Sənli günlər bir fəlakət,
Sənsiz anlar zülüm, dəhşət.
Ömür keçir bax bu sayaq;
Həyat bumu? Heyrət, heyrət...

Eşqindən odlanıb, sönərmi könlüm,
Elə bir zirvədən enərmi könlüm?
Güman da olmadı vəslə yetməyə,
Ancaq öz əhdindən dönərmi könlüm?

Eşqin, məhəbbətin pərvanəsiyəm,
E'tibar, sədaqət nişanəsiyəm.
Geriyə yol yoxdu, istəsəm belə,
Elə bil Leylinin divanəsiyəm.

Qış yetişir, deyir, bir səs, -
O, özünü yorur əbəs ...
Bahardımı, xəzandımı,
Sevən görməz, vurğun bilməz.

Hey dedilər, qədrini bil gəncliyin,
Onun ilə itəcəkdir dincliyin.
Eşitmədim, indi özüm gənclərə
Hansı üzlə öyüd verim, siz deyin.

Haqqı görmək, eşitmək,- bu idi ən baş dilək,
İllərlə bu eşq ilə vurdu sinəmdə ürək;
Nəhayət anladım ki, mövcuddu yeganə yol,
Onun var olduğuna qəlbən inanmaq gərək.

Könül, düşmüşən qəmə,
Dönmüşən sarı simə.
Məcnuna tay olmasam,
Mən də sevmişəm demə.

Şan-şöhrət qazanmasan başın rahat olacaq,
Var-dövlət qazanmasan canın rahat qalacaq.
Onlar üçün yaşamaq yaraşmaz aqillərə,
Məhəbbət qazanmasan qalmaz səndən bir soraq.

Məhəbbətdən yoğrulsun başdan-başa gərək can,
Məhəbbətə xərçlənsin bütün ömür anbaan.
Ayrı şey axtaranlar, özgə əməl seçənlər,
Bu cahanı itirir, o cahanı tapmadan.

Canım sənsən, gözüm sənsən,
Sazım sənsən, sözüüm sənsən.
Bu cahanda təkcə yarım,
Yox, yox tamam özüm sənsən.

Sükuta qərq olub çöllər, dərə, dağ,
Sarialıb gül-çiçək, solub bağça-bağ.
Neçə ki, bərişaq söyləməmişən,
Həyat gözlərimdə belə olacaq.

Hər gün təzə qayğı, hər gün təzə dərd;
Həyat hər gün olur dünənkindən sərt.
Yalnız insan kimi yaşamaq ilə,
Mümkündü onlara dözəsən, ey mərd!

Qorxmadım cəhənnəm alovlarından,
Cənnət xəyalıyla olmadım bir an.
İnsan yaradıbdı yaradan məni,
Odur ki, insan tək sürürəm dövran.

Ürəyimdən keçdi ağırlı bir səs,
Bu gün də ömürdən adladı əbəs.
Yemək, geymək dərdi çəkirsə insan
Ömrü insan kimi yaşaya bilməz.

Eşqinlə qəlbimdə axır qızıl qan,
Sənsə mən tərəfə baxmırsan bir an.
Bu səndən, ya məndən asılı deyil,
Haqqın buyruğuyla dolanır dövran.

Mənim eşqim deyil ötərgi bir səs.
Bütün sınaqlardan çıxmayır əbəs;
Gec-tez mən deyənə gəlməlisən sən,
Sevgi birtərəfli doğula bilməz.

İstədim unudum səni ey mələk,
Gül açsın könlümdə özgə bir dilək.
Nə bunu, nə onu bacara bildim,
Bu işdə hökmüdar ürəkmiş, ürək.

Deyirlər hamıdan şuxdu filankəs,
El gözü sərrafdı, deyilməz əbəs...
Sən daha gözəlsən mənim gözümdə,
Razı olmasa da bununla heç kəs.

Gör neçə ildi ki, düşmüşük uzaq,
Sanki yaralarım tutubdu qaysaq.
Ancaq könlüm yatmır heç bir gözələ,
Bəlkə, ömrüm yenə sənli olacaq?!

Duymadı, duymadı məni o afət,
Tamam atıb getdi bir gün nəhayət.
Bəs niyə unuda bilmirəm onu? –
Görünür açılmaz sirdi hər xilqət.

Silə bilməz illər məni,
Poza bilməz əllər məni...
Mən onun bir parçasıyam,
Yaşadacaq ellər məni.

Xaliq edib səni həssas,
Ey qələmim, eşqimi yaz! –
Dünyamızda bu qayda var,
Sevən kəslər unudulmaz.

Dağ vardı, sökdülər, bir xəyal oldu,
Yaz ötdü, çiçəklər saraldı, soldu.
Əbədi qalacaq yalnız yaradan,
Mənim də həyatım sevgiyə quldu.

Sevinsə sevincim hesaba gəlməz,
Necə ki, qəmlidi, ürəyim gülməz.
Əzəldən belədi şair taleyi,
O, eldən aralı yaşaya bilməz.

Çəmənə, çiçəyə, gülə bağıyam,
Küləyə, yağışa, selə bağıyam.
Sevinci sevincim, qəmi qəmimdi,
Bütün varlığımla elə bağıyam.

Ay idim, bir qara xal etdin məni,
Endirib hamıdan dal etdin məni.
Bilmirəm nə üçün «gəlmə» söylədin,
Şeyda bülbül ikən lal etdin məni.

Ağlım kəsən gündən əkən olmuşam,
Sökən olmamışam, tikən olmuşam.
Kefinə həvəskar çoxdu dünyanın,
Mənsə qayğısını çəkən olmuşam.

Qayğısız insanı axtarma əbəs,
Qayğıyla əkizdi hər doğulan kəs.
Dərmanı olan dərd dərd sayıların? –
Dərd odur dərmanı tapıla bilməz.

Deyib gülməlidir hər bəşər hökmən,
Kədərlə əkizdi sevinc əzəldən...
Çarə tapmayınca mən necə gülüm,
İki parçalanmış bu el, bu vətən.

Səpilib çəmənə min cür gül, çiçək,
Hər biri mö'cüzə, hər biri göyçək.
Onlardan birini taxdın saçına,
Ona da qısqandım səni, ey mələk!

Hara yön çevirsən sonsuzdur cahan,
Hüduzsuz yaradıb onu Yaradan,
Doğru olmasa da, yalan da deyil,
Desəm sonsuz yerdə mövcudam bu an.

Dünyada heç bir şey səbəbsiz deyil,
Zərrə də nəticə verəsidir, bil.
Əfsanə deyilsə əgər Nizami,
Gec-tez öz yerini tutacaq bu el.

Qazanc arxasınca gedir hər insan,
Mənfəət üstündə dayanır cahan.
Gecəni gündüzə qatıram mən də,
Yığdığım zər deyil, söz olur hər an.

Səndə həm sərvət var, həm də ixtiyar,
Onların heç biri deyil mənə yar.
Sən kimsən, mən kiməm bilir gələcək,
Anlamaq istəsən keçmişi axtar.

Tale veribdir ki, bu həyatımı
Sənət meydanında çapım atımı.
Əvəz gözləmirəm zəhmətim üçün,
Yazanda alıram mükafatımı.

Bülbül fəğan edir yenə bağçada,
Pərvanə bu yanda yaxılır oda.
Ömrümü qoymasam sənət yolunda
Məndən bu dünyada qalar xoş səda.

Həyatdan süzülüb gələn hər şe'r,
Bütün zamanlarda olur müasir.
Qondarma ölüdü yazılan kimi,
Aqilə aydındı, yoxdu əsla sirr.

Günəş doğasıldı, çatanda zaman,
Leysan gələsidi dolmuş buluddan.
Zəfər bizimlədi, şəksiz, şübhəsiz,
Bizlərə yaraşır çünki şərəf, şan.

Cidanı çuvalda gizlətmək olmaz,
Kol dəvə gizləməz, düşünsən bir az.
Gec-tez faş olacaq hər bəd əməlin,
Erməni faşisti, nadan, nataraz!

Hər cür bəd əmələ çalasısan sən,
Bəlkə də İblisin balasısan sən.
Sərkərdən gəzmisən tarix uzununu,
Elə sərkərdən da qalasısan sən.

Başa varmayıbdı tarix uzununu,
Yersiz gəldi, yerli qaçdı oyunu.
Bircə damla ağlın olsaydı sənin,
Yəqin dərk edərdin, bilərdin bunu.

Günahsız tökmədik bircə damla qan,
Bunu tarix bilir, şahiddi cahan.
Çünki bilirik ki, haqsız olanlar
Haqqın qəzəbinə gəlirlər hər an.

Kin, nifrət yerində olarsa əgər,
Düşmənlə döyüşdə gətirir zəfər.
Ancaq nahaq yerə kinlənsə bir kəs,
Kini öz başında toxmağa dönər.

Beş quru od alsın, bilirik bunu,
Min yaş geyməlidi alovdan donu;
Gözdən qoymaq olmaz yaramazları,
Yoxsa xeyir tapmaz bəşərin sonu.

O qədər zərifdi hər gül, hər çiçək,
Təmasdan da solur, özün hesab çək.
Sən daha incəsən, gəlmərəm yaxın,
Gözümle öpürəm səni, ey mələk.

Həyat şirin şeydi, olsa ixtiyar,
Hər bəşər özünə min ömür yazar.
Bir ömrüm olsa da hazıram hər an,
Sənin tellərindən asılım, ey yar!

Əvəzsiz qalmayırdünyada heç şey,
Heç kimdən, heç nədən eləmə giley.
ƏKim necə ödəsə, bil ki, borcunu,
O sayaq da geri alacaq onu.

Rahat yaşamağa can atır hər kəs,
Ona xidmət edir hər arzu, həvəs.
Yalnız insanlıqdı bunun çarəsi,
Özgə yol aramaq əbəsdür, əbəs.

Nə iş tuturuqsa, o gün, o saat,
Ya cəza alırıq, ya da mükafat;
İş onunla bitmir əslinə baxsan,
Onlardan doğulur əbədi həyat.

Həyat gah isti, gah da ki, sərin,
Gah zəhərdən acı, gah baldan şirin.
Elə qurulmasa bu fani həyat,
Sınaq baş tutmazdı, düşünsən dərin.

Bəzi yoxsullar var, varı «bəyənmir».
Bəzi karsızlar da karı «bəyənmir».
İnsanlığ eşqinə xərclənsə onlar,
Sınaq baş tutmazdı, düşünsən dərin.

Əlində toplansa şöhrət, mənəsb, var,
Yaxşılıq etməyə imkanın artar.
Odur ki, dünyaya fanidir demə,
İmkanlı olmağa can at, yol axtar.

«Di get», söyləyirsən sən gülə-gülə,
«İtaət borcumdu», gəlirəm dilə.
Yəqin ki, ürəyim «getmə, dur», deməz,
Sənin də ürəyin deməsə elə.

Yetmiş il yalan deyib, yalan danışmışıq biz,
Bəşəri duyğulardan kənar vurub qəlbimiz.
Yaxşı ki, qan yaddaşı verib Yaradan bizə,
Ayağa durasıldı yenə insan nəslimiz.

Heç vaxt yersiz deyil öyüd, nəsihət,
Düz yolu azmayır onunla xilqət.
Çalış yoxsul olma, çünkü çox zaman
Onlardan imkanlı olur var-dövlət.

Bir yaxşı barədə verib səs-səsə,
Deyirəm, ölməzdi elə etməsə...
Fani dünya üçün haqlıyıq, ancaq,
Mütləq mənasında..., girməyək bəhsə.

MİN-MİN günah etsə əgər bir insan,
Bir ömür çirkabda sürünsə o can,
Bağışlanar qəlbən eləsə tövbə;
Ancaq, bu o qədər deyildir asan.

Haqqın tələbidir, odur ki, insan
Daima ucalır, şahiddi cahan.
Mütləq bərabərlik xəyal olsa da,
O olub, olacaq məqsəd hər zaman.

Allahsız cəmiyyət qurduq bir zaman,
Sandıq ki, yenidən doğuldu insan.
Şükür, dalımızca gəlmədi bəşər,
Yoxsa ənşər-mənşər olardı, inan.

Asanca doğulmur hər ali dilək,
Min illər boyunca saflaşır ürək.
Yetmiş il geriyə getdik, görünür,
Bəşər o günü də görəydi gərək.

Haqsızlıq görürük hər addımda biz,
O zaman inləyir yazıq qəlbimiz.
Əzablar içində doğulur İNSAN,
Belə məsləhətədi şəksiz, şübhəsiz.

Nə, xoşbəxt günlərə çıxacaq İnsan,
Nə də ənşər-mənşər gələcək, inan.
Daim öz yoluyla gedəcək həyat,
Sonsuz yaradıbdı onu Yaradan.

Tənəzzül deyilən əbədi gəlmir,
Yüksələn özü də daim yüksəlir.
Bir gün birləşəcək böyük vətənim,
Həyat hərəkətdir, yoxdur burda sirr.

Gün o gündü, bütün bəşər könül verir məhəbbətə.
Hər bir xalqın gələcəyi tapşırılır ədalətə.
Bəsdir daha sitəmlərə, qoy bir olsun Azərbaycan,
Nizamilər anasının haqqı vardır səadətə.

Həyat deyə qılınc çalıb milyon illər,
Bir-biriylə çarpışıbdı bütün bəşər.
Bircə həyat özü yer üzündən silinəcək,
İnsan bu gün vuruşmağa qalxsə əgər.

İnsan oğlu yaşamağın, bil ki, haqdır,
Günəş hələ milyard illər yanacaqdır.
Elə yaşa onun qədər ömürlü ol,
Yoxsa bil ki, həyat səni danacaqdır.

Min illər çarpışdıq yaşayaq deyə,
Həyatı irəli daşıyaq deyə.
Ona son qoyardı bu gün vuruşma,
Dövrün gərdisində hikmətə bir bax...

Həyat atar olsa uzağa səni,
Yazaram ürəyə, dodağa səni.
El bilir ki, sınaq şübhədən doğur,
Heç zaman çəkmərəm sınağa səni.

Elin baş sərvəti çörəkdir, çörək,
Hər damı saxlayan dirəkdir, dirək.
Qılınc qorusa da vətən mülkünü,
Laləzar eyləyən əməkdir, əmək.

Varaqta tarixi, diqqət ilə bax,
Diqqətsiz qaldımı solur bağça, bağ.
Səndən çox çəkirsə qonşun zəhməti,
Bil ki, gec-tez sənin ağan olacaq.

Ən ağıllı söz də söyləsən, inan,
Yüz cür qəbul edir onu yüz insan.
Bax buna görə də az danışmağı
Babalar hər zaman sayıb şərəf, şan.

Danışmamaq qızıldı, nə var bunu bilməyə,
Ancaq ona riayət eləmirik biz, niyə?
Bilsək də sözlərimiz çatan deyil hədəfə,
Çox zaman danışırıq ürək boşalsın deyə.

Cənnətdən də ötə yerdi bu vətən,
Çalış ki, görəsən birdi bu vətən.
Qurbanam deməklə necə sağaltsın
Şaqqalanmaq kimi dərdi bu vətən?!

Döyüşə çıxmasaq sayarlarını bəs,
Haqq özü gələcək – quruca bir səs.
Bizi parçalanmış istəyən çoxdu;
Zəif görmək dilər özgəni hər kəs.

İkinci əsirdi parçalanırıq,
Sellərə düşürük, oda yanırıq,
İş ora çatıb ki, yad istəyiylə
Qardaşımız türkü özgə sanırıq.

Canı el yolunda yaxan az olur,
Sonacan bir səmtə axan az olur.
Bir günlük qəhrəman olmağa nə var,
Zaman sınağından çıxan az olur.

Bir dəfə görməkdir uzaqdan səni,
Demərəm sevmişəm nahaqdan səni.
Hamını gözləyir həyat sınağı,
Məni niyə keçirim sınaqdan səni?!

Uşaq kimi tələsdim böyük olmağa,
Sonra oğlum tezcə böyüsün dedim.
Hər gün nəyinsə qaçdım dalınca,
Qocaldım, ayıldım, - nahaq tələsdim.

Vətənə qurbanam deyir dilimiz,
Ancaq yanımıza düşür əlimiz;
Vətən göz önündə iki parçadı,
Övlad adlanmağa layiqlikmi biz?!

Çoxdan bölünübdü vətən alma tək,
Elə bil ki, bunu duyur hər ürək.
Hərə yaxasını çəksə bir yana,
Kim yurdun dərdinə əlac edəcək?!

İnsana g r kmi indi dəmir diŐ,
Qılıncın, qalxanın dövranı ke miŐ.
Gəlib yetiŐibdi elə bir zaman,
AĐılla görülsün g r k hər bir iŐ.

Əbədi səadət yoxdur Ő bh siz,
Ömürlük b db xtmi olmalıyıq biz?
Yetər, qoy ədalət çıxsın meydana,
Vaxt çatıb, birl Ősin g r k elimiz.

Bil ki, söz g lŐ nin  Ő riyy td n keçir yol,
O sözlər yaŐayır ki, onlara el qoyur qol.
M 'na d rinliyiyl  hər kəs alır mərtəbə,
Pənah, sən də belə bir imtahana hazır ol.

Ő rl , əməklə dostam hər zaman;
Al-əlvan geyinir gözümdə cahan.
Bircə an boŐ qalsam gəlir tənhalıq,
Edir varlıĐımı yer ilə yeksan.

Ömrün m 'nası nədi,  z tayını axtarıŐ,
T nhalıĐın n sibi olur sonsuz boran, qıŐ.
AĐıl necə qavrasın bu çılpaq həqiqəti;
Milyonlar arasında yalqız qalmaq olarmıŐ.

Deyəsən aĐlını itirb b Ő r;
Hamı «Őair» olub yazır s ras r.
Vallah mən qələmi qoyardım qına,
Məndən yaxŐı yazan gəlsəydi  g r.

G r rs n ki, yaxŐı ulduz t k axdı,
Yamanın ömrünün hüdudu yoxdu.
YaxŐı min yaŐasa deyərdik azdı,
Yamana beŐ gün də yəqin ki, çoxdu.

Kölgən yoxdursa boy atmağa dəyməz,
Qalxıb buludlara çatmağa dəyməz.
Dəmir külüng olub bir işə yara,
Zər olub torpaqda itməyə dəyməz.

Ş'er-şe'riyyəət demək, qoy bunu hamı qansın,
Şe'riyyətsiz yazının nə haqqı var yaransın?!
Yazılası nə mə'nası, ölür yaranmamışdan,
Onu yazandan başqa çətin ki, kimsə qansın.

Şair doğulasan gərək anadan,
Ona köklənəsən başdan, binadan.
Min il şer yazsan ağıl gücünə,
Gətirəsi deyil sənə şərəf, şan.

Axtar ötənləri, göz varaq-varaq,
Şe'rin keçmişinə diqqət ilə bax;
Hərənin öz sözü, öz yeri vardır,
Şe'riyyətsiz «şe'r» tapılmaz ancaq.

Yaman çoxalıb «ş'er»,
Axtarmayın burda sirr;
Məscidə qapı salın,
İtdə həya nə gəzir?!

Hay söyləsən dinəsidə,
Sanma dağlar sinəsidə.
Məqam gəlsə; hər çınqılı
Bir Nəbiyə dönəsidə.

Paxıllıqla, hər zaman,
Qoşa doğulur insan.
Ancaq, kamilləşincə
Xəbərsiz olur ondan.

Bir hikmətin önündə mat qalmışam yenə mən;
Hər xasiyyət insanda bir adətdir əzəldən.
Yaxşı adət gec gəlir, unudulur tezcə də,
Pis asanca yaranır, ömürlük olur hökmən.

Min illərdi yaxşılıq təriflənir, ona bax,
Hələ də ömrümüzdə hakim deyildir ancaq.
Təbliğatsız yayılır pislərin hər əməli,
Qazıb atsan, hardasa yenə kökü qalacaq.

Özünə vurğundu nadan olan kəs,
Nə bilsin yaranıb quruca bir səs?
Həyatı anlayan aqillər, ancaq,
Heç zaman, «özümdən razıyam» deməz.

Böhtan atma, qisas gətirəcəkdir.
Nifrət etmə, töhmət gətirəcəkdir.
Özgənin çoxuna göz tikən hər kəs
Özünün nəyi var itirəcəkdir.

Varaqta tarixi, keçmişləri gəz,
Ellər bir sözü də deməyib əbəs.
Doğru əyilsə də sınaşı deyil,
Yalan dayaqla da dayana bilməz.

Yaxşı da, yaman da yazılıb qalır,
Bəşər bax bu sayaq qalxıb ucalır.
Aqıl gələn yerdə dayanır dava,
Nadan toya getsə ədavət salır.

Eşq adlı tonqala qalanmırsa can,
Lap min il yaşasan, ömrü hədəsən.
Nə qədər aralı düşmüşük, ancaq,
Həsrətin artdıqca yaxınlaşırsən.

Gər diş geri dönə bilməz,
Hey yüksələr, enə bilməz.
Təkamülün tələbidi,
Həyat heç vaxt sönə bilməz!

El yolundan özgə iz ola bilməz,
Elsizin könlündə köz ola bilməz.
Dünya bir yumruq tək birləşsin gərək,
Bölünməkdən, hətda, söz ola bilməz.

Mənim deyib yana çəkməsin hərə,
Gəlin zərbəmizi vuraq bir yerə.
Dünyanın taleyi buna bağlıdı,
Qoy bəşər qoşulsun bu cərgələrə.

Ürəyi əks edən gözlər var olsun!
Ürəyə yol tapan sözlər var olsun!
Böyük el yolunun gələcək adlı
Davamı olacaq izlər var olsun.

Başa düş ki, əbədilik birik biz,
Aç qəlbini, qoy yaxşılıq salsın iz.
Əsası var yaxşı ya pis adətin,
Mərd təklənsə namərdləşir, şübhəsiz.

Bəd əmələ səbəb naqis ürəkdir,
Saflaşması üçün çox vaxt gərəkdir.
Bir anda yol tapır xəstəlik cana,
Çıxması mümkünmü, yoxdu burda sirr.

Bilirdim sevirəm, gülüm, səni mən,
Bilirdim bağliyam candan, ürəkdən.
Ağlıma gəlməzdi, günlük hicranın
Şəvə saçlarımı edəcək dən-dən.

Ana sözü dili bəzər,
Tanrı sanar onu bəşər.
Yaş ötdükcə, hər insana
Həyat qədər şirinləşər.

Duyan qanacaq,
Qanan anacaq.
Özgə cür olmur,
Anan yanacaq.

Məşuq aşiqinin canını alır,
Məcnuna döndərib çöllərə salır.
Bunun əvəzində həm aşiqinin,
Həm elin gözündə yalnız ucalır.

Verir hicran, həsrət, verir intizar,
Duyan qəlb əlindən ağlayır zar-zar.
Zülm etmək sayılır ən böyük günah,
Gözələ şöhrətdi, gözələ olar.

Əvvəl vətən dedim Azərbaycana,
Sonra eseseri oldu bir ana.
O isə kürəyə döndü, nəhayət
Günəş dəstəsiylə gəldi meydana.

Dünya hara gedir - niyə yozmayım?
Təki, mənəm deyib yoldan azmayım...
Gör nə qədər yaza bilməyən yazır,
Mən yaza bilirəm, durum, yazmayım?!

Deyirlər hər kəsin öz arşını var,
Yoxsa fərqlənməzdi bülbül ilə xar.
Şairin arşını, deyir ki, ürək,
Elin arşınıyla düz gəlsin gərək!

Ürəyimin göylər kimi tutulub üzü,
İlham ondan üz döndərib, tükənib sözü.
Həyat eşqi buz tək donub damarlarımda,
Nə hicran var, nə vüsəlin görünür izi.

Könül yaxşı tanı, bil məhəbbəti,
O, yalnız gətirir zülmü, zilləti.
Zülmükər olduqca axı, gözəllər,
Göylərə yüksəlir adı, şöhrəti.

Həyat deyilənə yaxşı-yaxşı bax,
İmkanları sonsuz, mənzili uzaq...
Hömer əvvəl deyil, Vurğun son deyil,
Şe'r olubdu, var, hər vaxt olacaq.

Mütləq yaranacaq bir mədəniyyət,
Vahid dil, vahid el, yeganə adət.
Kimdə yaxşı nə var, yaşayacaqdır,
Zülmətdən işığa yolludur xilqət.

Düzlük səpib xeyir dərsə,
Mələklərlə dayanır tən.
Tiryək çəkib, mey içənə
Necə insan söyləyim mən.

Homer, Nizami, Vurğun.., nə qədər də oxşardır,
Onların hər sözündə həyatın özü vardır.
Unudulan «şairlər» oxşamayıb heç kəsə;
Nə qəlblərə yol tapır, nə həyata meyardır.

Ellərin süzgəcindən keçib gələn hər nəfəs,
Ürəklərə yol tapır, əsla deyildir əbəs.
Elə yaza bilməsən, əzab vermə qələmə,
Şe'riyyətsiz şe'rlər həyatda qala bilməz.

«Xain xoflu olar», elin səsidi,
Beləsi heç nədən cinlənəsidi.
Yerli-yataqlılar qəlbi saf olur,
Sərkərdan yaşamış kinlənəsidi.

Nakəsdə xeyirli söz ola bilməz,
Yarımçıqlar artıb yüz ola bilməz.
İnsan deyilənin zətı gərəkdir,
Görməmiş heç zaman düz ola bilməz.

Gün var ki, əzəldən qeylü-qal gəlir,
Gün də var, elə bil şəkər, bal gəlir.
Gün olur, bir sətir yaza bilmirəm,
Gün də var, görürsən dalbadal gəlir.

Qayğılardan uzaq ola bilmirik,
Səadətə meyil sala bilmirik.
Bircə an gərəkdi yetişək ona,
Ömür ötüb keçir, ala bilmirik.

Sevmək üçün həsrət çəkəsən gərək,
Var-dövlət istəsən, qoşul xışı, ək.
Xoş günün ömürdə öz yeri vardır,
Saflaşmaz min əzab görməsə ürək.

Nadanlar meydana girməsə – olmaz,
Necə gəldi dövrən sürməsə – olmaz.
Dünyanın baharı, azad bir dövrən,
Hər kəs öz eybini görməsə – olmaz.

O yan arsızlaşıb tanımayır qəm,
Bu yan ömür boyu kədəre həmdəm.
Mən də bu dövrandə ömr edirəmsə,
Onda necə deyim sağəməlliyəm?!

Deyirlər ömürlük gəlir məhəbbət,
Hopub canımıza olur bir adət.
Şirin bir xəyala döndü o günlər,
Dostluqdan özgə şey deyilmiş əlbət.

Naqis ki var, olasıdı,
Qarışıqlıq salasıdı.
Uzaq getməz, öz payını
Layiqincə alasıdı.

Tarixin dərsləri deyildir əbəs,
Təklə ümumini ölçməsin heç kəs!
Hər elin naqisi olur, şübhəsiz,
Pis xalq yoxdur, heç vaxt ola da bilməz.

El nakəsdən ibrət alası deyil,
Tənbəldən nişanə qalası deyil.
Nadan qismətinə, bəsdə, söy ləsin,
Kamil yoxsul olsun,- olası deyil.

Hamı bağırır ki, elin dərdi var,
Min günahkar tapır bu işdə onlar.
Bir nəfər də demir, xəta etmişəm,
Belə olan yerdə kimdir günahkar?

Çatan deyir durma, vur,
İndi hamı oğrudur.
Hamıdan bərk bağırın
İnanma ki, doğrudur.

Xəta etsəm əgər mən,
Yayınmayır gözümdən;
Düz istəsən dünyanı,
Əvvəl başla özündən.

Balta götürəsi qələm alıbdı,
Çoban tənbəlliyə meyl salıbdı...
Həyatın meyarı təbii seçmə,
Bir bilən varmı ki, harda qalıbdı?

Könüllər sultanı yola düzəldi,
Ay kimi, Gün kimi dolandı gəldi.
Elə bil dünyanı bu yaradıbdı,-
Min dəfə haqqı var, axı gözəldi!

Könül, səni bircə dəfə yar ana,
Məlhəm olar həsrət adlı yarana.
Yar baxmırsa yarıda görmə günahı,
Aşiq gərək bəxti gözəl yarana.

Bəxt gətirib deyə sevinmə, Pənah,
Sanma ki, üzünə açılıb sabah!
Atsan, bir tərəfi sındırasın,
Tutsan, edəsisən ən böyük günah.

Dünyada hər şeyin şəksiz, şübhəsiz,
Sonunu həvəslə izləyirik biz.
Təkcə sonlar sonu ölümü duysaq,
Ölçülməz qorxuyla vurur qəlbimiz.

Həyatdan şikayət edirsə ürək,
Kasıbdır, nəyisə çatışmır demək.
Gərək kamilləşsin hər şeydən əvvəl,
Birinci dostuna çevrilsin əmək.

Külək necə oxşayır o saçları, ay aman,
Qızılgül də onlara bəzək oldu həməən an.
Dalğa-dalğa daradı xoşbəxt şənə doyunca,
Onlarca da olmadı, necə yazıqdı insan.

Bir yol əl eyləyib, gəl, söyləmədin,
Dərdini mənimlə böl, söyləmədin.
Qəbulumdu, axı öz taleyimdi,
Mənə ağla dedin, gül, söyləmədin.

Gün hardan çıxıb ki, mən ucalmışam,
Bəxtimin əlindən bəxşiş almışam?
Birdən-birə gəldin, həm də elə sən,
«Nə etmək», önündə çaşıb qalmışam.

İstərdim hər işim tamam düz olsun,
Dalımca nə rişxənd, nə də söz olsun.
Elə tədbir tökür hər dəfə fələk
Ki, dərdim yox yerdən dönüb yüz olsun.

Min il dolanaram quru çörəklə,
Təpərsiz diz ilə, gücsüz biləklə.
Gözümə görünməz ev-eşik,
Taki qəlbim vursun məhəbbət ilə.

Min illər didişib, çarpışıb insan,
Mənəm-mənəm deyib yerindən duran.
Axır ki, bağlıdır ədavət yolu,
Dostluğun xeyrinə işləyir zaman.

Xoşbəxtsən, ay sarı bülbül,
Bahar gəlir, açılır gül.
Neçə bahar keçir, ancaq,
Yar gələrmə, məlum deyil.

Könlüm mənə yola getmir,
Giley-güzar əsla bitmir.
Mən özgə cür necə sevim,
Belə, səni qane etmir...

Bilirəm, çox sevirsən nəğməli bülbülləri,
Vurğunsan çiçəklərə, xoşlayırsan gülləri.
Ətrafında nə varsa duyur sənin eşqini,
Bircə mən diqqətindən kənardayam, ey pəri!

Sevilmək xoş olur hər bir insana,
Sevəndə göz açır insan cahana.
Sonsuz səadətdi sevmək, sevilmək,
Onsuz kim yetişibi şöhrətə, şana.

«Yeddi oğul, bircə qız» zarafatdır şübhəsiz,
Çox zaman görürsən ki, unuduruq bunu biz.
Oğul, ya qız, nə fərqi, ömrə davamdı ancaq,
Hər insanın həyatda əməlləri qoyur iz.

Gül istədi ona yaxın düşməsin əğyar,
Neştər kimi itiləndi əyri tikanlar.
O biçarə nə biləydi, vüsala gələn
Bülbülünün ürəyini dələcək onlar.

Daim kamilləşir insan nəslimiz,
İblis iblisləşir, o da şübhəsiz.
Nakəs yuxuda da alıb-aldadır,
Mərdlər xəyalda da tutmaz naqis iz.

Sənli günlər həyatımda silinməz iz, şərəf, şan,
Sən gedəndən hicranındır ürəyimə verən qan.
Vüsal, hicran – hər ikisi səadətdir, nə fərqi,
Vay o günə, məhəbbətdən uzaq düşə yazıq can.

Aşiq deyər, mənim kimi sevən yoxdur dünyada,
Dərdli deyər, mən təkçəyəm, kim düşübdü bu oda?
Hər insana öz şələsi ağır gəlir, qaydadı;
Ah, yaxşı ki, qayğılarım oldu həddən ziyada.

TELEPYES

111111247899

(11.12.1940)

ÖMRÜN BİR GÜNÜ

*Gülgün bir yaz səhəri. Nizami Gəncəvi
evinin həyətinə, nəhənk tut ağacı altında
oturub yazır. Səhnə arxasından onun yazdıqları
səslənir.*

NİZAMİ

Sən, ey bu kainatı yoxdan, heçdən yaradan,
Sən, ey bütün cahana sultan, şöhrət, şərəf, şan.
Sən, ey sonsuz dünyada əzəllərin əzəli,
Sən etdin heçlikləri gözəllərin gözəli.
Hər şeyə layiqincə sifət, xislət vermişən,
İmkansız etməmişən, altı cəhət vermişən.
Xoş rənglər, gözəl ətir vermişən çiçəklərə,
Asımanı yazmışan quşlara, küləklərə.
O qədər təravətli etmişən qızılıgülü,
Bircə dəfə baxmaqla şeydə edib bülbülü.
«Yaran», deməyin ilə min-min bitki yaranıb,
Qüdrətindən su içib, hərə bir cür daranıb.
Onların bar-bəhrəsi ruzidi alilərə,
Qanun-qayda cəm olub nəzərin düşən yerə.
Aləm necə zəngindi, şir də var, milçək də var.
Hər birinə vermişən layiqincə ixtiyar.
Bax, bu ona qıdadı, o isə üçüncüyə,
Kimin nə həddi var ki, burda soruşsun, «niyə?».
Yoxdur buna ehtiyac, alidi hər əməlin,
Cahanı başdan başa kamil qurubdu əlin.
Heç bir şey artıq deyil, aydın bir vəhdətdədi,
Bunu dərk elədikcə hər bəndən heyrətdədi.
Bir vaxt heç nə yox idi, yalnız tək Sən var idin,

Əbədi başlanğıclı əbədi bahar idin.
Qüdrətinlə yaranıb yer, göy, bütün kainat,
Ən böyük mö'cüzəndi insanlıq, şüur, həyat.
Bircə işarən ilə dövrə başladı Günəş,
Payladı kainata bol işıq, bir də atəş.
Əmr etdin ki, yanmaqla yaşat bütün dünyanı;
Ən adi əməlinə kainatda tay hanı?!
Səndən başqa olmayıb, olmayacaq Yaradan,
Sən ey bütün cahana sultan, şöhrət, şərəf, şan!

***Evdən çıxıb atasını işləyən görən
Məhəmməd ayaqları ucunda arxadan ona
yaxınlaşıb yazdıqlarını oxumağa başlayır***

Dünya bir üzükdürsə, insan almaz bir qaşdır,
Sənin iradənin ilə o, ucadır, o, başdır.
Ona ağıl verdin ki, dərk eləsin həyatı,
Görsün necə qurmusan bu sirlə kainatı.
Cahanın sirlərini insan açır birbəbir,
Onların arxasında hər dəfə Səni görür.
Bu dünya əbədilik belə də olacaqdır,
Sirləri nə tükənib, nə də azalacaqdır.
Milyard illərdir yanır, Sən qurdun o cırağı,
Milyard-milyard illər də yayılacaq sorağı.
Qış adlayır, yaz gəlir, heç nə bir yolluq deyil,
Hər əməlin dövrədə, əbədilik, mütəssil.
Məni də sən yaratdın, ağıl verdin, can verdin,
Sağlam, odlu bir ürək, hərarətli qan verdin,
Səxavətin sonsuzdu, şair etmişən məni,
Bircə diləyim var ki, mədh edə bilim səni.
Peyğəmbər buyuran tək ömr edirəm dünyada,
Bütün varlığımı ilə baş əyirəm o ada .
Mən səndən istəmirəm nə mənəsb, nə də sərvət,
Diləksiz də deyiləm, bir də eylə kəramət.

Qoy aqlım günü-gündən daha da aydınlaşsın.
Ensin yerin təkinə, ulduzları dolaşsın.
Yazdığım hər bir sətir adına layiq olsun,
Dünya durduqca dursun, nə saralsın, nə solsun.
Vəsf edim yaratdığın bu hüdudsuz cahanı,
Min əfsundu, min sirdi dünyanın hər bir anı.
Layiqincə söz açım Adəm oğlu İnsandan,
Hamı duysun, nə qədər kamil qurulub o can.
Könlünün duyğuları göylər qədər dərin dir,
O, adi bir şey deyil, sənin şah əsərin dir.
Söz açım ən müqəddəs duyğudan, məhəbbətdən,
Saflaşdıqca insana verdiyi səadətdən.
Söz mülkünə şah olum, bulaq kimi çağlayım,
Yazdığım hər əsəri adın ilə bağlayım.

*Nizami qələmi bir yana qoyub əllərini
sinəsidə daraqlayır və tut ağacının
budaqları arasından göylərə baxır.*

MƏHƏMMƏD

Atacan, nə gözəl yazmısan, ancaq,
Sən gəl, vəziyyətə insaf ilə bax;
Bu yaz səhərindən daha nurlusan,
Bütün şairlərdən sən uğurlusan.
Sənin başındadı şe'riyyət tacı,
Heç bunun sübuta yox ehtiyacı.
«Sirlər xəznəsinə» açar tapmısan,
«Xosrov və Şirin» tək gövhər yapmısan.
Ellərin dilində qəzəllərindi,
İlhamın orda da bulbul tək dindi.
Ucalmaq, ucalmaq dilərsən yenə,
Eşidən naşükür deməzmi sənə?

NİZAMİ

Məni qınamazdı arif olanlar,
Əksinə, uğurlar dilərdi onlar.
Yaxşı anlayıram kim olduğumu,
Ayıra bilirəm qızıldan qumu.
Yüz-yüz illər gəlib keçəcəkdir, ancaq,
Mən qalxan zirvələr bakir qalacaq.
Artası olsaydı qüdrətim uçqat,
Yenə də narazı qalardım, heyhat;
Tərif etmək üçün Pərvərdigarı,
O sonsuz qüdrəti, o ilk baharı,
Şəksiz yenə aciz qalardı qələm,
Elə möhtəşəmdi qurduğu aləm.
O qədər kamildi gördüyü hər iş.
O sayaq nizamlı gedir bu gərmiş,
Elə ətirlidi gülün nəfəsi,
Elə sehirlidi bülbülün səsi,
O qədər qüdrətli yaranıb insan,
O qədər qaynardı ürəyində qan,
Elə həmahəngdi dağlar, dərələr,
Elə möhtəşəmdi bu mənzərələr,
O qədər genişdi ümmanlar, göylər,
Necə qələm çalıb axıtsan da tər,
Yenə layiqincə vəsf etmək olmaz,-
Hər sətirin olsa da bir dürr, bir almaz.

*Afaq evdən çıxıb onların
söhbətinə qulaq asır.*

MƏHƏMMƏD

Bəlkə, şair olum mən də sənənin tək,
Oyadım qəlbimdə belə bir istək.
Sənə şagird olub nə qədər ki, var,
Sənət dünyasında tutaram qərar.

Dünyada tərəqqi mövcudsa, demək
Şagird ustasını adlasın gərək.
Bəlkə, mən ucalıb zirvəyə çatdım,
Yaradana layiq əsər yaratdım?!

NİZAMİ

Şe'rdən ucalıq umma dünyada,
Çünki, Nizamiylə qurtardı o da.
Yox, yox, elə deyil. mehriban balam,
Ey arxam, köməyim, alınmaz qalam.
O şey ki, bizlərə tamam aşkardır,
Orda da gizli bir xəzinə vardır.
Demək, şe'riyyətdə tükənə bilməz,
İnamla, hünərlə yeni yollar gəz.
Şəksiz tapılacaq yeni formalar,
Bir-birindən şirin olacaq onlar.
Əbədi yaradıb Tanrı dünyanı,
Onun dövründə sonlu şey hanı?!
Şe'r də, sənət də yüksələcəkdir,
Sabahı bu gündən xoş gələcəkdir.
Bu yolda tərəqqi sonsuzdu, şəksiz
Hər gələn sənətkar qoyacaq bir iz.
Bunu yaxşı bil ki, ancaq, heç zaman
Yaradan eşqinə yazılan dastan,
Onu layiqincə vəsf edə bilməz;
O, elə alidi, elə müqəddəs!

AFAQ

Şübhəsiz alidi sözü, sənətin;
O, bir parçasıdı əbədiyyətin.
Səni xəlq edib ki, böyük Yaradan,
Şe'rinlə daha da nurlansın cahan.
Gözəl minəcatlar yazırsan ona,
Onun ehtiyacı vardımı buna?

NİZAMİ

Ehtiyac, bu mə'na dərindir, dərini,
Odur yol yoldaşı bütün bəşərin.
Tərəqqi, inkişaf bağılıdı ona,
Odur çalış deyən hər bir insana.
Yemək və geyməkdi ümdə ehtiyac,
Şahdan da, quldan da odur alan bac.
Sığınacaq gəzir bir də hər insan;
Bu üç ehtiyacı ödənən zaman,
Elə bilməyin ki, rahatlıq tapır,
Həyat ona yüz cür ehtiyac yapır.
Çox vaxt bir-birinə bənzəmir onlar,
Hərənin bənzərsiz bir taleyi var.
O, gəzir var-dövlət, mənəşəb, şan-şöhrət,
Bu biri axtarır dostluq, sədaqət.
Üçüncü eşq üçün düşür çöllərə,
Min insan arasan, hərə bir cürə.
Qar, yağış diləyir dərələr, dağlar,
Bar-bəhrə gözləyir bağçalar, bağlar.
Günəşi izləyir bütün kainat,
Ehtiyac olmasa olmazdı həyat.
Ona tabe deyil yalnız Yaradan,
O, azad olubdu bundan hər zaman.
Odur yaratdığı cahanın tacı,
Onun heç bir şeyə yox ehtiyacı.

MƏHƏMMƏD

Bəs niyə yazılan hər yeni əsər
Əvvəl yaradanın adını bəzər?

NİZAMİ

İnsan əqidədir hər şeydən əvvəl;
İnam, bu dünyada ən parlaq məşəl.

Nur saçır qəlbinə hər bir xilqətin,
Onsuz insan olmaq çətindir, çətin.
Tanrı göndərməklə böyük Qurani,
Qərq etdi nuruna bütün dünyanı.
Onu qəlbi ilə oxuyun hər kəs
Heç zaman pis yola yönələ bilməz.
Onunla sabaha yol alıb bəşər,
Yoxdur, olmayacaq ona tay əsər.
Şairlər cahanda quru səs deyil,
Əsil şairlərə hörmət edir el.
Dillərdə dolanır hər hikmətli söz,
Ondan işıq alır haqq arayan göz.
Dumanlı beyində işıq yandırır,
Ürəkdə inamı alovlandırır.
Yaradanın vəsfi deyildir əbəs,
Güclənir e'tiqad, ucalır hər kəs.

AFAQ

Şübhəsiz elədir, elədir, ancaq
Gəlin reallıqdan getməyək uzaq.
Elə ki, insandan söhbət açırsan,
Bu yaz günəşi tək işıq saçırsan.
Bəhs edəndə qəlbin duyğularından,
Özünü orada hiss edir insan.
Hər beytin yaşayır canlı varlıq tək,
Durulur duyğular, saflaşır ürək;
Ölməz bir əsərdir «Xosrov və Şirin».
Həyatı edibdi daha da şirin.
Neçə yol dinləsən heyrət edirsən,
Sevgiyə, insana hörmət edirsən.

Bayırdan səs gəlir, Məhəmməd çıxır.

NİZAMİ

Tanrının əmriylə olsa da hər iş,
O istəyən kimi getsə də gərdiş,
Əfsanə deyildir şairin sözü;
Onunla açılır insanın gözü.
Şirini ürəkdən sevir sə xilqət,
Sənə də borcludu bu işdə əlbət.
Şairin hər sözü həyatdan gəlir,
Həyatın eşqiylə bəşər yüksəlir.
Dünyada olduqca sənin tək afət,
Cüt ömür alacaq sevgi, məhəbbət.

*Məhəmməd ovçu ilə qayıdır.
Ovçunun əlində bir cüt kəklik var.*

OVÇU

Salam, böyük şair, salam, ey ustad,
Yaşa dünya boyu xoşbəxt və azad!

NİZAMİ

Xoş gördük, xoş gördük, ovçu qardaşım,
Ay uşaqlıq dostum, könül sirdaşım!

OVÇU

Axşam cələ qurdum sənin adına,
Qoy yaradan yetsin daim dadına.
Səhər gedirəm ki, düşüb bu quşlar,
Gör sən nə şirin bir qismətin var.
Elə gözəldilər, vurulur insan,
Əhsən qüdrətinə, böyük yaradan!
Diri gətirdim ki, baxsın Məhəmməd,
Bəlkə ovçuluğu elədi adət.
İzn verin gedim, vacib işim var,
Nə vaxt bekar olur kəndçi babalar?!

*Ovçu çıxır. Məhəməd bir qəfəs gətirir,
quşların azad edib qəfəsə salır.*

MƏHƏMMƏD

Atacan, necə də gözəldir onlar,
Minbir rəngə çalan lələkləri var.
Sinələri sanki fəsli bahardır,
Ulduz kimi yanan gözləri vardır.
Zərif ayaqları aldı üstəlik.

NİZAMİ

Odur ki, deyirlər xınalı kəklik.

MƏHƏMMƏD

Onlara dəyməyək, qoy yaşasınlar,
Bu qəfəsə köçsün dağlardan bahar.
Qulluq edəcəyəm hər səhər, axşam,
Mən bu gözəlliyə heyran olmuşam.

NİZAMİ

Nə təzadlı dedin, bahar və qəfəs...
Onlardan qalmazmı quru bir nəfəs?
Qulaq as könlündən gələn o səsə,
Məgər sığışarmı bahar qəfəsə?
Axı canlıdılar, duyğuları var,
Bahara, həyata vurğundu onlar.
Bilirsən ki, yazda, hər açanda gül,
Necə cuşa gəlib oxuyur bülbül.
İnsan nə çəkirsə qara məhbəsdə,
Onu duyacaqlar quşlar qəfəsdə.

MƏHƏMMƏD

Onlara kənardan baxmaq bircə an,
On dəfə şirindi cücə-plovdan.
Bəs ovçu onları tutubdu niyə,
Heç qıymaq olarmı bu gözəlliyə?

NİZAMİ

Ovçuluq ən qədim peşədi, şəksiz,
Ona çox borcludu insan nəslimiz.
Əvvəllər bəşərdə imkan dar idi,
Onun ovçuluğa haqqı var idi.
Bir də, çox deyildi dünyada insan,
Təbiətə zərər dəymirdi ondan.
Bu gün isə bəşər çox qüdrətlidi,
Şirdən ya pələngdən o cür'ətlidi.
Sayı da çox artıb, desək düzünü,
Çoxdan fəth etmişik dünya üzünü.
Bəşəri yedirir əkinçi, maldar,
Buna yer üzündə bol-bol imkan var.
Ovçuluq gün-gündən azalıb gedir,
Çoxu bunu ancaq keyf üçün edir.
Dünyada heç bir şey keçmir havayı,
Artıb çoxaldıqca insanın sayı
Quşlar və heyvanlar azalır, şəksiz,
Bir zaman çoxundan qalmayacaq iz.
Həyan olmalıdır onlara insan,
Yoxsa kasıblaşar, solar bu cahan.

MƏHƏMMƏD

Eləsə, atacan, bəlkə quşları...

NİZAMİ

Elədir, gül balam, burax onları.

*Məhəmməd qəfəsi açıb kəklikləri buraxır.
Ata və oğul quşlar gözdən itənə qədər
onların dalınca baxır.*

MƏHƏMMƏD

Uçub gedəcəklər doğma yerlərə ...
fikirli

Sağ ol dedilərmə görə bir kərə? ...

NİZAMİ

Yalnız yaxşılıqla ucalır insan.
Quşlar bilməsə də, bilir yaradan.

*Bu vaxt şah elçisi daxil
olub baş əyir*

ELÇİ

Qüdrətli şairə sonsuz ehtiram,
Sizi görməyimlə çox bəxtiyaram.
Mən bir buyruq qulu olsam da yenə,
Bilirəm, gəlmişəm sənət mülkünə.
Xöşbəxtəm, edirəm sizi ziyarət,
Ancaq, gəlişimə səbəb var əlbət.
Şövkətli Axistan, qibleyi-aləm,
Sizə namə yazıb, işlədib qələm.
Onu gətirmişəm, buyurun alın,
İzn verin gedim, salamat qalın.

NİZAMİ

Tələsməyin, olun Allah qonağı.

ELÇİ

Minbir çiçək açıb könlümün bağı,
Xöşbəxtəm ki, gördüm sizi nəhayət.
Verə bilərəmmi artıq əziyyət.

*Elçi baş endirib çıxır. Afaq görünür.
Nizami təmkinlə məktubu açıb
oxumuğa başlayır. Haldan hala düşür.
Afaq bunu hiss edir.*

AFAQ

Əvvəl sevinirdi, gülürdü gözün,
Sonra birdən birə tutuldu üzün.
Əgər sirr deyilsə, de görək nə var,
Məktub hardan gəlib, kimdi səbəbkar?

*Nizami dinmir, məktubu Afaqa verib
ağır-ağır gəzişir. Afaq məktubu oxuyur.
Məhəmməd onları seyr edir.*

AFAQ

Yüksək qiymət verir sənətinə şah,
Onun diləyi də deyildir günah.
İstəyir yazasan sevgi dastanı,
Elə bir əsər ki, gəzsin dünyanı.
Qəmli hekayətdi «Leyli və Məcnun»,
Hər aşıq məftunu deyilmi onun?
Yazsan, o, yeni bir həyat alacaq,
Bəlkə də ən nadir inci olacaq.
Sən isə tutqunsan, vallah çaşmışam,
Yəqin nəyi isə anlamamışam...

NİZAMİ

Bilirəm, vurğundu şe'rə Axistan,
İstəyir yaransın yeni bir dastan.
Bunlar ürəyimdən olsa da, ancaq
Məktubun sonuna diqqət ilə bax.
Ana dilimizə yüksəkdən baxır.
Bu köhnə dərd məni yandırır yaxır.
Ünsiyyət axtarır daima bəşər,
Özgə dillidirsə qonşu dövlətlər
İrəli çəkilir dillərdən biri:
Fars dili tutubdu bizdə o yeri.
Yaxın şərq bu dildə tapır ünsiyyət,
Bəla ondadır ki, edərək adət.
Çoxu evində də o dilli olur.
Məni də ağrıdan, incidən budur.
Şair öz dilində yaratsın gərək,
Axı öz dilində döyünür ürək.

MƏHƏMMƏD

Bəs onda nə üçün bu günə qədər
Qələmindən çıxır fars dilli əsər?

NİZAMİ

Hakimlər üçündü hələlik sənət,
Axı savadsızdı zəhmətkeş xilqət.
Şairlərin çoxu saraylardadı,
Qulağı həlqədə, qəlbi dardadı.
Bir tikə çörəyə möhtac olan kəs,
İstədiyi kimi yarada bilməz.
Fars dili sarayda dəb olduğundan,
O dildə yaranır hər yeni dastan.
Düzdü, mən sarayda deyiləm, ancaq
Türk dilində yazsam oxunmayacaq.

Zəhmətkeş insanın ömrü, həyatı,
Müxtəsər söyləsək, müqəddəratı
Ölkənin şahına bağlıdır hələ,
Onlar da çox zaman nəfsinə kölə;
Şahı ədalətə çağırmaqla biz,
Az da olsa buna çatırıq, şəxsiz.

AFAQ

Əfsuslar olsun ki, yoxdur özgə yol,
Dövrün istəyinə çəkməlisən qol.
Əfsuslar olsun ki, bu el, bu torpaq.
Səni türk dilində oxumayacaq.

NİZAMİ

Bunu dərd eləyib qəlbini sıxma,
Sənətə bir yönlü nəzərlə baxma.
Nə dildə yazılsa qiymətli əsər,
Sabah hər bir xalqın dilini bəzər.
Dünyaya məxsusdu böyük sənətkar,
Sənətin çox parlaq gələcəyi var.

MƏHƏMMƏD

Nə olar, qoy farsca danışsın sənət,
Taki yeni inci qazansın xilqət.
Buna məcbur edir dövrün istəyi,
Deməli, artıqdı şahın diləyi.

NİZAMİ

Nə qədər böyükdü, genişdi dünya,
Sirri, mö'cüzəsi gələrmə saya?!
Onun əşrəfidə, şübhəsiz, insan,
Sonsuzdu qüdrətin, böyük yaradan!

O qədər zəngindi insan duyğusu,
Min-min diləyi var, min-min arzusu;
Sevgidi insanın baş keyfiyyəti,
Ondan qidalanır hər bir niyyəti.
Ürəkdən sevir sə bağı-bağçanı,
Gülüstan edəcək demək dörd yanı.
Tikməyə, qurmağa vurulan kimi,
Dönüb olacaqdır böyük Əcəmi.
Əgər sevməsəydi həyatı Loğman,
Əməlindən şəfa tapmazdı insan.
Sevginin zirvəsi, bu da qətidir,
İnsanın insana məhəbbətidir.
Çoxdan cəlb eləyir bu mövzu məni,
İnşallah qələmim açar yelkəni.

MƏHƏMMƏD

Eşqə layiq olan dastan yaranar;
Hər gözəl niyyətə tale olsun yar!

SON

POEMALAR

111111247899

(11.12.1940)

305

HƏQİQƏT VƏ YALAN

Cahana ağılla baxdığım gündən
Həyat deyilənin vurğunuyam mən.
Oxşayır könlümü hər gül, hər çiçək:
İnsanlar, heyvanlar, adi bir böçək.
Yaşamaq eşqiylə baxır cahana;
Yaradanın özü haqq verib ona.
Nə qədər rəngarəng yaranıb həyat –
Təkrarı sevməyir qoca kainat.
Təzə şəklə düşür hər an təbiət,
Heç nədə, heç yerdə yoxdu eyniyyət.
Eyni qum zərrəsi, ya buğda dəni,
Qoşa heyvan, insan, gəzsən ölkəni,
Hələ bu günədək görməyib heç kəs:
Görünür kökündən yarana bilməz

Milyard illər boyu cahanda həyat,
Hansı səbəbdənsə, dəyişib qat-qat.
Təkamül hər dəfə yeni yol seçib.
Həyat deyiləni özgə cür keçib –
Bu bir həqiqətdi, əfsanə deyil,
Sonuncudan keçir yetmiş milyon il.
Torpaqlar altında saysız sübut var;
Onda hakim idi dinozavrlar.
Təbiət bir anda son qoydu ona
Sonra da yol verdi bizim dövrəyə.
Nə üçün dəyişib, necə haldı bu –
Elmin qarşısında bir sualdı bu.

Yəqin ki, ilk dəfə yaranıb insan;
Onunla özünü dərk edir cahan.
Bir vaxt gələcək ki, şəksiz, şübhəsiz,
Əbədi deyilik, köçəcəyik biz.

Kainat təkrardan uzaqdır, uzaq;
Bir daha bizləri yaratmayacaq.
Ancaq bekar durmaz qoca kainat,
Özgə bir dövrana verəcək həyat.
Bəlkə daha kamil,  uurlu varlıq,
Qurub daha ali bir bəxtiyarlıq,
Bizdən daha gözəl dövran quracaq,
Daha da yüksəkdə qalxıb duracaq?!
Bu şair könlümün diləyi budur,
İdrakın  n  irin barı arzudur!

Dünyada heç bir şey səbəbsiz deyil;
Niyə fəsillərə b l n bd  il?
Hansı s b bd ndi ucalıb dağlar?
N  u un yaşıldı, axı, yarpaqlar?
Nədən taxta yüngül, qranit ağır?
Yayda birdən dolu n  u un yağır?...
Mən belə sualın cavabı vardır,
Bir yerdə idrakın meydanı dardır;
Hardan yaranıbdı kainat  z ?
Bu yerdə  uurun t k nir s z .
Hara getdiyi də əbədi bir sirr,
Onun da izahı mümkün deyildir.

Sonsuzdu  l s , sonsuzdu yaşı.
 z  boyda sirdi qoca kainat.
İdrakdı hər sirr  bir m h k daşı.
İnsan  yr ndikc  onları qat-qat.

Bir də sonsuz olur forma, xassə;
Onlar kainatın ixtirasıdı.
Əgər bu söhbəti eyles k kəsə,
Sonsuzluq cahanın ba   uarıdı.

İnsan heyrət ilə baxır hər şeyə,
Həqiqət axtarır, səbəb axtarır.
Həyatı dərindən dərk edim deyə.
İdrakın tişəsi dağları yarır.

Birdən aydın olmur hər hansı bir sirr,
Onu addım-addım öyrənir xilqət.
Bə'zən görürsən ki, min illər çəkir,
Çıxınca ortaya bircə həqiqət.

Ayırd eyləyəndə əyridən düzü,
Çox zaman görürsən səhv edirik biz,
Ancaq nurlandıqca idrakın gözü,
Saflaşır, durulur həmin fikrimiz.

Dənizin dibindən kosmosa qədər,
Bir-bir öz sirrini açır təbiət.
Bu yolda əziyyət çəkilmir hədər,
Ən şirin ne'mətdi çünki həqiqət.

Səhv ilə həqiqət qoşadı hər an,
Bu yolla dünyanı dərk edirik biz.
Bəs hardan ortaya çıxıbdı yalan,
Hədsiz ziyan verir bəşərə, şəksiz.

İnsan bu kainata
Təzə göz açan zaman,
Ona qorxunc, tilsimli
Görünürdü bu cahən.
İbtidai icmada
Yaşadı milyon illər,
Yalan nədi bilməzdi
O zamankı nəsillər.
Həyat haqda fikrinin
Çoxları səhv olsa da,

Hər sualın önündə
Gücsüz, aciz qalsa da,
Yavaş-yavaş həyata
Bələd olurdu insan.
Təkamül öz işindən
Dayanmırdı bircə an.
İcma təbəqələşdi
Əvvəl güclü-gücsüzə,
O da varlı-yoxsulu,
Çəkib çıxardı üzə.
Nəticədə inkişaf
Özgə yola yönəldi
Ağalar önə çıxdı
Qullar meydana gəldi.
Şəxsi mənafe ilə
Qoşa yarandı yalan,
Haqsızlığı onunla
Ört-basdır etdi insan.
Taylı tayını tapar,
Odur ki seçdi qəti;
Ağa olan yalanı,
Qul olan həqiqəti.
Bir tərəfdə dayandı
Yalan, böhtan, rəzalət,
Əxlaqsızlıq, pozğunluq,
İnsan oğluna nifrət.
O biri yana keçdi
Həqiqət, ümid, arzu,
Bərabərlik, ədalət
Oldu tale ulduzu.
Onlar min illər boyu
Dayandılar üz-üzə,
Biri çəkdi gecəyə,

O birisi gündüzə.
Hər gün, hər an bu döyüş
Olsa da daha çətin,
Ağlı, qəlbi bu yolla
Saflaşdı xilqətin.

Çarpışma davam edir
Bizim zamanda yenə;
Nisbət hər an dəyişir
Həqiqətin xeyrinə.

Şəriyyəət aləminə
Gedən yola göz tikmək,
Həqiqətlə yalanın

Düzgün şəklini çəkmək,
Əsla deyilmiş asan.
Bu məqamda dayandım,
Fikirlərin odunda
Xeyli alışıb yandım.
Nədir axı həqiqət?
Nə vaxt bitəcək yalan?
İnsanlığın ömrünə
Gələcəkmi elə an?

Həqiqətədi xoşbəxtlik,
Sevgi, inam, səadət.
Cahan bir yuxu deyil
Həqiqətədi, həqiqət.
Həqiqətədi ötən gün,
Gələn sabah, Günəş, Ay.
Dağlar, düzlər, çəmənlər
Nəğməsiylə torağay.
Həyata göz açandan
Can atır ona xilqət,

Axtarışın sonunda
Durur yalnız həqiqət.
Təkamül həqiqətdi,
Deyil quruca bir səs,
Dünyanı bu yolundan
Heç nə saxlaya bilməz!

Yeni ahənk ilə ötdükcə zaman,
Ağalar dünyası gücləndi hər an.
Sərvətlə ölçüldü orda səadət,
Özgəni istismar oldu bir adət.
Qul olan tanıdı zəhməti, təri,
Quldan qul törədi o vaxtdan bəri.
Onun zəhmətilə yaşadı bəşər,
Zəhmətdi dünyada ən böyük hünər!
Nə qədər çox çəksə qullar zəhməti,
Xeyrini ağalar görürdü qəti.

Haqsızlıq gücləndi keçdikcə illər,
Nə qədər bu hala dözdü nəsillər ...
Ört-basdır etməkçün bu vəziyyəti
Yalan öz toruna saldı xilqəti,
Bəşər həyatına dərin kök atdı,
Bizim zamanədə son həddə çatdı.

Həqiqətdi bax bu an,
Həqiqətdi gələcək,
O, şəksiz ki, bu andan
Daha nurlu gələcək.
Yalan – sonsuz bir qarı
Əzik başlı bir ilan.
Özgə nə olasıdı –
Bir şey ki, ola yalan?!

ƏBƏDİYYƏT NƏĞMƏSİ

Ağlım kəsən gündən, körpəliyimdən
Həyat deyiləni düşünürəm mən;
Şüurdu həyatın ən kamil qızı,
Odur bəxtimizin tale ulduzu.
Şüur kainatın ötən sözüdür,
Vuran ürəyidir, görün gözüdür.
O açır cahanın hər bir sirrini,
Hər sirtin yerindən boylanıb mini.
Bizi arxasınca çəkib aparır,
Sonsuzluq deyilən bir yola varır.
Onunla söyləyir cahan sözünü,
Onunla dərk edir özü özünü.

Şüur kainatın barı olsa da,
Bu gün qüdrətini yerdən alsa da,
Ondan doğulacaq ancaq gələcək,
Onun qüdrətiylə cahan güləcək.
Yeni rəng alacaq qalaktikalar,
Hakim olacaqdır əbədi bahar.
İdarə edəcək bu kainatı,
Ondadı cahanın müqəddaratı.
Çatanda cahanın sonuncu günü,
Şüur uzadacaq onun ömrünü.

Milyon illər boyu, bu gündən belə,
Şüur aşıb-daşib döndükcə selə,
Gündə min məchulu açsaq da yenə,
Özgə dünyalara uçsaq da yenə,
Kainat necə var elə qalacaq;
Məchulu mə'lumdan çox-çox olacaq.
Nə hardasa sönəsid
Nə də geri dönəsid.

Nə qədər çox bilsək, bir sualın biz,
Aciz qalacağıq önündə şəksiz;
Hardandı, niyə var axı kainat?
Nə üçün meydana gəlibdi həyat?
Nə nağıldı, nə xəyaldı,
Dərk olunmaz bir sualdı.

Sinifli cəmiyyət yaranan gündən,
İnsan bir-birinə kəsilib düşmən.
Yox oldu ortadan inam, e'tibar,
Əsdi zaman-zaman acı bir rüzgar.
Bir tərəfdə ağa, bir tərəfdə qul,
Bir yanda imkanlı, bir yanda yoxsul,
Düşmən kəsilərək üz-üzə durdu;
Ürəklər hiddətlə, nifrətlə vurdu.
Hakimiyyət üçün «şanlı» ağalar,
Diddi bir-birini nə qədər ki, var.
Qandan qurumadı murdar əlləri,
Qullar cəbhəsində o vaxtdan bəri
Birlik, inam, dostluq olmasın deyə,
Ağalar əl atdı minbir fitnəyə.
Amansız vuruşda keçdi min illər,
Nəsillər dalınca gələn nəsillər
İnandı gələcək azad dövrana,
Bəşər bu inamla çıxdı bu yana.

Kapital dünyası!
Şəksiz, şübhəsiz
Sənin də sonunu görəcəyik biz!
Bil ki, necə varlı olsan da yenə,
Ölüm hökmü artıq yazılıb sənə.
Yalnız kamilliyə gedir bu həyat,
Geriyə dönəsi deyil kainat.
Bir vaxt kommunadan başladı dövrən,
Ona dönməlidir yenə də insan.

Odur insanlığın işıqlı sonu,
İnkişaf, təkamül istəyir bunu.
Onun yollarıyla gedəcək insan.
Daim güclənəcək xeyirin səsi,
İnsanın insanla mübarizəsi
İdman meydanında qalacaq ancaq;
Xoşbəxtlik, səadət sonsuz olacaq!
Nə qədər firavan yaşasaq yenə,
Bə'zən şikayətlə dinəcək sinə.
Nə etmək, heç nəyin hüdudu yoxdu;
Hər zaman tələbat imkandan çoxdu.
Qoy olsun, hər nəslin öz qisməti var,
Qarıışıq olsa da bizim zamanlar
Həyatın hər üzünü şirindi bizə,
Odur işıq verən gözlərimizə.
Hər gün daha xoşbəxt bir günə çıxmaq,
Hər gün bir zəfərin əlini sıxmaq,
Ey əziz oxucum, tapdım nəhayət,
Bax budur xoşbəxtlik, budur səadət!

Neçə ki, yaşayıb dünya üzündə,
Aqil olan kəslər elin gözündə
Sərsəri donunda olub çox zaman;
Belədir cəmiyyət, belədir insan!
Onlara düşməyib çox ne'mətdən pay,
Aqil ondan ötrü salarmı haray?
Nadanlar onlara gülüb hər zaman,
Qanan kəslər isə paxıllığından
Hikmətli, ağıllı, aydın sözümdə,
Aqil düşsün deyə elin gözündə,
Ortaya çıxarıb nə qədər qüsür.
(Aqilin ürəyi bu vaxt qan qusur.)
Bax buna görə də hər ağıllı baş
Yaşayıb cahanda ancaq yarı yaş.

Dolandıqca dövran, ötdükcə illər,
Nəsillər dalınca gələn nəsillər,
Onları «kəşf edib» qaldırıb göyə.
Ötən nəsilləri cahildir, deyə
Nifrətlə, hiddətlə qamçılayıb, bax,
Növbəti aqilə divan tutaraq.
Şairim, özün də buna hazır ol,
Bil ki, asan deyil tutduğun bu yol!

Bir neçə «müasir» şair o günü,
Açmağa çalışdı «çətin düyünü»:
Nədir poeziya, nədir şe'riyyət,
Bu gün nə istəyir şairdən sənət?
«Sirli bir aləmdi» söylədi biri,
«Onu heç kəs bilmir», dedi digəri
«Dərk olunmaz qəlbin sirli səsidü...»,
«Həyatın özgə cür ifadəsidü...»,
«Həyata baxanda nə duysa ürək,
Sözaltı mə'nayla verilsin gərək...»
«Başqa bir aləmdi müasir sənət...»,
Hər nə eşitdimsə hamısı qələt!

Həyatdan doğulan hər şeyin, yoldaş,
Aydındı cavabı, heç sındırma baş.
Şe'r, poeziya əqlin səsidü,
Həyat deyilənin ifadəsidü.
Əgər qafiyəli yazılsa duyğu,
Sadə, açıq, aydın düzölsə duyğu,
Bəşəri işığa, xeyrə səsləsə,
Şərə tükənməyən nifrət bəsləsə
Poeziya, deyə, bəyənir ellər,
Köklənir eşqinə bütün könullər.
Kim belə yazmasa oxunan deyil;
Qondarma hisslərə qızarmı könlü?!
Bəşəri bir dillə yazılan şeir,

Bütün zamanlarda olub müasir.
Sevilə-sevilə oxunmayan kəs,
Sağsa da, müasir sayıla bilməz!
Hərdən eşidirik, deyirlər, «qəti
Qalmayıb dünyanın dadı, ləzzəti;
Əvvəllər filan şey filan olardı.
İnsan ondan sonsuz ləzzət alardı.
Hanı o əvvəlki torpaq, hava, su?
Sönür ürəklərdə həyat duyğusu.»
Bunlar ölü canın batmış səsi,
Tərkidünyalığın ifadəsidi.
Oxucum, gəl ondan dayanaq uzaq,
Həyata uşağın gözüylə baxaq;
Qızaran dan yeri, boylanan günəş,
Ondan yer üzünə süzülən atəş,
Dəstə-dəstə keçən karvan buludlar,
Cilovsuz küləklər, yağış, şaxta, qar,
Dağ doşu, göy meşə, yaşıl bir tala,
Günəşə boylanan qızıl piyala,
Çiçəklərin ətri, suların səsi,
Körpəcə quşların səhər nəğməsi,
Sıldırım qayalar, dərin dərələr,
Adi daş parçası ya da ki, gövhər,
Yel qanadlı bir at, quzulu qoyun,
Dəcəl bir çəpişin çıxdığı oyun,
Cürbəcür maşınlar, təyyarə, raket,
Mavi göy, Ay, ulduz, uzaq planet
Gör nələr söyləyir onun könlünə?!
Nə qədər vurğundu hazırkı günə!
Belə də olacaq hər gələn nəsil,
Dünyanın ləzzəti azalan deyil!

Doğrudur çirklənir torpaq, hava, su;
Günbəgün çoxalır onun qorxusu.

Belə gedə bilməz, yaxşı düşün bir,
Ölmək yaşamaqdan daha çətindir.
Bax buna görə də, tezliklə insan,
Çirkab çalasına dönməmiş hər yan,
Dünyanın qeydinə qalacaq, şəxsiz,
Təmiz olacaqdır yenə də dəniz.
Çaylar durulacaq göz yaşı kimi,
İnsanın ən əziz sirdaşı kimi
Qayğı görəcəkdir hər yaşıl yarpaq,
Bol bar yetirəcək daima torpaq,
Təmizlənəcəkdir tüstüdən hava,
Qorxunc nağıllara dönəcək dava.
Çünki muzeylərə gedəcək silah,
Onlarla yanaşı duracaq tamah.
Bu xəyal deyildir, buna imkan var,
İnsanın qüdrəti hər şeyə çatar!

Düşdü uşaqlığım ağır illərə,
El sinə gərmişdi azğın sellərə.
Qəhədə çıxmışdı bir parça çörək,
Yavanca olsa da, doyunca yemək,
Gün nədi, il boyu bir arzu idi;
İnsanlar çox şeyə tamarzı idi.
Hər şey cəbhə üçün, bu idi məqsəd;
İnsanın dözümlü tanımazmış hədd.
Gərilməmiş bir yaya dönmüşdü vətən,
Anam bizə baxıb deyərdi hərdən:
«Hitlerin balası düşsün bu oda,
Sevincə yad etdi sizi dünyada.»
Anam bilmirdi ki, o qart canavar,
Yarsız, məhəbbətsiz, övladsız yaşar.
Hər nə qədər çətin keçsə də zaman,
Uşaqlar kefindən qalmazdı bir an.
Bir gün çiling-ağac, bir gün moza-daş,

Hərdən dirə-döymə, ya topaldıqaç
Yığardı bir yerə biz uşaqları;
Oyundu uşağın dövləti, varı...
Aclıq güc gəlincə çəkərdi yarış,
Çöllərə keçərdi sonra axtarış
Yemlik döşürərdik, koyux soyardıq,
Qoşquzu, qoqquşu yeyib doyardıq.
Yarpız, quşəppəyi, unnuca, tikan,
Əvəlik, ələyiz, kortum, baldırğan –
Çöllərin varından, eh, nələr, nələr
Yeməklə dolandı o zaman ellər...
Yemək az, geyim az, iş çox olsa da,
Gündə bir ev qara kağız olsa da
Xəstəlik gen gəzdi bizdən o zaman,
Çətində dəmir tək bərkiyir insan.
Xeyirin oxları çatdı hədəfə,
Bəlkə də tarixdə mininci dəfə
Boğdu, zəiflətdi şərin səsini,
Çaldı ən möhtəşəm qələbəsini!
Qələmim, düşməyə məqsəddən uzaq,
Qəlbin duyğusunu necə var yazaq.
Uşaqlıq nə qədər çətin keçsə də,
Hər cür məhrumiyyət onu seçsə də,
Ruhumda, qəlbimdə süslük yox idi,
Onda həyat eşqim beş qat çox idi.
Belə düşünürəm nə vaxtdan bəri,
Əsla dəyişməzdim mən o günləri.
Görünür hər nəslin öz qisməti var,
Özgə cür yaşayır indi uşaqlar.
Bizim oyunları nə axtar, nə gəz,
Televizor olub hər şeyə əvəz.
Soruş hər uşaqdan, gəz bu dünyanı,
Özgə cür uşaqlıq istəyən hanı?!

Uşaqılıq çağını sevir hər nəsil,
O dövrün ləzzəti azalan deyil!

Bəşər tarixini arasan, insan
Heç vaxt yaşamayıb belə firəvan.
Ancaq bəs eləmir bu da bəşərə;
Qayda belədir ki, götürüb hərə
Ölçür vəziyyəti öz arşınıyla,
E'tiraz eyləyir bu günkü hala:
«Əminamanlıqdı, genişdi vətən,
Texnika əsridi, indi gərək mən
Yaxşı yaşayıdım bundan neçə qat,
Bunu tələb edir anamız həyat...»
Nə qədər ağıllı olsa da bəşər,
Savadlı olsa da indi hər nəfər
Çoxları anlamır bir həqiqəti;
Nə'mət göydən yerə tökülmür, qəti.
Onu əməyiylə yaradır insan,
Belədir, belə də olacaq hər an.
Amerika bizdən varlısa, demək,
Ona müvafiq də çəkilir əmək.
Əgər qalırıqsa kimdənsə dala,
Yalnız işimizdir səbəb bu hala.
Tez-tez düşünürəm bu barədə mən,
Gərək işimizi quraq yenidən.
Mənfur geriliyin daşını ataq,
İrəli gedənin dalınca çataq.
Bir dəfəlik olmaz yenidən qurma,
Bu mümkün də deyil, özünü yorma.
İşi yenidən qur hər an, hər saat,
Yeni tələb qoyur hər gün bu həyat.
Bir zaman vardı ki, qul idi insan,
Tarix utanırdı yaratdığından.
Əsrlər dolandı, o qanlı zülmət

Həyatdan heçliyə keçdi nəhayət;
Yarım azadlığa yetişdi bəşər –
Təhkimli kəndliyə döndü, müxtəsər.
O günlər nə qədər xoşbəxtti insan,
Cənnətə dönmüşdü gözündə cahan.
Ötdü qərinələr, keçdi əsrlər,
Nəsillər dalınca gələn nəsillər
Tamam azadlığa qovuşaq deyə,
İnamla atıldı mübarizəyə.
Bir gün bu istək də oldu həqiqət,
Sandı səadətə qovuşdu xilqət.
İlk vaxtlar eləydi, keçdikcə zaman,
Yenə döyüşlərə atıldı insan.
Yıxdı önündəki son maneəni,
Əsil səadətə yetişdi yəni.
Əbədi bir dövrən bərqərar oldu,
Birlik, bərabərlik ona yar oldu.
Ancaq narazıdı yenə də insan,
Çünki geri qalır tələbdən imkan.
Bir vaxt xoşbəxt idi atı olanlar,
İndi çoxlarında avtomaşın var.
Bax bu gün təyyarə alsa hər nəfər,
Çoxu sabah gəlib raket istəyər.
Bəsdi kəlməsini deməz heç zaman,
Belədi, belə də qalacaq insan!

111111247899

(11.12.1940)

İNSAN

Yenə səyyar duyğularım dolandıqca diyar-diyar,
Gah çovğunla pəncələşir, gah yaşayır bir ilk bahar.
Rast gəldikcə fikri aydın, gəlbi bahar insanlara,
Elə bil ki, həsrət könlüm könül verir nazlı yara.
Hər sıxanda insanların əmək sevən əllərini,
Dinlədikcə səadətə nəğmə deyən dillərini
Açıq-aşkar görürəm ki, uzaq deyil o nurlu an,
Daha böyük səadətə qovuşacaq qadir insan.
Bə'zən olur, görürsən ki, bəd gümana düşürük biz;
Bir əyrini, vəfasız görən kimi gözlərimiz,
Deyirik ki, nadanlığa, vəhşiliyə gedir insan;
Düzələsi deyil daha, geri dönüb qoca dövrən.
Sən ümumən götür onu, təkəmülü kainatın,
Odda yanmaz, suda batmaz qanunudu bu həyatın,
Aliliyə, kamilliyə doğru gedir, şubhəsizdi.
İnsanların qəlbi bu gün dünənkindən çox təmizdi.
Günü-gündən nurlandıqca xeyir adlı o ilk bahar,
Bütün bəşər o afətə könül verib olacaq yar.
İnsan oğlu hər nə gədər kamilləşsə, ancaq yenə,
Həyatdakı rəngarənglik ibrət olub deyir mənə,
Oğru-əyri, qəlbi qara yer üzündə qalacaqdır,
Xeyirlə şər həyat boyu belə qoşa olacaqdır.
Hər gün, hər an zəifləyib mövqeyindən düşsə də şər,
Ancaq ondan birdəfəlik azad ola bilməz bəşər.
Çünki onda inkişafı dayanardı cəmiyyətin;
Bir əbədi hərəkətdi xasiyyəti təbiətin.
Aliliyə, kamilliyə doğru gedən bu yol, adət
İnsanlığın qismətidi, yoxdur özgə bir səadət.

Gecə saat üçdü hələ, yenə də tez oyanmışam,
Minbir sual qarşısında yenə acız dayanmışam.

Sualların eləsi var yarı aydın olub mənə,
Yavaş-yavaş aydınlaşır, düşündükcə dönə-dönə.
Eləsi var, cavabımı bilməyəcəm hər bir zaman,
Hər nə qədər yüksəlsə də yaradana yetməz insan;
Məsələn, bu suallar ki, axı nədir bu kainat,
Axı niyə əbədidir, axı niyə sirri qat-qat?
Axı niyə yer üzündə eyniliyin yoxdur izi?
Bir yaradan varsa əgər, bəs hardandı onun özü?
Mümkündürmü vaqif olmaq sonsuzluğun mə'nasına?
Ölüm nədir?

Qılıncımı qoyacağımı bir gün qına?
Həyat özü nə deməkdir, ortalığa niyə gəlib?
Materiya cansızlıqdan canlılığa hey yüksəlib,
Axı hara gedir belə, varmı onun son mənzili?
Keçmişindən nə deyərdi qayaların olsa dili?
Bir sual var, o, bunların hamısından daha incə;
Doğrudanmı kainata gərək idi bu düşüncə?
Hər bir şey öz yolu ilə gedirdisə zaman-zaman,
Birdən-birə ortalığa niyə gəldi axı insan?
Sayəsində pozulubdu dünyamızın çox ahəngi,
Göz önündə sür'ət ilə itir dadı, solur rəngi.
Doğrudanmı kainatın insan adlı şah əsəri,
Yaranıb ki, bilə-bilə viran qoysun gözəl Yeri?

Sual incə,
Sual dərin;
Taleyidi
Hər bəşərin.

Daşın nə təqsiri var? –
Həyat ağır yaradır.
Balın xəbəri yox ki,
Ağızda şirin dadır.

Xaliq verib güllərin
Xoş ətrini, rəngini,
Bülbül özü seçməyib
Nəğmənin ahəngini.
Qurd yırtıcı dişləri,
Bir də paxıllıq alıb,
Dəvə tək bir nəhəngin
Baş qisməti kin olub.
Şeytana lənət düşüb,
Qiyətlidi inci, zər ...
Yəqin mətləb aydındı,
Sadalamaq bəs edər.
Nə verib, həyat verib,
Alanın təqsiri yox,
Nə haqqı var desin ki,
Payım azdı, ya da çox...

İnsanı da təbiət
Xəlq eləyir şübhəsiz,
Kefi istəyən kimi
Hər birində qoyur iz.
Ancaq qara bir pərdə
Çəkmir onun üzünə;
Əsasən ixtiyarı
Verir onun özünə,
Deyir, istəsən daş ol,
İstəsən inci, gövhər,
Öz işindi, bala dön,
Öz işindi, ol zəhər.
Kinli ol, paxıllıq al,
Ya onlardan kənər gəz.
İstər əbədiyyət al,
İstər ol quru bir səs . . .
Saymaqla qurtararmı

İnsanın keyfiyyəti? –
Özünə də bağlıdı
Xisləti, təbiəti.
Şübhə yox ki, Yaradan
İstər insan olaq biz,
Saflaşdıqca saflaşsın
Düşüncəmiz, qəlbimiz.

Bəs nədəndir görəsən
Pislər də var dünyada? –
Bəs niyə görə-gərə
Onlar düşür bu oda?
Bəs hissiyat, bəs ağıl,
Niyə susub lal olur? –
«Can» desən, «çor» anlayır,
İşi qeylüqal olur?
Bütün pislər sonacan
Pis qalsaydı dünyada,
Hər yaxşı axıracan
Sadiq qalsa o ada,
Deyərdim ki, yaxşılıq,
Pislik qismətdi ancaq;
Öyüd, təlim, tərbiyə
Tamam nahaqdır, nahaq.
Görürsən ki, ellərin
Pis dediyi birisi
Ayırmağa başladı
Bir gün yaxşıdan pisi;
Yavaş-yavaş düzəldi,
Elin yoluna gəldi.
Təəccüblü odur ki,
Yaxşı sayılan bir kəs
Bə'zən korlanıb gedir,
Olur quruca nəfəs ...

Adam var ki, fəxr eləyir bütün cahan,
Adam da var, bir ləkədi ona inan.
Adam var ki, əməliylə el yüksəlir,
Adam da var, şeytana da kələk gəlir.
Adam var ki, tək yaxşını görür gözü,
Adam da var, qara sanır al gündüzü.
Adam var ki, insan üçün düşür oda,
Adam da var, yaxşılıqdan yoxdu səda.
Adam var ki, hünər, qeyrət, cəsarətdi,
Adam da var, qorxaqlıqdı, xəyanətdi.
Adam var ki, məhəbbətə eli səslər,
Adam da var, insanlığa nifrət bəslər.
Adam var ki, yadlara da yar, yoldaşdı,
Adam da var, köksündəki qara daşdı.
Adam var ki, heyvana da mehribandı,
Adam da var, kim deyər ki, o, insandı?
Adam var ki, mələk kimi ülvi, munis,
Adam da var, dərs öyrənir ondan iblis.
Adam var ki, kimi görsə üzü gülür,
Adam da var, duruşundan kin tökülür.
Adam var ki, eldən ayrı gülə bilməz,
Adam da var, el yoluna gələ bilməz.
Adam var ki, bir dəfəlik toxdu gözü,
Adam da var, yox dilində «bəsdı» sözü.
Adam var ki, qəlbi, ruhu nur, işıqdı.
Adam da var, cəhənnəmə yaraşıqdı.
Adam var ki, varlığıyla eli bəzər,
Adam da var, el deyəndə dodaq büzər.
Adam var ki, məhəbbətdən yaranıbdı,
Adam da var, nifrət ilə daranıbdı.
Adam var ki, bütün ömrü ilk bahardı,
Adam da var, dünya ona tarımardı.

Adam var ki, o yaşadır ədaləti,
Adam da var, düzlük nədi, bilməz qəti;
Nə yaxşının yaxşılığı saya gəlməz,
Nə də pisin pislilikləri hüdu bilməz.
Halal, mərd, mehriban, qeyrətli, qoçaq,
Cür'ətli, dözümlü, əqidəsi sağ.
Tədbirli, vəfalı, sevən, igid, şən,
Ağıllı, güləruz, kömək göstərən,
İnsafli, əlaçıq, cahanın naxşı,
Şəfqətli, mürvətli, - bir sözlə, yaxşı
Olmalı deyilmi dünyada insan?
Bu yollu olubdu axı hər zaman.
Hər kəs insan olmaq istəsə belə,
Ona yetişənlər çox deyil hələ.
Bunların tam əksi olan da vardır.
Onlar da çox deyil, bu aşikardır.
Çoxu nə yaxşıdı, nə bir yolluq pis,
Bir yandan mələkdir, bir yandan iblis.
Min illər boyunca, axtarsan əgər,
Görərsən tədricən saflaşır bəşər.
Yaxşı keyfiyyətlər artıb çoxalır,
Gec-tez hər yaxşılıq qələbə çalır.
Əfsuslar, pislilik də durmur yerində,
İşləyir kökləri daha dərinədə.
Nə qədər yüksəlsə, saflaşsa mələk,
O qədər iblisdə qalmayıır ürək.
Yollar əbədidə hər iki yana,
Verilib bu sayaq tale insana.
Burda da tarazlıq olmasa əgər,
İnkışaf, tərəqqi almazdı bəşər.
Elə şəxslər var ki, qoca dünyada
Fərq qoymaz qohuma, yaxına, yada.
İnsana qayğıyla yaşayar ancaq,
Qəlbində el dərdi daşıyar ancaq.

Nə gədər yaşasa dünya üzündə,
Durmada saflaşar elin gözündə.
Mərdlik, mehribanlıq, pisləyə nifrət,
Verdiyi hər sözə dərin sədaqət.
Bir yolluq yurd salar onun canında,
Döyünər qəlbində, axar qanında.
Ağıl işıq salar onun yoluna,
Heç zaman çevrilməz hissini quluna.
Çox şeyi pislərdən baxıb öyrənər;
Əksini etməklə qazanar zəfər.
Nə peşə sahibi olsa da onlar,
Əməli ellərə gətirər bahar.
Nəsə, bir yaxşılıq yadıqar qalar,
Sonra nəçə yaxşı ondan uc alar.
Burda təəccüblü nə var ki, axı
İnsan, - yer üzünün yeganə şahı
Belə olmalıdır, belə, hər zaman;
Yoxsa layiqdirmi çağrılınsın İnsan?!

Gəldi qulağıma belə bir səda: -
Hər bir şey nisbidi qoca dünyada.
Nə mütləq yaxşı var, nə də mütləq pis,
Nə Mələk mövcüddü, nə də ki, İblis.
Ən murdar insanda, yaxşı arasan,
Nəsə yaxşı cəhət taparsan, inan.
Ən kamil insanda, göz qoysan əgər,
Bir cəhət taparsan, bəyənəmiz bəşər. –
Doğrudur, bunlarda həqiqət vardır:
Yalan yaxşı deyil, bu da aşkardır.
Gücsüzə kömək et demirikmi biz,
Oğurluq yaramaz, bu da şübhəsiz.
Sevirsə insanı, ucalır insan,
Nifrət bəsləyirsə, korlanır hər an.
Deməli hər bir şey aydındı bizə,

Çoxdan işıq gəlib gözlərimizə.
İnsan bir qul deyil, qolları bağlı,
Min illər boyunca saflaşır ağılı.
Ancaq bu günədək pislər də vardır,
Yaxşının hələ də meydanı dardır.

Milyon illər boyu yaşayan insan,
Yavaş-yavaş seçib ağı qaradan.
Çox vaxt korkoranə gedib irəli,
Həm qurub, həm yıxıb insanın əli.
Necə ömr eləyir həyatda insan,
Dünyanın vecinə olmayıb bir an.
Tamam özgə çürdü bu gün vəziyyət.
İnsanla üz-üzə durub təbiət.
Gərək pislər ilə çürüdək işi,
Yaxşılar deyən tək quraq gərdişi.
Ya gərək doğrudan insan olaq biz,
Ya da kəsiləcək insan nəslimiz.

İnsan oğlu, gəl evini
Viran qoyma bilə-bilə.
Ömür başla, həyatına
Yad nə varsa silə-silə.

Yamanlığa nifrət bəslə,
Yaxşılığa eli səslə.
Cənnət yarat gələn nəslə,
Sürünməsin öl-ölə.

Şəri qırsaq çilik-çilik,
Xeyrə xidmət etsə bilik,
Yer üzündə əbədilik
Qalasıyıq gülə-gülə.

Min illərdi İnsan adlanır insan,
Min illərdi seçir ağı qaradan.
Mənə elə gəlir, götürsən, bu gün
Ortada qalmayıb gizli bir düyün.
Nə qədər mümkündü saflaşıb ürək;
Belə olan yerdə, deyirsən, gərək
Çoxdan ucalaydı yaxşının səsi,
Çoxdan kəsiləydi pisin nəfəsi.
Bəşər nə vaxt alıb gör Nizamini?
Onu dərk edənin qalarmı kini?!
Ondan sonra gəldi nə qədər düha,
Səslədi bəşəri nurlu sabaha.
Mələklər hünərlə çalışsalar da,
İblis də durmadı ancaq kənardə.
Dünən faşist donu geymədimi o,
İnsanın qəlbinə dəymədimi o?
Neçə il yer üzü geyindi qara,
Qaysaq tutmayıbdı hələ o yara.
Bir səslə «yox» dedi bəşər iblisə,
Sandıq, dal çevirdi bir yolluq pisə.
Əfsuslar ki, bu hal uzun getmədi,
Xeyir-şər savaşı yenə bitmədi.
Yenə də insana güc gəldi tamah,
Alındı, satıldı nə qədər silah.
Xeyrin dəyanəti artsa da hər an,
Şər də öz atını çapdı durmadan.
Onlar çarpışıbdı bu günə qədər;
Şəksiz, bu vuruşma deyildi hədə.
Tərəqqi qəlməzdi yoxsa həyata,
Bu gün mübarizə olubdu xata, -
Əgər vuruşmağa başlasa onlar,

Bir də görməyəcək yer üzü bahar.
Nə qalib, nə məğlub olası deyil,
Nə Mələk, nə İblis qalası deyil.
Küsülü qalmaq da yaramır bu gün,
Lazımdı açılısın ən qəliz düyün;
Dil tapıb, birləşib İblislə Mələk,
Həyatın özünü qorusun gərək.

Hər kəsə aydındır ki,
Artıq pözulub qəti,
İnsanla təbiətin
Hər cür münasibəti.
O qədər çirklənib ki,
Bu gün torpaq, hava, su,
Duyulur ümumbəşər
Fəlakətin qoxusu.
Çulğalayır həyatı,
Açıq-aşkar duman, çən;
İblis əl çəkməli
Daha iblisliyindən.
Hər nə qədər qüdrətli,
Güclü olsa da bəşər,
Hansı işdə keçiksə
Orda gözləmə zəfər.
Yumruq kimi birləşsin
Gərək bütün yer üzü,
Biryolluq boğasıdı
Yoxsa gecə gündüzü.
Əfsus ki, yavaş gedir
Bəşərin birləşməsi;
Belə getsə həyatın
Kəsiləcəkdir nəfəsi.

Bir də diqqət edək gəlin cahana,
Bütün qəlbimizlə vurulaq ona.
Nə qədər kamildi, başdan, binadan;
Onu dərk etdikcə mat qalır insan.
Günəş, Ay, ulduzlar, dağlar, dərələr,
Bizi heyran edən bu mənzərələr,
Qit'ələr, ümmanlar, su, hava, torpaq,
Bitkilər, heyvanlar, hər yaşıl yarpaq,
Bir qum zərrəsi də lazımsız deyil,
Hər şeyin dünyada öz yeri var, bil!
Nəsə çatışmasa tamlıq olmazdı,
Cahan belə kamil vəhdət almazdı.
Onun imkanları sonsuz olsa da,
Hər an tamam özgə görkəm alsa da,
Onda yersiz heç nə tapılmaz, inan;
Sonsuz bir mö'cüzə yaranıb cahan.
Onun nə əvvəli, nə sonu vardır,
Burda düşüncənin meydanı dardır.
Eyniliyə yaddı cahanın işi,
Hər dəfə yenidi onun gərdişi.
Neçə yol dəyişib onun dövranı,
Burda da sonsuzdu, yolu, imkanı.
Yetmiş milyon ildi gedir bu dövrən,
Onun zirvəsində dayanıb insan.
Beş milyon ildi ki, insan ömr edir,
Ucalıq adlanan bir yolla gedir.
Onu şah əsər tək yaradıb cahan,
Bəlkə də aləmdə təkəkdir bu an.

İnsan milyon illər dolsa da yaşa,
Başqa canlılarla yaşadı qoşa.
O da təbiətdən asılı idi,
Yolları çox yerdən kəsili idi.

Onun tarazlıqda öz yeri vardı,
Sayını təbiət nizamlayardı.
Beş-üç min ildi ki, gəlib duman, çən;
Çıxıb təbiətin nəzarətindən.
Neçə yüz ildi ki, keçibdi başa,
Dünyanın gərdişi toxunub daşa;
Əliylə pozulub hər tarazlığı,
İnsan təbiətə çıxıbdı yağı.
Nə qədər heyvanın yolu nəzilib,
Nə qədər bitkinin kökü kəsilib.
Artıq yerə gəlir ümmanın dizi,
Bir tükdən asılır həyatın özü.
O qədər artıb ki, dünyada insan,
Sanki ağırlığa dözməyir cahan.

Təbiət elə töküb
Əzəldən tədbirini.
Rəqabətdə qazanır
Hər bir canlı yerini.
Şübhəsiz insanlıq da
Boy atdı vuruşlarda,
Şüurun hesabına
Heç vaxt qalmadı darda.
O, bütün canlıları
Sıxışdırdı bir yana,
Sonra da düşmən oldu
İnsan oğlu insana.
Bu yolla nizamlandı
Bir vaxt sayı dünyada,
On illərdir əsasən
Sıradan çıxıb o da,
Çünki bu gün çarpışma

Səmmum tək əsə bilər,
O, həyatın izini
Dünyadan kəsə bilər.
Yeni təfəkkür tərzi
Hakim olsun cahana,
İnsanlar vuruşmağı
Qoymalıdı bir yana.

Yer üzünə gələn gündən
Həyat adlı o mö'cüzə,
Onun ümdə vəzifəsi
Açıq-aşkar çıxdı üzə.
Həyatını qorumaqdı
Hər canlının baş məqsədi;
Bitkilərə, heyvanlara
Həyat özü «çoxal», dedi.
Bax, bu əmrə tabe olub
Bu günəcən insanlar da,
İnstinqtə tabe olub
İnsan oğlu olsa harda.

Hər hansı bir canlının
Sayı nizamlanmasa,
Fəlakət olmalıdı
Əgər söyləsək qısa.
Buna misal arasan
Bəlkə də çıxar mini;
Az qala yemişdi ki,
Dovşanlar bir qitəni.
İnsan da təbiətin
Çıxıb nəzarətindən,
Çoxluğun fəlakəti
Gəlir, sanki duman, çən.
Maltusun tə'limində

Azsa da, həqiqət var;
Qədərindən artıqdı
Yer üzündə insanlar.
Əlil, xəstə bir yana,
Beşdə biri acdır, ac,
Çoxunun başı üstə
Hökmürandı ehtiyac.
Yemək, geymək güdənlər
Necə deyək insandı? –
O məqsədlə yaşayan
El bilir ki, heyvandı.
Oxucum, deyəcəksən
Hər zaman belə olub.
Qoçaq yaxşı yaşayıb,
Təmbəl saralıb, solub.

Yeni təfəkkür tərz
İndi gəlir cahana,
Təzə üfüqlər açır
İnsan oğlu insana.

İnsanın qarşısında
Bu gün acizdi cahan,
Müharibə özü də
Çıxıb gedir aradan.
Ağıl nizamlamasa
İnsanların sayını,
Tezliklə görəsiyik
Məşhər deyilən anı.
Sən ey yeni təfəkkür,
Bu işə də nəzər sal.
Ən böyük problemin
Taleyini ələ al;

Qoy təbabət bu iŖd 
G st rsin h n rini,
Nizamlasın dünyada
İnsanın qədərini.
Atalar çoxdan deyib,
Belədir sözün saęı,
Gərək yoręana görə
Uzadasan ayaęı.
İmkanına müvafiq
Artıb  oxalsın b Ŗ r,
Bu yolla g l sidir
Yer  z n  al səhər.

Hardandı, niyə var, axı, bu al m,
Gərək bu sualdan yan keçsin q l m.
Sonsuzluqdu onun baŖ keyfiyyəti,
Demə, necə alıb o bu hal ti.
Forma da sonsuzdu, məkan da sonsuz.
Xassə də sonsuz, zaman da sonsuz.
Elə hey boŖalıb dolur bu cahan,
Ona gəlib gedir n  g d r insan;
Eynisi olmayıb bu g n  qədər,
Bunu gözləmək də h d rdir, hədər.
Bundadı həyatın Ŗ hr ti, Ŗanı.
Yenə də sonsuzdu onun imkanı.
BeŖ yox, lap yüz milyard olsa da insan.
Ŗ kilc , yaxud da aęılca inan,
İki eyni insan tapılan deyil,
Tapılsa da o cür qalan deyil, bil:
 unki, h r  bir cür inkiŖaf edir,
Yeganə yoluyla baŖ alıb gedir.

Elə ki, göz açdı insan cahana,
«Mənim» duyğusu da gəldi meydana.
Bacarıqlı kəslər irəli çıxdı,
Gücsüzlər onların əlinə baxdı.
Beləcə yarandı ağalar, qullar,
Yarandı sərhədlər, ayrıldı yollar.
Nəsillər dalınca gəldi nəsillər,
Çarpışa-çarpışa dikəldi bəşər;
Elə ki, saflaşdı hissi, duyğusu,
Bərabərlik oldu ən baş arzusu.
Min illərdi ona can atır insan,
Qələbələr çalır burda hər zaman.
Zamandan şikayət eləsək də biz,
Haqq, ədalət yoxdu, söyləsək də biz,
Çox böyük tərəqqi qazanıb bəşər.
Daha işıqlıdır hər gələn səhər.
Çoxları qul idi axı bir zaman,
İndi gör nə qədər azaddı insan.
Belə də gedəcək min il, milyon il,
Tərəqqi bir anda dayanan deyil.
Nə qədər irəli getsə də, ancaq
Yenə də insanlar fərqli olacaq.
İstismar gün-gündən azalsa da, bil,
Biryolluq kökündən yox olan deyil.
Deməli sonsuzdu yolu bəşərin,
Qovğası tükənməz xeyirlə şərin.
Nə qədər yaxına getsək də, ancaq
Mütləq bərabərlik öndə olacaq.
Yoxsa gözümüzdə solardı həyat,
Sonsuz deyil, sonlu olardı həyat.

Düz yola çəkməkdə bəşəriyyəti,
Şübhəsiz böyükdü dinin xidməti.
Onun rolu, yeri azalmır hələ,
Yə'qin uzun müddət qalacaq belə.
Əvvəl də, bu gün də bəşərin çoxu,
Düz yolda durmazdı, olmasa qorxu.
Hər zaman olubdu ağıllı kəslər,
Biliblər inamsız yaşamaz bəşər.
Böyük bir qüvvədi Cəhənnəm, Cənnət,
Onsuz saflaşmazdı insanlıq, xilqət.
Hələ ki, inama möhtacdı bəşər,
Belə də gedəcək bəlkə min illər,
İnsanlıq naminə, ağıl gücünə,
İnsan olanlar var, olacaq yenə.
Onların Allaha yox ehtiyacı,
İnsanlıq eşqidi onların tacı,
Baxma ki, çox deyil onların sayı,
Lap bircə də olsa deyil havayı.
Min illər keçəcək, şəksiz, şübhəsiz,
Onları çoxalan görəcəyik biz.
Yeni keyfiyyətə qalxanda zaman,
Allahsız yaşaya biləcək insan.

İbtidadan aliyə
Yol alıbdı təbiət,
Çox şey nisbidi ancaq,
Bu şübhəsiz həqiqət;
İşıqlı gələcəyə
Gedir insan nəslimiz,
İstəsək də o yoldan
Yan keç bilmərik biz.
Quldarlıq yaranan tək

Onun nə olduğunu
Çoxları anlasa da,
Quldarlıq min-min illər
Davam etdi dünyada;
Elə ki, vaxtı çatdı,
Həyat kənara atdı.
Saxlamaq istəsə də
Yenə onu çoxları,
Bu arzu gözlərində
Qocalıb oldu qarı.
Sonrakı pillələr də
Bu sayaq gəldi, getdi,
Tarixi zorlayanın
Hər vaxt əməyi itdi.
Biz də qabağa düşmək
Arzusuyla bir zaman,
Kapital pilləsini
Dolanmaq istədik yan.
Bir başa kommünizmə
Gedib düşmək dilədik,
Düz yolla gedənləri
Bəyənmədik, pislədik.
İndi ayılıraq ki,
Hamıdan dalayıq biz.
Yüz illər geri gedib
Düşüncəmiz, qəlbimiz.
İndi bütün ölkələr
Bizdən çox-çox öndədi.
Həyatı düymayanlar
Həmişə biz gündədi...
Bəşər ilə bərabər,
Cüt doğuldu bir şuar,
İnsanlar bir birinə
Yaranıbdı canavar.

Odur ki, yazıq bəşər
Bölündü neçə yerə,
Özünü haqlı saydı,
Özünü öydü hərə.
Nə rəngdədi dərisi,
Ağ, sarı, yoxsa qara
Keyfiyyət dərəcəsi
Sayıldı insanlara.
Zaman, məkan, şərait
Yaratdı neçə millət,
Bunda da bir birinə
Yağı kəsildi xilqət.
Dinlər də bir tərəfdən
Ayırdı insanları,
Yenə də bir-birinə
Qarşı qoydu onları.
Beləcə, cəphələrə
Ayrılan yazıq bəşər,
Diddi biri birini
Bəlkə də min-min illər.
Xeyirlə şəər döyüşü
Dayanmadı, bitmədi,
Lakin bu çarpışmalar
Hədərə də getmədi.
İnsani keyfiyyətlər
Cilalandı durmadan,
Yavaş-yavaş saflaşdı
Ürəklərdə axan qan.
İnsanlar arasında
Təzə bölgü yarandı,
Yaxşı ya pis adıyla
İki yerə darandı.
Gec-tez təkcə bu bölgü

Qalasıdı ortada,
Milli, dini, irqi fərq
Düşməyəcəkdir yada.
Xöşbəxtlikdən yaxşılar
Anlayır bir-birini,
Baxmır kimdi, nəçidi
Əziz tutur yerini.
Pislər həm bir-birinə,
Həm bütün yaxşılara
Düşmən kəsilib çoxdan,
Bu döyüş əbədidə,
Kəsilən deyil bir an.
Şübhəsiz bu döyüş də
Olmayacaq havayı,
Daima artacaqdır
Yaxşı kəslərin sayı.
Ancaq pislər bir yolluq
Yox olub itən deyil,
Xeyirlə şər döyüşü
Heç zaman bitən deyil.

Hər yerdə xöşbəxtlik axtarır insan,
Bu dilək ucaldır onu hər zaman.
Yemək, geymək ümdə tələbdi, şəksiz,
Ancaq, onun üçün doğulmuruz biz.
O qəlblə xəlq edib bizi Tacidar,
Yüz-yüz gözəlliyə ehtiyacı var.
Bütün istəklərə yetişə bilsək,
Xöşbəxt olacağıq, müxtəsər desək.
Bu mümkün olmayıb hələ heç zaman,
Çox şeyə həyatda yetmir hər insan.
Çalışır, vuruşur ömrü uzununu,

Ala bilmək üçün həyatda onu.
Belə də yaxşısı, bu mübarizə
Həyatı mənalı eyləyir bizə.
Ancaq xəşbəxtliyin ümdə cəhəti,
Hər vaxt ailəyə bağlanır, qəti.
Ailə deyilən quru səs deyil,
Nə də insanlarda bir həvəs deyil.
Varlığın ən böyük kəşfidi bəlkə,
Ailə möhkəmdi - möhkəmdi ölkə.
O, dünyamız kimi qədimdi, şəksiz,
Quşlar, heyvanlarda rast gəlirik biz.
Milyon illər boyu təkmilləşəcək,
Ailəyə bağlı boy atır ürək.
Əfsus, kamil deyil bu günə kimi,
Çox zaman mötəbər qoyulmur himi.
Yoxdursa arada sevgi, məhəbbət,
Anlaşma, adicə insani hörmət,
Xəşbəxtlik sözündən qalmaqacaq iz,
Odur ki, tutulur bu qədər əziz.
Dünyamız durduqca, bu gündən belə
Şəksiz yüksələcək yenə ailə.
Onun qanadında uçacaq insan,
Şəkərə dönəcək ömründə hər an.
Həyatda heç bir şey deyildir əbəs,
Burda da geriyə yol ola bilməz.

Hər an göz önündə dəyişir həyat,
Bir yerdə dayanmır qoca kainat.
Şəksiz, insanlıq da daim ucalır,
Nadanlıq, vəhşilik arxada qalır.
İnkişaf düzxətli olası deyil,
Tərəqqi, tənəzzül növbələşir, bil!

Hər dəfə tərəqqi gələrək üstün,
İrəli aparır bəşəri bütün.
Təkamülün üzü deyildir qara,
Bu günümüz hara, quldarlıq hara.
Nə qədər ucalıb insanpərvərlik.
Daim artacaqdır yenə üstəlik.
Bu gün sevməsəydi insanı insan,
Bir anda viranə qalardı cahan.
Ancaq bu məhəbbət kifayət deyil,
Həyatın əmriylə artır mütəssil,
Qocalar, xəstələr, bir də əlillər
Ömrünə günbəgün nurlanır səhər.
Artır qayğı, diqqət, artır təminat,
Bunda da geriyə qayıtmaz həyat.

İnsanlıq, humanizm yüksəlir, şəxsiz
Bu yolla əbədi gedəcəyik biz.
Hələ narkomanlıq, papiros, araq
Çəkir insanlığa dağ üstündən dağ;
Yarıcan doğulur nə qədər körpə,
Onları saxlayır hələ hər ölkə.
Bu işə başqa cür baxılsın gərək,
Saflaşsın duyğular, bərkisin ürək.
Qoy təbabət bunda etməsin xata,
Heç göz açmasınlar onlar həyata.
Axı aydındır ki, belə bir uşaq,
Hamıya gözdağı olub qalacaq.
Hərdən sağ candan da beziriksə biz,
Daim əzabdadır onlar şübhəsiz.
O halda doğulmaq istəməz heç kəs,
Burda mübahisə əbəsdir, əbəs.
Onsuz da həddindən artıqdı insan,
Artımın əlindən zinhardı cahan.

Odur, yavaş-yavaş açılır səhər,
Şirin yuxusundan oyanır şəhər.
Elə bil üfüqə səpilir atəş,
Bir azdan çıxacaq anamız Günəş.
Yenə boylanacaq bizlərə sarı,
Tamam itirəcək qaranlıqları.
Aydınlıq verəcək duyğularıma,
Oyan, qalx deyəcək nazlı yarıma.
Necə də gözəldi dünyamız bu dəm,
Əlimdən ayrılmaq istəmir qələm.
Yazılıb, qalmayıb bircə boş vərəq,
Ürəyim yenə də doludur ancaq.
Görünür özgə cür ola da bilməz,
Həyata son gəzmək əbəsdir, əbəs.
Sevgilim, dünəndən doğulub bu gün,
Gəl onu yaşayaq dünəndən üstün.
Onda sabahımız nurlu gələcək,
Bu yolla bəşərin üzü güləcək!

DƏYİŞMƏZDİR TƏBİƏTİM

20 yanvar qurbanlarının
əziz xatirəsinə

Min illərdi bir dəfəlik seçilibdi qara ağdan.
Min illərdi yaxşıları öz əşrəfi sayır cahan.
Min illərdi, gecə-gündüz çarpışdıqca xeyirlə şər.
Daha ali, daha ülvi, daha kamil olur bəşər.
Min illərdi insanlığa məlumdur ki, yaman nədi;
İnsan olan hər bir zaman bəd əmələ biganədi.
Kainata vurğun olan, gözəlliyə könül verən,
Hər bir anın mənasını yaxşılıqda duyan, görən,
Hər insanın hər əməli dastan olub bu dünyada;
Özgə cürə ömr edəndən qala bilməz hətta səda.
Yaratmağın ləzzətini bircə dəfə duyan insan,
Dağıtmağın puç yoluna enə bilməz heç bir zaman.
Ona görə insan kimi ömr edirəm bu dünyada;
Bu gün bütün həyatımı başdan başa salıb yada,
Görürəm ki, o illəri ləyaqətlə yaşamışam,
Varlığında xoş duyğular, xoş arzular daşımışam.
Mən pisliyi, nadanlığı görmək belə istəmədim,
Düşməyə də həddən artıq kin-kidurət bəsləmədim.
Özgələrin kədərinə özlərindən çox ağladım,
Qara qulaq Ağ Bimin də taleyinə yas saxladım.
Ruhu, qəlbi ipəkdən də incə, zərif olmayan kəs.
Qoy qələmi yerə qoysun, ondan şair ola bilməz.

Görürsən ki, yaz çağında
Təbiətin qucağında,
Min-min zərif çiçək açır;
Hər birisi axşam, səhər

Qucaq-qucaq ətir saçır...
Əlvan-əlvan kəpənəklər
Çəmən boyu uçan zaman,
Sanıram ki, bu lövhədə
Cəmlənibdi bütün cahan.
Mən onlara günlər nədi,
Aylar ilə baxsam belə,
Arxasınca sağa, sola
Mehə dönüb axsam belə,
Bu günəcən o uçuşdan,
O qaçışdan doymamışam;
Baxmaq mənə bəs olubdu,
Birinə də qıymamışam.

Hələ quşlar, hələ quşlar, -
Hərənin öz nəğməsi var.
Uzanaraq göy çəməndə
Çox dinlədim, düşüb bəndə,
Göy üzündə duruş tapan
Torağayın nəğməsini;
Təbiəti sevən kəsin
Bir qətrə də qalmaz kini!
Yəqin hər kəs yaxşı bilir,
Bu meydanda bülbül başdı,
Kim duymursa fəğanını
Köksündəki qara daşdı.
Dostlar, məni qınamayın,
Adi qara qarğanın da
Təbiətdə öz yeri var;
Hətə o da yoxa çıxsə
Düyan kəsi dərdə salar.

Səhər gülgün, göylər açıq,
Evdə qalma, dur çölə çıx;

Bir nəzər sal Qızılgülün
Qönçəsinə, butasına.
Asta dolan, bircə yarpaq,
Bircə qönçə qıyma sına: -
Təbiətin gözəlliyi
Bir misqal da azalmasın,
Ruhum, qəlbim səadəti
Az duymasın, az almasın...

Yay dolanır, payız gəlir,
Onlardadı barlı budaq,
Bir də onun halına bax;
Kim ki, duydu bu duruşu,
Bu lövhəni, bu hikməti,
Kamilləşdi xasiyyəti.
Dedilər ki, filankəs də
Adam oldu, insan oldu;
Bəşər oğlu, bil ki, sənə
Bircə yol var, o, bu yoldu!

Qış yetişdi, bir də gördün
Ağ geyindi dağlar, düzlər;
İnsan oğlu bu halı da
Həsərət ilə anar, gözlər. –
Sanki dünya fikirdədi,
Tədbir tökür, plan cızır,
Gələnlərdə nə edəcək,
Yaddaşına alıb yazır.
Qeyd olunur ötən ilin
Hər qüsuru, hər kəsiri,
Məqsəd aydın, amal ülvi,
Bir kimsədən yoxdu sirri.
Kamilliyə yüksəlişdi
Hər yolunda, hər işində,

Təkrar yoxdu, olmayacaq
Kainatın gərdisində.
Təbiətin bu halına,
Onun bəyaz camalına
Hansı insan vurğun deyil? –
Bir, beş nədi, lap yüz-yüz il
Ömr etsəydik bu dünyada,
Seyr etməyə, anlamağa
Bəs etməzdı bil ki, o da...

Zərif qızlar, incə qızlar,
Kainatın baş əsəri, -
Bu misilsiz gözəlliyi
Təsvir üçün deyilənlər,
Olsa-olsa, mində biri.
Hər birisi bir cür gözəl,
Bu bahara yoxdu xəzəl.
Daha kamil olasıdı
Gələcəyin gözəlləri, -
Bütün yollar işığıdı,
Heç birisi dönməz geri!

Bax, beləcə, təbiəti,
Gözəlliyi duya-duya,
Şirin-şirin arzulara,
Diləklərə uya-uya
Ömr edirdim bu dünyada,
Yamanlığı, cahilliyi
Sayıb xəyal, boş bir səda...

Dindi avtomatlar, uçdu güllələr,
Bir Allah bilir ki, törətdi nələr.
Onun hər birinin hədəfi insan,
Dünyanın bu günü axdı nahaq qan.

Qocalar, qarılar, qızlar, gəlinlər,
Cavanlar, hər biri gözəl, təzə-tər,
Hərəsi bir cürə batıbdı qana,
İlahi, nəzər sal hələ bu yana;
On-oniki yaşlı oğlan uşağı,
Al qana boyayıb qara torpağı.
Aldığı yaradan ölüb bir anda;
Ədalət deyilən varmı cahanda?!
Kim bilir yaşasa kim olacaqdı,
Neçə cür şərəfli ad alacaqdı?!
Dövrün Nizamisi olardı bəlkə,
Önündə Füzuli solardı bəlkə?!
Bəlkə Üzeyirin davamçısıydı,
Ona zalım fələk bəs necə qıydı?
Bəlkə də o idi dövrün Məcnunu,
Həyat sevmək üçün doğmuşdu onu?
Bəlkə olacaqdı adi bir insan,
Dahi gələcəkdi həyata ondan?
Adi kəndli, fəhlə olardı bəlkə,
Hər şeydən avara qalardı bəlkə?! –
Hər kim olsa, nəçi olsa,
yaşamağa haqqı vardı, -
Axı dünya, bütün aləm
insan ilə bəxtiyardı...
Sən kimsən, ey buna fərman verən kəs? –
Mənliyin, varlığın qurquru bir səs.
Keçmişdəki yüz-yüz zalımlar kimi,
Bir kinli, yalquzaq canavar kimi
Pisliyə yönəlib bütün imkanın,
Nifrətdən yoğrulub iliyin, qanın.
Dilində ağ yalan, iftira, böhtan, -
Eşidən iyənir bütün dünyadan.
Allah nədən ötrü yaradıb səni? –

Hər yaxşı əməlin qatı düşməni...
Bütün zalımlar tək, tarix uzunu
Lə'nət alacaqsan, yaxşı bil bunu.
Başın buludlara dəysə də bu gün,
Özünü saysan da hamıdan üstün,
Hökmün işləsə də sağa və sola,
Ölkəni salsan da min qeylü-qala,
Harda dayansa da varlığın, canın,
Ən sadə bəşərin, adi insanın
Atılan dırnağı deyilsən şəksiz;
O kəs insandı ki, qoyur yaxşı iz!

Elə bil ürəyim dayanıb mənim,
Elə bil buz kimi donub bədənim.
Elə bil dəhşətli bir yuxudayam,
Elə bil bir hissiz kötüyə tayam.
Bir qətrə qan yoxdu dodaqlarımda,
Müdhiş səslər gəzir qulaqlarımda.
Bu qoca dünyada varım, dövlətim,
Sevinc, şadlıq adlı ulu sərvətim
Bir quş kimi uçub, tərək edib məni;
Bircə duyğum qalıb, didim düşməni...

Qorxuram ki, bu uyğudan,
Bu halətdən ayılında,
Tamam özgə bir ürəyi
Gəzdirəcəm daha canda.
Yazıq canım xislətinə
Yad həyatla yaşayacaq? –
Dünya boyda bir nifrəti
Varlığında daşıyacaq?
Nifrət etmək, düşmən olmaq,
Bu deyildir axı insan,
Yadları da duymalıdı,
Sevməlidir insan olan.

Hər insani yaxşı sifət
Min illərlə yaranıbdı,
Milyon-milyon illər boyu
Bəşər bu cür daranıbdı.
Pis onsuz da pis olacaq,
Öz yolundan dönən deyil,
Yaxşılar da yaxşı qalsa
İnsaniyyət sönən deyil.
Sən, ey mənim kövrək qəlbim
Ölənlərə matəm saxla,
Qırx gün nədi, ömür boyu
Fəryad qopar, sızla, ağla.
Ancaq, qardaş, elə et ki,
Dəyişməsin təbiətin,
Sənə hakim kəsilməsin
Qoy nifrətin, kidurətin.
Hər insani keyfiyyətin
Qoy saflaşsın, aşıb daşsın,
Üzə gələn bahar ilə
Doğma kimi qucaqlaşsın.
Şeyda bülbül nəğmə deməz,
Gül-çiçəklər solar yoxsa,
Cənnətsayaq bu dünyamız
Bir xaraba olar yoxsa...

111111247899
(11.12.1940)

UĞURLU SƏFƏR

Könül, sözə təzə ruh ver,
Deyilməmiş söz nə gəzir?!
Çoxdu səyyah, kiçikdi yer,
Təzə çığır, iz nə gəzir?!

Barlı aran, buzlu yaylaq
Varlığımın ana torpaq.
Sən bir ağac, mən bir yarpaq
Sən qiymətdə xəz nə gəzir?!

Dərələrə yığılan qar,
Yazda dönüb şərbət olar.
Mələşər quzu bulaqlar,
Belə varlı küz nə gəzir?!

Gur çeşmələr bir mö'cüzə,
Daşı dəlib çıxır üzə.
Mən necə bənzədim gözə,
Elə duru göz nə gəzir?!

Zirvələri daraq-daraq,
Hər çınqılı, daşı yaraq.
Dağlar qovub hayqıraraq,
Yağılardan iz nə gəzir?!

Arzum kimi qızarıb dan,
Mən duyğudu hər keçən an.
Dan ulduzu doğmamışdan,
Şəhdə yuyun, tez nə gəzir?!

Qayalara boylanaraq,
Könul deyir qoşa uçaq,
Səma mavi, buludlar ağ,
O ağılıqda bez nə gəzir?!

Qızıl quma girsən bir an
Şəfa tapır, dincəlir can,
Qışım qarlı, yayım loğman,
Yazım kimi yaz nə gəzir?!

Bahar nələr deyir bizə,
Könul düşür yeni izə,
Bənzədirlər onu qıza,
Ancaq elə qız nə gəzir?!

El gözəli seyrə çıxar,
Meh tək əsər, nazla baxar,
Odlu xallar oda yaxar,
Elə əsmər üz nə gəzir?!

Ən şirin dil onun dili,
Ən incə bel onun beli,
Tərifinə söyləməli,
Sözüm mindi, yüz nə gəzir?!

Sevgi, sədaqət qoşadır,
Ürəyimlə baş-başadır;
Həm yandırır, həm yaşadır,
O qüdrətdə köz nə gəzir?!

Könül, qulu ol sənətin,
Düşmə dalınca şöhrətin.
Döyüş ağır, meydan çətin,
Səndə elə diz nə gəzir?!

İşdən qayıtmışam, bir az da yorğun,
Çəkirəm yanıma mən qəzetləri.
Baxıram onlara xəyalı durğun,
Bu an böyük oğlum girir içəri.
Əyləşib yanımda baxır gözümə,
Çıxır vücudumdan yorğunluq tamam
Sanki bütün cahan gülür üzümə,
Məni tərki eyləyir durğunluq tamam.
O söz oynatmağı xoşlayır yaman,
Bu hal çoxdan olub bizdə bir adət.
Fikrimiz düz gəlir ancaq çox zaman
Bax budur xoşbəxtlik, budur səadət.

Elə ki, əyləşdim öz yerimdə mən
O qərar tutardı dizimin üstə.
Qaydası bu idi körpəliyindən
Sual yağdırardı dəstəbədəstə.
Onun ağlagəlməz suallarına,
Çox vaxt həqiqətdən bir don biçərdim.
Qoşulub uşağın xəyallarına,
Bə'zən də zarafat yolu seçərdim
Bu gün əyləşəntək verməyir sual,
Nədənsə üzümə fikirli baxır.
Onda az-az olur bu sayaq əhval,
Ara bir gözündə ildırım çaxır.

Yeddinci sinifdə oxuyur hələ,
Haqqında söz açıb onun mətbuat.
Mahir rəssam kimi düşübdü dilə;
Bax bu tablosunda şahə qalxan at,
Elə bil ox kimi uçacaq indi.
O mahir minici, o qəhrəmanla
Yerdə yox, göylərdə qaçacaq indi.

Billur qab içində qoz, fındıq, alma
Şəkildi, həqiqət deyil, aldanma!
Elə əks eləyib mavi Xəzəri,
Xəzərin özü tək öpür nəzəri.
Bu biri tabloda çəkilib özü;
Şəkildən də baxır bir rəssam gözü.
Onun sağ yanından boylanır bəri
Fikirli, qayğılı ata gözləri.
Düz özüm ölçüdə çəkibdi məni,
Abdullam heyrətdə qoyur görəni.
Oxşayıb fırçası çəməni, çölü,
Dərənin qoynunda uyuyan gölü.
Yağlı boya ilə daşa can verib,
Ona istedadı Yaradan verib.
O həyatda mənim sağ qanadımdı,
İndidən şöhrətim, adım, sanımdı.
Yan otaqdan dinir Rüstəmin tarı,
Sol qanad oyadır xoş arzuları.

Mənim qanadlarım! Gedib xəyala,
Yenə yüksəldikcə yüksəlirəm mən.
Hər kəsin övladı qızıl bəxt ola!
Qopur Abdullanın sual dilindən:
- Gəncədə həyata göz açdım özüm,
Anam Bakılıdı, sən Göyçəlisən.
Bakıda keçibdi gecəm, gündüzüm,
Belə olan yerdə haralıyam mən?
Əqlin hücrəsinə işıq saçılır,
Yenə fəryad edir sinəmdə ürək,
İllərlə göynəyən dərdim açılır,
Bu haqlı suala nə cavab verək?!

Göyçədə açsam da mən də gözümü,
Bütöv Azəridən saydım özümü.
O Göyçə mahalı, o Göyçə gölü,
Göyçənin dağları, Göyçənin çöli,
Türklərin məskəni olmuş əzəldən,
Ədalət naminə söyləyirəm mən.
Sərhədlər mahalı tapşırıb yada,
Coğrafi bir səhvdi bu da dünyada.
Qəriblik deyilən bir dağ aşmışıq
Doğma yurdumuzdan uzaqlaşmışıq.

Nəzər yetir, nur saçan,
Yaddaşına xilqətin.
Yaman qonşudan qaçan,
Yaxşını tapsın, çətin.

Vətəni tərək edənlər,
Duyar vətən sözünü.
Vətəni itirənlər,
Çətin tapar özünü.

Bu məsələ oğul, sən
Sanma ki böyük deyil.
O dərd ki çəkirəm mən
Fil çəkəsi yük deyil.

Ana yurdun dərdi nə?
Düşünməsə hər bir kəs,
Onun heç bir dərdinə
Çarə edilə bilməz.

İş düşəndə dərinə,
Aqillər yol göstərər.
Elin dərdi-sərinə
Sərdar bir əncam çəkər.

Dağlarında qarın var,
Düzlərində barın var.
Yer altında sərvətin.

Xoşdur arzun, niyyətin,
Bəs hanı qətiyyətin,
Hanı sərdarın, vətən!?

Kim kəsibdi aranı?
Kim eyləyər çaranı?
Hardadı yarın, vətən!?

İncidib övladını,
Dəyişiblər adını.
Yoxmu vüqarın, vətən!?

Xırda duyğulardan uzaqlaşaq gəl,
Bəşəri hisslərlə qucaqlaşaq gəl.
Planet bir vətən sayılsın gərək,
Vursun sinələrdə vahid bir ürək.
Ya xalqlar dostlaşıb səadət tapar,
Ya da yer kürəsi alışıb yanar.
Əgər bu söhbəti etsək müxtəsər,
Günəş sisteminə övladdır bəşər.

Hər halda qayıdaq mətləb üstünə;
Azəri yurdunun övladıyıq biz.
İnsana öz yurdu doğmadı yenə,
Gərək bu amalla vursun qəlbimiz.
Ölsün yerliçilik, o rəzil adət,
Bölməyək vətəni Bakı, Şəkiyə.
Yalnız birlikdədi əsil səadət,
Qaya toza dönsə gəlməz çəkiyə.
Mənim qartal balam o yurda bağlı,
Deməli göyçəli hesablanır zər.

Yenidən doğulub əmimin ağı,
Ot kökü üstündə bitər deyiblər.

Xeyli araşdırır dediklərimi:
- Belə düşünürdüm mən də əzəldən,
(Titrəyir könlümün ən kövrək simi).
Heyif uzaqdayıq o doğma eldən.
Apar, mən də görüm ana vətəni,
Əsil səadəti duyum doyunca,
Görüm söylədiyin çölü, çəməni,
Bir quş kimi uçum düzlər boyunca.
Gələn yay! Səfərə verildi qərar.
Yay gəlir. Nəhayət çıxırıq yola.
İnsandan qabaqda uçur arzular,
Hər təmiz niyyətə uğurlar ola!

Bakıdan aralanıb,
Şütüyük irəli.
Sağ da, sol da səhradı,
Dəyməyib insan əli.
Vecsiz yovşandan başqa
Bitki dəymir nəzərə.
Kimin qarğıışı keçib
Bilmək olmur bu yerə.
Gün gələr, insan oğlu
Ona da edər çara,
Bu bəhrəsiz düzənlər
Dönər yaşıl bağlara.
Şamaxı bağlarıyla
Dəyişir bu mənzərə.
Yaşıl çuxa geydirib
Burda insan hər yerə.

Ağsu enişində lap birdən-birə,
Maşında nasazlıq hiss edirəm mən.
Motordan şırhaşır su axır yerə,
Pompa dağılıbdı gözlənilmədən.
Deyirəm: - Pis yerdə axşamladıq biz,
Bu gün şənbə günü, sabah da bazar.
Uğursuz başladı bu səfərimiz,
Nə kömək, nə də bir ümid yeri var.
Yaxında dayanıb bir motosiklet,
Sahibi əlləşir xarabdı nəşə.
Getmir, istər yalvar, istər minnət et.
Çırpıram kapotu, o dönür səsə:
- Bu saat baxarıq, hirsələnmək yetər, -
O hələ görməyib mənim üzümü.
- Keçəl dərman bilsə başına çəkər. -
Sanki eşitmədi cavan sözüümü;
- Özüm Ağsudanam, gedərik bizə –
İstəyirəm dinim, dinməyə qoymur:
- Əmican ehtiyac qalmayıb sözə, -
Bədbaxt o kəsdi ki, bu eli duymur.

Uzun sözün qıtası
Qonaq qaldıq o gecə,
Biz Tahirin* evində
Sultan olduq o gecə.

Bizi yola salır o birisi gün
Çıxaraq baş yola tuturuq sağı.
Qalmayıb qəlbimdə bir niskil, düyün
Bizdən uzaqlaşır Tahirin bağı.

Oğlum məhəbbətlə baxır o bağa,
Başqa bir Tahiri* gördüm elə bil.
Ürəyim köksümdə döndü bir dağa;
İnsanlığ bu eldən azalan deyil.

** Neft Akademiyasının dosenti, hamının sevimlisi mərhum
Əlizadə Tahir nəzərdə tutulur*

Ordan Gəncəyə kimi
Hər yan əkin-biçindi.
Nizami obasında
Başqa rəvnəq var indi.
Yurdum al-əlvan geyib;
Tanımır soyuq, sazaq.
Açır bizə qoynunu
Vurğun vətəni Qazax.

Əlim rolda,
Diqqət yolda,
Maşın axır,
Oğul baxır...

Dönüb Dilcan yoluna
Tələsirik biz yenə.
Neçə iqlim dəyişir
Biz çatınca vətənə.

Görünür Göyçə gölü
Bütün göllərin gülü.

Gözəlliyi heyran edir hər kəsi,
Qızıl balığı var, fəxri-cahandı.
O da təbiətin bir mö'cüzəsi,
Ehtiyatlı dolan, insan, amandı!

Yoxuşu qalxanda Süsən çayından
Ürəyim az qala partlayacaqdı.
Kəndin ağ evləri göründü bu an,
Bu yurd göz açdığım doğma ocaqdı.
Ağkilsə deyərdik ona əvvəllər,
İndi Azad olub girib al dona.
Adını dəyişsək dəyişərmiz zər?

Könul üsyan edir, alışmır buna.
Qədimlərdən bəri axı cahanda,
Adını dəyişmək qəbahət olub.
Btlimirəm, nə üçün bizim zamanda
Bu qədər çoxalıb, bir adət olub.

Btz yetişən zaman bulaq başına,
Mal-qoyun örüşdən qayıdır kəndə.
Günəş vida edir Qalaq daşına,
Ən şirin duyğular dinir sinəmdə.
Uzaqdan görünür bir dəstə qoyun.
Əmimin həyəti qucur onları,
Çəpişlər ortada açır yüz oyun.
Şükür, xalq artırıb dövləti varı.
Bilirəm hər yetən Osman deyildir,
Hər dövrandə olub tənbel, avara.
Hər kəs onun kimi İnsan deyildir,
Bə'zisi həsrətdi mala, davara.

Gəlir xatirimə qırxıncı illər,
Körpə uşaq idim, kasıbdı ellər.
Kəndin bax belə bir sürüsü vardı,
Hər kəs ümidini ona qatardı.
Oba cocuqları, hər axşam çağı,
Atıb bir tərəfə tez oynamağı,
Sürünün önünə durub qaçardıq.
Qaçmaq o söz deyil, quş tək uçardıq.
Arxacın başında parçalanardı,
Hər həyət iki-üç heyvan alardı.

Başqa sürü gəlir, bax elə bu dəm,
Bizə yaxınlaşır bir dəstə adam.
Mən gülər görürəm bütün gözləri,
Hər kəs öz evinə çəkir bizləri.
İrəli yeriyyir şair İsmixan *,

**El şairi İsmixan*

Qələmindən çıxan alınır o an.
- Qonaq mənimkidi, durun növbəyə,
Ay uşaq, qapını gen açın, - deyə
Dönüb həyətinə yollanır kişi,
Xeyli qəribədi dünyanın işi.
O bizdən razılıq soruşmadı heç,
Qalanlar işinə qarışmadı heç.
Qonaqsevən evin qonaqlarıyıq,
Göycə mahalının şair oğluna,
Oturub üzbəüz o alını açığ,
Bu mahal heyrandı onun ağlına.
Saçı ağarmamış ağsaqqal olub,
Məktəb direktoru işləyir indi,
Yaş yarı olmamış pürkamal olub,
Elə sərdar olmaq hər vaxt çətindi.
Söhbət haçalaşsa birdən ortada.
Gözlər İsmixana sarı tələsir.
O da gecikmədən yetişir dada,
Zalımın məntiqi qılınc tək kəsir.
Xahiş edirəm ki, şair İsmixan,
Kəndin bu günündən danışsın bizə.
Deyir ki, - Yaşayış pis deyil bu an,
Hərdən çətinlik də görünür gözə.
Həlli müşkül olan bir məsələ var,
Hərdən itib batır bizim cavanlar.
Bə'zən əsgərlikdən dönmürlər geri,
Bə'zən də axtarıb bir isti yeri
Böyük Rusiyaya çıxıb gedirlər,
Kəndin ümidini alt-üst edirlər.
Aşkar fəlakətdi hər itən cavan,
Bir qarıyan qızdı, düşün bircə an.
Bu da inkişafın labüd bir barı,
Hər şey axın edir, boşluğa sarı.

Həqiqət duyuram onun səsində,
Bu günkü imkanın çərçivəsində
Torpağın imkanı tükənib artıq,
İnsansa daima çoxalıb artır...

Yenə keçmişlərə qayıdır xəyal,
Hər zaman sevibdi bu kənd qonağı.
Yığışıb başına, dillərdə sual,
Qulaq asardılar hər axşam çağı.
Hadisə olardı şəhərli qonaq,
Dərin maraq vardı hər kəlməsinə.
Elə bil camaat asardı qulaq,
Sirlə bir aləmin canlı səsində.
Yaşlılar taxt üstə əyləşərdilər,
Qazma daxmalarda kətil olmazdı.
Cocuqlar kürsüyə doluşardılar,
Baca basılmasa isti qalmazdı.
Hər şey qonaq üçün, beləydi adət,
Ortaya gələrdi qurudlu xəngəl.
Bir çolpa da olsa kəsilərdi ət,
Kasıblıq bu yerdə olmazdı əngəl.
Çətənəli qorğa, bəs indi hanı,
Belə axşamların yaraşığıydı.
Məclisin ürəyi, məclisin canı,
Bizim əli sazlı el aşığıydı.
Qonaqlı kişilər çatardı ada,
Çoxları kasıbdı, yoxdu əlacı.
O günlər hər dəfə düşdükcə yada
Nədənsə göynəyir burnumun ucu.

İndi əyləşibdi hamı ər kimi,
Nəyin barəsində getsə də söhbət,
Fikir söyləyirlər bərabər kimi;
Ancaq yekun vurur İsmixan əlbət.

Deyirəm necə də dəyişib zaman;
Təsdiqçi olubdu el ağsaqqalı.
Ondan bu barədə soruşdum bir an,
Dedi, - Pozulmayıb dünyanın halı.
Bütün zamanlarda söz biliyindi;
Dərsi ağsaqqaldan alırdı bəşər.
Vəziyyət kökündən dəyişib indi,
Hər oxunan kitab ömrə bərabər.
Çox gəzən, çox bilər deyib atalar,
İndisə çox bilir çox oxuyan kəs.
Bir də ki, kiminsə qanında bu var,
Yaşı çox olmaq da quruca bir səs.
Söhbət ailənin üstünə gəlir,
Hərə bir söz deyir, qalırıq naçar.
Burda mübahisə yaman yüksəlir,
İsmixan çatdırır qıfıla açar;
-Bunu başa düşmək deyildir çətin;
Ailədə olur gücü dövlətin.
Kiçik bir dövlətdi ailə özü,
Sərdarsız ailə bir heçdir düzü.
Qarşılıqlı olsun gərəkdə hörmət.
Ancaq ki, başçıya şəksiz itaət,
Hər bir ittifaqı ailə edir,
Yalnız belə halda iş rəvan gedir.
Bəs başçı kim olsun? Bu da aşkardı,
Qadının hər yerdə imkanını dardı,
Ağıl, mühakimə, qüvvə, cəsarət,
Kişiyə çox verib ana təbiət.
Çoxdan əmin olub buna hər bəndə.
Qızlar gərəkdir ki, gəlin köçəndə
Bilsin ki, özünə komandan seçir.
Beləsi həyatdan üzü ağ keçir.
Qadın müqəddəsdi, düşünün bir an

Ona varlığıyla borcludur cahan.
Azad olmalıdı ana əməkdən,
Kişiyə bu işdə yersiz köməkdən
Övlad tərbiyəsi onun işidir,
Bu işdə köməkçi ona kişidir.
Axı bundan ağır bir iş olarmı,
Bundan da müqəddəs vəzifə varmı!?
Bir də qadın nə vaxt sərbəstlik alır,
Boşanma halları artıb çoxalır.
Əxlaq tərbiyəsi güclənməli.
Bax budur bəşərin ən ağır dərdi.
Kənardan gözləmə burda yardımını;
Roma imperiyası dağıldımını,
Əxlaq pozğunluğu aşıb daşmasa?
Bəşər saflıq ilə qucaqlaşmasa,
Bir pillə yuxarı yüksələ bilməz,
Daha xoşbəxt olan bir nəsil gəlməz.

Nəhayət ortaya gəlir telli saz,
Bu bir mö'cüzədi, inanmaq çətin!
Məni sehləyən bu şirin avaz
Qopur barmağından yeniyetmənin.
Elə bil ki, sazı Ədalət çalır,
Dalğa-dalğa gəlir elin hikməti,
Üstəlik əsrarlı xallar ucalır,
Şirindi, sonsuzdu onun sərvəti.

Ayıra bilməyən yaxını yaddan,
Möhtac olacaqdır yadlara, bilmir.
Kimi ki böyüksüz edib yaradan,
Günahdır ağ olmaq sərdara, bilmir.

Aqıl, qoru bəxtin gətirdiyini,
Taleyin xoş anda yetirdiyini.

Çox vaxt bircə anda itirdiyini,
İnsan ömür boyu qaytara bilmir.

Elə ki özünə dost seçdi ürək,
İnsan onu göz tək qorusun gərək.
Mə'lumdur ki, evi saxlayır dirək
Nadanlar söykənib bəs hara, bilmir.

Çoxları yaşayır iki əl-gödən,
Heyvandan seçilməz belə bir bədən.
Var, dövlət dalınca yüyürüb gedən,
Atılır bir başa odlara, bilmir.

Adəmdən bəriyə belədir adət,
Özünə vəfalı dost gəzir xilqət,
Düşməni seçməkdə böyük səadət,
Pənah da bu sirri aşkara bilmir.

Dönub sarı simdə köklənir aşıq,
Salır ürəklərə mavi bir işıq.

Gərəkdir diz-dizə baxsın yar yara,
Uzaqdan uzağa yarı neynirəm!?
Yara qovuşmağa etmirsə çara,
Şöhrəti neynirəm, varı neynirəm!?

Yox başqa mərəzim, yar xəstəsiyəm.
Məhəbbət adlanan var xəstəsiyəm.
Özüm arandayam, qar xəstəsiyəm,
Qar qalıb zirvədə, qarı neynirəm!?

Hicran könüllərə salmasın talan,
Məhv olsun bir yolluq xəyanət, yalan.
Nə çala bilirəm, nə yoxdu çalan
Sədəfə tutulmuş tarı neynirəm!?

Əgər dost boranda, sazaqda qalsa,
Necə isidəsən uzaqda qalsa?!
E'tibar qəlbə yox, dodaqda qalsa
Saxta e'tibarı, arı neynirəm?!

Sevən qəlblər səadətə dirəkdi!
Aşiqin sərvəti sevən ürəkdi!
Mənə tərlən kimi dostlar gərəkdi,
Quzğundan uzağam, sarı neynirəm!?

Hər zaman yetirir bu torpaq almaz,
Elə bir sədəfdi incisiz olmaz!
Ələsgər yurdudu, sənət yuvası,
Qoşmadan yoğrulub onun havası.

Könlümə əvəzsiz gövhər yığılır,
Geçənin yarısı məclis dağılır.

Baxmayaraq gec yatmışıq,
Oyanıram səhər erkən.
Hava deyil, həyat, ömür,
Ciyərimə çəkirəm mən.
İsmixan da həyətdədir,
Baxçasına verir səhman.
Ağrı nədi, acı nədi,
Tanımayıb heç bir zaman.

Onu belə gümrəh edən,
Təsərrüfat, əmək, işdir;
Gülən könül, sağlam bədən,
Hərəkətdir, tərpenişdir.
Sağlam olsun deyə insan,
Bəs eləməz təmiz hava,
Gözdən salsan canı bir an,
Kömək etməz dərman, dava.

Ondan soruşuram; - Dediniz ki siz,
Gərək azad olsun ana əməkdən.
Bəs çətin olmazmı, aydın deyiniz,
Dövlət məhrum olsa belə köməkdən? -
- İctimai işi atsa qadınlar,
Necə yola gedər kəndin həyatı?
Axı əsas işi aparır onlar,
Mal, qoyun, tütündür təsərrüfatı. -

İşdən əl saxlayır, dikəlir, durur,
Qara saçlarında oynayır külək.
Onun gözlərində san ki bərq vurur,
Daha aydın sabah, xoş bir gələcək.

- Bilirəm. çətindi mən söyləyənlər
Bir günə, beş günə həyata yetsin.
Onun həlli üçün lazımdır bəşər,
Texniki imkanı səfərbər etsin.

İndi sənayedə elə yerlər var,
Bir robot dəyişir neçə insanı.
Gün gələr tərəqqi kəndə də çatar,
Tütündən qurtarar qadının canı.
Tezliklə çox işi texnika görər,
Yüngülcə nəzarət qalar insana.
- Hərəkət azalsa, sağlamlıq gedər. -
- İdman və səyahət dost olar ona. -

Səhər islanırıq şəhli çəməndə,
Gün əylən zaman dönürük kəndə.
Vüqarlı dağları seyrə dalırıq
Hər axşam bir evdə qonaq qalırıq.
Gül balam vətənə vurulub yaman,
Necə gedəcəyik burdan, ay aman!?

Hər gülü, çiçəyi gözüylə sağır,
Göyçəni bütüncə qəlbinə yığır.
On gün bu minvalla eli dolandıq,
Əvəzsiz günləri ömürdən sandıq.

Bizim kənd səfəri belədir ki var,
Var olsun dünyada səbəb olanlar.
Mustafadır* buna sövq edən məni,
Məmməd Aslan oldu ilham verəni.

**Şair Mustafa İskəndərzadə*

111111247899

(11.12.1940)

İNSANLIĞIN İFTİXARI

Gecədi, az qalır ancaq səhərə.
Baxıb pəncərədən dibsiz göylərə
Yenə düşünürəm, - nədir bu həyat?..
Baş alıb hayana gedir kainat?.. –
Hava buludsuzdu, hər yan açıqdı,
Ulduzlar göylərə bir yaraşıqdı.
Sonsuzluq adlanan o meydanda, bax,
Fikir yürüşdədi, yenə çaparaq,
Ulduzdan ulduza baş alıb gedir,
Özgə dünyaları baxıb seyr edir.
İdrak söyləyir ki, şəksiz, şübhəsiz,
Sonsuz kainatda tək deyilik biz.
Əfsus ki, o qədər uzaqdı onlar,
Nə gözə görünür, nə bir soraq var.
Hər dəfə bu haqda düşündükcə mən,
Bir addım irəli getsəm də, hökmən
Ağıl bəndə düşür, fikir dolaşır;
Beyin düşündükcə ürək saflaşır.

Odur, vaxt yetişdi, söküldükcə dan,
Hər an öz rəngini dəyişir cahan.
Üfüqə yüngülcə şəfəq çilənir,
Ona yavaş-yavaş al rəng ələnir.
Getdikcə qızartı artıb çoxalır,
Dünya gündüz adlı bir ahəng alır.
Azalır qızartı, güclənir işıq;
Odur dünyamıza həyat, yaraşıq!
Nəhayət görünür Günəşin özü,
Həyatın özəyi, dünyanın gözü.
Məni çulğalayır gur işıq seli,
Sanki sığal çəkir anamın əli.

Bu bir mö'cüzədir, diqqət elə bir,
Dünəndən fərqlidir təkrar deyildir.
Odur ki, heyətlə baxıram yenə.
Bu anı görsəm də mən dönə-dönə
Hər dəfə daha da şirindi bu an;
Körpə anasından doymaz heç zaman!

Onun sorağını alan kimi, bax,
Gör necə dirçəlir hər ot, hər yarpaq.
Günəbaxan dərhal ona yönəlir.
(Cansızlar da onu salama gəlir).
Göylərə yüksəlir quşların səsi,
Doldurur dünyanı həyat nəğməsi.
Dağlardan ələnilir çobanbayatı,
Həyata səsləyir eli, elatı.

Bu boyda dünyanın bir Günəşi var,
Əzizdi cahanda tək yarananlar.
O qədər nəhəngdi, eşqi, həvəsi,
Xoşbəxt eləməyə çatır hər kəsi.
Həyata köklənib qəlbinin simi,
Dünya yaranandan, bir ana kimi
Cahanın başına dönüb dolanır,
Hər bəşər oğlunun üstündə yanır.
Qohumdu, qardaşdı bütün insanlar,
Axı Günəş adlı bir anamız var.
Bu çaylar, dənizlər, o ulu dağlar,
Çəmənlər, çiçəklər, meyvəli bağlar,
Torpaqlar altında yatan hər sərvət,
Heyvanlar, insanlar, namus, ar, qeyrət
Onun zəhmətidi, onun barıdı.
Günəş dünyamızın iftixarıdı!

(Bəzən görürsən ki, gəlsə də bahar,
Nazlı bir pəri tək gülsə də bahar,
Alışıb yansa da göylərdə Günəş,
Çarə eyləsə də hər dərdə Günəş,
Başdan aşısa belə hər cürə ne'mət,
Cənnətə dönsə də ana təbiət,
Yenə də daxilən biz ac oluruq,
İsti bir nəfəsə möhtac oluruq.
Xöşbəxt edə bilməz Günəş də bizi,
Əgər isitməsək bir-birimizi).

Həyata qol qoysaq, ölüm əkməsək,
Dünyanın üzünə pərdə çəkməsək,
Günəş milyard illər bəs edər bizə,
Yanıb həyat verir ürəyimizə.
Min dəfə deyilib, gözəldi Günəş,
Dünyada hər şeydən əzəldi Günəş.
Hələ milyon dəfə bu gündən belə,
Hüsnünün tərifli gələcək dilə.
Min ildən sonra da hər odlu ürək,
Onu hər görəndə vəcdə gələrək
Sonsuz qüdrətindən ilham alacaq,
Eşqiylə sazını alıb çalacaq,
Deyəcək, Günəşdi mənim varlığım,
Ondan doğulubdu bəxtiyarlığım!

Ey şair qardaşım, yatma gecələr,
Eşqin ürəklərdə qoy çıraq olsun.
Qiyətdən düşməsin söz adlı gövhər,
Nurlu gələcəkdən bir soraq olsun.

Bütün elmlərdən xəbərdar ol ki,
Beş addım qabağı görə biləsən.
Dövrün tələbincə kamala dol ki,
Sözdən təzə çələng hörə biləsən.

Əqlin bir yanını alsa duman, çən,
Xüsusən bilməsək riyaziyyatı,
Dünya çox sirrini gizləyir bizdən,
Kəsirli duyuruq demək həyatı.

İnsanlıq əməklə çatıb bu günə,
Onsuz bu dünyada boy atmaq olmaz.
Şair doğulsaq da anadan, yenə,
Əməksiz bir misra yaratmaq olmaz.

İnci tər tökmədən kim dəribdi bar,
Onsuz dahinin də imkanı dardı.
Günü günə satan ağıllı başlar,
Nə nişanə qoydu, nə ad çıxardı.

Bütün insanların, bilməliyik biz,
Şe'r deyilənə ehtiyacı var.
Gəl elə yazaq ki, nəğmələrimiz
Bütün ürəklərə gətirsin bahar.

Könül rübabının silək pasını,
Həyata köklənsin hər pərdə, hər sim.
Bu günün, sabahın simfonyasını,
Bəs biz də yazmasaq, kim yazacaq, kim?!

Şairlik ən çətin peşədi, şəksiz.
Şair gərək olsun dövrün vicdanı.
Eşq ilə, inamla yaratmasaq biz,
Nəğməmiz nurlatmaz bütün cahanı.

Dövrən günü-gündən bəd gəlir, deyən,
Şaircik qoy kəssin zığılıtsını.
Sevilmək istəsə o gərək hökmən,
Əvvəl öz qəlbinin silsin pasını.

Mən belə yazsam da, yazmasam da, bax,
Bəşər inam ilə baxır irəli.
Hər müqəddəs arzu çiçək açacaq,
Yalnız quracaqdır insanın əli,
Bəşər inam ilə gedir irəli.

Dünyanın üstündən çəkiləcək çən,
İnsanlıq bahardan ilham alacaq.
Bütün varlığımla inanıram mən,
Gələcək bu gündən nurlu olacaq,
İnsanlıq bahardan ilham alacaq.

Nə qədər yırtıcı olsa da, yenə
Hitler bilsə idi aqibətini,
Əsla başlamazdı cahan cənginə,
Biruzə verməzdi öz niyyətini.

Asan qələbəyə arxalanaraq
Sanırdı min illik imperya qurur.
Odur cahangirin aqibəti, bax,
Xərabə Reyxistaq görk olub durur.

Qoy yaxşı anlasın baş aparanlar,
İndi qalib, məğlub olmayacaqdır.
Bir də gülməyəcək həyata bahar,
Daş üstə bir daş da qalmayacaqdır.

Demək mə'nasızdı nüvə qovğası,
Bunu bütün bəşər anlasın gərək.
Mənəm-mənəmliyin yoxdu mə'nası,
Bircə yol qalıbdı – saflaşsın ürək.

Onda «dava» sözü yad olar dilə;
Ey əziz oxucum, özün hesab et
Dost ola bilirsə iki ailə,
Bəs niyə olmasın bütün planet?!

Dünyadan bir yolluq çəkilsin zülmət,
Birlik, bərabərlik bərqərar olsun.
Bəşərin üzünə gülsün səadət,
Haqq, ədalət ona bayraqdar olsun!

Birlik, bərabərlik quru səs deyil,
Həyat deyilənin öz kəşfidir, bil.
Nəzər sal çalışqan qarışqalara,
Birdilər, günləri deyildir qara.
Arı ailəsi özgə bir misal,
Bərabərlik hakim, nəticəsi bal.
Ya da bu qəbildən özgə həşərat,
Sürür yer üzündə ən uzun həyat.
Onların birlikdən doğan qüdrəti,
Çoxdan düşündürür bəşəriyyəti.
Birlik, bərabərlik – ədalət, haqdır;
Deməli əbədi yaşayacaqdır.
Yer üzündə həyat dolduqca yaşa,
İnsan bu amalla yarandı qoşa.
İlk gündən birliyə meyl etmişik biz,
Onunla boy atıb insan nəslimiz.
Elə ki, doğulub gəldik cahana,
İbtidai icma çıxdı meydana.
İnsanlar birləşdi qəbilələrdə,
Ağlayıb bir yerdə, gülüb bir yerdə,
Hər cürə bəlaya üstün gəldilər,
Birliyin qədrini yaxşı bildilər.
Hər kəs imkanına görə çalışdı,
İnsanlar əməyə onda alışdı.
Baxma ki, məskəni mağaralardı,
Əqidəsi düzdü, ömrü bahardı.
Birlik, bərabərlik ədalət doğur,
Ədalət deyilən hər zülmü boğur.
Odur ki, elə çox yaşadı icma,
Tarixin özüylə qoşadı icma.

Tez-tez ov üstündə, ovlaq üstündə,
Məhsuldar yerlərə görə bə'zən də
Qonşu qəbilələr edirdi qovğa,
Bə'zən yüz illərlə gedirdi qovğa.
Nə qədər çəksə də bu hal, bu halət,
Yalnız birləşməklə qalxır ədavət
Bir yerə yığırdı qəbilələri;
Bəşər bir addım da gəlirdi bəri.
Milyon illər boyu, sanma ki birdən,
Dövlətlər yarandı qəbilələrdən.

Əgər birləşməsə tək-tək adamlar,
Çətin ki, bircə ov ovlayardılar.
Heç nə yaranmayıf lap birdən-birə.
İnsan topladıqca gücü bir yerə
Hər cürə imkanı aşıb daşırdı,
Deməli həyat da yaxşılaşırdı.
O vaxt insanlara birləşin deyən,
Onu yüksəlişə doğru səsləyən,
Nə islam, Məhəmməd əldə Quranı,
Nə neçə partiya, nə proqramı,
Nə yalan – gerçəkli nəzəriyyələr,
Nə belə şeyləri anlayan bir ər,
Nə də yuxarıdan göstəriş vardı.
Bəşər korkoranə addımlayardı.
Biz indi bilirik birləşmək nədi;
O, həyat uğrunda mübarizədi.
Təbii təkamül yollarında biz,
Nə zülümlər çəkdik, azad nəslimiz,
Firəvan günlərə çatdı nəhayət.
Bu yolla gedəcək şəksiz hər xilqət.

O zamanlar insan acizdi hələ,
Qorxuyla baxırdı tufana, selə.
Qurarlıq, yağıntı, ildırım, tufan,
Aclıq, xəstəliklər, daşqınlar, boran,
Zəlzələ önündə qalırdı naçar,
Deyirdi, bunları bir yaradan var.
E'tiqad bağladı hərə bir şeyə,
Hər sirrini açarı ondadı, deyə.
Bir dəstə inandı göydə Günəşə,
O biri yerdəki oda, atəşə.
Bir dəstə ulduza, bir dəstə Aya,
O biri torpağa, bu biri suya,
Bir dəstə öküzə, bir dəstə şirə...
Bəşər bölünmüşdü bəlkə min yerə.
Min illər dolandı, bir vaxt nəhayət
Üç din ətrafında cəm oldu xilqət;
Beyinləri sardı budda, xaç, islam,
Onların bəşərə verdiyi kəlam
Sambala malikdi, əfsanə deyil.
İnsan qarşısında xidməti var bil.
Saf-çürük eylədi əqidələri,
Düzlüyə səslədi bütün bəşəri.
Onların sözlündə tapılır kəsər,
Çağırışları ilə birləşdi bəşər.

Vaxt keçdi, tədriclə icma dəyişdi
Əvvəlkindən fərqli bir hala düşdü.
«Mənim» anlayışı çıxdı meydana,
Güclülər həvəslə qol qoydu ona.
Dəyişdi büsbütün o vaxtdan bəri
Birlik, bərabərlik prinsipləri.

Bərabərlik tamam qalxdı ortadan,
Özgə cür ittifaq yaratdı insan.
Birlik dayanırdı zor əsasında,
Ədalət, düzgünlük qalmışdı qında.
Hakimlər, məhkumlar dünyası gəldi,
Güclünün bayrağı göyə yüksəldi.
Ədalət yoxdursa birlikdə əgər,
Çox dayana bilməz, mövqedən düşər.
Odur ki, forması tez-tez dəyişdi,
Daha ədalətli bir hala düşdü.
Əvvəl quldar gəldi, sonra feodal,
Onun da yerini aldı kapital.

Dünən insanlığa nifrət bəsləyən,
Onu quldarlığa doğru səsəyən,
Başqa millətlərə ikrahla baxan,
Körpə balaları odlara yaxan,
Dünyanı iki yol qana çalxayan,
Tək bircə özünü ali irq sayan,
Bir millət bax bu gün qardaşdır bizə,
Əbədi, ayrılmaz sirdaşdı bizə.
Qalxıb ortalıqdan hər cür ədavət,
Qarşılıqlı yardım olubdu adət.
O xalqın qəlbində nə kin, nə qisas,
Nə bəşərə nifrət, nə ona əsas,
Nə də ki, birliyə ədavət vardır,
Əqidəsi sağlam, qəlbi bahardır.
Dostdu, bərabərdi insan insana;
İndi belə amal bayraqdı ona.

Gərək hamı bilsin birləşmək nədir,
O, həyat uğrunda mübarizədir!

İndi bütün dünya bir olsun gərək,
Yoxsa yer üzündə, həyat sönəcək.
Ərazi birliyi əsas deyildir,
Kifayət eyləyər amal olsa bir.
Ancaq hər bir amal haqqa yar olmur,
İnsanlıq ucalmır, bəxtiyar olmur.
Birlik, bərabərlik, sədaqət, hörmət –
Yalnız bu amalla birləşsə xilqət,
Əbədi ücalar haqqın bayrağı,
Heç nə yıxa bilməz elə növrağı.

İnsan birlikləri – imperiya, dövlət,
Bir qrup quldur da olsa nəhayət
Təsis eyləyərdi gerb ilə bayraq.
Bəşər tarixində diqqət ilə bax;
Deyilən nişanlar, görürdün hər an,
Birlik nə birlikdi verirdi nişan.
Əgər bayraq olsa sümük nişanlı,
Ya da ki, qılıncı, kəsəri qanlı,
Çəkilsə əjdaha, ya qızmış qaban,
Deməli quldurdur onu daşıyan.
Kimin ki, əlində qaradı bayraq,
Onun vicdanı da qara olacaq.

İki başlı qartal, sanki bu saat
Şığıyıb yerindən açaraq qanad.
Hansı gücsüzünsə alıb canını,
Tökəcək torpağa nahaq qanını.
Əyri dimdiyində polad rəngi var,
Daha dəhşətlidi iti caynaqlar.
Üç yüz il hökm edib bu gerb, bu nişan,
Ondan nə zülümlər görməyib insan?!

Odur, bu dünyada bir nişan da var,
Cahana nur saçır o da Günəş tək.
Ədalətə qardaş, insanlığa yar,
Əməli, arzusu, eşqi gələcək.
Cahana nur saçır o da günəş tək.

Onu həyat, dövrən özü seçibdi,
Sonsuz məhəbbətlə çəkibdi insan,
Əyninə xəzansız bir don biçibdi
Özünün min illik arzularından,
Sonsuz məhəbbətlə çəkibdi insan.

Birlik, bərabərlik timsal idi o,
Yurdumun baharı onunla gəlib.
Bütün millətlərin amalı idi o,
Ülvi diləkləri ərşə yüksəlib,
Yurdumun baharı onunla gəlib.

İncə bir mətləbdən danışsam da mən,
Oxucum ilk sözdən tanıyıb onu.
Sonsuz bir iftixar keçir qəlbimdən,
Duyduqca vətənin baş simvolunu.

Sülh, əmin-amanlıq, sonsuz səadət,
Rahatlıq, xoşbəxtlik, sevgi, məhəbbət,
Qarşılıqlı hörmət, saf arzu-niyyətlər,
Bütün qəlbimizlə duyuruq ki, biz,
Bizim gerbimizdir, bizim gerbimiz!

Tərəqqi yolunda sönməz bir mayak,
Haqqqa, ədalətə sarsılmaz dayaq,
Nurlu gələcəkdən gətirən soraq,
Məqsədi, amalı gün tək ləkəsiz,
Bizim gerbimizdi, bizim gerbimiz!

Təmiz niyyətini Günəşdən içib,
Donunu zəhmətlə dostluqdan biçib,
Həyat yollarından vüqarla keçib,
Azğın yağılara çökdürəcək diz,
Zəfər çalacaqdır, bizim gerbimiz!

Tale ulduzu tək izlədik onu,
Sonsuz bir ümidlə səslədik onu,
Yetmiş il həsrətlə gözlədik onu,
Azəri elində ən qüdrətli iz,
Bizim gerbimizdi, bizim gerbimiz!

Nə yaxşı cahanda belə nişan var,
Qəlbimə nur saçır o da Günəş tək.
Ədalətə qardaş, insanlığa yar,
Əməli, arzusu, eşqi gələcək,
Cahana nur saçır o da Günəş tək!

111111247899
(11.12.1940)

BİR AN

Yenə dincəlməyir sinəmdə ürək;
Narahat-narahat hey döyünərək
Vaxtsız oyadıbdı yuxudan məni.
Unudub sevinci, tutub qüssəni.
Ağlım ona deyir, «Bacarmıram mən,
Zinhara gəlmişəm sənin əlindən.
De, nəyə lazımdı bu döyüntülər,
Bu gözəl dövrandə gül üz, çiçək də.
Qoy qalsın kənardə qəmi, kədəri,
Tanı bu dünyada gözəllikləri.
Təbiət donunu dəyişir hər an,
Hər cürə təkrardan uzaqdı cahən.
Necə füsunkardı yenə də çöllər,
Bu bahar açılan çiçəklər, güllər
Keçən ildəkinə əsla bənzəməz,
Hər yaşıl yarpaqda yeni mə'nə göz.
Əsir bahar mehi, canlanır hər yan;
Rəqs edir çəməndə sevimli reyhan.
Bir an ayaq saxla, seyr elə onu;
Hər an təzələnir onun oyunu.
Meh hər dəfə özgə həvəslə əsir,
Reyhan da bu eşqə olubdu əsir.
Bu yanda xan çinar qurubdu dövrən.
Beşbarmaq yarpaqlar dincəlmir bir an.
Meh ilə dostlaşıb olub bəstəkar,
Bitib tükənməyən nəğmələri var.
Min duyğu gizlənib hər nəğməsində;
Budur, eşidirəm onun səsində
Gah çağrış, gah vida, gah da yalvarış.
Əfsunla doludu hər an, hər qarış...
Lacivard göylərdə süzür buludlar,

Bəlkə öz eşqini gəzir buluqlar?
Onlara vurğunam körpəliyimdən,
Bayaqdan onlara göz qoyuram mən.
Odur bax, görkəmi hər an dəyişir;
Əvvəl qoyun idi dönüb oldu şir...
(Ömürdən azalır ötən hər bir an,
Tələs yaşamağa, tələs, ey insan!)
Gör elin qızları necə qəşəngdi,
Həyalı gözləri dünyada təkdi.
Güldən zərifdilər, bənzətmə gülə,
Onların yanından yel ötsə belə
Bir qızartı gəlir yanaqlarına.
Bu vaxt yarı açıq dodaqlarına
Daş da cana gəlib kəsilir heyran.
Onların eşqiylə sən də hər bir an
Şeyda bülbül kimi ilham al, yaşa;
Saf arzu, xoş dilək toxunmaz daşa.
Qəlbim cavab verdi: «Yaranan gündən,
Gözəllik eşqiylə döyünürəm mən.
Ancaq yön çevirsən hansı insana,
Sevincdən daha çox qəm düşüb ona.
Kimsə bədbəxtdirsə əgər dünyada
Sevinci nə sayaq gətirim yada?»
Ağlım söylədi ki, «az alışı, az yan,
Həyat dedikləri dəyişir hər an.
Ömür nə deməkdi, bilirəm ki sən,
Dərindən duyursan, yaxşı bilirsən.
Demək bu təşvişlər nahaqdır, nahaq;
Hər kəsin qəm payı mütləq olacaq.
Ən ağır zərbələr vursa da sənə
Həyat mə'nalıdı, şirindi yenə.
Bu da məlumdur ki, dünyada heç kəs,
Ötən bircə anı qaytara bilməz.

İnsan hər nə qədər xəşbəxt olsa da,
Eşqin göylərində qanad çalsa da,
Belə qurulubdu əzəldən aləm,
Hər yerdə qoşadı sevinc ilə qəm.
Hicransız, həsrətsiz vüsəl olarmı?!
Qəm olmasa sevinc meydan alarmı?!
Əgər olmasaydı əzab, əziyyət,
Ağ günün qədrini bilməzdı xilqət.
Səadət əlindən çıxmasa bir an,
Onun qiymətini anlamaz insan.
Qürbətə düşməyən hər hansı bir kəs,
Vətən həsrətini dərk edə bilməz.
Bird də ki, ömründən itsə kədər, qəm,
Bir cənnətə dönsə sənə bu aləm,
Həyat şəfqət ilə baxsa da sənə,
Hər arzun, diləyin çin çıxsə, yenə,
Adətin belədir, bilirəm ki, sən
Özgənin dərdiylə qəmlənəcəksən.
Belə yaranıbdı hər duyan ürək,
Dərd-qəmi yox yerdən tapıb çəkəcək».
«Elədi, elədi» - dilləndi ürək.
Axır razılığa onlar gələrək,
Sadiq dostlar kimi verdi baş-başa,
Qızaran üfüqə baxdılar qoşa.

Zaman deyilən şeyin
Yoxdu əzəli, sonu.
Əbədi müəmmadı,
Şüur dərk etməz onu.

Başlanğıcı haradı,
Harada qurtaracaq? -
Sonsuzluq meydanında
Başımız şişir ancaq.

Keçmişi öyrənirəm,
Düşünürəm bu anı;
İstərəm daha xöşbəxt,
Abad görüm dünyanı.

Dünyanın öz yolu var,
Əzəldən yazılıdı.
Sabah necə gələcək,
Bizdən də asılıdı.

Daha xöşbəxt, daha şən
Görmək üçün insanı,
Ləyaqətlə yaşayaq
Gərək hər gələn anı.

Burda şəfəq sökülür,
Hardasa axşam olur,
Bu gül hələ qönçədi,
O biri artıq solur.

Burda bahar başlayır,
O tərəfə qış gəlir.
Burda hakimdi nəğmə,
Orda fəryad yüksəlir.

Burda Günəşli bir gün,
Orda yağış, çən, duman.
İnsanların ömrünə,
Cürbəcür gəlir hər an.

Neçələri bax bu gün
Göz açır kainata.
Başqaları yığışb
Vida edir həyata.

Kiminsə həyatında
Ən xəşbəxt andı bu an.
Kiminsə gözlərində
Dünya zındandı bu an.

Kimsə vüsala yetir,
Könlünə bahar gəlir.
Kiməsə hicran düşüb,
Dünya ona dar gəlir.

Bu tərəfdə bir qoca,
Budur, bayaqdan bəri,
Xəyalında yaşayır
Ötüb keçən günləri.

O yanda neçə cocuq
Salıb sərçə bazarı,
Eyni eşqlə sevirilər
Həm qışı, həm baharı.

Eyni anı, görürsən,
Biri həsrətlə anır.
O biri təəssüflə
Ömürdən artıq sanır.

Sevinc, kədər, xeyir, şər
Qoşa da olmalıdı.
Hər biri öz yerində
Qələbə çalmalıdı.

Daim gündüz nə gərək,
Yerində gəlir gecə.
Sonu ölüm olmasa
Həyat dönərdi heçə.

Bir an, bir göz qırpımı
Çoxu səni heç sanır.
Ancaq cahanın ömrü
O anlardan yararır.

Ötən tarixə döndü,
Onu yaşadı insan.
Dünyanın başı üstə
Hökmürandı gələn an.

Bircə arzum var mənim;
Düşməsin selə dünya!
Hər anı öz yerində
Yaşasın belə, dünya!

Qüdrətli yaranıb insan əzəldən,
Adına bağlıdı mərdlik, mətinlik.
Heyranam ondakı dəyanətə mən;
Əyə bilməz onu heç bir çətinlik.

Harda zülmət olsa, ora nur saçır,
Uçur yüksəkliyə, enir dərinə.
Odur, yeni-yeni cığırlar açır,
Himalay dağının zirvələrinə.

Kiçik bir qayıqda, susuz, yeməksiz
Tək başına keçir Atlantikanı.
Odlu səhralardan keçir köməksiz;
Poladdan möhkəmdi insanın canı.

Elmin, tərəqqinin imkanı çoxdu,
Yüzlərlə qələbə çalır hər anda.
İdrak deyilənin hüdudu yoxdu,
İnsan indi durur astanasında.

İdman meydanında rekordlara bax,
Bu dünya durduqca yüksələcəkdir.
İdman – insanlığa işıqlı sabah,
Səadətlə dolu bir gələcəkdir.

Bizim zəhmətsevən əllərimizlə
Bütün əfsanələr olur həqiqət.
Zəfər qabaqdadı, bu nədir hələ,
Min dəfə qüdrətli olacaq xilqət.

Qəlbinə buraxsa əgər şeytanı,
Həyat bir şam kimi titrəyib sönər.
İnsanlığ eşqiylə sevsə cahanı,
Yer üzü bir anda cənnətə döner.

Qalıb intizarda ana təbiət,
Hələlik qoşadı xeyir ilə şər.
Üstün gələ bilməz işığa zülmət;
Belə bir inamla yaşayır bəşər.

Tədqiqat otağı.

Neçə aspirant,
Elmin göylərində açaraq qanad,
Kimya aləmində edir axtarış;
Obyekt hələ elmə deyildir tanış.
Kim bilir, bəlkə də bu axtarışlar
Lap yaxın günlərdə yetirəcək bar.
Səhərdən bəridir, cavan bir oğlan,
Kiçik qurğusuna göz qoyub hər an,

Şirin bir mahnını zümzümə edir,
Hərdən də dayanıb xəyala gedir.
Köksündə rahatlıq tapmayan ürək
Bəsləyir cismində min arzu, dilək;

Alacağım maddə
Görən necə olacaq?
Xeyirsiz şey olarmı,
Tapmaq gərəkdir ancaq.

Bəlkə xərçəngə dərman
Alınacaq bu işdən.
Bəlkə, görkəmli bir kəşf
Eyləyirəm indi mən?!

Bəlkə, özgə dərdinə
Kömək etdi insanın?
Bəlkə də məhsulunu
Artıracaq buğdanın?

Bəlkə, qızılgül kimi
Ətirli olacaqdır?
Bəlkə, o da sədəf tək
Min rəngə çalacaqdır.

Bəlkə, dəmirdən möhkəm
Sudan yüngül oldu o.
Bəlkə də ömür boyu
Dəyişmədən qaldı o...

Düşündükcə bunları
Gülür qara gözləri.
Bə'zən həqiqət kimi
Gəlir ona sözləri.

Sağlam insan hər zaman
Xəyalpərvər olmuşdur.
Azulardan uzaq kəs
Qanadı sınıq quşdur.

Budur, ehtiyatla götürür onu,
Reaktor adlanan kiçik qurğunu.
Gözləri önünə qaldıran zaman
Partlayış səsindən titrəyir hər yan.
Düşür gözlərinə isti qələvi.
Gəlin uzatmaq burda mətləbi
O vətən övladı indi dardadı,
Şairin də qəlbi intizardadı.

Göz xəstəxanası.

Yatır aspirant.
Gözündə zülmətə bürünüb həyat.
Barışmaq istəmir vəziyyət ilə,
Onu qandallayan bu halət ilə.
Kimya aləmində dolaşır xəyal,
«Nə üçün partladı?»

Cavabsız sual.
«Birdən sağalmadı gözlərim?

Aman!
Ölüm çox yaxşıdı kor yaşamaqdan.
Niyə partlamadı bircə an əvvəl?
Ya da bircə an gec, verməzdi xələl.
Nədən göz önündə?

Nə üçün?
Niyə?»

Gecikmiş niyələr çatmır köməyə.
O günü təzədən seçmək istəyir.
O anı başqa cür keçmək istəyir.
Xəyalən olanı hey ölçüb biçir,
Hər dəfə o anı salamat keçir.
Heyhat, mümkün deyil, dünyada heç kəs
Keçmişini yenidən yaşaya bilməz.

Bir an, bir göz qırpımı,
Sındırdı qanadını.
Tamam başqa bir yola
Döndərdi həyatını.

Getdi həyatın dadı,
Düşdü cana atəşi.
O, bəlkə də bir daha
Görməyəcək Günəşi.

Bircə anın içində
Güclü, qüdrətli insan,
Gör nə günə düşübdü
Təsadüfün ucundan?

Hər nə qədər qüdrətli
Olsa da hələ insan,
Uğursuz təsadüflər
Baş verəcək hər zaman.

Əgər insan bilsə ki,
Yolunda bir xəta var,
Hər necə olsa ondan
Yan keçməyi bacarar.

Bəs necə oldu ki, insanın özü
Göz yumdu faşizmtək bir təhlükəyə?
Onu qəlbən duyur, görürdü gözü,
Ayağa durmağa yol verdi, niyə?

Hitleri görməyə bilərdi insan,
O da doğulmuşdu adi körpə tək.

Faşizmi körpəykən tanıdı cahən,
Bəs niyə vaxtında vurmadı kötək?

Şişdi, od püskürdü əjdaha kimi,
Uddu milyonları ölüm peçləri.
Faşizmin bu hədsiz vəhşiliyini
Tarix görməmişdi ilk gündən bəri.

Altı il ərzində bəşəriyyəti
Sıxdı girdabında dəhşət, ölüm, qan.
Bir addım irəli atmaqçün qəti
Bəşər çıxmalıydı bu imtahandan.

Həyat deyilənə ölüm yazanlar
Boğuldu həyatın öz əlləriylə.
Səadət yazıldı insanlığa yar,
Bərabərlik deyən əməlləriylə.

Qaydadı, sür'ətlə gedir bəd xəbər,
Onu bircə gündə eşitdi şəhər.
Atanın, ananın, bacı-qardaşın,
Qohumun, qonşunun, dostun, sirdaşın,
Onu heç kökündən tanımayanın,
Qəlbi kövrək olan hər bir insanın
Elə bil qanına qatılıb zəhər,
Arı yuvasına dönübdü şəhər.
Bir gündə ananın beli bükülmüş,
Elə bil üstünə dağlar tökülmüş.
Oturub bir yanda, qucub dizini,
Hazırdı ki versin iki gözünü,
Hamı istəsə də, sən bir işə bax,
Kömək etmək mümkün deyildir ancaq.

Bütün gecə ağrılar
Dara çəkdi xəstəni.
Sanırdı ki qərq olur
Həyatının yelkəni.

Keçdi dəhşətli gecə,
Axır ki gəldi səhər.
Ancaq sakitləşmədi
Ağrılar, işgəncələr.

Adət etsə də belə
Həkim üçün çətindi.
Onun düz gözlərinə
İynə vuracaq indi.

İnlədikə ağrıdan
Xəstələr də «Can» deyir.
«Min lə'nətə gələydi
O uğursuz an», deyir.

O belə halda ikən
Kimsə deyib gülərmə?
Ancaq can ağrısını
Xəstənin özü qədər
Kimsə duya bilərmə?
Uzaq deyil o zaman;
İnsan olacaq insan.
Özgənin ağrısını
Duyacaqdır hər ürək.
İnsanlığın baharı
Bax o zaman gələcək.

Bir xəstənin halına
Dözə bilmir bir şəhər.
Bəs raket meşəsində
İşə düşsə düymələr,
Bilirsənmi başına
Nə gələcək bəşərin?
Qəhqəhəsi göylərə
Yüksələcəkdir şərin.
Nə qədər ki gec deyil,
Bir otur, düşün, insan!
Nəticədə gör nələr
Törədəcək bircə an?!
Ellərin birlik səsi
Gərək ucalsın göyə.
Bəşərin qənimi an
Ayaq açmasın deyə.
Dostluq, səadət deyə
Qoy döyünsün hər ürək.
Burda heç kəs imkanı
Əsirgəməsin gərək.

Yaşamaq eşqiylə birləşsə bəşər,
Kənarda qalmasa əgər bir nəfər,
Bu müqəddəs əməl gətirəcək bar.
Belə deyirlər ki tarix yazanlar,
Elin qiymətli bir adəti vardı;
Hər kəs imkanınca tikib qurardı.
Çox vaxt köməkləşib iş görərdilər,
Qala tikərdilər, sədd hörərdilər.
Kəhriz qazdırardı, görərdin biri,
Körpü saldırardı ancaq digəri.

Kimsə məsçid tikər, yol çəkdirərdi,
Beləcə ellərin hər hansı dərdi,
Bir mərdin əliylə alardı dərman,
Bu minval adlayıb keçərdi dövran.

Azəri yurdunda yenə bir zaman,
Yaşayardı varlı, məğrur bir insan.
Şəhərin yanından bir çay axardı,
Hər bahar kükrəyib, coşub-daşardı.
Silib süpürərdi yolu, körpünü,
Körpüsüz keçərmə ellərin günü?
Ellər hər il yeni körpü salardı,
Gələn yaz körpüdən boş yer qalardı.
Həmin varlı dedi: «Hökm edir ürək,
Körpünü mən təkcə tikdirim gərək.
Budur könlümdəki arzum, muradım,
Bu dünya durduqca yaşasın adım.
Elə bir körpü ki, min illər gərək,
Dayansın sellərə sinə görərək»,
Onun bu niyyəti versin deyə bar,
Bir Fərhad biləkli usta tapdılar.
Hər nə lazım idi hazır edildi,
Usta bir gün səhər iş üstə gəldi.
Sahib belə dedi işləyənlərə:
«Yadında qoy yaxşı saxlasın hərə,
Hər nə lazım gəlsə olmayacaq kəm.
Bütün xərci yalnız mən çəkməliyəm.
Kimsədən bir zərrə qum da keçməsin,
Heç kim bir qab su da alıb içməsin».
İşçilər həvəslə çalışırdılar,
Həvəs sağlamdırsa sağlam olar bar.

Köçəri bir tayfa keçirdi ordan,
Qızgın iş gedirdi körpüdə o an.

Onların içində bir qarı vardı,
Yaşı çox olsa da qəlbi bahardı.
O, çox kasıb idi, yoxdu tavanı,
Nə də işləməyə qalmışdı canı.
Qarı ətəyini sancdı belinə,
Bir sərnici ayrılan da aldı əlinə.
Yığıdı ətəyinə çaylaq daşları,
Üz qoydu bir başa ustaya sarı.
Dedi: «Qüvvət versin Yaradan sizə,
Canım qurban olsun əllərinizə,
Əvvəlcə bu sərin ayrılanı için,
Sonra gətirdiyim daşlardan seçin.
Bəlkə, heç olmasa yaradı biri,
Atın bir kənara gəlməsə yeri.
Kimin sinəsində saqlamsa ürək
Elin hər işinə qoşulsun gərək.
Kasıbam, yoxsa da girli köməyim,
İstərəm bir zərrə olsun əməyim»
Keçə bilmədilər onun sözündən,
Qarlı saçlarından, nurlu üzündən.
Qarıdan ayrılanı alıb içdilər,
Artıq dayanmayıb işə keçdilər.
Unudub sahiblə olan ilqarı,
Yan-yana hördülər gələn daşları.

Keçdi bir neçə gün, sahib–ixtiyar
İşə baxım deyə oldu aşikar.
Diqqət yetirən tək körpüyə sarı
Sərraf gözü seçdi o yad daşları.
Xəbərdar olunca olub keçəndən
Dedi: «Belə işə yol vermərəm mən.
Həmin yerə kimi körpü sökülsün,
Daşlar çıxarılıb yerə tökülsün.
Axtarın qarını, gəzin hər yeri,

Ayranın haqqını qaytarın geri».
Usta tişəsini alınca ələ,
Elə bil qurğuya düşdü vəlvələ.
Divar başqa cürə oldu bərqərar,
Eyni şəkklə düşdü tikili daşlar.

Mütləq gül açacaq müqəddəs dilək,
İtməz el yolunda çəkilən əmək!

Özünün min illik təcrübəsini,
Qəlbinin, ruhunun müdrək səsini,
Hərdən ibrətli bir rəvayət kimi,
Xeyirdə, ya şərdə bir adət kimi,
Atalar adından qalan sözlərdə,
Bə'zən belə şirin əfsanələrdə,
Yadigar qoyubdu bizə babalar.
Nə qədər doğmadı, şirindi o bar!

Bəşər tarixinə göz qoysaq əgər,
Orda tapılmayır dinclikdən əsər.
Döyüşlərdən uzaq nəsil olmayıb,
Qovğasız, qırğınsız bir il olmayıb.
Fatehlər dalınca fatehlər gəlib,
Bir el süqut edib, bir el yüksəlib.
Talan xatirinə yürüşlər olub,
Heç nəyin üstündə döyüşlər olub.
Dünyanın torpağı yoğrulub qanla,
Heç vaxt yol getməyib insan insanla.
Silah təkmilləşib nə qədər ki var,
Ona xidmət edib ağıllı başlar.
Milyon illər boyu, odur ki insan,

Artıb çoxalmağa tapmayıb imkan.
İnsan aciz idi bu günə qədər,
Nə qədər çəksə də müharibələr,
Bəşərin kökünü kəsə bilməzdi,
Həyata səmum tək əsə bilməzdi.

Vəziyyət başqadı indi büsbütün,
Özgə bir fəlsəfə istəyir bu gün.
Həddindən qüdrətli olubdu insan.
Əgər qovğa etsə indi bircə an
Daş üstə daş qalmaz dünya üzündə.
Sanma şişirtmə var şair sözündə;
Onu yox etməyə bilirəm, qəti,
Beş dəfə bəs ədər gücü, qüdrəti.
Sabah on dəfəyə gücü çatacaq,
Bir cana bərludu planet ancaq...
İndi qəti verir hökmünü zaman;
Gərəkdi dil tapıb birləşsin insan.
Bütün bəşəriyyət birləşsə əgər,
Qalmaz yer üzündə kədərdən əsər.
Artıb çoxaldıqca insanın sayı
Qalxıb fəth edəcək ulduzu, ayı.
İdrak şərə xidmət etməsə əgər,
Dünyada yüz belə insan yerləşər.
Artım bəla deyil, düşün bircə an,
Sonsuzdu kainat, sonsuzdu imkan!

ƏFSANƏLƏR RƏVAYƏTLƏR

111111247899

(11.12.1940)

ANA DUASI

Nə zamandı səhər-səhər qələm çalaraq,
Məhəbbətin gül üzünə nəğmə qoşuram.
O misilsiz gözəllikdən ilham alaraq,
Dəniz kimi dalğalanır, aşıb-daşıram.

Neçə dəfə yazmışam ki, aldı yanaqlar,
Neçə dəfə demişəm ki, şirindi vüsal.
Neçə dəfə yazmışam ki, baldı dodaqlar,
Neçə dəfə demişəm ki, hicran – qilüqal.

Mənə qədər milyon dəfə deyilib elə;
Cahan kimi əbədidə yaxşıyla yaman.
Sonsuz yolda deyiləcək bu gündən belə,
Özgə yola dönən deyil sənət heç zaman.

Dənizə bax, zaman-zaman çalxalansa da,
Heç vaxt üzü eyni şəkil alası deyil.
Göy üzündə ağ buludlar daim axsa da,
Bu anki tək olmayıbdı, olası deyil.

Bax, o dağın sinəsinə sərilmiş xalı,
Heç bir zaman bir də elə toxuna bilməz.
Hara baxsan özgə cürdü bu gün əhvalı,
Kainatda eyniliyi axtarma əbəs.

Bir baxçada neçə cürə alma ağacı,
Hər ağacın öz görkəmi, öz cəlalı var;
Bir ağacın meyvələri olsa da bacı,
İrisi var, xırdası var, - fərqlidi onlar.

Demək mən də təkrarsızam bu kainatda,
Təkrarsızdı ürəyimin hər bir nəğməsi.

Yersiz, artıq olmayıbdı əsla həyatda, -
El qəlbinə həmahəngdi qəlbimin səsi.

Ona görə, ürək necə dillənsə sabah,
Ey qələmin, səliqəylə köçür kağıza.
Ədəbiyyət dünyasına köçən tək Pənah,
Hər nəğməsi düşəcəkdir dilə, ağıza.

Bismillah irrəhman irrəhim, -
Qoy belə başlasın, danışsa hər kim.

Şükür kərəminə, ey pərvərdigar,
Mənə lütf etməyin aşkardır, aşkar.
Hər cür qabiliyyət vermişən mənə,
Üstəlik ilhamlı, qaynar bir sinə.
Ağlım tufan kimi kükrəyib əsir,
Səni dərk etməyə daim tələsir.
Sən buyuran yolla gedirəm hər an,
Qəlbimə yol tapa bilməyib şeytan.
Həyatın mənası nədir? – sualı
Mən illər göylərə çəkib xəyalı.
İdrak bu sualı qoysun bir yana,
Aydın, düzgün cavab tapıldı ona.
Həyatın mənası, bilməliyik biz,
Həyatı qorumaq olur, şübhəsiz.
Bitki boy atır ki, dən gəlsin ələ, -
Çünkü həyat üçün olur vəsilə.
Heyvan bala verib qoruyur onu, -
Həyat davam etsin, çatmasın sonu.
Sanırdım, insan da o yolla gedir,
Nə etsə həyatın naminə edir.
Bəşərin ən böyük əksəriyyəti,

Bu məqsədə xidmət eyləyir, qət'i.
Bir zaman götürüb yazanda belə,
Bilirdim ki, gövhər gətirdim ələ.

Bu gün yenə fikir apardı məni,
Bir də araşdırdım bu məsələni.
Sənin köməyinlə, ey böyük Allah,
Qəlbimdə açıldı nurlu bir sabah.
Biryolluq könlümdən qubarı sildim,
Ömrümün mə'nası nədədir, bildim;
Bu dünya fanidi, ömür amanat,
Cənnətə bağlıdı əbədi həyat.
Onu qazanmaqdı ömrün mə'nası,
Özgə məqsədlərin yoxdu əsası!

Dünən söhbət vaxtı aqıl bir qoca,
Xisləti pakdan pak, ucadan uca.
Bir hədis söylədi, dedi, bir zaman
Musa peyğəmbərdi, sürürdü dövrən.
Yaradan yanında hörmətli o zat,
Könlü istəyəndə açaraq qanad,
Bir başa gələrdi Sina dağına.
Təzə ting əkərdi könül bağına.
Orda yaradanla edərdi söhbət,
Alardı lazımlı öyüd, nəsihət.
Bir dəfə gələndə haqq dərğahına,
Belə bir məramla üz tutdu ona:
- Sən, ey kainatı yoxdan yaradan!
Sən, ey bu cahana şöhrət, şərəf, şan!
Məni xəlq etmişən peyğəmbər kimi.
Mən də qulluğunda durdum ər kimi.
Hər nə buyurdunsa insan oğluna,
Can ilə, baş ilə çatdırdım ona.

Bu sayaq olacaq son anımadək,
Sənə sədaqətlə vuracaq ürək.
Ulusan, alisən, ədalətlisən,
Varlığa rəhmli, kəramətlisən.
Ümid edirəm ki, çatanda zaman,
Axirət evində quranda dövran
Cənnətdə olacaq mənim məkanım.
Əbədi rahatlıq tapacaq canım.
Əgər belədirsə, böyük Yaradan,
Bir aydınlıq gətir, rahat olsun can.
Bilmək istərdim ki, sənin eşqinə,
Kim qonşu olacaq cənnətdə mənə, -
Haqdan nida gəldi:

- Eləmə təşviş,

Sənin ürəyincə olacaq o iş.
Filan məmləkdə əməli saleh
Bir qəssab yaşayır, adı da Saleh.
Çənnətdə o sənin qonşun olacaq.
Ruhunuz bir-birə mehirdir salacaq. –
Əvvəlcə bu sözdən çaşdı bir qədər,
Təəccüb eylədi Musa peyğəmbər.
Ancaq söylədi ki:

- Şəksiz, şubhəssiz

Sən bilən yaxşıdı, nəkarayıq biz. –
Geri dönən zaman Sina dağından,
Narahat axırdı damarında qan;
Adicə bir qəssab tay imiş ona,
Heç cürə alışa bilmirdi buna.
Bir müddət beləcə gəzdi narahat.
Axır aram oldu, belədir həyat.
Qərara aldı ki, çıxsın səfərə,
Baş çəksin qəssabın olduğu yerə.
Yaxından tanısın, öyrənsin onu,

Başdan-başa bilsin kim olduğunu.
Bilsin ki, nə üçün böyük Yaradan,
Ona əta edir elə şərəf-şan.

Peyğəmbər gəzərdi yalnız piyada,
Rəhmətlər söyləyək o böyük ada.
Yolların ağrısı arxada qalır,
Öndə qəssab olan şəhər uçalır.
Soraqlaşıb tapır lazımı yeri;
Qəssab işindədir, gedir alveri.
Peyğəmbər bir yandan göz qoyur ona,
Baxdıqca rahatlıq yayılır cana.
Qəssab nə ləngiyir, nə də tələsir,
Əti istənilən yerindən kəsir,
Hər dəfə tərəzi dərhal düzəlir,
Hər dəfə dilinə bu sözlər gəlir:

Tanrı haqqı almaram,
Tanrı haqqı vermərəm.

Alveri bir an da dayanmır ancaq,
Bütün müştərilər gedir kefi çağ.
Hər şeyi anlayır Musa peyğəmbər;
Demək istəyir ki, o əhli hünər
Heç zaman işimdə haram olmaram,
Mən əksik vermərəm, artıq almaram.
Ürəyində deyir, «özgə cür olmaz,
Beləsi cənnətdən kənardə qalmaz».
Ət satılıb gedir, alver dayanır,
Günəş də üfünün üstündə yanır.
Yaranır layiqli səliqə-sahman,
Özgə bir iş qalmır, bağlanır dükan.
Peyğəmbər səbrlə durub gözləyir,
Qəssab yol alanda onu izləyir.

Qəssabın evinə çatanda onlar,
Peyğəmbər deyir ki:

- Bır təmənnam var,

Qəribəm, gəlmişəm sizin şəhərə,
Bələd olmamışam hələ heç yerə.
Allah qonağı tək qəbul et məni.

- Allaha min şükür, göndərib səni.

Allaha da, onun qonağına da,
Bir canım yüz dəfə qoy olsun fəda. -
Sonra hər ikisi girir içəri,

Qonağa verilir evin baş yeri.

Aydındır ki, əvvəl qılınır namaz,
Mömin bəndələrdə özgə cür olmaz.

Qəssab özü durub gətirir yemək,
Özgə heç kəs yoxdur mənzildə, demək.

Söyləyir:

-Ey qonaq, nuş elə mənsiz,

Tez gələrəm, söhbət eləyərək biz. –

Qəssab dönüb çıxır, tək qoyur onu;
Peyğəmbər bilməkçün nə olduğunu,

Onun arxasınca durub yönəlir,

Düşünür ki, burda olmalıdır sirr.

Qəssabın əlində yemək, içmək var,

Kiçik bir otağa yetişir onlar.

Qəssab daxil olur, qalır peyğəmbər,

Qapı arasından görür ki, o ər

Bir zənbil düşürdü taxçadan yerə,

Ona baş endirdi bir neçə kərə.

Zənbilə yönəldi sonra neçə yol,

Əliylə kimisə yemlədi bol-bol.

Peyğəmbər eşitdi zəifçə bir səs,

Zəmbildən çıxırdı, yəqin o nəfəz:

-Bunun əvəzində cənnət alasan,

Musa peyğəmbərlə qonşu olasan. –

Qəssab o zəmbili yerindən asdı,
Musa peyğəmbər də geri tələsdi.
Yeməyə əlini vurmadı ancaq,
Bu vaxt qəssab Saleh döndü kefi cağ.
Peyğəmbər dedi ki:

- İzlədim səni,
Gördüm və eşitdim, agah et məni,
Niyə evin boşdu, o zənbil nədir?
Aç söylə hər şeyi, deyilsə bir sirr.
-Allaha əyənə, ey əziz qonaq,
Bu səndən də gizlin saxlanmayacaq.
O, mənim anamdı, tamam qocalıb,
Zənbilə yerləşir, bir tikə qalıb.
O qədər məhəbbət gördüm ki, ondan,
Dedim, həsr olunsun qoy ona bu can.
Vaxtı çatan zaman qursam ailə,
Mənim imkanlarım qalmazdı belə.
Ona yxşı qulluq edə bilməzdim,
Ən böyük arzuma yetə bilməzdim. –

Tanrı qərarının səbəbi aydın;
Əzəl vəzifəsi hər bir övladın,
Ataya, anaya itaət imiş,
Şəksiz ədalətli qurulub bu iş;
Kimdən hünər görsə bu işdə həyat,
Qocalıq gələndə olacaq rahat.

Pakdı, müqəddəsdi ana duası,
Odur rəvayətin kökü, əsası.

BOZ QURD ƏFSANƏSİ

Yaxşı yadımdadı, uşaqlığımda,
Qayğısız, kədərsiz, qəmsiz çağımda,
Kəsib çənəsinin altını həməən,
Anama suallar yağdırardım mən:
- Niyə inək böyük, qoyun kiçikdi?
- Bozdarın balası niyə küçükdü?
- Baş alıb haraya gedir buludlar?
- Hardan gəlir yağış, hardan olur qar?
- Nə üçün düşməndi it ilə pişik?
- Siçan nə edərdi olmasa deşik?
- Günəş çıxan kimi niyə ay batır?
- Ağaclar yemirsə niyə boy atır?
- Bizim bu dünyanın kənarı varmı,
Ordan aşağıya baxmaq olarmı?
- Nəçidi dediyin o qanlı fələk,
Nə üçün hamıya qurubdu kələk?
- Nə görsəm deyərdim, «İçində nə var?»
Sökərdim, əlimdə olsa ixtiyar.
Mənlə boy atardı suallarım da,
Səhmana düşərdi xəyallarım da...
Anam sualıma bə'zən gülərdi,
Bu zaman üzündən nur tökülərdi.
Bə'zən də görərdin getdi xəyala,
Bağrım çatlayırdı bu vaxt az qala.
Cavabsız qalmazdı bircə sualım,
Ondan doğulardı o gün əhvalım.
Gözümdə ən aqıl insandı anam,
Mənimçün bütöv bir cahandı anam.

Anama üz tutdum bir dəfə yenə:
-Anacan, əzizim, gəl anlat mənə,
Niyə müxtəlifdi axı insanlar?
Nə üçün bu qədər fərqlidi onlar?
Tülküdən qorxaqdı götürsən biri,
Bu hissi tanımır ancaq digəri.
Anam fikrə getdi yenə bir qədər.
Bilirdim ki, bu hal deyildir hədə, -
Ya nağıl, ya da bir dastan olacaq,
Bəlkə də əfsanə işıq salacaq
Mənim qəlbimdəki qaranlıqlara.
Köksünə sıxaraq məni bu ara,
Anam söylədi ki:

- Eşit, can balam,
Dünyada hamıdan mehriban balam!
Deyirdilər çox uzaq, ötən çağlarda,
Bizim yurdumuzda, bax bu dağlarda
Sakit bir qəbilə ömür sürərdi,
Halal zəhmətiylə ağ gün görərdi.
Mal-qoyun saxlayıb, əkin əkərək,
Hərdən ov əti də dişə çəkərək
Taleyə şükürlər deyirdi ellər,
Quş kimi ötürdü qayğısız illər.
Bir gün təlatümə gəldi bütün yurd,
Haradansa peyda olmuşdu boz qurd.
Gözdən uzaq olsa mal-qoyun bir an,
Sahibi əlini üzürdü ondan.
Sürülərə hücum çəkirdi hər gün,
Qurdbasar itlərə gəlirdi üstün.
Nə tutmaq olurdu, nə də ki, vurmaq,
Ellərə çəkirdi dağ üstündən dağ.
Neçə ovçu düşdü onun izinə,
Sabah açılmadı bir də üzünə.

Boz qurd parçaladı o yazıqları,
Elə bil sınımışdı elin vüqarı.
Növbə gəlib çatdı ovçu Elyaza,
Dedi, gülər çıxsın gərək el yaza.
Yay-oxu götürüb düzəldi yola, -
Ağlar səslər dedi, - uğurlar ola!
Elyazdakı ağıl, hünər, cəsarət
Şirin bəhrəsini verdi nəhayət.
Hədsiz əziyyəyə dözərək həmə, -
Oxladı Boz Qurdu duz ürəyindən
Elə diri-diri köksünü yarıdı,
Onun ürəyini üzə çıxardı.
Soyub dərisini düzəldi yola,
Son qoydu eldəki o ağır hala.
El bayram elədi bu şücaəti, -
Qələbə ucaldır yurdu, milləti.
Elyazın xırdaca bir oğlu vardı,
Kök üstə bitdiyi artıq aşkardı.
Qurdu ürəyini kabab çəkərək,
Oğluna dedi ki, - yeyəsən gərək.
Onun qorxmazlığı və cəsarəti
Sənin ürəyində yurd salsın qəti.
Qurdu ürəyini yedi Dəyanət,
Rahət nəfəs aldı Elyaz nəhayət.

Dolandı fəsilər, dolandı illər,
Yeni fəlakətlə üzləşdi ellər.
Bizim yurdumuza göz tikdi yağı,
Gəlib ayaqladı ana torpağı.
Qəbilə silaha sarıldı bütün,
Ancaq hər cəhətdən düşməndi üstün.
Döyüş təbilləri söküdü danı,
Bütün gün didirdi insan insanı.

Qəbilə nə qədər dönməz olsa da,
Bir qanın yerinə beş qan alsa da,
Yaman azalmışdı onların sayı,
Bu yurd olmalıydı düşmənin payı.

Odur Günəş batdı, göylər qaraldı,
Döyüş meydanı da süküta daldı.
Qoşunlar qayıdıb düşərgəsinə,
Döyünməkdən qalıb nə qədər sinə.
Qəbilə başçısı deyir ki, - Sabah
Son dəfə çıxacaq qınından silah.
Ölüm şərəflidi qul yaşamaqdan, -
Məsləhət beləymiş deməli haqqdan.
Hər iki yan yorğun, yatır sərəsər,
Bu yanda oyaqdı tək bircə nəfər.
Dəyanət hər şeyi hey ölçüb biçir.
Odur, ən qorxulu bir əməl seçir.
Alıb xəncərini düzəlir yola,
Son qoymaq eşqiylə bu qeylü-qala.
Düşmən düşərgəyə yan alır asta,
Hər bir keşikçini dolanır usta.
Çatır düşərgənin lap ortasına, -
Sərkərdə çadırı bəllidi ona.
Çadırı arxadan yarıb yönəlir,
Xəncərlə başçının bağırını dəlir.
Tutur ağzını ki, çıxmasın səsi,
Elə ki, kəsildi onun nəfəsi
Gəldiyi kimi də qayıdır geri,
Sakit bir ürəklə açır səhəri.

Gecə keçib gedir, söküləndə dan,
Yağı gördü başçı ölübdü çoxdan.
Həyat dediyimiz ədalətlidi, -
Yağılar saf deyil, xəyanətlidi.

Ortada var idi ikitirəlik,
Başçı da ölmüşdü indi üstəlik.
Tərəflər bir-birin tutdu günahkar,
Nəhayət döyüşə başladı onlar.
Bunu bizimkilər gördü uzaqdan,
Duydular, xilasa yazılıb fərman.
Başçı söylədi ki, dayanın görək,
Tamam başqa oyun başlayıb fələk.
O qədər kənarda gözlədi onlar,
Düşmən öz-özünü etdi tarımar.
Günortadan keçmiş əzildi bir yan,
Bizimkilər hücum çəkdilər o an.
Düşmən yorğun idi, sırası seyrək,
Dəyanət çarpışdı qızmış aslan tək.
Hər şey başa çatdı axşama yaxın,
Axırı belədi hər bir bədxahın.
Şərəfsiz bir ölüm tapdı yağılar,
Adladı zimistan, başladı bahar.

Anam sonra dedi, - Ay teli sarı,
Vardır bu dünyanın öz qanunları.
Dünyada heç bir şey səbəbsiz deyil,
Harda qoçaq görsən bunu yaxşı bil,
Demək Dəyanətin törəməsi var,
Köksündə Boz Qurdun bir qətrəsi var.
Belə igidlərə deyirik ki, biz,
Qurd ürəyi yeyib şəksiz, şübhəsiz.

REDAKTORDAN SON SÖZ ƏVƏZİ

Şükürlər olsun Ulu Tanrıya ki, qüdrətli şair, Pənah Göyçənin külliyyatının çapa hazırlanmasında mən bir daha iştirak edirəm. Məmnunam ki, onun hər bir yazısını dəfələrlə oxumalı oldum. Yoxsa həyat adlı bu burulğanda mən çətin ki, vaxt tapıb bir dəfəyə onun yazdıqlarının hamısını oxuya bilərdim.

Bu son söz əvəzini necə planlaşdırmaq üzərində xeyli düşünməli oldum. Pənah Göyçə yaradıcılığına hansı prizmadan baxmaq, hansı şe'rinə təhlil edib nümunə göstərmək üçün seçim etmək asan deyil, çünki, onun əsərlərinin hər biri nə iləsə diqqəti cəlb edir.

Bir neçə ay bundan əvvəl Pənah Göyçə şe'rlərini öz ifasında olmaqla iki kompakt disk yazdı. Onların birində onu Habil Kaman, digərində isə Aşıq Ədalət Nəsimov müşayət edir. Görkəmli publisist Maşallah Xudubəyli Pənah Göyçə – Habil Kaman duetindən ibarət olan birinci kompakt diskə xüsusi radio verilişi həsr etdi. O veriliş radionun birinci proqramında və həm də «Araz» kanalında səsləndi. Maşallah Xudubəyli bu disk barədə çox qiymətli fikirlər söyləmişdir ki, onlardan ikisi xüsusilə diqqətəlayiqdir: «Həm poeziyada, həm də musiqidə bayalığın baş alıb getdiyi bir zamanda belə sənət tədbirlərinə

milli ehtiyacımız vardır. Poeziya musiqiyə, musiqi isə öz növbəsində poeziyaya xüsusi gözəllik gətirir və onların hər ikisi kamillik sanbalına malikdir.»

Mən bu fikirlərlə tamamilə razıyam. Pənah göyçənin bütün əsərləri kamildir.

Ziyalı insan təkcə öz qazandığı elmi ilə yox, onu digər ehtiyacı olanlara çatdırmağı ilə qiymətləndirilir. (Əgər kimsə səndən öyrənib sonra onu digərlərinə öyrədirsə demək sən öz öyrətdiklərin hədəf deyil. Məncə bu cür sistem təkamülün əsas prinsiplərindəndir). Bu mə'nada hər kəsin elmə ehtiyacı var. Elmi öyrədənlərə, onu yaşadanlara isə müəllim, ustad deyirlər. Pənah Göyçə də daim axtarışda, tərəqqidə olan insandır və o öyrəndiyi mənbələrə çox yüksək qiymət verir. Dahi Nizami Gəncəviyə ithaf etdiyi «Ömrün bir günü» telepyesində oxuyuruq:

***Dünyada tərəqqi mövcudsa, demək
Şagird ustasını adlasın gərək.***

Ancaq tərəqqiyə təkamül yolu ilə nail oluna bilər. Bu konsepsiya Pənah müəllimin yaradıcılığında xüsusi yer tutur. Belə ki, o, müxtəlif əsərlərində bəşəriyyətin inkişaf tarixinin təsnifatını vermişdir. İnsanın yaranması, inkişaf və gələcəyi barədə çox maraqlı təhlillər Pənah Göyçə poeziyasında zəngindir. İcmanın bəşəriyyət tarixində rolu isə xüsusi göstərilmişdir. İbtidai icma insanların ilk ədalətli birliyidir. Sonra isə təbii ki, başçılar, icraçılar və s. zümrələr meydana

gəlmişdir. Ancaq bütün bunların fəvqündə isə yaşamaq uğrunda mübarizə durur. Bu isə yalnız formasından asılı olmayaraq hər bir dövr üçün birləşməkdən keçir:

***Biz indi bilirik birləşmək nədi;
O, həyat uğrunda mübarizədi.***

Və beləliklə, yaşamaq eşqindən, sevgidən, məhəbbətdən imtahan veririk biz insanlar...

Hamıya məlumdur ki, insanın və təbii ki, şairin baş keyfiyyəti olan humanizmi onun sərvətidir. İnsan yer üzündə 3-5 milyon ildir yaşayır. İnsan humanizminin yaşı isə cəmi bir neçə min ildir. Dünyanın birinci ən böyük ədəbi yaradıcısı olan Homerin «Odiseya, İliada» əsərini başdan-başa oxuyursan və orada bir qətrə də humanizm hissinə rast gəlmirsən. Orada insan bioloci varlıqdır və bir-birinin düşmənidir bir-birini məhv etmək (fərqi yoxdur haqlı, ya haqsız) ən böyük hünər, ən yüksək keyfiyyət sayılır.

Odisey səfərə çıxır və demək olar ki, itib-batır. Çoxları onun geri qayıdacağına inanmır. Odisey ölkənin çarı idi. Adətə görə kim onun dul hesab edilən zövcəsinə evlənsə o ölkəyə başçı olasıdır. Buna yalnız Penalopanın, Odiseyin zövcəsinin məhəbbətini qazanmaqla nail olmaq olar. Ona görə də ölkənin bütün varlı, tanınmış, özünə güvənən vətəndaşları hər gün saraya gələrək müxtəlif sahələrdə bir-biri ilə yarışır, öz qabiliyyətini Penalopaya göstərməklə onun rəğbətini qazanmağa çalışır. 20 il bu iş davam edir, lakin onlardan heç biri Penalopanın rəğbətini qazana bilmir və heç biri bu işdə

adət-ənənəni pozmayaraq Penelopaya qarşı hər hansı bir hörmətsizliyə yol vermir. Penalopa isə Odiseyi gözləyir. Nəhayət, 20 ildən sonra Odisey qayıdıb gəlir, o olmayan vaxtı baş verənləri öyrənir və heç bir günahı olmayan, ölkənin ən seçmə adamlarının hamısını qırmaq qərarına gəlir. O, yüz ölçüb bir biçərək bu işi soyuqqanlıqla həyata keçirir və bütün bu prosesi Homer ilhamla təsvir və təqdir edir.

Humanizm hissələrinin ilk nümunəsinə Şeyx Nizaminin «Fərhad və Şirin» əsərində rast gəlirik. Xosrov başqa arvadlarından fərqləndirdiyi Şirini sevir. Ona sui-qəsd edilən zaman qan itirərək, yavaş-yavaş ölür, ancaq yatan Şirini oyatmağa qıymır.

Məhəmməd Fizuli «Leyli və Məcnun» əsərində humanizm hissələrini yeni mərtəbəyə yüksəldir; sərkərdə Nofəl təsadüfən səhrada Məcnunla rastlaşır. Məcnunun vəqiəsini dinləyir və Leylini zorla alıb ona qovuşdurmaq fikrinə düşür. Onunla Leyligilin qəbiləsi arasında döyüş başlanan zaman günahsız insanların qırıldığını görən Məcnun qılınc götürüb onun səadəti uğrunda çarpışanlara, Nofələ qarşı çıxır...

Humanizm hissələrinin sonrakı əsrlərdə necə inkişaf etdiyini izləmək mümkündür. İyirminci əsrdə bu hiss M.Müşfiq tərəfindən yeni zirvəyə qalxır. O, şe'rlərinin birində yazır:

*Bilməm məni neyçün atmış, unutmuş,
Əhdi-peymanına qurban olduğum.
Bəlkə özgəsinə üzünü tutmuş,
Yeni sevdasına qurban olduğum...*

Gör nə dərəcədə insanpərvər olmalısan ki, səni atıb özgəsinə vurulmuş sevgilinin yeni sevdasına qurban olmağa hazır olasan!

Pənah Göyçənin «Qurban olum» rədifli qoşmasında oxuyuruq:

***Daim məndən uzaqlaşan,
İzlərinə qurban olum.
Özğə eşqlə dolub daşan,
Gözlərinə qurban olum.***

Pənah Göyçə yaradıcılığı insanpərvərlikdə M.Müşfiqdən bir pillə yüksəyə qalxmışdır; M.Müşfiqdə bir «bəlkə» var, ümid hələ kəsilməyib, demək qurban olmağa yer qalıb. Pənah Göyçədə isə «bəlkə»yə yer yoxdur. Hər şey aydındır. Yaxın olan uzaqlaşır, gözlər özgəsinə eşqlə nəinki dolub, hətta daşır...

Pənah Göyçə «Necə unudum səni» kitabında Səməd Vurğunun bu misralarını vurğulamışdı:

***Məhəbbət dediyin təbiətdəndir,
Təbiət özü də məhəbbətdəndir.***

Sizin görüşünüzə ikinci dəfə gəldiyi «Gərək sevəsən məni» bu kitabında isə Pənah Göyçənin «Olmaz» rədifli gəraylısını təhlil etməyə çalışaq:

***Eşqsiz günü ömür deyə
Saymaq olmaz, saymaq olmaz.
Məhəbbətsiz heç bir şeyə
Uymaq olmaz, uymaq olmaz.***

Birinci beyt hamıya məlum həqiqətdir. İkinci beyt isə ilk

baxışdan hamıya məlum bir həqiqət kimi görünür. Əslində isə burada məhəbbətin yaradıcı gücünə xüsusi bir baxış vardır. Yəni məhəbbətsiz tutulan heç bir işdən əhəmiyyətli bir nəticə alın bilməz.

***Bəxtiyardır sevən ürək,
Həmsöhbəti çəmən, çiçək...***

Bu beytlə Pənah Göyçə demək istəyir ki, sevən ürəkdə xəbisliyə, paxıllığa, namərdliyə və ümumiyyətlə heç bir pisliyə yer qalmaz. O yalnız özü kimi pak, ülvi, təmiz, münis olan varlıqlarla ünsiyyətdə ola bilər.

***Sevən qızın dodağı tək
Quymaq olmaz, qaymaq olmaz.***

Pənah Göyçəyə qədər məşuqun dodaqlarını dünyada məlum olan gözəl şeylərə bənzətmişlər. Şair isə məhəbbəti onların hamısından yüksəyə qoyur və göstərir ki, insanı gözəl, əziz, şirin edən onun sevgisidir.

***Barışmaqdan, küsüşməkdən,
Oğrun-oğrun görüşməkdən,
Cavan canla sevişməkdən
Doymaq olmaz, doymaq olmaz.***

Birinci beyt yenə də məlum həqiqətlərdir. İkinci beyt isə Molla Pənah Vaqifin bir beytini yada salır:

***Demə Molla Pənah hərgiz qocadır,
Səni bütün yesəm, doymaram, gəlin.***

Eyni məqsəd, məram ifadə edilmiş bu beytlərin Pənah Göyçəyə məxsus olanı, hər iki cins üçün ümüləşməklə yanaşı

hamıya məlum olan və hamı tərəfindən gizlədilən bir həyat həqiqətini olduqca daha incə, daha intim, daha sadə və aydın sözlərlə ortaya qoyur.

***Məhəbbəti allah tanı,
Özgə bir yaradan hanı?!
Boş ürəklə bu cahanı
Duymaq olmaz, duymaq olmaz!***

Misraların fəth etdiyi zirvəyə bir bax! Məhəbbəti allah tanı, özgə bir yaradan hanı?! Məhəbbəti olan qəlb allahını tanıyar, bu dünyaya nə üçün gəldiyini bilər, İNSAN olar. Boş ürəklə bu cahanı duymaq olmaz, duymaq olmaz! Biz ancaq bu cür dərin fəlsəfi, həmişə yaşayacaq fikirlərinə görə bu sadə, duyğulu İNSANA minnətdar olmalıyıq. Həm də sadəcə olaraq qəlbində məhəbbəti olan hər kəsə bir istinad, bir poetik düstur kimi qəbul olunmalı bu cür Pənah Göyçə təxəyyülünün bəhrəsini biz oxuculara bəxş etdiyinə görə Ulu Tanrıya minnətdarıq. Biz Allahın əməllərini çox vaxt möcüzə kimi görürük. Pənah Göyçə mö'cüzəsi gözümüzün qabağında özümüz də bilmədən baş verir. Görünür zamana ehtiyac varmış...

***Pənah, eşqə vermişən can,
Alış, işiq alsın cahan.
Məhəbbətsiz ötsün bir an
Qıymaq olmaz, qoymaq olmaz.***

Burada hər şey bir daha aydındır...

Əziz oxucu! Bildiyimiz kimi ziyalıların, xüsusən də söz-sənət adamlarının mənsub olduğu xalqa, elə bağlılığı daha qabarıq görünür. Zənnimcə onların belə demək mümkünsə, auditoriyası bu məqama daha həssas olur. Əgər, poeziya adamı incə qəlbə, saf ürəyə, təmiz duyğuya malikdirsə onun humanizmi, elə, vətənə, insanlara sevgisi, məhəbbəti də heç vaxt tükənə bilməz. Aşıq Ələsgər deyir ki:

*Arsız aşıq elsiz niyə yaşadı,
Ölsün Ələsgərtək qulların, dağlar.*

Burada el aşığı, el ağsaqqalı, binadan pürkamallı Dədə Ələsgər inci suyu tək duru, saf olduğunu, sinəsində nələri gəzdirdiyini çox sadə bir dillə deyir. Ələsgərlər ocağından, pirlər bulağından, insaniyyət məktəbindən şirə çəkən şair Pənah Göyçə də bütün varlığı ilə belə söyləyir:

*Çəmənə, çiçəyə, gülə bağlıyam,
Küləyə, yağışa, selə bağlıyam.
Sevinci sevincim, qəmi qəməmdi,
Bütün varlığım ilə bağlıyam...*

Mən elimizi, poeziya sevrələri bu görüş münasibətilə təbrik edirəm və Pənah Göyçəyə oxucuları ilə yeni-yeni görüşlər arzu edirəm.

111111247899
(11.12.1940)

M Ü N D Ə R İ C A T

Ön söz əvəzi	3
Minacat	11
Nət	15
GƏRAYLILAR	18
Qurban olum	19
Məhəbbət	20
Qurban olum	21
Qoyar	22
Güləsisən	23
Nə çox	24
Demərəm	25
Vurulmuşam	26
Ayrılığı	27
Bülbül	28
Gözlər	29
Heyif	30
Dəniz	31
Səndən ayrı düşsəm	32
Dinməz	33
Qaralama	34
Ay mehriban	35
Məhəbbətin əsiriyəm	36
Məhəbbət	37
Məndə	38
İlkin qərar	39
Gülmə	40
Barışmasaq	41
Olajaqmı	42
Duyurammı	43
Heyranıyam	45
Alar	46
Gələn	47

Təbrik edir bizi	48
Olarmış	49
İtməmişəm	50
Gəl	51
Üzərəmmi	52
Sevişək	53
Bəlkə	54
Olacaqmı	55
Yoxdu	56
Ola	57
Güləsidı	58
Olarmı	59
Kimi	60
Olmaz	61
Çalar olmaz	62
Ürəyimin	63
Seçmək olmaz	65
QOŞMALAR	66
Zeynal	67
Doymamışam	68
Şirvanım	69
Gülüm	70
Olmasın	71
Düşürsə	72
Olmaq olar	73
Yetişər	74
Gülə-gülə	75
Səni, səni	76
Necə	77
Vətənin özü ol	78
Cırıldayır	79
Tükənərmiş	80
Deyil	81
Gedəcək	82

Bu səhər	83
Səni	84
Dodaqlar	85
Dalğalar	86
Palıdlar	87
Arıqdı	88
Ata	89
Qocalıq	90
Sənsən	91
Olar, olmaz	92
Güclən	93
Qarabağ	94
Kaş	95
Yetimləşməsin	96
Hanı	97
Dəysə	98
Nə yaxşı	99
Olmaz	100
O qədər gözəldi	101
Sənə könül versəm	102
Sənsiz	103
Dağlar	104
Mən	105
Xatirələrim	106
İnamsız	107
Demə	108
Olur	109
Billəm	110
Yaraşır	111
Gözlərin	112
Sən	113
Olarmı	114
Gəl	115
Səni	116

Deyildir	117
Üstəlik	118
Adilə	119
İncimə	120
Bağışla	121
Sönə bilməz	12
Yar	124
Bilmirəm	125
Eldi, el	126
Ölüm sevinməsin qoy	127
Sev	128
Tükəndi	129
Məni	130
Təzə il	131
Bilməz	132
Sənli və sənsiz	133
Bacılar	134
Bahar	135
Mən	136
Var	137
Tükənməz	138
Məhəbbət	139
Analar	140
Səni	142
Sən deyilmisən	143
Şirindi	144
Qızların	145
Bəlkə	146
Dönmüşəm	147
Andırır səni	148
TƏCNİSLƏR	149
Yarala	150
Gülyanaq	151
Yazgülə	152

Yarıyar	153
Yarısan	154
Yarı san	155
Kamilə	156
Ay yara məni	157
QƏZƏLLƏR	158
Bəri baxsan	159
Vurulmuşam	160
Gəlməsən	161
Qurbanın olum	162
Olmalısan	163
BƏŞLİKLƏR	164
Abad olsun xanimanın	165
Sazın Nicatı	166
Ağsu bülbülü	167
Bəri bax, bəri	168
Belə qalasan	169
Ülviyyət	170
Gülbədən	171
Vətəni yaşatmaq gərək	172
Gün o gün olsun ki	173
Türk dünyası	174
Dünya heç kimin	176
Bir olanda	178
Şirin qız	180
MÜXTƏLİF ŞEİRLƏR	181
Gərək sevəsən məni	182
Xoşbəxt olun	183
Səadətlə ol qoşa	185
Mübarək	187
Ani baxışlar	188
Belə də olacaq	190
Sən də ərsən	191
Xatirələr, duyğular	192

Tufan ötdü	195
Qorxu	196
Gözəllik	197
Həyat	198
İtki	200
Sən susma	202
Bulaq	204
Dünyadı	205
İnsan köməksiz deyil	206
İlham gəlməyə bilməz	208
Yalan demə	210
Məhəbbəti qoruyaq	212
Qoşa səadət	214
Vəfa olmaz	215
Futbol	217
Qəlbin dinsin	218
Məhəbbətin gücü	219
Məhəbbətin «gücsüzlüyü»	220
Arzu-xəyal	221
Dostum sevir	222
Bənzəyiş	223
Çor deməzdən əvvəl düşünün	224
Özün şeirsən	225
Xatirə	226
Duyğular	228
Sənə gərəyəmsə	230
Ay kamallı sevgilim	231
Geri dön, yar	233
Küsüşmək də həyatdı	234
Heyif ki	235
Olmaz dünyada	236
İki canda bir ürək	237
Bu eşq ilə silələndi	238
Olursan	239

Xatirələr	240
Oldu	241
Xəyalımdan baxırsan	242
Sənin adın	243
Sən neyə	244
Xallı qız	245
Vətən	246
Elə ki gülərdin	247
Ürək qəbul etmir	248
Səndən keçməyəm	250
Ürək boş olmasın	251
Əbədi səadətim	252
Neyə sevməyim	253
Hansına inanım	255
Bəlkə yalandı	256
Arzu-zarafat	258
RÜBAİLƏR	260
TELEPYES	289
Ömrün bir günü	290
POEMALAR	305
Həqiqət və yalan	306
Əbədiyyət nəğməsi	312
İnsan	321
Dəyişməzdir təbiətim	344
Uğurlu səfər	351
İnsanlığın iftixarı	369
Bir an	381
ƏFSANƏLƏR, RƏVAYƏTLƏR	398
Ana duası	399
Boz qurd əfsanəsi	406
Redaktordan son söz əvəzi	411
Kitabın içindəkilər	419